

ສະຫັບສະໜູນການສ້າງຕົ້ນສະບັບໄດ້ຍົບປະມານແຫ່ງລັດ
ສະຫັບສະໜູນການພິມໄດ້ທະນາຄານຜັດທະນາອາຊີ

ພິມທີ່ໄອງພື້ມ Eastern Printing Public Co. Ltd. (ປະເທດໄທ)
ຕາມທບ 213 ພຈ 27.03.2014
ຂະໜາດ 18 x 25 ຊມຈຳນວນພື້ມ 4,915 ຕົວ
ສະຫງວນລຶຂະສິດ

ບັນດາ
ຂະໜາດ
ຂະໜາດ
ຂະໜາດ

ຄຸມຄຸ ຝູມສາດ ຊັ້ນມັດທະຍົມສຶກສາປີທີ 5

ກະຊວງສຶກສາທິການ ແລະ ກິລາ
ສະຖາບັນຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດການສຶກສາ

2014

ຫ້າມຂາຍ

ព្រមទាំង
ធម្មតា
ខ័ណ្ឌមេដីសិក្សាបឹង 5

ក្រុមក្រុមដោយ: នស. នរ. តាំមេនិ សុលិះ, មន្ទីរធម្មតាលើខេត្តខាងក្រោម
នស. ឃុំបុណ្ណ សមាជិក, មន្ទីរធម្មតាលើខេត្តខាងក្រោម
សេវាក្រុម គោលការណ៍, ស.វ.ស
ខ័ណ្ឌ ឈុំ ឈុំ ឈុំ, ស.វ.ស
មិតិប វីរាវិតិសក

ករណីក្រុមដោយ: ធម្មតា សិក្សាបឹង, ស.វ.ស
សេវាក្រុម គោលការណ៍, ស.វ.ស

ធម្មតាបឹងដោយ: ខ័ណ្ឌ ឈុំ ឈុំ, ស.វ.ស

ធ្វើការនៅក្នុងក្រុមដោយ: បុន្ណោះ ឯកសារការណ៍ ម.ស សិក្សាបឹង
សេវាក្រុម គោលការណ៍ ម.ស ជំនាញ
ខ័ណ្ឌ ឈុំ ឈុំ ឈុំ ម.ប បាយក្រោង
បុន្ណាពិនិត្យ ម.ស មិនិត្យ

ការងារសិក្សាបឹង
សមាជិក និង គោលការណ៍

2014

ຄໍານຳ

ບັນຄຸມີຄູເຫັນນີ້ໄດ້ແນະນຳວິທີການສອນໜ້າຍຮູບແບບເພື່ອສົ່ງເສີມຄູ/ອາຈານໃຫ້ມີການພັດທະນາວິທີການສອນຂອງຕົນໃຫ້ມີປະສິດທິພາບ ໂດຍເອົານັກຮຽນເປັນໃຈຈາງເພື່ອເປັນການປະກອບສ່ວນເຂົ້າໃນການຍົກຄຸນຂພາບການສຶກສາ ຕາມຢຸດທະສາດການສຶກສາຂອງກະຊວງສຶກສາທິການ ແລະ ກິລາວາງອອກ.

ການສອນທີ່ເນັ້ນນັກຮຽນເປັນໃຈຈາງ ຮຽກຮ້ອງໃຫ້ມີການປະກອບສ່ວນຢ່າງຕັ້ງໜ້າຂອງນັກຮຽນໃນການປະຕິບັດກິດຈະກຳຕ່າງໆພາຍໃຕ້ການນຳພາແນະນຳຢ່າງໃກ້ຊີດຂອງຄູ. ພ້ອມກັນນັ້ນ ຄູຕ້ອງໃຊ້ວິທີສອນໜ້າຍວິທີປະສານກັນ, ປະດິດສ້າງ ແລະ ນຳໃຊ້ອຸປະກອນໃຫ້ເໝາະສົມຮັບແຕ່ລະເນື້ອໃນ, ແຕ່ລະບິດສອນ ແລະ ແທດເໝາະຮັບລະດັບຄວາມຮັບຮູ້ຂອງນັກຮຽນ. ພິເສດຕ້ອງເອົາໃຈໃສ່ການປະເມີນຜົນຢ່າງຕໍ່ເນື້ອງ ເພື່ອຈະໄດ້ປັບປຸງການສຶດສອນຮໍ່ຮຽນໃຫ້ດີຂຶ້ນເຫຼືອລະກົວ.

ບັນຄຸມີຄູເຫັນນີ້ໄດ້ທີກຽບຮຽງຂຶ້ນເພື່ອເປັນທິດທາງໃນການສອນຂອງຄູເຊັ່ນ: ໃນແຕ່ລະບິດນັບແຕ່ການກຳນົດຈຸດປະສົງ, ການໃຫ້ຕົວຢ່າງກິດຈະກຳການຮຽນຕະຫຼອດເຖິງການນຳໃຊ້ສື່ຕ່າງໆ ແລະ ວິທີການປະເມີນຜົນນັ້ນເປັນພຽງລັກສະນະລວມໆ, ບໍ່ໄດ້ຕາຍຕົວ, ຍັງຕ້ອງການທິວຄົດປະດິດສ້າງຂອງຄູຕື່ມໃນການແຕ່ງບິດສອນ ແລະ ສຶດສອນຕົວຈິງ. ໃຫ້ຄູນນຳໃຊ້ຮ່າງແຜນທີ່ຕ່າງໆ, ຮູບພາບ... ໃນການເຟັກປະຕິບັດຕົວຈິງ ເຊິ່ງໄດ້ແນະນຳໄວ້ໃນແຕ່ລະກິດຈະກຳຂອງບິດຮຽນ.

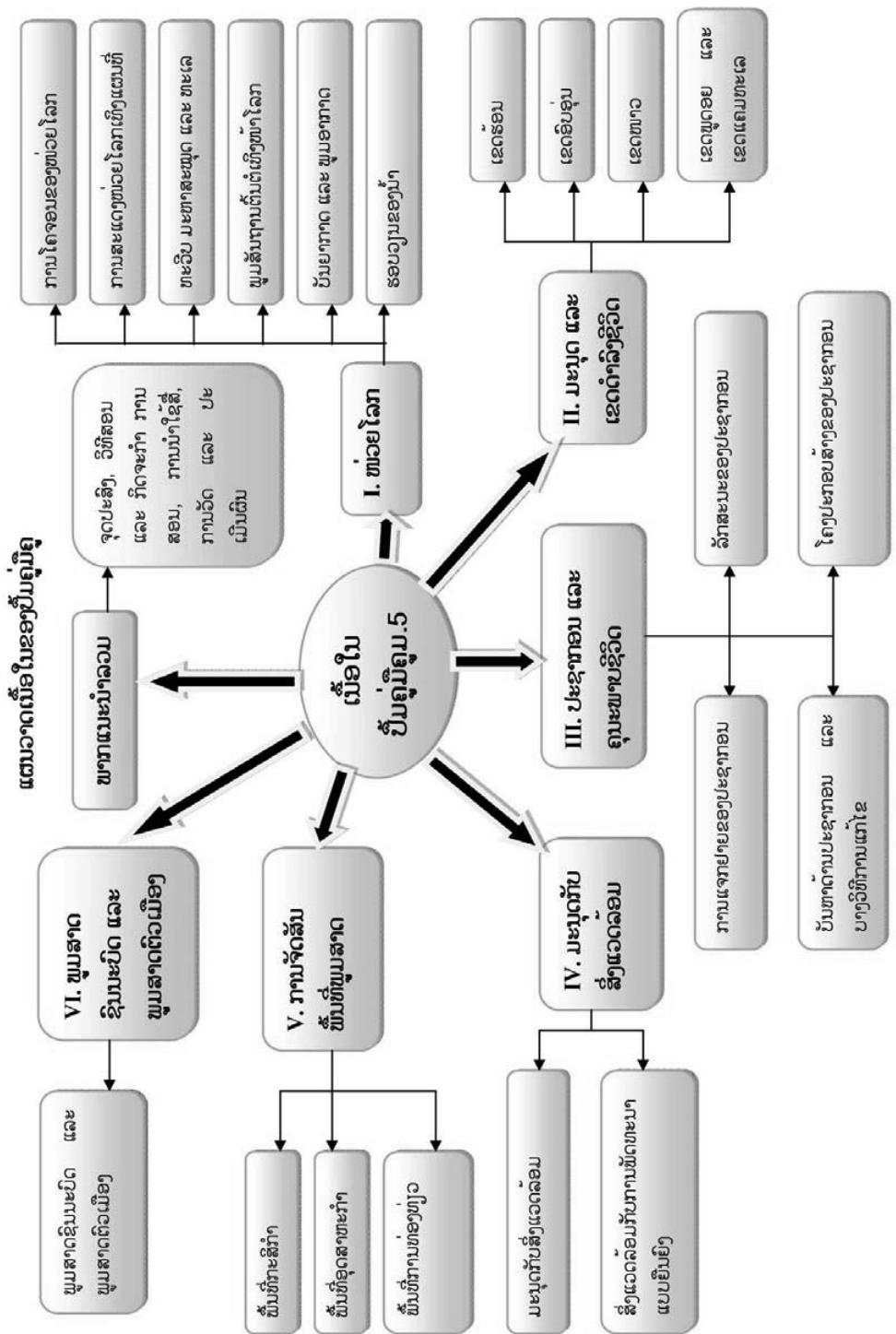
ສະນັ້ນ, ຈຶ່ງຮຽກຮ້ອງມາຍັງຄູ/ອາຈານ ແລະ ທ່ານຜູ້ອ່ານຈຶ່ງຊ່ວຍຕິລາຄາ, ຖອດຖອນບິດຮຽນ ໃນການນຳໃຊ້ບັນຄົວນີ້ ແລ້ວສົ່ງຄໍາຄົດເຫັນຂອງທ່ານໄປຍັງສະຖາບັນຄົວວິທະຍາສາດການສຶກສາ ເພື່ອຈະໄດ້ເອົາເປັນຂໍ້ມູນໃນການປັບປຸງແກ້ໄຂ ເຮັດໃຫ້ການພິມບັນຄົວໃນເຫຼືອໜ້າມີເນື້ອໃນສົມບູນຂັ້ນຕື່ມ.

ສະຖາບັນຄົວວິທະຍາສາດການສຶກສາ

2014

ສາລະບານ

	ຫຼາ
ແນະນຳລວມ	1
ພາກທີ I: ຫ່ວຍໄລກ	13
ບົດທີ 1: ການໂຄຈອນຂອງຫ່ວຍໄລກ	13
ບົດທີ 2: ການສະແດງໜ່ວຍໄລກເທິງແຜນທີ	18
ບົດທີ 3: ທະວີບ ມະຫາສະໝັດ ແລະ ທະເລ	23
ບົດທີ 4: ພູມສັນຖານຕົ້ນຕໍ່ເທິງໜ້າໄລກ	42
ບົດທີ 5: ບັນຍາກາດ ແລະ ພູມອາກາດ	56
ບົດທີ 6: ຮອບວຸນຂອງນັ້ນ	64
ພາກທີ II: ມະນຸດ ແລະ ເຂດດຳລົງຊື່ວິດ	69
ບົດທີ 7: ເຂດຮອນ	69
ບົດທີ 8: ເຂດອົບອຸນ	74
ບົດທີ 9: ເຂດໝາວ	79
ບົດທີ 10: ເຂດພູດອຍ ແລະ ເຂດແຄມທະເລ	82
ພາກທີ III: ປະຊາກອນ ແລະ ຖຸນະພາບຊື່ວິດ	86
ບົດທີ 11: ລັກສະນະຂອງປະຊາກອນ	86
ບົດທີ 12: ໂຄງປະກອບສ້າງຂອງປະຊາກອນ	90
ບົດທີ 13: ການແຈກຍາຍຂອງປະຊາກອນ	94
ບົດທີ 14: ບັນຫາດ້ານປະຊາກອນ ແລະ ບາງວິທີການແກ້ໄຂ	99
ພາກທີ IV: ມະນຸດກັບສິ່ງແວດລ້ອມ	108
ບົດທີ 15: ມະນຸດກັບສິ່ງແວດລ້ອມ	108
ບົດທີ 16: ສິ່ງແວດລ້ອມກັບການພັດທະນາແບບຍືນຍົງ	111
ພາກທີ V: ການຈັດສັນພື້ນທີ່ພູມສາດ	115
ບົດທີ 17: ພື້ນທີ່ກະສິກຳ	115
ບົດທີ 18: ພື້ນທີ່ອຸດສາຫະກຳ	122
ບົດທີ 19: ພື້ນທີ່ການທ່ອງທຸງວ	129
ພາກທີ VI: ພູມສາດຊົນນະບົດ ແລະ ພູມສາດຕົວເມືອງ	137
ບົດທີ 20: ພູມສາດຊົນນະບົດ ແລະ ພູມສາດຕົວເມືອງ	137

ແນະນຳລວມ

1. ຈຸດພິເສດຂອງວິຊາພູມສາດ

ວິຊາພູມສາດ ເປັນວິຊາທີ່ໃຫ້ຄວາມຮູ້ກ່ຽວກັບຈັກກະວານ, ດາວເຕາະ, ດາວລິກ, ປາກິດການຕ່າງໆທາງໝາຍພະນຸດໃນໄລຍະສັນ ແລະ ຍາວນານ, ສິ່ງທີ່ມະນຸດປະດິດແຕ່ງຂຶ້ນມາ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມທີ່ຢູ່ອ່ອມຕົວມະນຸດ.

2. ຈຸດປະສົງ

ເພື່ອໃຫ້ຜູ້ຮຽນສາມາດ:

- ເຮົາໃຈກິດເກີນພື້ນຖານກ່ຽວກັບໝາຍພະນຸດ, ປະຊາກອນ, ເສດຖະກິດ ແລະ ວັດທະນະທີ່ມະນຸດຂອງສັງຄົມຕ່າງໆ, ເຮົາໃຈສາຍກ່ຽວພັນລະຫວ່າງສັງຄົມ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມ, ສາຍກ່ຽວພັນລະຫວ່າງເສດຖະກິດ ແລະ ວັດທະນະທີ່.

- ວິໄຈ, ປຸງຫຼາຍ, ອະທິບາຍປາກິດການຕ່າງໆດ້ານພູມສາດ, ວາງຂໍສົມມຸດຖານ ແລະ ຈຳແນກຄວາມໝາຍຢ່າງເປັນລະບົບເພື່ອແກ້ໄຂບັນຫາຕ່າງໆໃນຊີວິດປະຈຳວັນ.

- ບຸກຜັງຈິດສໍານິກໃຫ້ມີນຳໃຈຮັກຊາດ, ມີຄວາມສາມັກຄີ ແລະ ຮູ້ຮັກສາຄຸນຄ່າຂອງສະພາບແວດລ້ອມ ແລະ ສັງຄົມ ເພື່ອການສຶກສາແບບຍືນຍົງ.

3. ເນື້ອໃນ

ເນື້ອໃນທັງໝົດມີ VI ພາກໃຫຍ່ ແລະ ມີ 20 ບົດ ເຊິ່ງມີເນື້ອໃນຕົ້ນຕໍ່ດັ່ງນີ້:

ພາກທີ I. ໜ່ວຍໂລກ: ການໂຄຈອນຂອງໜ່ວຍໂລກ; ການສະແດງໜ່ວຍໂລກເທິງແຜນທີ່; ທະວີບ ມະຫາສະໝຸດ ແລະ ທະເລ; ພູມສັນຖານທະວີບຕ່າງໆ; ບັນຍາກາດ ແລະ ພູມອາກາດ; ຮອບວູນຂອງນັ້ນ.

ພາກທີ II. ມະນຸດ ແລະ ເຂດດຳລົງຊີວິດ: ເຂດຮັນ; ເຂດອົບອຸນ; ເຂດໝາວ; ເຂດຟູດ ໂດຍ ແລະ ເຂດແຄມທະເລ.

ພາກທີ III. ປະຊາກອນ ແລະ ອຸນະພາບຊີວິດ: ລັກສະນະຂອງປະຊາກອນ, ໄຄາປະກອບສ້າງຂອງປະຊາກອນ; ການແຈກຢ່າຍຂອງປະຊາກອນ; ບັນຫາດ້ານປະຊາກອນ ແລະ ບາງວິທີການແກ້ໄຂ.

ພາກທີ IV. ມະນຸດກັບສິ່ງແວດລ້ອມ: ມະນຸດກັບສິ່ງແວດລ້ອມ; ສິ່ງແວດລ້ອມກັບການພັດທະນາແບບຍືນຍົງ.

ພາກທີ V. ການຈັດສັນເໜີ້ພູມສາດ: ເໜີ້ທີ່ກະສິກຳ; ເໜີ້ທີ່ອຸດສາຫະກຳ; ເໜີ້ທີ່ການທ້ອງທ່ຽວ.

ພາກທີ VI. ພູມສາດຊົມນະບົດ ແລະ ພູມສາດຕົວເມືອງ.

4. ແນະນຳວິທີສອນ ແລະ ກົດຈະກຳການສອນ

ຄູ່ມືພາລະໝາຫຼືໃນການສົ່ງຄວາມຮູ້ໃຫ້ແກ່ກະຽນ, ແຕ່ການສອນແມ່ນຊ່ວຍໃຫ້ນັກຮຽນມີຄວາມຮູ້, ຮູ້ຄົດ, ຮູ້ເຮັດ ແລະ ມີຫັກສະໃນການສື່ສານ, ການກຳນົດເປົ້າໝາຍ, ການຕັດສິນໃຈ-ແກ້ໄຂບັນຫາຕາມສະຖານະການຕ່າງໆ, ການກຳນົດເປົ້າໝາຍ ແລະ ການຈຳແນກຄ່ານີ້ຢືນທີ່ຖືກຕ້ອງຕາມແຕ່ລະເຫດການທີ່ເກີດຂຶ້ນເພື່ອນຳໄປໃຊ້ໃນຊີວິດປະຈຳວັນໃຫ້ກັບຕົນເອງ, ຄອບຄົວ, ຊຸມຊົນ ແລະ ສັງຄົມ. ສະນັ້ນ, ວິທີການສອນປະກອບມີຫຼາຍເຕັກນິກ, ການສົ່ງຄວາມຮູ້ໂດຍເລືອກເອົາວິທີສິດສອນທີ່ເໝາະສົມກັບບົດຮຽນ ແລະ ສະພາບຂອງຄວາມເປັນຈິງໃນທ້ອງຖິ່ນ/ທ້ອງຮຽນ.

ວິທີການສອນປະກອບມີດັ່ງນີ້: ການສອນແບບບັນຍາຍ, ລະດົມສະໜອງ, ສົນທະນາກຸ່ມ, ການໄປຫັດສະນະສິກສາ, ການຫຼັ້ນແກມ, ການໂຕວາທີ ແລະ ອື່ນໆ ເຊິ່ງລາຍລະອຽດໄດ້ແນະນຳເປັນຕົວຢ່າງຍຸ່ດໃນບົດສອນແຕ່ລະບົດ, ຄູ່ສາມາດເລືອກເປັນແບບຢ່າງ.

ການກຽມບົດສອນທີ່ດີຄວນມີລັກສະນະດັ່ງນີ້:

- ບົດສອນທີ່ດີຕ້ອງມີກົດຈະກຳ ທີ່ໃຫ້ຜູ້ຮຽນເປັນຜູ້ໄດ້ລົງມີປະຕິບັດໃຫ້ຫຼາຍທີ່ສຸດ ໂດຍຄູເປັນພູ້ຜູ້ຄອຍຊັ້ນໆ, ສົ່ງເສີມ ຫຼື ກະຕຸນໃຫ້ກົດຈະກຳທີ່ຜູ້ຮຽນດຳເນີນການເປັນໄປຕາມຈຸດມຸ່ງໝາຍທີ່ກຳນົດໄວ້.
- ບົດສອນທີ່ເປັດໂອກາດໃຫ້ຜູ້ຮຽນເປັນຜູ້ຄົນພົບຄໍາຕອບ ຫຼື ເຮັດສໍາເລັດດ້ວຍຕົນເອງໂດຍຄູພະຍາຍາມໜຸດບົດບາດຈາກຜູ້ບອກຄໍາຕອບ ມາເປັນຜູ້ຄອຍກະຕຸນດ້ວຍຄໍາຖາມເຈາະຈຶ່ມ ຫຼື ບັນຫາໃຫ້ຜູ້ຮຽນຄິດແກ້ ຫຼື ຫາແວວທາງໄປສູ່ຄວາມສໍາເລັດໃນການເຮັດກົດຈະກຳດ້ວຍຕົນເອງ.
- ເປັນບົດສອນທີ່ເນັ້ນທັກສະຂະບວນການມູ່ໃຫ້ຜູ້ຮຽນຮັບຮູ້ ແລະ ນໍາຂະບວນການໄປໃຊ້ຈິງໃນຊີວິດປະຈຳວັນ.
- ເປັນບົດສອນທີ່ສົ່ງເສີມການໃຊ້ວັດສະດຸອຸປະກອນ ທີ່ສາມາດຈັດຫາໄດ້ໃນທ້ອງຖິ່ນ ຫຼືກລົງການໃຊ້ວັດສະດຸອຸປະກອນສໍາເລັດຮູບ ແລະ ລາຄາສູງ.

ຖ້າສູນມີບົດບາດໃນການເປັນຜູ້ໃຫ້ຄວາມຮູ້ໄດ້ຍົງງານ ແລະ ນັກງຽນນີ້ມີໂອກາດສະແດງ
ພືດຕິກຳທີ່ສະຫຼອນການຝຶກປະຕິບັດ ສະແດງວ່າການສອນຂອງຄູ່ບໍ່ເນັ້ນການສອນແບບ
ເອົານັກງຽນເປັນໃຈຈາງ.

5. ແນະນຳການນຳໄຊສື່ການສອນ

ສື່ໝາຍເຖິງອຸປະກອນຕ່າງໆທີ່ຫາໄດ້ໃນຫອງໜຶ່ນ ເຊິ່ງຊ່ວຍໃຫ້ຄູ ແລະ ນັກຮຽນປະກອບເຂົ້າໃນການຮຽນ-ການສອນເພື່ອໃຫ້ມີຄວາມຮູ້, ຄວາມເຂົ້າໃຈ, ມີທັດສະນະຄະຕິທີ່ດີ. ສະນັ້ນ ໃນເວລາສອນຄຸຄວນນຳໃຊ້ອຸປະກອນຢ່າງໝາງໝາຍ, ສາມາດປະເມີນໄດ້ຕາມຈຸດປະສົງ, ແນະກຳສົມກັບບົດຮຽນ ແລະ ເວລາ. ສິ່ງເຫຼົ່ານັ້ນແມ່ນການກະກຽມຂອງຄູຜູ້ສອນ ແລະ ຜູ້ຮຽນເພື່ອຊ່ວຍໃຫ້ຜູ້ຮຽນປະສົບຜົນສໍາເລັດ ໂດຍສະເພາະວິຊາພູມສາດຕ້ອງເນັ້ນສື່ການຮຽນ-ການສອນດັ່ງນີ້:

- สีปะติสีฟัน: หมายถึงงานปักเก็จ, งานทาม-ตอป, งานอะทิบาย, งานรัดล้อมขึ้นในราก, งานเข็นบุกตะลากอนพ้ายนอภัยฯให้ความรู้...

- ສື່ຂອງຈົງ (ວັດຖຸປະຈຸກຕາ) ພາຍເຕິງສົງທີ່ມີຊີວິດ ແລະ ບໍ່ມີຊີວິດທີ່ຫາໄດ້ໃນຫ້ອງຖຸນ, ສະຖານທີ່, ສະພາບແວດລ້ອມ ແລະ ເຫດການຕ່າງໆນັ້ນບ້າງບັນຍາກາດໃນຫ້ອງຮຽນກຳແນ່ນສື່ຂອງຈົງ.
 - ສື່ສົງພິມ: ເປັນສື່ທີ່ນຳໃຊ້ຢ່າງກວ້າງຂວາງເຊັ່ນ: ປຶ້ມແບບຮຽນ, ປຶ້ມຄູ່ມືຖຸ, ຫັ້ງສີພິມ, ວາລະສານ, ເອກະສານ...
 - ສື່ໂສດທັດສະນູປະກອນ: ພາຍເຕິງສື່ປະເພດໜີ່ງ, ພາບເຄື່ອນໄຫວ, ພາບຖ້າຍ, ພາບແຕ່ມ, ພາບປະເພດແຜນພູມ, ແຜນວາດ, ແຜນທີ່, ຕາຕະລາງ, ບັດຄໍາ, ສະໄລ, ສູບເງິາ, ວິດີໂອ ລວມທັງສູງຂອງຜູ້ສອນກຳເປັນສື່, ສູງທີ່ຖືກບັນທຶກໃນແຜນເຄື່ອງສູງ, ແຜນເທບ, ສູງວິທະຍຸ, ສື່ປະເພດຄອມພິວເຕີ...

6. ແນະນຳການວັດ ແລະ ປະເມີນຜົນ

ການວັດ ແລະ ປະເມີນຜົນເປັນຂະບວນທີ່ມີລະບົບການປະຕິບັດເຊິ່ງມັນບໍ່ໄດ້ເກີດຂຶ້ນເອງ. ເນື່ອງຈາກວ່າການວັດ ແລະ ປະເມີນຜົນການສຶກສາເປັນການວັດ ແລະ ປະເມີນທາງອ້ອມ. ສະນັ້ນ ຈຶ່ງຈໍາເປັນຕ້ອງສ້າງເຄື່ອງມີການວັດ ແລະ ປະເມີນໃຫ້ສອດຄ່ອງເພື່ອຕ້ອງການນຳເອົາຜົນການວັດ ແລະ ປະເມີນທີ່ໄດ້ໄປນຳໃຊ້ໃຫ້ເກີດປະໂຫຍດສໍາລັບຜູ້ສອນ ແລະ ຜູ້ຮຽນ. ເພາະວ່າເມື່ອສອນ ແລະ ຮຽນໄປແລ້ວຕ້ອງມີການວັດ ແລະ ປະເມີນເພື່ອຢ່າງເບິ່ງລະດັບຄວາມຮັບຮູ້ຂອງນັກຮຽນໄດ້ຍອີງໃສ່ໜ້າຍວິທີເຊັ່ນ: ປະເມີນຈາກການສັງເກດ, ການບັນຫຼິກ, ການປະຕິບັດຕົວຈິງໃນການມີສ່ວນຮ່ວມເຮັດກິດຈະວຳຕ່າງໆ, ການກວດກາ, ການສອບເສັງກ່ອນຮຽນ, ລະຫວ່າງຮຽນ ແລະ ພາຍຫຼັງການຮຽນ. ແຕ່ການວັດ ແລະ ປະເມີນຜົນນັ້ນຕ້ອງອີງໃສ່ສະພາບຄວາມເໝາະສົມຂອງແຕລະໂຮງຮຽນແຕ່ລະຊື່ວໂມງ... ດັ່ງນັ້ນ, ຫຼັກສູດວິຊາພູມສາດຈຶ່ງເປັນສິ່ງກໍານົດແນວທາງ ຫຼື ແຜນການຮຽນ-ການສອນໃຫ້ມຸ່ງໄປສົ່ງດປະສົງ ຫຼື ສະມັດຖະພາບທີ່ກໍານົດໄວ້ໃນຫຼັກສູດ.

ໃນການຮຽນ-ການສອນຄູ່ຕ້ອງເອົາໃຈໃສ່ການວັດຜົນລະຫວ່າງສອນ ແລະ ຫຼັງການສອນສະເໝີ.

1. ການວັດຜົນລະຫວາງສອນ

ການສັງເກດ ແລະ ບັນທຶກ ແມ່ນສ່ວນໜີ້ທີ່ສໍາຄັນ ແລະ ຂາດບໍ່ໄດ້ໃນການວັດຜົນ
ການຮູ່ງຂອງນັກຮູ່ງໃນຫ້ອງຮູ່ງ. ການສັງເກດແມ່ນການວັດຜົນກິດຈະກຳຂອງນັກຮູ່ງ

ທາງດ້ານຈິດໃຈ, ດ້ານຮ່າງກາຍ ແລະ ດ້ານສັງຄົມໃນຂະນະທີ່ນັກງານປະຕິບັດກິດຈະກຳການຮຽນ.

ການສັງເກດແມ່ນການວັດຜົນຂະບວນການຮຽນ ແລະ ຜົນສໍາເລັດໄດ້ໜຶ່ງ. ລັກສະນະທີ່ສໍາຄັນທີ່ສຸດແມ່ນການວັດຜົນການປະຕິບັດງານຂອງນັກງານໃນຂະນະທີ່ກໍາລັງປະຕິບັດ. ສິ່ງສໍາຄັນທີ່ຈະຕ້ອງໄດ້ເອົາໃຈໃສ່ໃນການສັງເກດຄື:

- ເນັ້ນການສັງເກດໃສ່ຄວາມຮູ້ໃນການພັດທະນາດ້ານສະຕິບັນຍາ, ດ້ານຮ່າງກາຍ, ດ້ານຄວາມຮູ້ສຶກ ແລະ ດ້ານສັງຄົມຂອງນັກງານ.
- ສ້າງເຄື່ອງມືຕິດຕາມເພື່ອຊ່ວຍເນັ້ນໃສ່ສິ່ງທີ່ຕົນຢາກສັງເກດ.
- ໃຫ້ມີໜຶ່ງ ຫຼື ສອງເງື່ອນໄຂສະເພາະໃນການວັດຜົນໄວ້ໃນເວລາການນຳໃຊ້ສັງເກດເປັນເຕັກນິກໜຶ່ງຂອງການປະເມີນຜົນ.
- ບັນທຶກ ແລະ ເຮັດວຽກໃນສິ່ງທີ່ໄດ້ສັງເກດ.
- ນຳເອົາສິ່ງທີ່ໄດ້ສັງເກດ ໃນການປະຕິບັດງານຂອງນັກງານມາສິນຂະນາກັບເຂົາເຈົ້າເປັນປະຈຳຈຶ່ງຈະຊ່ວຍໃຫ້ນັກງານພັດທະນາຕົນເອງ ຫຼື ໃຫ້ການປະຕິບັດງານຂອງນັກງານ ແລະ ພາບພິດຂອງນັກງານເອງໃຫ້ດີຂຶ້ນ.

ເມື່ອປະເມີນຜົນນັກງານຜ່ານການສັງເກດ, ໃຫ້ເຮັດວຽກລາຍງານ ຫຼື ປິດບັນຫຼິກໄວ້ໃນຂະນະທີ່ສັງເກດຢູ່ທັນທີທີ່ສໍາເລັດການສັງເກດ.

ຕົວຢ່າງ: ແບບປະເມີນການສັງເກດການຄົ້ນຄວາເປັນກຸ່ມ, ໃຫ້ທ່ານໝາຍ ✓ ໃສ່ຫ້ອງຄະແນນທີ່ເຫັນວ່າເໝາະສົມເຊັ່ນ: 5: ດີທີ່ສຸດ, 4: ດີ, 3: ປານກາງ, 2: ອ່ອນ, 1: ອ່ອນທີ່ສຸດ (ຄວນປັບປຸງ)

ລ/ດ	ລາຍການ	ຄະແນນກຸ່ມ 1					ຄະແນນກຸ່ມ 2					ຄະແນນກຸ່ມ 3					ໝາຍເຫດ
		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	
1.	ການເລີ່ມຕົ້ນເຮັດວຽກ																
2.	ຄວາມຕັ້ງໃຈຂອງນັກງານ																
3.	ຄວາມຮັບຜິດຊອບວຽກງານ																
4.	ການຊ່ວຍເຫຼືອວຽກໃນກຸ່ມ																
5.	ການປະກອບຄໍາເຫັນໃນກຸ່ມ																
6	ສະແດງຄວາມພື້ນໃຈ																

ធមាយមេដែលបានបង្ហាញនៅក្នុងការងាររបស់ខ្លួន

ຕົວຢ່າງ: ແບບການປະເມີນຜົນການກວດຜົນງານຈາກການແຕ່ມະແນຍທີ່ເປັນລາຍບຸກຄົນ

ຜົນງານຂອງ ນັກຮຽນ	ຮັນດັບ			ຄະແນນລວມ
	ຜົນງານໃນການ ແຕ່ມ	ການໃສ່ເຄື່ອງໝາຍ ທີ່ກັຕອງ	ການລະບາຍສີ	
ຫ້າວ ກ	1	1	2	4
ນາງ ກ	3	2	1	6
ຫ້າວ ຄ	2	3	4	9
ນາງ ຈ	4	4	2	10

ໝາຍເຫດ: ໃນການຈັດອັນດັບຄະແນນ ອຸປະກອນກຽມອອກເຢັນ 3 ກຸມໃຫຍ່ຕື້:

ក្នុង	តម្លៃរយៈពេល	រាយការណ៍/តិចាតា
ក្នុមទី 1	0-4	ទួន-គុណប័បបុរុយ
ក្នុមទី 2	5-7	បានភាសា-ដឹងខ្លួន
ក្នុមទី 3	8-10	ជិ-ជិញ្ញាយ

ຖ້ານກຮຽນຄົນໄດ້ທາງຕີກູ່ໃນກຸ່ມທີ 1 (ຄະແນນ 0-4) ຖຸກວນມີການແນະນຳ ແລະ
ສອນບໍາລຸງໃຫ້ນກຮຽນຄົນນັ້ນໄລດ.

2. ការវัดធិនីង្ហានរបាយការ

ការវัดធិនីង្ហានរបាយការសំរាប់សំណង់មានប្រភពប្រចាំថ្ងៃ និងប្រចាំសប្តាហ៍ ដើម្បីត្រួតពិនិត្យការងារនៃក្រសួងនិងក្រសួងជាពីរ និងក្រសួងជាពីរទាំងអស់។

- **ការសរុបប្រព័ន្ធផ្លូវការ:** ត្រូវបានរៀបចំឡើងដើម្បីត្រួតពិនិត្យការងារនៃក្រសួងនិងក្រសួងជាពីរទាំងអស់។ ក្នុងការសរុបប្រព័ន្ធផ្លូវការ ត្រូវបានរៀបចំឡើងដើម្បីត្រួតពិនិត្យការងារនៃក្រសួងជាពីរទាំងអស់។

ខ្លួនឯកសារនេះ ត្រូវបានរៀបចំឡើងដើម្បីត្រួតពិនិត្យការងារនៃក្រសួងជាពីរទាំងអស់។ ក្នុងការសរុបប្រព័ន្ធផ្លូវការ ត្រូវបានរៀបចំឡើងដើម្បីត្រួតពិនិត្យការងារនៃក្រសួងជាពីរទាំងអស់។

- **ការសរុបប្រព័ន្ធផ្លូវការ:** និងការសរុបប្រព័ន្ធផ្លូវការ ត្រូវបានរៀបចំឡើងដើម្បីត្រួតពិនិត្យការងារនៃក្រសួងជាពីរទាំងអស់។

ការសរុបប្រព័ន្ធផ្លូវការ: និងការសរុបប្រព័ន្ធផ្លូវការ ត្រូវបានរៀបចំឡើងដើម្បីត្រួតពិនិត្យការងារនៃក្រសួងជាពីរទាំងអស់។

- **ការសរុបប្រព័ន្ធផ្លូវការ:** និងការសរុបប្រព័ន្ធផ្លូវការ ត្រូវបានរៀបចំឡើងដើម្បីត្រួតពិនិត្យការងារនៃក្រសួងជាពីរទាំងអស់។

ការសរុបប្រព័ន្ធផ្លូវការ ត្រូវបានរៀបចំឡើងដើម្បីត្រួតពិនិត្យការងារនៃក្រសួងជាពីរទាំងអស់។

ແຕ່ຕໍ່ໄປຫາສູງ 6 ຂັ້ນເຊັ່ນ: ເລີ່ມຈາກການວັດດ້ານຄວາມຈຳ, ຄວາມເຂົ້າໃຈ, ການນຳໄປໃຊ້, ການວິເຄາະ, ການປະເມີນ ແລະ ການປະດິດສ້າງ. ອາດຈະມີທິວິດສອບເສັງສຳລັບນັກງານພິການບາງປະເທດ.

ຕົວຢ່າງ : ການສ້າງເຄື່ອງມືໃນການວັດຜົນ

ກ. ຂໍສອບແບບອັດຕະໄນຄວນມີຫຼັກການດັ່ງນີ້:

- 1) ຂໍສອບຕ້ອງໃຫ້ກວມສິ່ງສຳຄັນຕາມຈຸດປະສົງທີ່ຕ້ອງການໃຫ້ນັກງານໄດ້ຮູນຮູ້
- 2) ຂໍສອບຄວນມີຄວາມຍາກ-ງາຍພື້ນກຽງນະດັບປານກາງຕອບໄດ້
- 3) ກໍານົດຂໍສອບໃຫ້ພົດຍັນເວລາທີ່ມີ
- 4) ການແຕ່ງຂໍສອບຕ້ອງກະທັດຮັດ, ຈະແຈ້ງ ແລະ ຊັດເຈນ
- 5) ຖ້າແຕ່ລະຂໍ້ມີຄະແນນແຕກຕ່າງກັນຄວນບອກຄະແນນແຕ່ລະຂໍ້ໄວ້.

ຂໍສອບແບບອັດຕະໄນນີ້ ຊ່ວຍໃຫ້ນັກງານມີໂອກາດສະແດງອອກທາງດ້ານຄວາມຄືດເຫັນ ຄວາມຮູ້ຢ່າງເຕັມສ່ວນ ແລະ ເຮັດໃຫ້ນັກງານພັດທະນາທາງດ້ານພາສາຂຽນ ແຕ່ມີຂໍເສຍທີ່ບໍ່ສາມາດວັດຄວາມຮູ້ໄດ້ຢ່າງທີ່ເຖິງ ຫຼື ກວ້າງຂວາງຢ່າງພຽງພໍ ການໃຫ້ຄະແນນອາດຈະບໍ່ຢຸດຕິທຳໆ ເພະວ່າມີຜູ້ກວດສອບອາດອ່ານລາຍມື້ຂອງຜູ້ສອບບໍ່ອອກ ຫຼື ການຕັ້ງເກັນການໃຫ້ຄະແນນບໍ່ຕື່ກັນເນື່ອມີຜູ້ກວດໝາຍຄົນ, ການກວດຂໍ້ສອບໃຊ້ເວລາໝາຍ.

2. **ຂໍສອບແບບປາລະໄນ:** ມີໝາຍແບບແຕ່ສ່ວນໝາຍນີ້ຢືນໃຊ້ 4 ແບບຕີ: ຕີກ-ຜິດ, ແບບຕື່ມຳຄໍາ, ແບບຈັບຄູ່ ແລະ ແບບເລືອກຕອບ.

ຂໍສອບແບບນີ້ຄວນໃຊ້ເນື້ອ:

- ສອບນັກງານຈຳນວນໝາຍ
- ມີເວລາກວດຂໍ້ສອບໜ້ອຍ
- ຕ້ອງການເຮັດເປັນມາດຕະຖານການທິດສອບຄວາມຮູ້
- ຕ້ອງການທິດສອບຄວາມຮູ້ໃຫ້ຄົບເນື້ອໃນຕົ້ນຕໍ່ທີ່ຕ້ອງການ

ຂໍສອບແບບປາລະໄນທີ່ກ່າວມາທຸກແບບຕ້ອງລະວັງຢ່າໃຫ້ຊ້າກັນ, ຕ້ອງຊັດເຈນ ແລະ ຕ້ອງມີຈຳນວນໝາຍ ພຽງພົກບ່ານ ແລະ ພ້ອມທ່າງເຮັດຂະໜານຕອບໄວ້ເນື້ອຈະສະດວກສຳລັບຜູ້ກວດ.

ຂໍດີຂອງຂໍ້ສອບແບບປາລະໄນມີຄວາມຍຸດຕິທຳສູງ, ມີໝັກການໃຫ້ຄະແນນຕາຍຕົວຄົບເນື້ອໃນຕົ້ນຕໍ່ຂອງຄວາມຮູ້ໃຊ້ເວລາກວດໜ້ອຍ.

ຂໍສະເພາະບໍ່ມີໂຄກາດເຜົກຝົນພາສາຊູ້ນ ຖ້າຄວບຄຸມ
ການສອບເສັງບໍ່ໄດ້ດີຈະເຮັດໃຫ້ເກີດການຫຼຸດຈະລິດຂໍ້ສອບໄດ້, ສັນເປື້ອງການພິມຂໍ້ສອບ
ເສຍເວລາໃນການອອກຂໍ້ສອບໜ້າຍ.

ពិវឌ្ឍន៍ : ការអនុវត្តន៍

1) ຂໍສອບແບບຖືກ-ຜິດ

ແມ່ນແບບສອບຖາມທີ່ມີທັງຄຳຖາມ ແລະ ຄຳຕອບແລ້ວພູງແຕ່ໃຫ້ນກຽມບອກວ່າ
ຂຶ້ນ “ຖືກ” ຫຼື ຂຶ້ນ “ຜິດ”

- ນະຄອນຫຼວງຂອງປະເທດຟິລິບປິນແມ່ນຈາກາຕາ.

၂၉၁

- ຂະເລຊາຍຊາການຕັ້ງຢູ່ໃນຂະວີບອາຟິກາ.

ଟୋବ “ଶ୍ରୀମତୀ”

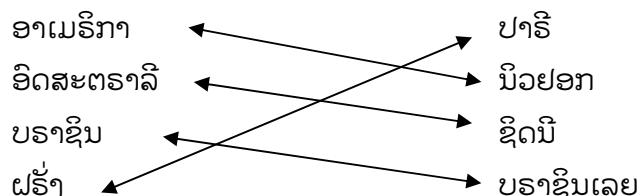
2) ຂໍສອບແບບຕື່ມຄໍາ/ຈໍານວນ: ແບບທີດສອບນີ້ປະກອບດ້ວຍການຄົ້ນຄິດທີ່ຈະ
ຕອບໃຫ້ຖືກຕ້ອງ ແຕ່ຖຸຈະເລືອກເອົາບາງຄໍາ ຫຼື ຈໍານວນເພື່ອໃຫ້ນັກຮຽນຕື່ມເຂົ້າໃຫ້ສົມບູນ
ແລະ ຖືກຕ້ອງ.

ຕົວຢ່າງ: ຈຶ່ງເອົາຄໍາໃນວົງແລ້ບຕື່ມໃສ່ບ່ອນຫວ່າງໃຫ້ຖືກຕ້ອງ.

(ມະຫາສະໝຸດອາກຕິກ, ອັດລັງຕິກ, ປາຊີຟິກ)

3) ຂໍສອບແບບຈັກຄູ່: ອຸຕ້ອງຊັບຂໍຄວາມຢູ່ສອງເບື້ອງຄືຂວາ ແລະ ຊ້າຍ. ຂໍຄວາມເບື້ອງຂວາ ແລະ ເບື້ອງຊ້າຍຕ້ອງມີຄວາມສໍາພັນກັນຢ່າງຖືກຕ້ອງ ບໍດັ່ງນັ້ນຈະຮັດໃຫ້ຜູ້ຕອບເກີດຄວາມສັບສົນ ແລະ ເດີຕອບ.

ຕົວຢ່າງ : ອາເມຣິກາ

3. ຂໍສອບແບບເລືອກຕອບ

ເປັນແບບທີດສອບທີ່ມີຄໍາຖາມ ແລະ ຄໍາຕອບໃຫ້ເລືອກ 2 ຄໍາຕອບຂຶ້ນໄປແຕ່ບໍ່ຄວນໃຫ້ຫຼາຍເຕີນ 4 ຄໍາຕອບ ເພາະອາດຈະເຮັດໃຫ້ນັກຮຽນສັບສົນ. ຄໍາຕອບໃຫ້ເລືອກຕ້ອງມີຂໍ້ຕົກພູງຂໍ້ດູງເທົ່ານັ້ນ.

ຕົວຢ່າງ :

1) ດາວເຕາະໃນລະບົບສຸລິຍະຈັກກະວານປະກອບມີຈຳກັນວຍ?

- ກ. 5 ຫ່ວຍ
- ຂ. 6 ຫ່ວຍ
- ຄ. 7 ຫ່ວຍ
- ງ. 8 ຫ່ວຍ

2) ຍ້ອນຫຍຸ່ງຈຶ່ງເກີດມີແຜ່ນດິນໄຫວ?

- ກ. ການເຕືອນຍ້າຍທາງຂະໜານຂອງວັດຖຸທີ່ຢູ່ສ່ວນເລີກຂອງພື້ນໄລກ.
- ຂ. ການເຕືອນຍ້າຍທາງຂວາງຂອງວັດຖຸທີ່ຢູ່ສ່ວນເລີກຂອງພື້ນໄລກ.
- ຄ. ການເຕືອນຍ້າຍທາງນອນຂອງວັດຖຸທີ່ຢູ່ສ່ວນເລີກຂອງພື້ນໄລກ.
- ງ. ການເຕືອນຍ້າຍທາງຕັ້ງ-ທາງຂວາງ ຂອງວັດຖຸທີ່ຢູ່ສ່ວນເລີກຂອງພື້ນໄລກ.

ໝາຍເຫດ: ການອອກຂໍສອບທີ່ດີກູສອນຄວນໃຊ້ທັງສອງແບບປະສົມປະສານກັນ (ວັດທະນີ ແລະ ປາລະນີ) ຈະຊ່ວຍທີດສອບຄວາມຮູ້ຂອງນັກຮຽນໄດ້ຢ່າງກວ້າງຂວາງ. ການອອກຂໍສອບຂຶ້ນກັບການພິຈາລະນາຂອງຄູ່ຜູ້ອອກຂໍສອບວ່າຄວນເລືອກໃຊ້ແບບໄດ້ຈຶ່ງ ຈະໄດ້ຜົນດີທີ່ສຸດ.

7. ແນະນຳການສ້າງແຜນການສອນປະຈຳປີ

ໃນການສ້າງແຜນການສອນ ອຸຕ້ອງເຂົ້າໃຈເນື້ອໃນຕົ້ນຕໍ່ຫຼັກສູດທັງໝົດຂອງຊັ້ນມັດ ທະຍົມສຶກສາປີທີ5. ຈາກນັ້ນ ຈຶ່ງວາງແຜນການສອນປະຈຳປີໄວ້. ໃນການສອນວິຊາພູມ ສາດໃຊ້ເວລາທັງໝົດ 34 ອາທິດ, ໃນນັ້ນອາທິດໜຶ່ງສອນ 2 ຊົ່ວໂມງລວມທັງໝົດເປັນ 68 ຊົ່ວໂມງ. ບົດສອນແຕ່ລະບົດມີເນື້ອໃນຍາວ-ສັນ ແລະ ຄວາມຍາກງາຍແຕກຕາງວັນ. ສະນັ້ນ, ອຸຕ້ອງໄດ້ເອົາໃຈໃສ່ໃນການແຕ່ງບົດສອນແຕ່ລະບົດ, ອີງໃສ່ບື້ມຄູ່ມີຄູເປັນຕົວຢ່າງ ແຕ່ອຸຕ້ອງໄດ້ພູນໃຊ້ໃຫ້ເພົາະສົມກັບການຈັດການຮຽນ-ການສອນຕົວຈິງຂອງແຕ່ລະຫ້ອງ ຖື່ນ. ການແຕ່ງບົດສອນແຕ່ລະບົດຄູ່ຕ້ອງເອົາໃຈໃສ່ກ່ຽວກັບຫຼັກສູດທົ່ວທຳນີ້ນ, ບາງປົດຄູສາ

ມາດບຸລະນາການຫຼັກສູດຂອງຫ້ອງຖິ່ນປະກອບເຂົ້າໃນບົດສອນຕົວຈິງເຊັ່ນ: ຖ້າບົດໄດຮຽນ
ກ່ຽວກັບພູມອາກາດຂອງໄລກ, ປະຊາກອນ, ການກະສິກຳ.... ອຸກໍາຕ້ອງໃຫ້ມີກິດຈະກຳໄດ
ທີ່ມີເນື້ອໃນຕົ້ນຕໍ່ກ່ຽວພັນກັບຫ້ອງຖິ່ນທີ່ນັກຮຽນອາໄສຢູ່ ອາດຈະເປັນວຽກບ້ານເນື້ອໃຫ້
ນັກຮຽນໄດ້ສຳຫຼວດ, ເກັບກຳສະຖິຕິຕ່າງໆ ແລະ ບັນຫາອື່ນໆ. ອູອາດໃຫ້ນັກຮຽນຂຽນເປັນ
ບົດລາຍງານຈະເປັນລາຍບຸກຄົນ ຫຼື ເປັນກຸ່ມກຳໄດ້ອີງຕາມຄວາມເໝາະສົມ.

ຕົວຢ່າງ ແຜນການກອນປະຈຳປີ

ພາກ ຍຸນ	ເດືອນ	ອາຫັດ	ຈຳນວນຂຶ້ວ ໂມງຕໍ່ອາຫັດ	ພາກ/ບົດ	ໝາຍ ເຫດ
I	ວັນຍາ	1	2	ພາກທີ I: ພ່ວຍໄລກ ບົດທີ 1: ການໂຄຈອນຂອງໜ່ວຍໄລກ	
		2	2	ບົດທີ 2: ການສະແດງໜ່ວຍໄລກເທິງແຜນທີ	
		3	2	ບົດທີ 2: ການສະແດງໜ່ວຍໄລກເທິງແຜນທີ (ຕໍ່)	
		4	2	ບົດທີ 3: ທະວີບ ມະຫາສະໝູດ ແລະ ທະເລ	
	ຕຸລາ	5	2	ບົດທີ 4: ພູມສັນຖານຕົ້ນຕໍ່ເທິງໜ້າໄລກ	
		6	2	ບົດທີ 5: ບັນຍາກາດ ແລະ ພູມອາກາດ	
		7	2	ບົດທີ 6: ຮອບວຸນຂອງນັກ	
		8	2	ພາກທີ II: ມະນຸດ ແລະ ແຂດດຳລົງຊີວິດ ບົດທີ 7: ແຂດຮອນ	
	ພະຈິກ	9	2	ບົດທີ 7: ແຂດຮອນ (ຕໍ່) ບົດທີ 8: ແຂດອົບອຸນ	
		10	2	ບົດທີ 8: ແຂດອົບອຸນ (ຕໍ່)	
		11	2	ບົດທີ 9: ແຂດໝາວ	
		12	2	ບົດທີ 9: ແຂດໝາວ (ຕໍ່) ບົດທີ 10: ແຂດພຸດຍ ແລະ ແຂດແຄມທະເລ	
	ຫັນວາ	13	2	ບົດທີ 10: ແຂດພຸດຍ (ຕໍ່)	
		14	2	ພາກທີ III: ປະຊາກອນ ແລະ ອຸນະພາບຊີວິດ ບົດທີ 11: ລັກສະນະຂອງປະຊາກອນ	
		15	2	ບົດທີ 11: ລັກສະນະຂອງປະຊາກອນ (ຕໍ່) ບົດທີ 12: ໂຄງປະກອບສ້າງຂອງປະຊາກອນ	
		16	2	ບົດທີ 12: ໂຄງປະກອບສ້າງຂອງປະຊາກອນ (ຕໍ່)	
	ມັງກອນ	17	2	ບົດທີ 13: ການແຈກຢາຍຂອງປະຊາກອນ	
		18	2	ບົດທີ 13: ການແຈກຢາຍຂອງປະຊາກອນ(ຕໍ່) ຫວັນຄືນພາກຮຽນທີ 1 ແລະ ສອບເສັງ	

II	ភ្នំពេជ្រ	19	2	ិបុទ្ធឌ 14: ប៉ាន្ទាតោនបច្ចាការណ និង បាយវិទ្យាការ រោគ	
		20	2	ិបុទ្ធឌ IV: មម្ពុណ្ឌកបសីំរែលតូអំ ិបុទ្ធឌ 15: មម្ពុណ្ឌកបសីំរែលតូអំ	
		21	2	ិបុទ្ធឌ 15: មម្ពុណ្ឌកបសីំរែលតូអំ (ព័ត៌មាន) ិបុទ្ធឌ 16: សីំរែលតូអំរ៉ាបការណិដ្ឋាបនាបែបយិនិយោ	
		22	2	ិបុទ្ធឌ 16: សីំរែលតូអំរ៉ាបការណិដ្ឋាបនាបែបយិនិយោ (ព័ត៌មាន)	
	ិន្ទា	23	2	ិបុទ្ធឌ V: រាជការតំបន់ខ័ណ្ឌទៅិន្ទាសាត ិបុទ្ធឌ 17: ិន្ទៃការសិរោគ	
		24	2	ិបុទ្ធឌ 17: ិន្ទៃការសិរោគ (ព័ត៌មាន)	
		25	2	ិបុទ្ធឌ 17: ិន្ទៃការសិរោគ (ព័ត៌មាន)	
		26	2	ិបុទ្ធឌ 18: ិន្ទៃទួលសាមារោគ	
	មេសា	27	2	ិបុទ្ធឌ 18: ិន្ទៃទួលសាមារោគ (ព័ត៌មាន)	
		28	2	ិបុទ្ធឌ 18: ិន្ទៃទួលសាមារោគ (ព័ត៌មាន)	
		29	2	ិបុទ្ធឌ 19: ិន្ទៃការណិទោយុទ្ធវ	
		30	2	ិបុទ្ធឌ 19: ិន្ទៃការណិទោយុទ្ធវ (ព័ត៌មាន)	
	ិធិតសម្រ	31	2	ិបុទ្ធឌ VI: ិន្ទៃសាតពិវមិយោ និង ិន្ទៃមិយិដ ិបុទ្ធឌ 20: ិន្ទៃសាតពិវមិយោ និង ិន្ទៃមិយិដ	
		32	2	ិបុទ្ធឌ 20: ិន្ទៃសាតពិវមិយោ និង ិន្ទៃមិយិដ (ព័ត៌មាន)	
		33	2	ិបុទ្ធឌ 20: ិន្ទៃសាតពិវមិយោ និង ិន្ទៃមិយិដ (ព័ត៌មាន)	
		34	2	ទន្លេតិន្ទិនិយោ និង ិន្ទៃមិយិដ សរបតែងិយាយក្រុង 2	
លរោង		34	68	សរបតែងិយាយក្រុង 2	

8. ແນະນຳການສອນແຕລະບິດ

ໃນການແຕ່ງປິດສອນແຕ່ລະປິດຄູ້ຕ້ອງປະຕິບັດຕາມ 5 ບາດກໍາວຂອງການສອນໃຫ້ລະອງດ. ທຸກໆກີດຈະກຳຕ້ອງມີໝາຍຮູບແບບການສອນປະສົມປະສານກັນ ແລະ ຕ້ອງເນັ້ນການສອນແບບເອົານັກຮຽນເປັນໃຈກາງ, ການສ້າງຄໍາຖາມຕ້ອງໃຫ້ນັກຮຽນມີການຄົ້ນຄິດແຕ່ຕໍ່ໜ້າສູງໂດຍອີງຕາມທິດສະດີຂອງບລຸມເປັນຫຼັກເຊັ່ນ: ເລີ່ມຈາກຄວາມຈຳາ, ຄວາມເຂົ້າໃຈການນຳໃຊ້, ການວິເຄາະ, ການປະເມີນ ແລະ ການປະດິດສ້າງ. ສົ່ງສໍາຄັນຕ້ອງມີສື່ເຊັ່ນ: ແຜນທີ່ຕ່າງໆ, ຮູບພາບ...ປະກອບໃນປິດສອນທຸກຄັ້ງ.

ພາກທີ I ຫ່ວຍໄລກ

ບົດທີ 1 ການໂຄຈອນຂອງຫ່ວຍໄລກ

ເວລາ 2 ຂຶ້ວໂມງ

1. ຈຸດປະສົງ

ເພື່ອໃຫ້ນັກຮຽນສາມາດ:

- ບອກຫ່ວຍໄລກ ແລະ ລະບົບສຸລິຍະຈັກກະວານ.
- ອະທິບາຍການໝູນປິ່ນຂອງຫ່ວຍໄລກອ້ອມຕົວມັນເອງ (ທິດໃນການໝູນປິ່ນ ແລະ ບົວໂມງ).
- ອະທິບາຍການໝູນປິ່ນຂອງຫ່ວຍໄລກອ້ອມດວງຕາເວັນ(ວັນເໝີ້າຍັນ ແລະ ວັນວິສຸວັດ)
- ປູບຖານຄວາມແຕກຕ່າງດ້ານເວລາ (ໂມງ) ໃນແຕ່ລະຈຸດເທິງໜ້າໄລກ.

2. ເນື້ອໃນຕົ້ນຕໍ່

1. ຫ່ວຍໄລກ ແລະ ລະບົບສຸລິຍະຈັກກະວານ
2. ດວງຕາເວັນ
3. ການໂຄຈອນຂອງຫ່ວຍໄລກອ້ອມດວງຕາເວັນ
4. ການໂຄຈອນຂອງຫ່ວຍໄລກອ້ອມຕົວມັນເອງ

3. ສິ້ງການສອນ

- ປຶ້ມແບບຮຽນວິຊາພູມສາດ ມ.5
- ປຶ້ມຄູ່ມືຖືວິຊາພູມສາດ ມ.5
- ຫ່ວຍໄລກຈຳລອງ
- ແຜນວາດລະບົບສຸລິຍະຈັກກະວານ
- ຮັ້ງແຜນທີ່ປົວໂມງຂອງໄລກ

4. ກິດຈະກຳ

1. ລະດົມສະພອງ

- ຖຸທິບທວນຄວາມຈຳຂອງນັກຮຽນປະມານ 3-4 ຄືນ

ຄໍາຖາມ 1: ໃນລະບົບສຸລິຍະຈັກກະວານມີດາວເຄາະຈັກຫ່ວຍ?
(ໃຫ້ບອກຊື່ດາວເຄາະ).

ຄໍາຕອບ: ມີ 8 ຂໍ່ວຍຄື: ດາວພຸດ, ດາວສຸກ, ຂໍ່ວຍໄລກ, ດາວຫັງຄານ, ດາວພະບັດ, ດາວເສົາ, ດາວມະລິຕະຍູ ແລະ ດາວເກາດ.

- ຖຸສະຫຼຸບ ແລະ ໃຫ້ຂໍ້ມູນຕ່າງໆກ່ຽວກັບຂໍ່ວຍໄລກເຊັ່ນ: ຂະໜາດຂອງຂໍ່ວຍໄລກ, ຄວາມຫຼັງຈອງແກນໄລກ ແລະ ອື່ນງ.

2. ສິນທະນາຖາມ-ຕອບ

ຄໍາຖາມ:

1. ດາວລຶກ ແລະ ດາວເຄາະແຕກຕ່າງກັນແນວໃດ?
2. ດວງຕາເວັນມີຄວາມສໍາຄັນແນວໃດຕໍ່ໄລກ?

ຄໍາຕອບ:

1. ດາວລຶກມີແສງສະຫວ່າງໃນຕົວມັນເອງ ສ່ວນດາວເຄາະບໍ່ມີແສງສະຫວ່າງໃນຕົວມັນເອງ.
2. ດວງຕາເວັນໃຫ້ແສງສະຫວ່າງ, ຄວາມອົບອຸນ, ພະລັງງານແກ່ມະນຸດ, ພຶດ ແລະ ສັດ.
- ບຸສະຫຼຸບ ແລະ ໃຫ້ຂໍ້ມູນເພີ່ມຕື່ມ.

3. ຄືນຄວາກຸມ

- ບຸແບ່ງນັກຮຽນອອກເປັນກຸມຕາມຄວາມເໝາະສີມແລ້ວແຈກຄໍາຖາມ ຫຼື ຂົງໃສ່ກະດານ.

ຄໍາຖາມ:

1. ໃນວັນທີ 21 ມິນາ ແລະ 23 ກັນຍາຂອງຫຼຸກງົບແສງຕາເວັນຕັ້ງສາກເທິງໜ້າໄລກຢູ່ຈຸດໃດ? ແລະ ມີປາກິດການໄດ້ເກີດຂຶ້ນ?
2. ໃນວັນທີ 21 ມິຖຸນາຂອງຫຼຸກງົບແສງຕາເວັນຕັ້ງສາກຢູ່ຈຸດໄດ້ເທິງໜ້າໄລກ? ແລະ ມີປາກິດການໄດ້ເກີດຂຶ້ນ?
3. ໃນວັນທີ 21 ຫັນວາຂອງຫຼຸກງົບ ແສງຕາເວັນຕັ້ງສາກຢູ່ຈຸດໄດ້ເທິງໜ້າໄລກ ແລະ ມີປາກິດການໄດ້ເກີດຂຶ້ນ?
4. ຂໍ່ວຍໄລກປິ່ນອ້ອມຕົວມັນເອງຈາກທີດໄດ້ຫາທີດໄດ? ຈາກການປິ່ນອ້ອມຕົວມັນເອງເກີດປາກິດການຫຍັງຂຶ້ນ?
5. ໂມງຫ້ອງຖິ່ນ ແລະ ໂມງປະຈຳເຂດແຕກຕ່າງ ຫຼື ຄືກັນແນວໃດ?

ຄໍາຕອບ:

1. ໃນວັນທີ 21 ມິນາ ແລະ 23 ວັນຍາຂອງທຸກໆປີແສງຕາເວັນຕັ້ງສາກັບເສັ້ນສູນສູດ, ກາງເວັນ ແລະ ກາງຄືນຍາວເທົ່າກັນ. ໃນເວລາທີ່ງວັນຢູ່ເຊີດເສັ້ນສູນສູດດວງຕາເວັນຈະຢູ່ຊື່ເທິງຫົວຂອງຄົມເປັນວັນວິສຸວັດ.
2. ໃນວັນທີ 21 ມິຖຸນາຂອງທຸກໆປີແສງຕາເວັນຕັ້ງສາກັບເສັ້ນອາຍັນເທື່ອ, ກາງເວັນຍາວ, ກາງຄືນສັນໃນເພື່ອງໄລກເໜືອ. ຂຶ້ວໄລກເໜືອຈະເຫັນແສງຕາເວັນໃນເວລາທີ່ງຄົມ. ກາງເວັນສັນ, ກາງຄືນຍາວໃນເພື່ອງໄລກໄຕ. ຂຶ້ວໄລກໄຕບໍ່ເຫັນແສງຕາເວັນ.
3. ໃນວັນທີ 21 ຫັນວາ ແສງຕາເວັນຕັ້ງສາກັບເສັ້ນອາຍັນໃຕ້, ກາງເວັນຍາວ, ກາງຄືນສັນ. ຂຶ້ວໄລກໄຕເຫັນແສງຕາເວັນໃນເວລາທີ່ງຄົມ (ໃນເພື່ອງໄລກເໜືອກົງກັນຂ້າມກັບເພື່ອງໄລກໄຕ).
4. ໝ່ວຍໄລກປຶ່ນອ້ອມຕົວມັນເອງຈາກທິດຕາເວັນຕົກໝາທິດຕາເວັນອອກ (ຕາມທິດວິງກັນຂ້າມກັບເຂັ້ມແຂງໄມ້ງ). ແຕ່ລະຈຸດເທິງໜ້າໄລກຈະພັດປ່ຽນກັນໄດ້ຮັບແສງສະຫວ່າງຄວາມຮອນຈາກດວງຕາເວັນເກີດປາກິດການກາງເວັນ ແລະ ກາງຄືນ.
5. ໂມ່ງຫ້ອງຖິ່ນແມ່ນໄມ້ ຫຼື ເວລາຕົວຈິງເທິງເສັ້ນແວງໄດ້ໜຶ່ງ ແລະ ໂມ່ງປະຈຳເຂດແມ່ນໄມ້ທີ່ແຕ່ລະເຂດ ຫຼື ປະເທດກຳນົດເອົາເນື່ອງຈາກເຂດໜຶ່ງ ຫຼື ປະເທດໃດໜຶ່ງກວມເອົາເສັ້ນແວງໝາຍເສັ້ນ.
- ຖຸລະຫູບ ແລະ ເພີ່ມຂໍ້ມູນຕ່າງໆທີ່ນັກຮຽນສິນໃຈຕາມຄວາມໝາຍລືມ.

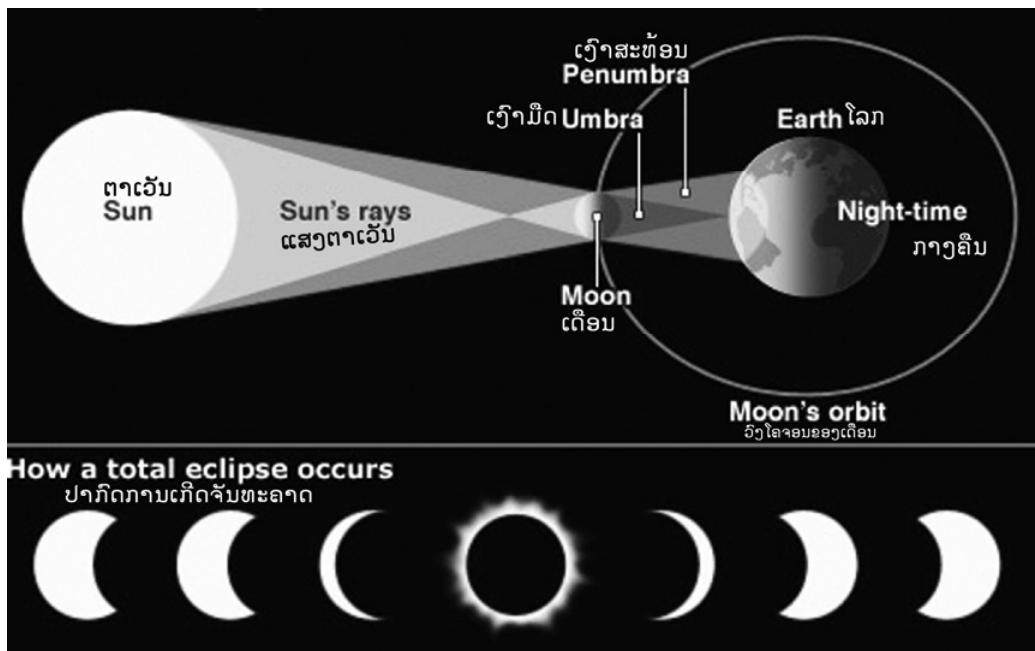
4. ອຸງກົມ

- ໃຫ້ນັກຮຽນເຟິກເຕັມບົວໄມ້ໃສ່ຮ່າງແຜນທີ່ (ຮັດເປັນກຸ່ມ ຫຼື ເປັນລາຍບຸກຄົມ).

5. ການວັດ ແລະ ປະເມີນຜົນ

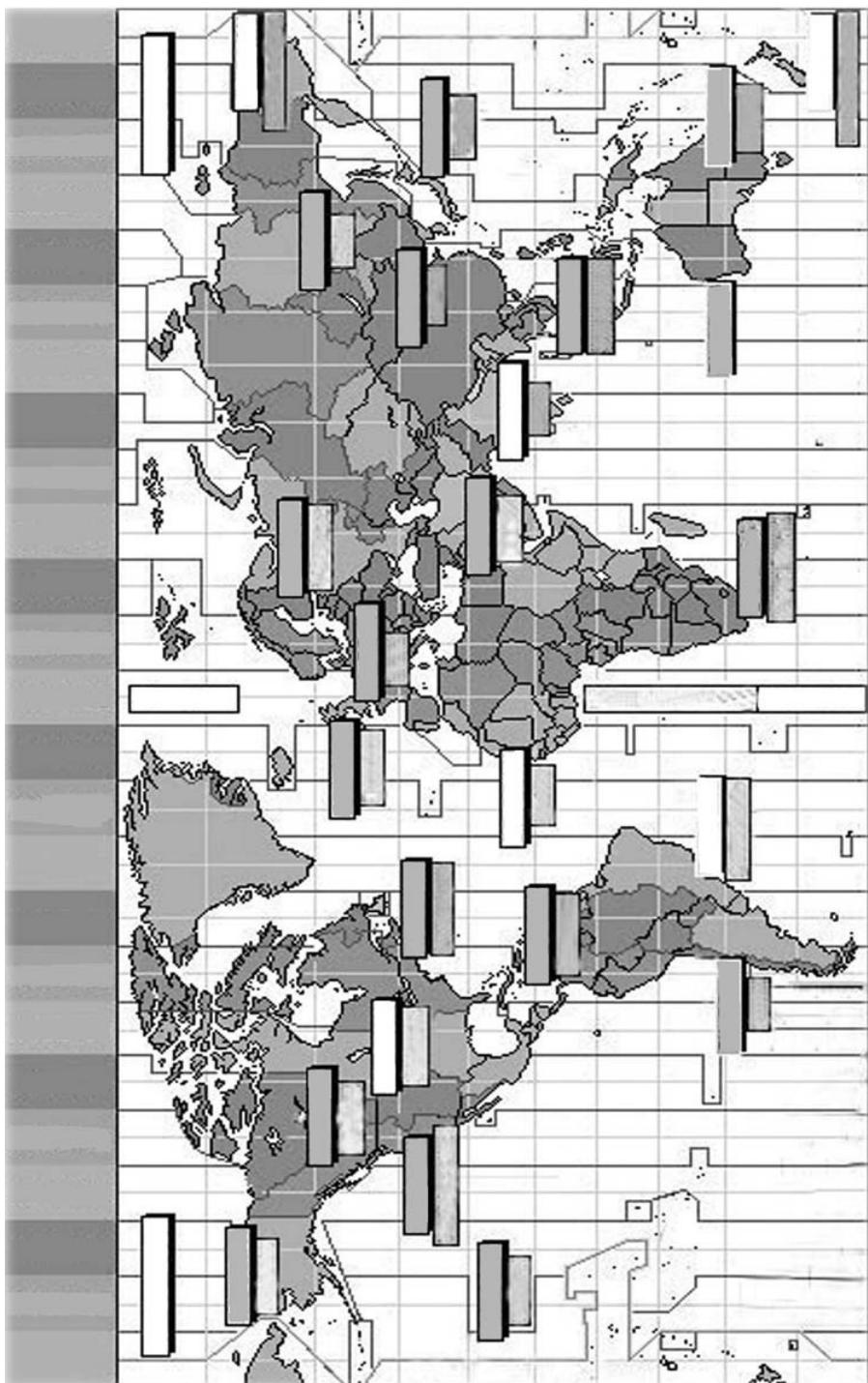
ສັງເກດນັກຮຽນຈາກ:

- ຕີລາຄາຄວາມເຂົ້າໃຈຂອງນັກຮຽນ
- ການປະກອບສ່ວນໃນການຕອບຄໍາຖາມ
- ການມີສ່ວນຮ່ວມໃນການຄົນຄວາເປັນກຸ່ມ
- ກວດວູງກົມ

ภูบภินเดือน ชี้ จันทะชาด

၁၇ ဒေသကြောင်းပွဲ

ບົດທີ 2 ການສະແດງໝ່ວຍໄລກເທິງແຜນທີ

ເວລາ 4 ຂຶ້ວໂມງ

1. ຈຸດປະສົງ

ເພື່ອໃຫ້ນັກຮຽນສາມາດ:

- ບອກຂໍ້ມູນຕ່າງໆກ່ຽວກັບໝ່ວຍໄລກ.
- ອະທິບາຍກ່ຽວກັບການສະແດງໝ່ວຍໄລກຈຳລອງໄປສູ່ແຜນທີ.
- ອະທິບາຍກ່ຽວກັບວິທະຍາສາດແຜນທີ.
- ແຕ່ມີແຜນທີໄລກແບບຕ່າງໆ.

2. ເນື້ອໃນຕົນຕໍ່

1. ຄວາມຮູ້ກ່ຽວກັບໝ່ວຍໄລກ
2. ຈາກໝ່ວຍໄລກຈຳລອງໄປສູ່ແຜນທີ
3. ການສະແດງຄວາມເປັນຈິງດ້ານພູມສາດເທິງແຜນທີ

3. ລື້ການສອນ

- ປຶ້ມແບບຮຽນວິຊາພູມສາດ ມ. 5
- ປຶ້ມຄູ່ມືຖືວິຊາພູມສາດ ມ.5
- ໝ່ວຍໄລກຈຳລອງ
- ແຜນທີແບບຕ່າງໆ
- ສຳຄັນ, ບົກເຟີດຂົງນແຜນໃສ
- ແຜນໃສ ຫຼື ເຈົ້າຂາວທີ່ສາມາດຂອກເຫັນເສັ້ນຕ່າງໆໄດ້
- ກາວ ແລະ ອື່ນໆ

4. ກິດຈະກຳ

1. ສິນທະນາຖາມ-ຕອບ

ຄໍາຖາມ:

1. ແຜນທີ່ຖືກນຳໃຊ້ເຂົ້າໃນກິດຈະກຳໄດ້ແດ?
2. ແມ່ນໃຜເປັນຜູ້ຄົດໄລ່ລວງຍາວຂອງເສັ້ນແວງຂອງໄລກ?
3. ແມ່ນໃຜເປັນຜູ້ສ້າງແຜນທີ່ບັນດາທະວີບຕ່າງໆທີ່ຢູ່ອົມທະເລເມດີແຕຣາເນ?

4. มีนักปะจินໄพທ່ານໃດແຕ່ທີ່ໄດ້ສົງໄປຫາສິ່ງທີ່ບໍ່ຮູມຈາກອນ?

5. ແຜນທີ່ແມກກາຕໍ່ເປັນແຜນທີ່ແນວໃດ?

តាំងរបៀប

1. ແຜນທີ່ຖືກນຳໃຊ້ເຂົ້າໃນການເດີນເຮືອ, ການທະຫານ. ແຕ່ໃນປັດຈຸບັນແມ່ນນຳໃຊ້ເຂົ້າໃນວຽກງານຕາງໆເກີອບທຸກຂະແໜງ.
 2. ທ່ານເອຣາໂຕສະແຕນ (Eratosthene) ນັກປາດຊາວກະເຮັກ
 3. ທ່ານປະໂຕເລເມ (Ptoleme) ນັກປາດຊາວກະເຮັກ ທີ່ອາໄສຢູ່ເມືອງອາເລັກຊັງດະເກີ (Alexandre).
 4. ທ່ານ ມາກໂໂລ (Marco Polo) ນັກປະຈິນໄພ ຊາວອິຕາລີໄດ້ເດີນທາງໄປປະເທດຈິນ. ທ່ານ ມາແຊນລັງ (Magellan) ນັກປະຈິນໄພ ຊາວປອກຕຸຍການໄດ້ເດີນເຮືອອ້ອມໂລກ. (ຈາກທະວີບເຄີຣີບອ້ອມທະວີບອາຟຣີກາໄປເຖິງທະວີບໂອເຊອານີ).
 5. ແຜນທີ່ແມກກາຕໍ (Mercator) ເປັນແຜນທີ່ ທີ່ສະແດງພື້ນທີ່ຈາກໜ່ວຍໄລກລາລີໄສເນື້ອທີ່ຮາບພູງ (ໄສເຈີຍ). ທ່ານແມກກາຕໍ ເປັນຜູ້ທຳອິດທີ່ໄດ້ຄົນຄົດວິທີການນີ້.
 - ໃຫ້ນັກກຽນຕອບແລ້ວຄູສະຫຼຸບ ແລະ ໃຫ້ຂໍ້ມູນຕ່າງໆເພີ່ມເຕີມຕາມຄວາມສິນໃຈຂອງນັກກຽນ (ຄູອາດໃຫ້ນັກກຽນຜູ້ທີ່ຮຽນເງັ່ງສະຫຼຸບກໍໄດ້ ແຕ່ຄວນຈະປ່ຽນຄົນສະຫຼຸບແຕລະຂຶ້).

2. ຄົ້ນຄວາກຸມ

- ຄົນໆໃຊ້ໜ່ວຍໄລກຈຳລອງ ຫີ້ ແຜນທີ່ໄລກ/ບັນດາແຜນທີ່ (ATLAS).

ຄໍາຖາມ: 1. ໃຫ້ນັກຮຽນຊອກຫາຈຸດພິກັດຂອງເມືອງລຸ່ມນີ້:

1. เมืองโตเกียว (Tokyo)
 2. เมืองซิดนีย์ (Sydney)
 3. เมืองปารีส (Paris)
 4. เมืองนิวยอร์ก (New York)
 5. เมืองริโอเดจาเนโร (Rio de Janeiro)

ຄໍາຕອບ:

- 1). ໂຕກູງວ. 35° ເໜີອ - 139° ຕາເວັນອອກ (35° N – 139° E)
 - 2). ຊຸດນີ 29 $^{\circ}$ ເໜີອ - 150 $^{\circ}$ ຕາເວັນອອກ (29° S - 150 $^{\circ}$ E)
 - 3). ປາຮີ 48 $^{\circ}$ ເໜີອ - 2 $^{\circ}$ ຕາເວັນອອກ (48° N – 2 $^{\circ}$ E)
 - 4). ນິວຍອອກ 22 $^{\circ}$ ເໜີອ - 73 $^{\circ}$ ຕາເວັນຕີກ (22° N - 73 $^{\circ}$ W)
 - 5). ຮີໂອເດີຈາເນໄຣ 22 $^{\circ}$ ໃຕ - 43 $^{\circ}$ ຕາເວັນຕີກ (22° S – 43 $^{\circ}$ W)
- ຖຸສະຫຼຸບໃຫ້ນກຽນ ໂດຍອີງໃສ່ໜ່ວຍໄລກຈຳລອງທີ່ມີເສັ້ນຂະໜານ ແລະ ເສັ້ນແວງຢູ່ເລວ.

3. ແບບສາທິດ

- ອຸປະກອນມີ:
 - ຖຸສາທິດໃຫ້ນກຽນເບິ່ງ ແລະ ໃຫ້ນກຽນມີສ່ວນຮ່ວມ.
- 1). ແບບແມ່ກາກາຕຳ (ໃຫ້ກັ້ວແຜ່ນໃສເປັນຮູບທີ່ແລ້ວເອົາກວມລົງກັບໜ່ວຍໄລກຈຳລອງ, ຂີດເສັ້ນຕ່າງໆທີ່ເຫັນ... ແລ້ວເອົາແຜ່ນໃສມາມາຍອອກ... ຈະເຫັນແຜ່ນທີ່...).
 - 2). ແບບຮູບກຸບ (ໃຫ້ຕັດແຜ່ນໃສ, ຕິດໃຫ້ເປັນຮູບກຸບແລ້ວກວມໃສ່ໜ່ວຍໄລກຈຳລອງ. ແຕ່ມເສັ້ນຕ່າງໆຕາມທີ່ເຫັນ... ມາຍອອກ).
 - 3). ແບບແຜ່ນພູງງ: (ໃຫ້ເອົາແຜ່ນໃສກວມໃສ່ໜ່ວຍໄລກຈຳລອງເຂດຂຶ້ວໄລກຂີດເສັ້ນຕ່າງໆຕາມທີ່ເຫັນ).
- ບຸສະຫຼຸບໃຫ້ນກຽນແລ້ວໃຫ້ແຕ່ລະກຸມໄປສືບຕໍ່ເປັນວົງກັບໆນ.

4. ສິນທະນາຖາມ-ຕອບ

ຄໍາຖາມ:

1. ແຜນທີ່ແບບໂຕໂປ (Topographie) ເປັນແຜນທີ່ສະແດງເຖິງຫຍໍາແດ?
2. ມາດຕາສ່ວນ 1/1.500.000 ມີຄວາມໝາຍວ່າແນວໃດ?
3. ສັນຍະລັກໃນແຜນທີ່ ທີ່ມີສີຂົງວ, ແກງ, ພ້າໝາຍເຖິງຫຍໍາ?

ຕອບ:

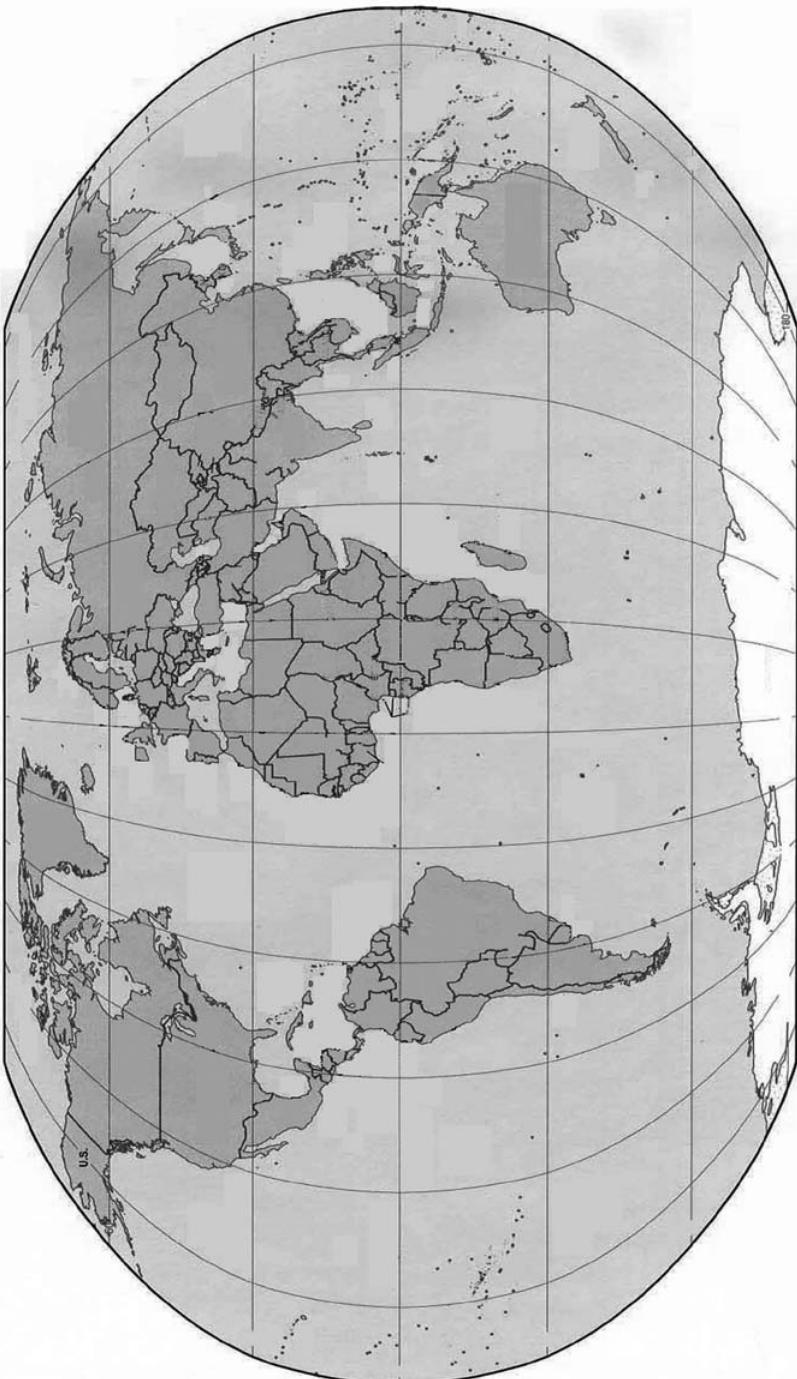
1. ແຜນທີ່ແບບໂຕໄປສະແດງເຖິງຄວາມສູງ-ຕໍ່ຂອງໜ້າດິນ, ວັດຖຸຕ່າງໆໃກ້ຄູງກັບຕົວຈິງ.
2. 1/1.500.000: 1 ຂັງຕີແມັດເທິງແຜນທີ່ເທົ່າກັບ 1.500.000 ຂັງຕີແມັດເທິງໜ້າໄລກໝື້ 1 ຂັງຕີແມັດເທິງແຜນທີ່ເທົ່າກັບ 15 ກມ ເທິງໜ້າດິນ/ໂລກຕົວຈິງ.
3. ຕົວຢ່າງໃນແຜນທີ່ສະແດງອອກ:
 - ສີຂຽວ: ສະແດງເຖິງປ່າໄມ້-ຫົ່ງໝຍ້າ, ຫົ່ງພູງ...
 - ສີແດງ: ສະແດງເຖິງພູສູງ, ພູພູງ...
 - ສີຟ້າ: ສະແດງເຖິງແມ່ນັ້ນໍາລຳເຊ, ຫ້ວຍໝອງ, ທະເລ (ຕົວຈິງໃຫ້ອ່ານເບິ່ງລາຍລະອຽດເທິງແຜນທີ່ທີ່ເຂົາໃຫ້ມາ).

5. ການວັດ ແລະ ປະເມີນຜົນ

ສັງເກດນັກຮຽນຈາກ:

- ຄວາມເຂົ້າໃຈຂອງນັກຮຽນ.
- ການປະກອບສ່ວນໃນການຕອບຄໍາຖາມ ແລະ ຮ່ວມວິດຈະກຳກຸມ.
- ຄວາມສິນໃຈຂອງນັກຮຽນຈາກຄໍາຖາມທີ່ນັກຮຽນຖາມຄຸຄືນ.

ទីក្រុងដែលមានចំណេះតាមទំនាក់ទំនង

ပါလီ 3 ဘာသိပါ မန္တာဆုံး၊ အမြတ် မန္တာ

ເວລາ 2 ຊົ່ວໂມງ

1. ຈຸດປະສົງ

ເພື່ອໃຫ້ນກຽງນສາມາດ:

- ຊື້ບອກຈຸດພິເສດດານທີ່ຕ້ງໝູມສາດ, ຮູບຮາງລັກສະນະຂອງທະວີບ ແລະ ມະຫາສະໝູດ.
 - ຈຳແນວກວດວາມແຕກຕ່າງລະຫວ່າງທະລີ, ມະຫາສະໝູດ, ອ່າວ ແລະ ຊອງແຄບ.
 - ອະທິບາຍການເຄື່ອນໄຫວຂອງນໍ້າທະລີ ແລະ ມະຫາສະໝູດ.
 - ເຜົ້າປະຕິບັດການແຕ່ມີແຜນທີ່ທະວີບ, ທະລີ ແລະ ມະຫາສະໝູດ.
 - ສະເໜີຄຸນປະໂຫຍດຂອງທະລີ ແລະ ມະຫາສະໝູດ.

2. เมืองในตีนต่อ

1. ດະວິບຕາງໆ.
 2. ມະຫາສະໝັດ, ດະເລ, ອ້າວ ແລະ ຊອງແຄບ.
 3. ການເຄື່ອນໄຫວຂອງນໍ້າທະເລ ແລະ ມະຫາສະໝັດ.

3. สี่ก้าวสอน

4. ກິດຈະກຳ

1. ນໍາໃຊ້ແຜນທີ່

តាំងទី:

- 1) ຢູ່ໃນລາກມີຈັກທະວີບຄືທະວີບໄດ້ແດ່?
 - 2) ຢູ່ໃນລາກມີມະຫາສະໜຸດໄດ້ແດ່?
 - ຖຸໃຫ້ນັກງຽນປະມານ 5-6 ຄົນ ອອກມາຊື້ແຜນຫີ່ກ່ຽວກັບທະວີບ ແລະ ມະຫາສະໜຸດຕ່າງໆໃຫ້ໝູ່ເບິ່ງ.

តំបន់ប៊ូលីស

- 1) ຢູ່ໃນລວມມີ 6 ທະວີບຄື:

 - 1) ທະວີບອາຊີ
 - 2) ທະວີບອາເມຣິກາ
 - 3) ທະວີບອາຟຣິກາ
 - 4) ທະວີບເອືຟົບ
 - 5) ທະວີບໂອເຊອານີ
 - 6) ທະວີບຂຶ້ວໄລກໃຕ້ (ອັງຕາກຕິກ)

2) ມີ 4 ມະຫາສະໝັດຄື:

2) มี 4 มหาสะมุณฑ์:

- 1) ມະຫາສະໝຸດປາຊີ້ວິກ
 - 2) ມະຫາສະໝຸດອັດລັງຕິກ
 - 3) ມະຫາສະໝຸດອືນເດຍ
 - 4) ມະຫາສະໝຸດອາກຕິກ

- ຄູນໍາໃຫ້ແຜນທີ່ ຫຼື ແວຍໂລກຈຳລອງເພື່ອອະທິບາຍໃຫ້ນັກງານເພີ່ມເຕີມ ຈາກນັ້ນຄູສະໝຸບຄົນຄໍາຕອບທີ່ຖືກຕ້ອງຂອງນັກງານ.

2. តើនិគ្ញាបែងកំ

- ຄູແບ່ງນັກງານອອກເປັນ 6 ກຸມຍອຍຕາມຄວາມເໝາະສົມ.
 - ຄູຢາຍຄໍາຖາມໃຫ້ນັກງານແຕລະກຸມຄົນຄວ້າ ຫຼື ຄູຂຽນຄໍາຖາມໃສ່ກະດານ.
 - ກຸມທີ 1: ໃຫ້ນັກງານສັງລວມຫຍໍ້ກ່ຽວກັບທະວີບອາຊີ.
 - ກຸມທີ 2: ໃຫ້ນັກງານສັງລວມຫຍໍ້ກ່ຽວກັບທະວີບອາເມືອກາ.

កំណើន 3: ໃຫ្ញអាជ្ញានសង្គមទីក្រោរកាបខេបខេដនឹក។

កំណើន 4: ໃຫ្ញអាជ្ញានសង្គមទីក្រោរកាបខេបខេដនិតិយិប។

កំណើន 5: ໃຫ្ញអាជ្ញានសង្គមទីក្រោរកាបខេបខេដនិតិយិបខ្លះ។

កំណើន 6: ໃຫ្ញអាជ្ញានសង្គមទីក្រោរកាបខេបខេដខ្លះលើកពី៖

- តុឃិតាចាម្ចាស់អាជ្ញានពេលវេលាក្នុងខ្លួន។

- អាជ្ញានក្នុងចិត្តចុះឈាយបច្ចុប្បន្ន។

- តុឃិតាចិនតាំងរបៀបធ្វើដោយខ្លួន។

3. សិនធទាមរាយ

- ໃຫ្ញអាជ្ញានសិនធទាមរាយដើម្បីរាយការពីរាយការ។

- តុឃិតាចិនតាំងរបៀបធ្វើដោយខ្លួន។

1) មើលដីឡាក់ដូចមើលដីជាអ្នកដែលមិនមែនខ្លួនទេ?

2) មើលដីមិនមែនខ្លួនទេដូចមើលដីជាអ្នកដែលមិនមែនខ្លួនទេ?

3) មិនមែនខ្លួនទេដូចមើលដីជាអ្នកដែលមិនមែនខ្លួនទេ?

4) មិនមែនខ្លួនទេដូចមើលដីជាអ្នកដែលមិនមែនខ្លួនទេ? ករណីមិនមែនខ្លួនទេ?

- តុឃិតាចិនតាំងរបៀបធ្វើដោយខ្លួន។

- តុឃិតាចិនតាំងរបៀបធ្វើដោយខ្លួន។

4. តិះតិះក្នុង

- តុឃិតាចិនតាំងរបៀបធ្វើដោយខ្លួន។

- តុឃិតាចិនតាំងរបៀបធ្វើដោយខ្លួន។

1) ទេរាយមិនមែនខ្លួនទេ?

2) សេរីបច្ចុប្បន្នមិនមែនខ្លួនទេ?

3) ខ្លួនមិនមែនខ្លួនទេ?

4) ខ្លួនមិនមែនខ្លួនទេ?

5) ឱ្យសង្គមទីក្រោរកាបខេបខេដ។

6) ឱ្យសង្គមទីក្រោរកាបខេបខេដ។

- តួនាទីក្រសួងរៀបចំការងារនៃក្រសួងនិងក្រសួងទាំងអស់នឹងត្រូវបានដោះស្រាយឡើង។
- ក្រសួងរៀបចំការងារនិងក្រសួងទាំងអស់នឹងត្រូវបានដោះស្រាយឡើង។

5. វឌ្ឍនភាព

- តួនាទីក្រសួងនៃក្រសួងនិងក្រសួងទាំងអស់នឹងត្រូវបានដោះស្រាយឡើង។

តាំងក្រសួង: ខេត្តក្រសួងជំនាញមិនមែនត្រូវបានដោះស្រាយឡើង។ តួនាទីក្រសួងនិងក្រសួងទាំងអស់នឹងត្រូវបានដោះស្រាយឡើង។

6. រាជរដ្ឋបាល

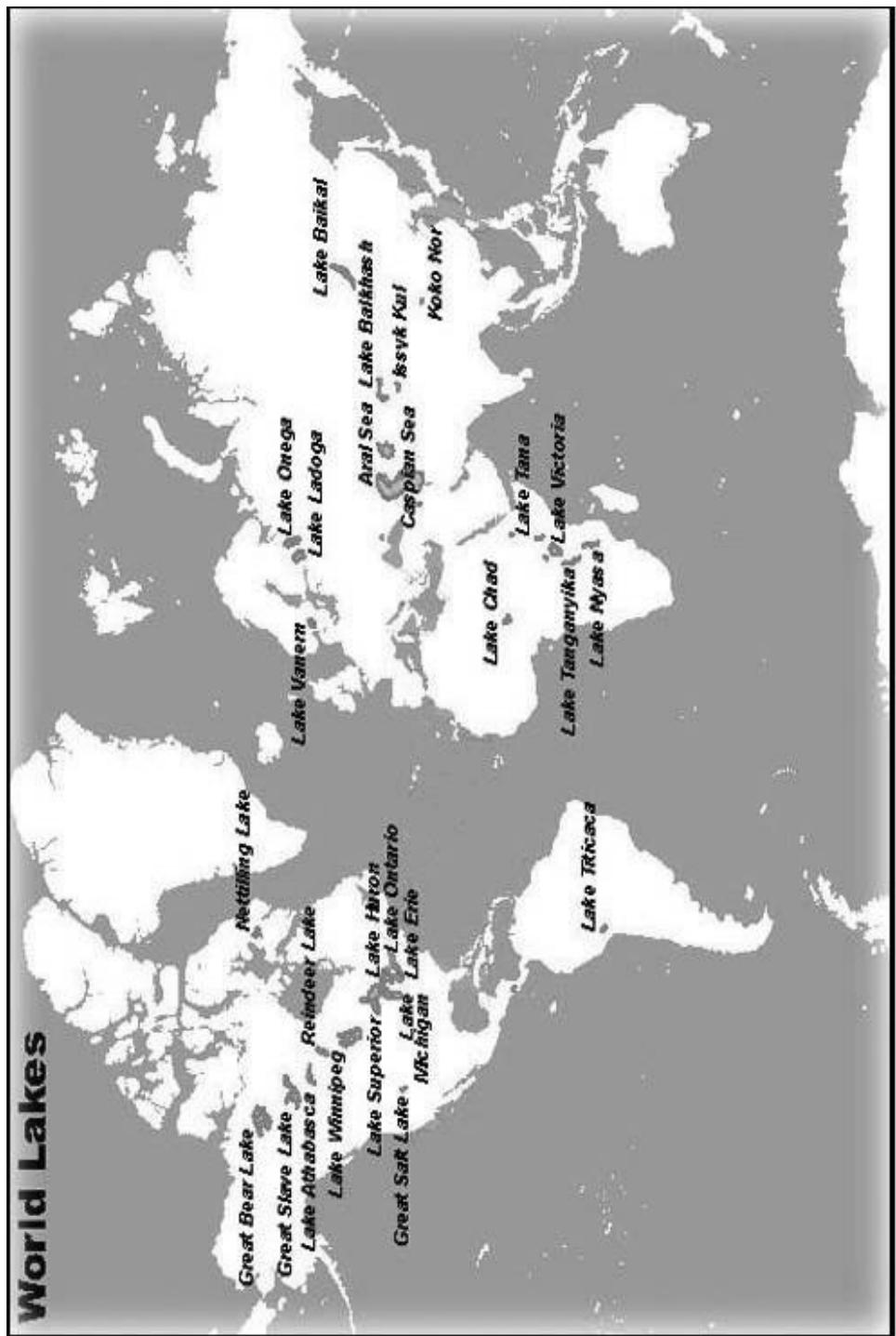
- តួនាទីក្រសួងនៃក្រសួងនិងក្រសួងទាំងអស់នឹងត្រូវបានដោះស្រាយឡើង។
- តួនាទីក្រសួងនៃក្រសួងនិងក្រសួងទាំងអស់នឹងត្រូវបានដោះស្រាយឡើង។

5. រាជរដ្ឋ និង ក្រសួង

សំណង់ក្រសួងទាំងអស់:

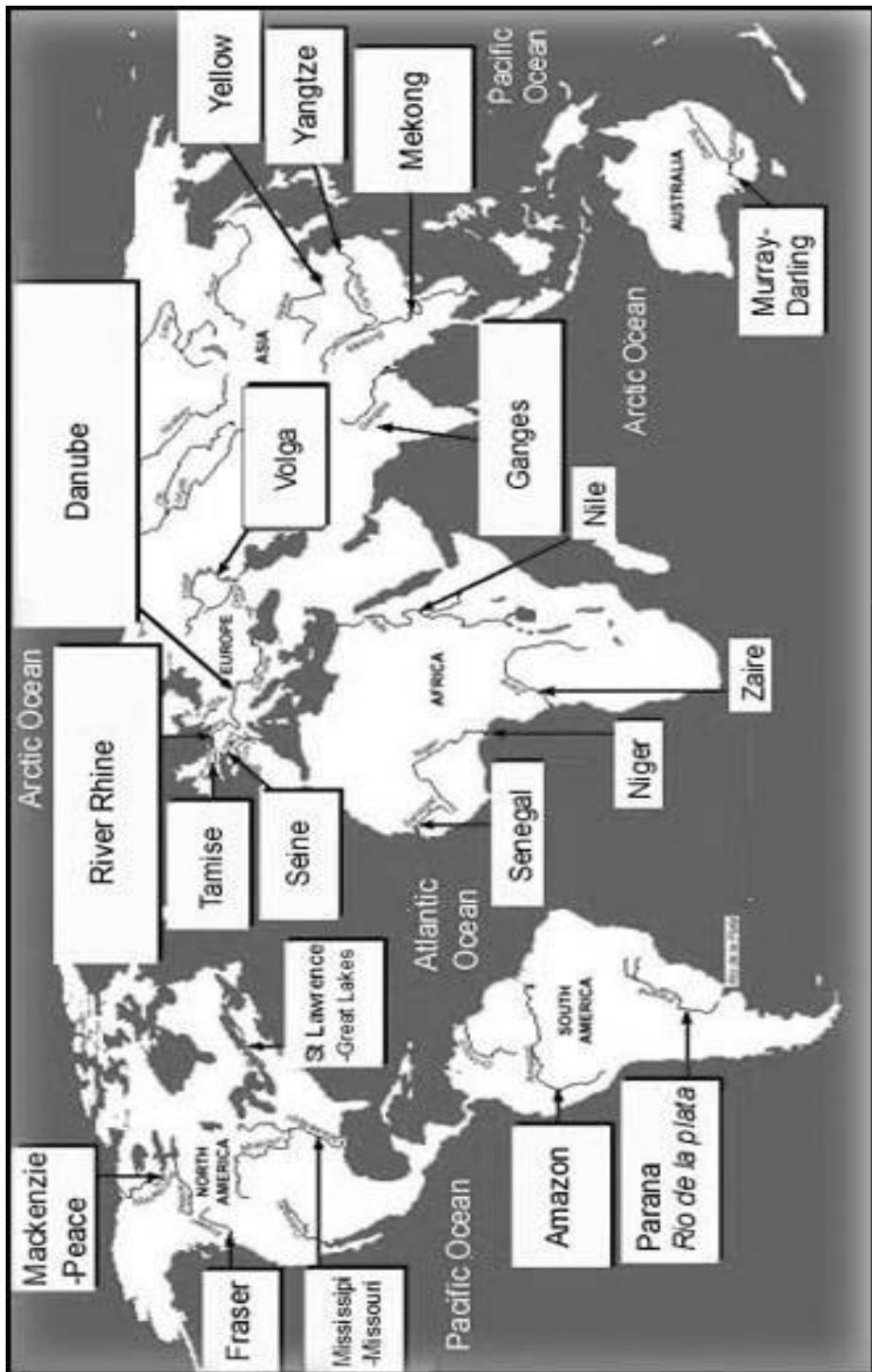
- រាជរដ្ឋបាល និង ក្រសួងទាំងអស់នឹងត្រូវបានដោះស្រាយឡើង។
- រាជរដ្ឋបាល និង ក្រសួងទាំងអស់នឹងត្រូវបានដោះស្រាយឡើង។
- ពិនិត្យការងារនិងក្រសួងទាំងអស់នឹងត្រូវបានដោះស្រាយឡើង។
- ពិនិត្យការងារនិងក្រសួងទាំងអស់នឹងត្រូវបានដោះស្រាយឡើង។

World Lakes

ដោយទីមនេគ្រួយនិង

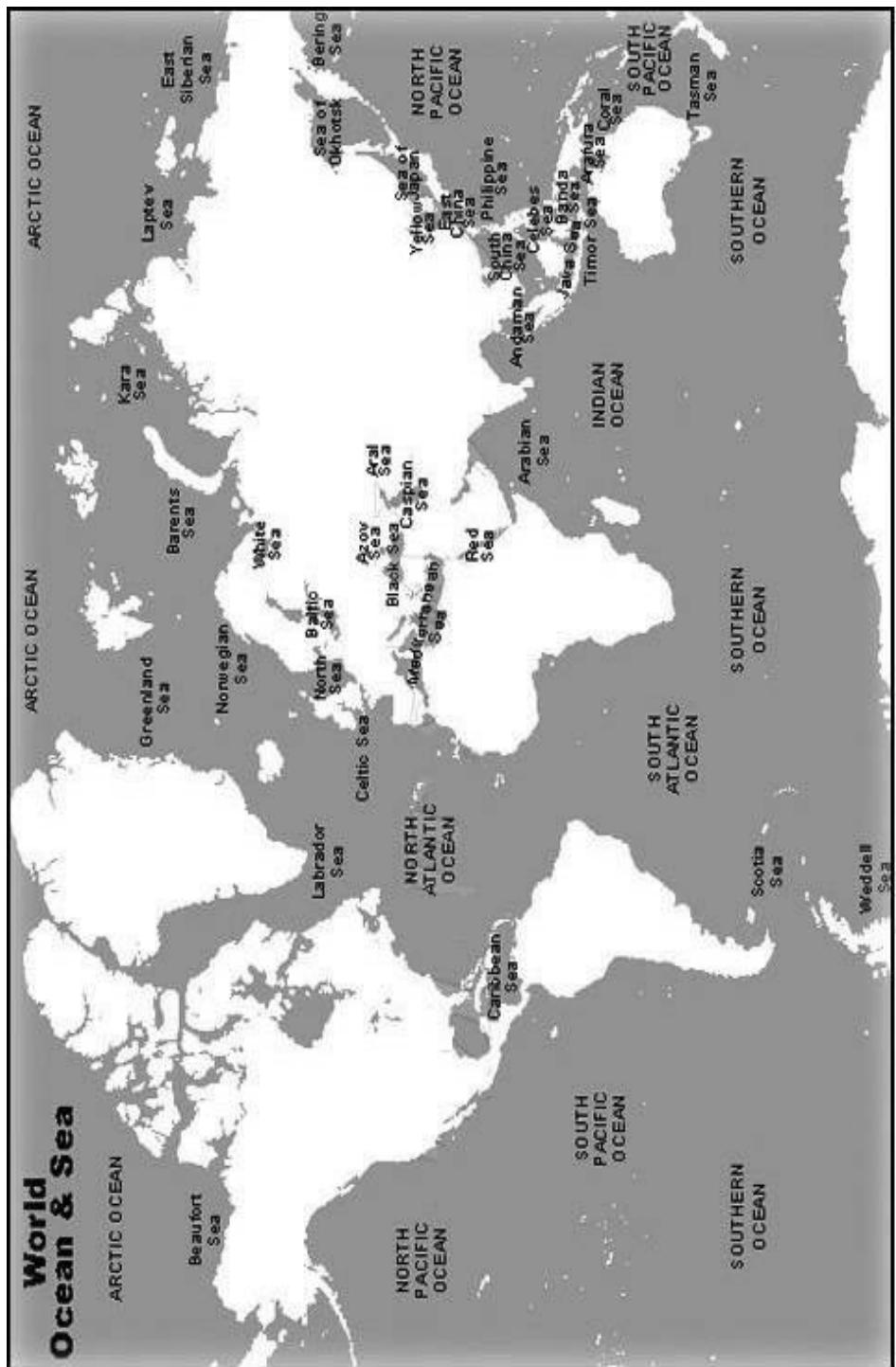
အကောင်းဆုံးမြစ်များ၏ ပေါ်လေ

ກາງພົມພາຫຼັກສູງ

World Ocean & Sea

ପାଞ୍ଚ ଦେଶରେ କାମ କରିବାକୁ ପରିଷକ୍ଷଣ କରିବାକୁ ପରିଷକ୍ଷଣ

ເນື້ອໃນເພີ່ມເຕີມ: ມະຫາສະໝຸດ ແລະ ທະເລຕາງໆ

ມະຫາສະໝຸດ (Ocean) ຕີ້ອານາເຂດຂອງນ້ຳທະເລທີ່ກວ້າງໃຫຍ່ໄພສານ ແຕ່ບໍ່ໄດ້ລວມກັນເປັນປົກແຜນອັນນີ້ອັນດູວກັນມີທະວີບ, ເກະຕາງໆຂຶ້ນ ແລະ ແບ່ງອອກເປັນ 4 ມະຫາສະໝຸດຄື:

1. **ມະຫາສະໝຸດອາກົດຝາກຕິກາ** (Artic Ocean): ຢູ່ອ້ອມຮອບຂຶ້ວໂລກເໜືອມີອານາເຂດໃຕ້ສຸດອາກົດຝາກຕິກາທີ່ມີສຸດຂອງທະວີບອາຊີ, ເອີຣີບ ແລະ ອາເມຣີກາ ເປັນມະຫາສະໝຸດທີ່ບໍ່ມີຄວາມສໍາຄັນທາງເສດຖະກິດ ເພາະດິນແດນທີ່ຢູ່ແຄມັ້ງມະຫາສະໝຸດນີ້ບໍ່ມີຜະລິດພັນວັດຖຸດິບທີ່ສໍາຄັນບໍ່ມີເມືອງທ່າໃຫຍ່, ບໍ່ມີເຮືອສິນຄ້າແລ້ວຜ່ານໄປມາ, ນອກຈາກລະດຸຮອນເມື່ອນັ້າແຂງລະລາຍກຳມີເຮືອປະມົງທ່ອງທ່ຽວຂຶ້ນໄປເພື່ອລ່າສັນນ຾ຕ່າງໆ (ບ່າ, ກຸງ, ປຸ...) ໃນລະດຸໜາວນັ້າທະເລກາຍເປັນນັ້ກ້ອນເຮືອແລ້ວຜ່ານບໍ່ສະດວກ.

2. **ມະຫາສະໝຸດປາຊີຝິກາ** (Pacific Ocean): ເປັນມະຫາສະໝຸດທີ່ກວ້າງໃຫຍ່ທີ່ສຸດທີ່ກວມແຕ່ຂຶ້ວໂລກເໜືອຫາຂຶ້ວໂລກໃຕ້ ກວ້າງເກືອບເຄີ່ງໂລກພື້ນດີ ເຊິ່ງກັນລະຫວ່າງທະວີບອາເມຣີກາກັບອາຊີ ແລະ ອິດສະຕອລາລີ, ອານາເຂດເໜືອສຸດຕິດວົງມິນອາກົດທີ່ທະເລເບຮີງ ຊັ້ນທຶນທີ່ປະກອບເບືອກໂລກບໍລິເວນທີ່ເປັນມະຫາສະໝຸດປາຊີຝິການັ້ນບໍ່ໝັ້ນຄົງແຂງແຮງ ຈຶ່ງເກີດເປັນພູໄຟຂຶ້ນຮອບຝັ້ງມະຫາສະໝຸດນີ້ລວມທັງກາງມະຫາສະໝຸດອີກດ້ວຍ. ມະຫາສະໝຸດນີ້ມີຄວາມສໍາຄັນທາງເສດຖະກິດຫຼາຍ ໂດຍສະເພາະຍ່າງຍິ່ງພາຍຫຼັງທີ່ໄດ້ຊຸດຄອງປານາມາແລ້ວເຮັດໃຫ້ມີການຕິດຕໍ່ລະຫວ່າງມະຫາສະໝຸດນີ້ກັບມະຫາສະໝຸດອັດລັງຕິກໄດ້ຢ່າງສະດວກ ແລະ ວ່ອງໄວ ບໍ່ຕ້ອງອ້ອມແຫຼມຮອນເຊິ່ງຢູ່ທ່າງໃຕ້ສຸດຂອງທະວີບອາເມຣີກາ. ນອກນັ້ນ ຍັງມີເມືອງທ່າໃຫຍ່ ເຊິ່ງເປັນຕະຫຼາດການຄ້າສໍາຄັນຂອງໂລກຕັ້ງຢູ່ເທິງຝັ້ງມະຫາສະໝຸດຢ່າງຫຼາຍເຊັ່ນ: ໂຕກງວ (ຢື່ປຸ່ນ), ຂູງໄກ້ (ຈິນ), ສິງກະໂປ...

3. **ມະຫາສະໝຸດອັດລັງຕິກ(Atlantic Ocean):**ມະຫາສະໝຸດອັດລັງຕິກຂັ້ນລະຫວ່າງທະວີບອາເມຣີກາກັບເອີຣີບ ແລະ ອາຟຣີກາ, ອານາເຂດເໜືອສຸດຕິດວົງມິນອາກົດ ແລະ ຕິດຕໍ່ລະຫວ່າງມະຫາສະໝຸດອາກົດ ໂດຍຊ່ອງແຄບດາວີສ(Davis Strait). ມະຫາສະໝຸດນີ້ມີຄວາມສໍາຄັນດ້ານເສດຖະກິດຫຼາຍມີເຮືອສິນຄ້າທີ່ທັນສະໄໝ ແລະ ໃຫຍ່ທີ່ສຸດໃນໂລກແລ້ວຂຶ້ນສິ່ງສິນຄ້າ ແລະ ຜູ້ໄດ້ສານລະຫວ່າງສະຫະລັດອາເມຣີກາກັບເອີຣີບ ເຊິ່ງໃຊ້ເວລາພຽງ 4 ວັນເທົ່ານັ້ນ. ມີເມືອງທ່າໃຫຍ່ທີ່ສໍາຄັນຂອງໂລກຕັ້ງລົງບຕາມຝັ້ງມະຫາສະໝຸດນີ້ຢ່າງຫຼາຍເຊັ່ນ: ຄົວເປັກຂອງການາດາ, ນົວຍອກຂອງສະຫະລັດອາເມຣີກາ, ໂຄລອນ

ຢູ່ເຊິ່ງປາກຄອງປານາມາ ຮີໂອເດີຈາເນໄຮຂອງບຣາຊືນ ແລະ ບຸເອໂນສໄອເດັຂອງອາກຊັງຕິນາ. ທາງຝ່າງເອີຣິບມີລອນດອນ ລືເວີ້ພູນ ແລະ ເຊົາເທັມຕັນຂອງອັງກິດ, ອຳສະແຕກດຳຂອງເນເທີແລນ, ລືສະບອນຂອງປອກຕູ້ການ. ສໍາລັບທາງໃຕ້ສຸດຂອງອາພຣິກາແມ່ນແຄບທາວຂອງສາຫາລະນະລັດອາພຣິກາໃຕ້.

4. ມະຫາສະໜຸດອິນເດຍ (Indian Ocean): ຕັ້ງຢູ່ທາງໃຕ້ຂອງທະວີບອາຊີ ແລະ ຂັ້ນລະຫວ່າງທະວີບອາພຣິກາກັບອິດສະຕາລີ. ອານາເຂດເໜີ້ອສຸດຢູ່ເສັ້ນອາຍັນເໜີ້ອ (Tropic of cancer) ຕິດກັບພາກໃຕ້ຂອງທະວີບອາຊີ ສ່ວນໃຕ້ສຸດຕິດວົງມິນອັງຕາກຕິກ, ມີຄວາມສໍາຄັນທາງເສດຖະກິດເຊັ່ນກັນ ໂດຍສະເພາະມີການຊຸດຄອງຊູເອດແລ້ວເຮັດໃຫ້ການຕິດຕໍ່ລະຫວ່າງເອີຣິບກັບອາຊີສະດວກ ແລະ ວ່ອງໄວ້ຂຶ້ນ ໂດຍບໍ່ຕ້ອງອ້ອມທະວີບອາພຣິກາ, ມີເມືອງທ່າທີ່ສໍາຄັນເຊັ່ນ: ບອມເບ ແລະ ການກຸດຕາຂອງອິນເດຍ, ໄກລິມໂບຂອງຊີລັງກາ, ຍ້າງກຸງຂອງມູນມາ, ປິນ້າຂອງມາເລເຊຍ, ໄທ (ແໜ້ມສະບັງ)...

ທະເລ ຄືອານາເຂດນັ້ນທີ່ບໍ່ກວ້າງໃຫຍ່ຄືກັບມະຫາສະໜຸດ. ທະເລແບ່ງອອກເປັນ 3 ຊະນິດຄື:

1. ທະເລເປີດ: ແມ່ນທະເລທີ່ເຊື່ອມຕໍ່ລະຫວ່າງມະຫາສະໜຸດ ຫຼື ເປັນສ່ວນໜຶ່ງຂອງມະຫາສະໜຸດ, ບາງປ່ອນກຳມືລັກສະນະເປັນອ່າວໃຫຍ່ເຊັ່ນ: ທະເລອາວັບຕິດກັບມະຫາສະໜຸດອິນເດຍບໍ່ມີຫຍຸ້ງຂວາງກັນ. ທະເລເປີດຮູ້ເຊື່ອມຕໍ່ກັບມະຫາສະໜຸດປາຊີພິກ, ທະເລເໜີ້ອເຊື່ອມຕໍ່ກັບມະຫາສະໜຸດອັດລັງຕິກ.

2. ທະເລພາຍໃນ: ແມ່ນທະເລທີ່ມີແຜ່ນດິນອ້ອມຮອບເກືອບໝົດ ແຕ່ມີຊ່ອງທາງຕິດຕໍ່ກັບທະເລອື່ນ ຫຼື ມະຫາສະໜຸດ ໂດຍຊ່ອງແຄບຕ່າງໆເຊັ່ນ: ທະເລເມີດີແຕຣາເນເຊື່ອມຕໍ່ກັບມະຫາສະໜຸດອັດລັງຕິກ ໂດຍຊ່ອງແຄບຈິບຮານຕາ, ທະເລເດຳເຊິ່ງຕິດຕໍ່ກັບທະເລເມີດີແຕຣາເນ ໂດຍຊ່ອງແຄບບອສໄຟຣັສ ແລະ ດາກດາແນນ. ທະເລແດງເຊື່ອມຕໍ່ກັບມະຫາສະໜຸດອິນເດຍ ໂດຍຊ່ອງແຄບເອັນນັນເດບ (El Mandeb). ທະເລຍື່ງໆເຊື່ອມຕໍ່ກັບມະຫາສະໜຸດປາຊີພິກ ໂດຍຊ່ອງແຄບຕ່າງໆລະຫວ່າງໝູ່ເກາະຍີ່ປຸ່ນ. ທະເລກາຮືບບູນ (Caribbean) ເຊິ່ງເຊື່ອມຕໍ່ກັບມະຫາສະໜຸດອັດລັງຕິກ ໂດຍຊ່ອງແຄບຕ່າງໆຂອງໝູ່ເກາະກາວາອີບ. ການເກີດມີທະເລພາຍໃນນັ້ນສັນນິຖານກັນວ່າຍົນມາຈາກການຍຸບຕົວລົງຂອງໜີ້ ຫຼື ພື້ນດິນໃນສະໄໝກ່ອນ ຈຶ່ງຮັດໃຫ້ນັ້ນທະເລໄຫຼ້ຖ້ວມເຂົ້າໄປໃນແຜ່ນດິນ. ສະນັ້ນເຂດທະເລພາຍໃນຈຶ່ງເປັນເຂດທີ່ດິນບໍ່ໜັ້ນຄົງແຂງແກ່ນເປັນເຂດຟ້ໄພ ແລະ ແຜ່ນດິນໄຫວ

3. ხალებიდ: ແມ່ນხະເລທີມີແຜ່ນດິນອ້ອມຮອບບໍ່ມີຊ່ອງຫາງເກີດຮັບຫະເລອື່ນ ມີລັກສະນະຄ້າຍຄືຫະເລສາບນ້າເຄີມເຊັ່ນ: ຫະເລກາດສະປົງ ແລະ ຫະເລຕາຍຢູ່ເຂດຊາຍ ແດນລະຫວ່າງປະເທດອີດສະລາແອນກັບປະເທດຊອການມີເປັນຕົ້ນ. ຕາມການສັນນິຖານ ເຊື່ອກັນວ່າ ຫະເລບິດນີ້ເກີດຈາກຫະເລພາຍໃນນັ້ນເອງ ເມື່ອຊ່ອງຫາງທີ່ເຊື່ອມຕໍ່ລະຫວ່າງ ຫະເລພາຍໃນກັບມະຫາສະໜຸດເກີດຕົ້ນຂຶ້ນຈາກການປ່ຽນແປງຂອງເປືອກໂລກ. ຫະເລພາຍໃນກໍາກາຍເປັນຫະເລບິດ/ຫະເລຂ່າງ. ຫະເລບິດນີ້ອ່າດເປັນໄດ້ສອງປະການຄື: ມີປະລິມານນ້າເຄີມຫຼາຍຂຶ້ນ ແລະ ປະລິມານນ້າເຄີມຫຼົຍລົງ. ຫະເລບິດມີການລະເຫີຍອາຍນ້າ ໃນວັນທີໆມີຫຼາຍກວ່າປະລິມານຂອງນ້າຈົດທີ່ໃຫ້ລົງມາເພີ່ມເຕີມ ຈາກແມ່ນ້າຕ່າງໆ. ຫະເລບິດນັ້ນກຳນົດນ້ຳເຄີມຫຼາຍຂຶ້ນເຊັ່ນ: ຫະເລຕາຍເປັນຕົ້ນ. ຫຼຸກວັນນີ້ນ້ຳໃນຫະເລຕາຍມີຄວາມເຄີມຫຼາຍຈົນບໍ່ມີສິ່ງທີ່ມີຊີວິດອາໄສຢູ່ໄດ້. ກົງວັນຂ້າມ ຖ້າຫະເລບິດທີ່ມີແມ່ນ້າຫຼາຍສາຍໄຫ້ປ່ອງໃສ່ຈະເຮັດໃຫ້ປະລິມານຂອງນ້າຈົດທີ່ໃຫ້ລົງມາເພີ່ມເຕີມຫຼາຍກວ່າການລະເຫີຍເປັນອາຍຂຶ້ນໄປ ນ້ຳໃນຫະເລບິດນັ້ນກຳຈະມີຄວາມເຄີມຫຼຸດໜ້ອຍລົງເຊັ່ນ: ຫະເລກາດສະປົງຢູ່ຫາງທີ່ດີໃຕ້ຂອງປະເທດຮັດເຊຍເປັນຕົ້ນ.

ສັງລວມແລ້ວ: ນ້ຳຫະເລມີສ່ວນປະສົມຂອງເກືອຫຼາຍທີ່ສຸດ. ໂດຍທີ່ວ່າປັນ້າຫະເລໜັກ 1.000 ກູາມ ຈະມີຫາດເກືອຕ່າງໆປະສົມຢູ່ 35 ກູາມ ເປັນເກືອຫະເລ 28-29 ກູາມ. ນ້ຳຫະເລມີຄວາມເຄີມບໍ່ເທົ່າກັນ ຈຶ່ງມີຄວາມໝາແໜ້ນ ແລະ ສີຕ່າງກັນ. ນ້ຳຫະເລໃນເຂດຮ້ອນມີຄວາມເຄີມກວ່າໃນເຂດອົບອຸ່ນ ແລະ ເຂດໝາວ ເພາະມີການລະເຫີຍຫຼາຍກວ່າ. ຫະເລທີ່ມີແມ່ນ້ຳໄຫ້ລົງສູ່ໜ້ອຍສາຍຈະມີຄວາມເຄີມຫຼາຍກວ່າຫະເລທີ່ມີແມ່ນ້ຳໄຫ້ປ່ອງໃສ່ຫຼາຍສາຍ. ໂດຍທີ່ວ່າປັນ້າຫະເລມີສີຟ້າແກ່ແຕ່ອາດປ່ຽນແປງໄປໄດ້ ເພາະຂຶ້ນກັບປະລິມານສານທີ່ລະລາຍເຈືອປິນຢູ່.

1. ຍ້ອນຫຍ້ງນ້ຳຫະເລຈຶ່ງເຄີມ: ນ້ຳຫະເລເຄີມກຳເພາະວ່ານັບເປັນລັນງົບມາແລ້ວທີ່ເກືອທີກເຊາະລັງລົງໄປໃນຫະເລ, ເນື່ອງຈາກທີ່ບັນຈຸທາດເກືອແຕກອອກໂດຍລົມຟ້າອາກາດທີ່ເຊາະເອົາຫີນພັງຫະລາຍລົງໄປລວມຫັງທີ່ບັນຈາກພື້ນມະຫາສະໜຸດຕ່າງໆ. ເກືອບໍ່ມີຫາງຈະໄປໃສໄດ້ຈຶ່ງຄົງຄ້າງຢູ່ໃນມະຫາສະໜຸດນັ້ນເອງ.

2. ຄົ້ນເກີດມາຈາກໄສ: ຄົ້ນເກີດຂຶ້ນຈາກລົມທີ່ພັດໃຫ້ນ້ຳເປັນຝອງ, ຍິ່ງພັດແຮງຂຶ້ນກຳຢືນສູງຂຶ້ນ. ໃນລະຫວ່າງເກີດລົມພາຍ ຫຼື ລົມໃຕ້ຜູ່ຈະເຮັດໃຫ້ຄົ້ນສູງຫຼາຍເຊິ່ງຈະເຫັນໄດ້ງ່າຍຕອນທີ່ມັນກະທົບໃສ່ແຄມຝັງ ແຕ່ຄົ້ນຢູ່ກາງຫະເລກຳສູງເໝືອນກັນ.

ຄົ້ນສວນໃຫຍ່ຕັດຂຶ້ນໂດຍທຳມະຊາດດ້ວຍແຮງລົມ. ຊວງຄົ້ນຄືໄລຍະຫາງຈາກຍອດ
ຄົ້ນຈາກອີກລູກໜີ້ໄປເຖິງອີກລູກໜີ້. ໃນເວລາທີ່ພັດຊ່ວງຂອງຄົ້ນກຳເພີ່ມຂຶ້ນ ສັງເກດໄດ້
ຈາກເວລາຂຶ້ນລົງຊ່ວງຄົ້ນວ່າມັນຈະຍາວດິນປານໄດ້.

4. យ៉ូនហើយអ្នកដីនៅមិនមានសម្រាប់បានបានទេ នៅពេលដែលបានបានទេ តុលាករណី

5. **ຍ້ອນຫຍໍ້ງົມ້າໃນມະຫາສະພຸດຈຶ່ງໄຫ້ພູນວຽນກັນ:** ຍ້ອນວ່າເມື່ອນີ້ໄດ້ຮັບຄວາມຮອນຈາກດວງອາທິດແລ້ວກຳນົດພອງຕົວຂະຫຍາຍໄຫ້ອອກໄປ, ນີ້ຈາກສ່ວນທີ່ເຢັນກວ່າກຳໄຫ້ເຂົ້າມາແກ່ນທີ່ການພູນວຽນຂອງກະແສນີ້ກຳເກີດຂຶ້ນໄດ້.

ກະແສນ້າທີ່ຢູ່ໃນມະຫາສະບຸດ

1. ມະຫາສະໝຸດອັດລົງຕິກ:

ອາກຸນແຮດ (Agulhas), ອັງໂກລາ (Angola), ອັງຕິເຢີ (Antilles), ອາຊໍເຣີ (Azores), ບັບພືນ ອິດສະແລນ (Baffin Island), ແບງກູລາ (Benguela), ບຣາຊືນ (Brazil), ການາຮີ (Canary), ແລັບຮອນ (Cap horn), ກາຣີບບຽນ (Caribbean), ພອກ ແລນ (Falkland), ພຶ້ມືດາ (Florida), ກຸຍຍານ (Guiana), ກີເນ (Guinea), ກັບສະຕິຮົມ (Gulf Stream), ລາບະຮາດ (Labrador), ໂລໂມໂນສີບ (Lomonosov), ລູບ (Loop), ອັດລັງຕິກາເໜືອ (North Atlantic), ເໜືອເສັ້ນສົນສຸດ (North Equatorial)...

2. ມະຫາສະບູດປາຊີຟກ:

ກະແສລາລາສະກາ (Alaska), ອາເລີຕູນ (Aleutian), ກາລື່ົມເມຍ (California), ອິດສະຕອາລິຕາເວັນອອກ (East Australian), ຮ້າໄບນ (Humboldt), ກຳຈັດກາ (Kamchatka), ກູໂຣຊີໄວ (KuroShiwo), ມິນດານາວ (Mindanao), ໄອຍາຊີໄວ (Oyashiwo), ໃຕ້ເສັ້ນສູນສຸດ (South Equatorial)...

3. ມະຫາສະໝຸດອາກຕິກ:

ກົມແລນຕາເວັນອອກ (East Greenland), ນໍເວຈູນ (Norwegen), ໂບພອດ (Beaufort), ຕັ້ງສະໂປລາ ດຣີບ (Transpolar Drift)

4. ມະຫາສະໝຸດອິນເດຍ:

ກະແສອງກຸນແຮດ/ອາກູລັດ (Aguilhas), ມາດາກາສະກາຕາເວັນອອກ (East Madagascar), ເອກາຕໍ່ອິອານ ອູນເຕີ (Equatorial Counter), ແລືວິນ (Leeuwin), ມາດາກາສະກາ (Madagascar), ໂມຊໍບິກ (Mozambique), ໄຊມຈາລີ (Somali), ອິດສະຕອລັດໃຕ້ຄູນເຕີ (South Australian Counter), ເສັ້ນສູນສູດໃຕ້ (South Equatorial), ມູດຊີງ ອິນເດຍ (Indian Monsoon), ອິດສະຕອລັດຕາເວັນຕົກ (West Australian) ແລະ ແວດວິນ ດຣິບ (West Wind Drift).

- **ທະເລກາດສະປົນ:** ເປັນທະເລບີດທີ່ຢູ່ລະຫວ່າງທະວີບອາຊີກັບທະວີບເອື້ນິບ, ມີເນື້ອທີ່ຜົວນັ້ນປະມານ 371.000 ຕາລາງກີໂລແມັດ ແລະ ຈຸດທີ່ເລີກທີ່ສຸດປະມານ 980 ແມັດ ທະເລກາດສະປົນມີລັກສະນະຂອງທະເລ ແລະ ທະເລສາບ ບາງຄັງຈຶ່ງໄດ້ໃສ່ຊື່ວ່າເປັນ ທະເລສາບທີ່ໃຫຍ່ທີ່ສຸດໃນໂລກ ຢ່າງໃດກໍຕາມນັ້ນໃນທະເລກາດສະປົນບໍ່ໄດ້ເປັນນັ້ນຈີດ ມີປະລິມານເກືອປະມານ 1.2% ເຊິ່ງຄົດເປັນ 1/3 ໃນປະລິມານເກືອໃນນັ້ນທະເລທີ່ວ່າໄປ. ທະເລກາດສະປົນເປັນຊາຍແດນຂອງປະເທດຮັດເຊຍ, ອາເຊັກບາຍຊານ, ອີຣານ, ຕວກ ເມນີດສະຖານ ແລະ ປະເທດກາຊັກສະຖານ. ທະເລກາດສະປົນຈຳເນີດເນື້ອປະມານ 30 ລ້ານປີມາແລ້ວ ແລະ ໄດ້ກາຍເປັນທະເລບີດໃນໄລຍະຕໍ່ມາ (ປະມານ 5.5 ລ້ານປີ) ຈາກ ຫຼັກຖານທີ່ພົບຄາດວ່າ ມະນຸດເລີ່ມເຂົ້າມາຕັ້ງຖິ່ນຖານໃນບໍລິເວັນນີ້ເນື້ອ 75.000 ປຶກອ່ອນ.
 - **ທະເລເມດີແຕຣາເມ:** ເປັນທະເລຂັ້ນລະຫວ່າງທະວີບຄື: ພາກເໜືອແມ່ນທະວີບເອື້ນິບ, ພາກໄຕ້ທະວີບອາຟຣີກາ ແລະ ພາກຕາເວັນອອກທະວີບອາຊີ. ກວມພື້ນທີ່ປະມານ 2.5

ລ້ານຕາລາງກີໂລແມັດ. ຄໍາໃນພາສາອັງກິດ ເມດີແຕຣາເນ ມາຈາກພາສາລາຕິນໝາຍເຖິງພາຍໃນແຜ່ນດິນ (Medius “ກາງ” Terra “ແຜ່ນດິນ”).

ປະເທດທີ່ມີແຜ່ນດິນຕິດກັບທະເລເມດີແຕຣາເນມີຄື: ຝັງ, ແອດສະປາຍ, ອີຕາລີ, ບອດສະເນຍ, ກະເຮັກ, ຕວກກີ, ໄຊປັດ, ຊີວິ, ອິດສະຫາແອນ, ເອຍີບ, ລີບີ, ຕູນິຂີ, ອານເຊີ, ມາຮິກ.

- **ທະເລແດງ:** ເປັນອ່າວໃນມະຫາສະໜຸດອິນເດຍເຊິ່ງແບ່ງລະຫວ່າງທະວີບອາພຣິກາກັບທະວີບອາຊີໄດ້ທະເລແດງເຊື່ອມກັບມະຫາສະໜຸດອິນເດຍທີ່ອ່າວອາດັນ (Gulf of Aden), ທະເລແດງມີຄວາມຍາວປະມານ 1.900 ກີໂລແມັດ ແລະ ກວ້າງປະມານ 300 ກີໂລແມັດ, ຮອງທະເລທີ່ເລີກທີ່ສຸດປະມານ 2.500 ແມັດ ແລະ ຄວາມເລີກສະເລ່ຍປະມານ 500 ແມັດ. ທະເລແດງມີຊື່ອື່ນຄືອ່າວອາຮາບຢູນ (Arabian Gulf) ເຊິ່ງເອີ້ນກັນກ່ອນສະໄໝຄ.ສ ຫີ 20, ຊື່ທະເລແດງບໍ່ໄດ້ໝາຍເຖິງສີຂອງທະເລແຕ່ໝາຍເຖິງສີຂອງພິດທີ່ເປັນສີແດງຢູ່ພື້ນນັ້ນ.

ປະເທດທີ່ມີຊາຍຝັ້ງຕິດກັບທະເລແດງຄື:

- ຫົດເໜືອຕິດກັບປະທາເອຍີບ, ອິດສະຫາແອນ ແລະ ປະເທດຈຳແນນ.
- ຫົດຕາເວັນຕິກຕິດກັບປະເທດຊູດັ່ງ ແລະ ປະເທດເອຍີບ.
- ຫົດຕາເວັນອອກຕິດກັບປະເທດຊາອຸດິດອາຮາບີ ແລະ ປະເທດເຢແມນ.
- ຫົດໄຕ້ຕິດກັບປະເທດຈິບູຕີ, ເອຣີທະເຮຍ ແລະ ໄຊມາລີ.
- **ທະເລດຳ:** ເປັນທະເລທີ່ຢູ່ລະຫວ່າງທະວີບເອີຣີບ (ດ້ານຕາເວັນອອກສູງໃຕ້) ແລະ ອາຊີກາງເຊື່ອມຕໍ່ທະເລເມດີແຕຣາເນທາງຊ່ອງແຄບບອສໂຟຣັດ, ທະເລດຳມີເນື້ອທີ່ປະມານ 442.000 ຕາລາງກີໂລແມັດ.

ປະເທດທີ່ມີຊາຍແດນຕິດກັບທະເລດຳມີປະເທດຕວກກີ, ບຸນກາຣີ, ອຸມານີ, ອູ້ແກຣນ, ອັດເຊຍ ແລະ ປະເທດຈຳເຈຍ, ດິນແດນຂອງກະຮິມ/ກະຮິມເປົ້າບັນເປັນຂອງປະເທດຊູແກຣນ.

ຂໍ້ແມ່ນ້ຳທີ່ສໍາຄັນໃນລວກ

ຊື່	ປະເທດ/ທະວີບ	ຄວາມຍາວ
ແມ່ນ້ຳກາມາ (Kama)	ຮັດເຊຍ	2.032 ກມ
ແມ່ນ້ຳກາໂຣນ (Garonne)	ຟຣິ່ງ, ແອດສະບາຍ	650 ກມ
ແມ່ນ້ຳໂກລິມາ (Kolyma)	ຮັດເຊຍ	2.129 ກມ
ແມ່ນ້ຳໂກລຳເບຍ (Columbia)	ການາດາ, ສະຫະລັດອາເມຣິກາ	1.930 ກມ
ແມ່ນ້ຳໂກໂລຮາໂດ (Colorado)	ສະຫະລັດອາເມຣິກາ ແລະ ເມັກຊີກ	2.250 ກມ
ແມ່ນ້ຳຄົງຄາ (Gange)	ອິນເດຍ	3.090 ກມ
ແມ່ນ້ຳຂອງ (Mekong)	ອາຊີ	4.200 ກມ
ແມ່ນ້ຳຈາປູຮາ (Japura)	ອາເມຣິກາໄຕ້	2.800 ກມ
ແມ່ນ້ຳສະແນກຮົວ (Snake)	ສະຫະລັດອາເມຣິກາ	1.600 ກມ
ແມ່ນ້ຳຊາລູແອນ (Salouen)	ອາຊີ	2.800 ກມ
ແມ່ນ້ຳຊາເອຍ (Zaire)	ອາຟຣິກາ	4.700 ກມ
ແມ່ນ້ຳຊີ (Si)	ຈິນ	2.601 ກມ
ແມ່ນ້ຳຊີດາຣີ (Syrdarie)	ອາຊີ	3.019 ກມ
ແມ່ນ້ຳເຊີຊີນ (Churchill)	ການາດາ	1.600 ກມ
ແມ່ນ້ຳຊຳເບເຊ (Zambeze)	ອາຟຣິກາ	2.260 ກມ
ແມ່ນ້ຳຊັດສະກັດເຊີວັນ (Saskatcchewan)	ການາດາ	1.939 ກມ
ແມ່ນ້ຳຊຸນກາຮີ (Sounghari)	ອາຊີ	1.819 ກມ
ແມ່ນ້ຳແຊນ (Seine)	ຟຣິ່ງ	776 ກມ
ແມ່ນ້ຳແຊງໂຮຮັງ (Saint-Laurent)	ການາດາແລະ ສະຫະລັດອາເມຣິກາ	1.140 ກມ
ແມ່ນ້ຳຊາວຝຣິ່ງຊີດສະໄກ (Sao Francisco)	ບຣາຊີນ	2.624 ກມ
ແມ່ນ້ຳດາລົງ (Darling)	ອິດສະຕອນລີ	2.700 ກມ
ແມ່ນ້ຳດານຸບ (Danube)	ເອີຣິບ	2.850 ກມ

ແມ່ນ້ຳເດີນສ/ນງສ (Dniestr)	ອູແກຣນ, ໂມນດາວີ	2.200 ກມ
ແມ່ນ້ຳເດີນຢບ (Dniepr)	ເອືືອບ	2.200 ກມ
ແມ່ນ້ຳດົງ (Don)	ຮັດເຊຍ	1.870 ກມ
ແມ່ນ້ຳຕາເຊີ (Tage)	ແອດສະປາຍ, ປອກຕູຍການ	1.120 ກມ
ແມ່ນ້ຳຕາມີເຊີ (Tamise)	ຮັງກິດ	338 ກມ
ແມ່ນ້ຳຕິກະເຣີ (Tigre)	ອີຣັກ	1.950 ກມ
ແມ່ນ້ຳຕິບະເຣີ (Tibre)	ອີຕາລີ	396 ກມ
ແມ່ນ້ຳໂຕກັງແຕ້ງ (Tocantin)	ບຣາຊີນ	2.700 ກມ
ແມ່ນ້ຳນິແຊ (Niger)	ອາຟຣິກາ	4.200 ກມ
ແມ່ນ້ຳເນໂກຣ (Negro)	ອາເມີນິກາໃຕ້	2.000 ກມ
ແມ່ນ້ຳນິນ (Nile)	ອາຟຣິກາ	6.700 ກມ
ແມ່ນ້ຳບຮາໂຊຣ ອີໂອ (Brazos Rio)	ສະຫະລັດອາເມີນິກາ	2.107 ກມ
ແມ່ນ້ຳບຮາມາບຸດຕະເຣີ/ພິມມະ ບຸດ (Brahmapoutre)	ອາຊີ	2.900 ກມ
ແມ່ນ້ຳປາຣາມາ (Parama)	ອາເມີນິກາໃຕ້	3.000 ກມ
ແມ່ນ້ຳປາຣາກວາຍ (Paraguay)	ອາເມີນິກາໃຕ້	2.500 ກມ
ແມ່ນ້ຳປຸຮຸດ (Purus)	ອາເມີນິກາໃຕ້	3.200 ກມ
ແມ່ນ້ຳໂປ (Po)	ອີຕາລີ	652 ກມ
ແມ່ນ້ຳພິນ ໂກມາໄຍ (Pilcomayo)	ອາເມີນິກາໃຕ້	2.500 ກມ
ແມ່ນ້ຳເພັດ ໂຊຣາ (Petchora)	ຮັດເຊຍ	1.809 ກມ
ແມ່ນ້ຳຝຣາເຊີ (Fraser)	ການາດາ	1.200 ກມ
ແມ່ນ້ຳມັກດາເລນ(Magdalena)	ໂກລິມເບຍ	1.550 ກມ
ແມ່ນ້ຳມະເດືອາ (Mdeira)	ອາຟຣິກາໃຕ້	3.350 ກມ
ແມ່ນ້ຳມິດຊີບປີ (Mississippi)	ສະຫະລັດອາເມີນິກາ	3.780 ກມ
ແມ່ນ້ຳມິດຊູຮີ (Missouri)	ສະຫະລັດອາເມີນິກາ	4.370 ກມ

ແມນ້າມേരൈ (Murray)	ອິດສະຕອລີ	2.589 ກມ
ແມນ້າແມກແກນຊີ (Mackenzie)	ການາດາ	4.600 ກມ
ແມນ້າຢູ່ກອນ (Yukon)	ອາລັດສະກາ, ການາດາ	2.554 ກມ
ແມນ້າຢັງຊີ (Yangzi)	ຈິນ	5.980 ກມ
ແມນ້າເລນາ (Lena)	ຮັດເຊຍ	4.270 ກມ
ແມນ້າລົວ (Loire)	ຟຣີ່ງ	1.020 ກມ
ແມນ້າຮີໂອກຮັງເດີ (Rio Grande)	ເມັກຊີກາ, ສະຫະລັດອາເມຣີກາ	3.060 ກມ
ແມນ້າແຮງ (Rhin)	ເຄືຣີບ (ຟຣີ່ງ)	1.320 ກມ
ແມນ້າໂຣນ (Rhone)	ຟຣີ່ງ, ສະວິດ	812 ກມ
ແມນ້າເຮດ ອີເວີ (Red River)	ສະຫະລັດອາເມຣີກາ	1.966 ກມ
ແມນ້າໄວນກາ (Volga)	ຮັດເຊຍ	3.690 ກມ
ແມນ້າອາມາໂຊນ (Amazone)	ບຣາຊີນ	7.000 ກມ
ແມນ້າອາມຸດາເລຍ (Amou-Daria)	ອາຊີ	2.540 ກມ
ແມນ້າອາມົວ (Amour)	ອາຊີ	4.440 ກມ
ແມນ້າອຸຽນກວາຍ (Uruguay)	ອາເມຣີກາໃຕ້	1.580 ກມ
ແມນ້າອຸຣານ (Oural)	ຮັດເຊຍ, ກາຊ້ກສະຖານ	2.428 ກມ
ແມນ້າອີເນີດເຊ (Ienissei)	ຮັດເຊຍ	3.354 ກມ
ແມນ້າອີຣາວະດີ (Irrawaddy)	ມງນມາ	2.100 ກມ
ແມນ້າອີຟຣັດ (Euphrate)	ອີຟຣັດ	2.780 ກມ
ແມນ້າໂອກາ (Oka)	ຮັດເຊຍ	1.480 ກມ
ແມນ້າໂອຣິໂນໂກ (Orinoco)	ອາເມຣີກາໃຕ້	2.160 ກມ
ແມນ້າໂອໄຮໂອ (Ohio)	ສະຫະລັດອາເມຣີກາ	1.570 ກມ
ແມນ້າໂອຮັງເຊີ (Orange)	ອາຟຣີກາ	2.173 ກມ
ແມນ້າອາກກັງຊັດ/ອາກແກນຊຳ (Arkansas)	ສະຫະລັດອາເມຣີກາ	2.300 ກມ

ແມນັ້ງອູງກຕິດ (Irtych)	ຮັດເຊຍ	4.248 ກມ
ແມນັ້ງອົບ/ໂອບີ (Ob)	ຮັດເຊຍ	4.345 ກມ
ແມນັ້ງອັງການາ (Angara)	ຮັດເຊຍ	1.828 ກມ
ແມນັ້ງອິນດຸສ (Indus)	ອາຊີ	3.040 ກມ
ແມນັ້ງຮວງໄຣ (Huanghghe)	ຈິນ	4.845 ກມ

ທະເລສາບ/ໜ້ອງ

ຊື່	ປະເທດ/ທະວີບ	ເນື້ອທີ່ ກມ ²	ຄວາມ ເລີກ
ກັງລີເຕີ (Lac de grand-Lieu)	ຝັ້ງ	35-80	4 ແມັດ
ຄົນກາ (Khanka)	ຈິນ, ຮັດເຊຍ	4.403	10 ມ
ຊາດ (Tchad)	ອາຟຣີກາ	130.000-26.000	8 ມ
ຊູບເບຣີເຕີ (Superieur)	ສະຫະລັດອາເມືອງກາ, ການຈາດາ	827.000	ສູງສຸດ 406 ມ
ຕີຕີກາກາ (Titicaca)	ເປົ້າ, ໂບໂລວີ	8.340	305 ມ
ຕຸກການາ (Turkana)	ອາຟຣີກາ	85.000	73 ມ
ຕັງການິກາ (Tanganyika)	ອາຟຣີກາ	319.000	1.433 ມ
ນິການາກົວ (Nicaragua)	ນິການາກົວ	8.262	70 ມ
ນີປີກົງ (Nipigon)	ການຈາດາ	4.480	165 ມ
ໄບການ (Baikal)	ຮັດເຊຍ	315.000	1.642 ມ
ບວກເຊ (Bourget)	ຝັ້ງ	45	145 ມ
ມະເວີຮຸນ (Mwerul)	ຊາເອຍ, ຊໍາເບຍ	4.340	18 ມ
ມາລາວີ (Malawi)	ອາຟຣີກາ	308.000	707 ມ
ມາຮາໄກໄບ (Maracaibo)	ເວເນຊູເອລາ	13.260	31 ມ
ມານີໂຕໄບ (Manitobo)	ການຈາດາ	4.700	4 ມ

ມືຊີແກນ (Michigan)	ສະຫະລັດອາເມືົາ	58.300	281 ມ
ມໍບູຕູ (Mobutu)	ອາຟຣິກາ	4.500	49 ມ
ລາໂດກາ (Ladoga)	ຮັດເຊຍ	177.000	225 ມ
ໄວເນີນ (Vainern)	ຊຸແອດ	5.585	100 ມ
ວິກຕໍ່ເວຍ (Victoria)	ອາຟຣິກາ	68.100	82 ມ
ວິນເນີເປັກ (Winnipeg)	ການາດາ	245.000	18 ມ
ວິນນີເປື້ອກສິດ (Winnipegosis)	ການາດາ	5.474	12 ມ
ອາຕາບາດສະກາ (Athabasca)	ການາດາ	7.936	122 ມ
ອີຊີກາກຸນ (Issyk-koul)	ກຽງກິດສະຖານ	6.236	702 ມ
ໂອເນັກາ (Onega)	ຮັດເຊຍ	9.900	115 ມ
ລວກ (L'ours)	ການາດາ	31.100	413 ມ
ອິງຕາຣີໂອ (Ontario)	ສະຫະລັດອາເມືົາ, ການາດາ	188.000	ສູງສຸດ 244 ມ
ຮູຮົງ (Huron)	ອາເມືົາ ແລະ ການາດາ	598.000	228 ມ

ບົດທີ 4 ພູມສັນຖານຕົ້ນຕຳເຫິງໜ້າໄລກ

ເວລາ 2 ຂື້ອໂມງ

1. ຈຸດປະສົງ

ເພື່ອໃຫ້ນັກຮຽນສາມາດ:

- ອະທິບາຍພູມສັນຖານພື້ນທະເລ ແລະ ມະຫາສະໝຸດ.
- ວິເຄາະໂຄງສ້າງຕົ້ນຕຳຂອງເປື້ອກໄລກ.
- ອະທິບາຍປາກິດການເຄື່ອນເໜັງຂອງເປື້ອກໄລກ.
- ສະເໜີກ່ຽວກັບພູມສັນຖານຕົ້ນຕຳຢູ່ເຫິງທະວີບ.
- ອະທິບາຍກ່ຽວກັບພູມສັນຖານທີ່ເກີດຈາກໂຄງສ້າງ ແລະ ຄຸນລັກສະນະຂອງທີ່ນ.

2. ເນື້ອໃນຕົ້ນຕຳ

1. ການປົ່ງນແປງຂອງໜ້າໄລກ/ການເຄື່ອນເໜັງຂອງເປື້ອກໄລກ.
2. ປາກິດການເຄື່ອນເໜັງຂອງເປື້ອກໄລກ.
3. ພູມສັນຖານຕົ້ນຕຳຢູ່ເຫິງທະວີບ.

3. ສັ່ງການສອນ

- ບັນລາຍງານວິຊາພູມສາດ ມ.5
- ບັນລາຍງານວິຊາພູມສາດ ມ.5
- ຮູບພາບຕ່າງໆທີ່ມີເນື້ອໃນຕົ້ນຕຳກ່ຽວພັນກັບບົດຮຽນ
- ຫຶນຊະນິດຕ່າງໆ
- ດິນຊະນິດຕ່າງໆ
- ແຜນທີ່ພູມສາດກາຍະພາບຂອງໄລກ

4. ກົດຈະກຳ

1. ລະດົມສະໝອງ

ຄໍາຖາມ: ພູມສັນຖານພື້ນທະເລ ແລະ ມະຫາສະໝຸດເປັນຄືແນວໃດ?

ຕອບ: ພູມສັນຖານພື້ນທະເລ ແລະ ມະຫາສະໝຸດມີຄວາມຄ້າຍຄືກັບເກົ່າກະທິງທະວີບເຊິ່ງປະກອບດ້ວຍ:

- ຂອບ: ແຂດທີ່ເຊື່ອມຕໍ່ລະຫວ່າງທະວີບກັບທະເລ/ມະຫາສະໝຸດ.
- ອາງ: ແຂດທີ່ມີເນື້ອທີ່ກວ້າງໃຫຍ່ໃນມະຫາສະໝຸດເກົ່າກະທິງຍົງ-ພູຍົງເກົ່າທະວີບ.
- ສັນພູ: ແຂດດິນທີ່ສູງກວ່າເນື້ອທີ່ກວ້າງໃຫຍ່ໃນມະຫາສະໝຸດເກົ່າກະພູສູງ-ສາຍພູເກົ່າທະວີບ.
- ຖຸສະຫຼຸບ ແລະ ໃຫ້ຂໍ້ມູນເພີ່ມຕາມຄວາມເໝາະສົມ.

2. ຄົ້ນຄວ້າກຸ່ມ

ຄໍາຖາມ:

1. ການແຍກຕົວຂອງເບືອກໄລກເກີດປາກົດການແນວໃດ?
2. ການຫຍັບເຂົ້າຫາກັນຂອງເບືອກໄລກແມ່ນຄືແນວໃດ? ແລະ ມີປາກົດການໄດ້ເກີດຂຶ້ນ?
3. ການເລື່ອນ ຫຼື ການຮຸກຖຸຂອງເບືອກໄລກແມ່ນຄືແນວໃດ? ແລະ ເກີດປາກົດການໄດ້ຂຶ້ນ?

ຄໍາຕອບ:

1. ການແຍກຕົວຂອງເບືອກໄລກເກີດຕາມສັນພູພື້ນມະຫາສະໝຸດ ພາໃຫ້ເກີດແຜ່ນດິນແຍກອອກຈາກກັນເຊັ່ນ: ທະວີບອາເມຣິກາອອກຈາກທະວີບເອີຣີບ ແລະ ອາຟຣີກາ.
2. ການຫຍັບເຂົ້າຫາກັນຂອງເບືອກໄລກ ແມ່ນເບືອກໄລກແຜ່ນໜຶ່ງຈົມລົງໃນມໍກາມາສອດເຂົ້າໃຕ້ອີກແຜ່ນໜຶ່ງ ແລະ ດັນໃຫ້ສູງຂຶ້ນເຊັ່ນ: ສາຍພູອອກກົງ, ສາຍພູອັງເດີ, ອານເປີ, ທີມະໄລ...
3. ການເລື່ອນຂອງເບືອກໄລກ 2 ແຜ່ນທີ່ເລື່ອນໄປມາທາງຂວາງ ຫຼື ທາງຕັ້ງເຊັ່ນ: ຮອຍເລື່ອນອັງເດຣອາດ (Andreas) ພາໃຫ້ເກີດແຜ່ນດິນໄຫວ, ເກີດຊູນາມີ (Tsunami)

(ໃນປີ 1906 ແລະ 1994 ທີ່ອາເມຣິກາ, ໃນປີ 2004 ທີ່ອິນໂດເນເຊຍ, ໃນປີ 2011 ທີ່
ຢືນຢັນ (ເມືອງ Sendai ໃນວັນທີ 11/3/2011) ...

- ຖຸສະຫຼຸບໃຫ້ນັກງຽນ ແລະ ເພີ່ມເຕີມລາຍລະອຽດເຊັ່ນ: ປາກິດການຕ່າງໆໃນຂໍ້ທີ 1
ແລະ ຂໍ້ທີ 2 ຈະບໍ່ເຫັນໄດ້ໃນເວລາສັນໆ, ສ່ວນເຫດການຕ່າງໆໃນຂໍ້ 3 ຈະເກີດໃນເວລາ
ສັນໆ ແລະ ສ້າງຄວາມເສຍຫາຍຫຼາຍໃຫ້ແກ່ຂໍວິດ ແລະ ຂັບສິນຕ່າງໆ.

3. ສິນທະນາເປັນຄູ່

ຄໍາຖາມ:

1. ປາກິດການເຄື່ອນເຫັນຂອງເປື່ອກໂລກມີອັນໄດ້ແດ?
2. ການປະກອບສ້າງຂອງພູເກີດຂຶ້ນໄດ້ແນວໃດ?
3. ຜົນຂອງການແຕກແຫງຂອງເປື່ອກໂລກເກີດປາກິດການໄດ້ຂຶ້ນ?
4. ເພີ່ນວັດຄວາມຮຸນແຮງຂອງແຜ່ນດິນໄຫວດ້ວຍມາດຕາສ່ວນໃດ?
5. ເມື່ອມັກມາຖືກກິດດັນແຮງຈະເກີດປາກິດການໄດ້ຂຶ້ນເຫິງໜ້າໂລກ?

ຄໍາຕອບ:

1. ປາກິດການເຄື່ອນເຫັນຂອງເປື່ອກໂລກມີຄື:
 - ເຕັກໂຕນິກການໜີບຮັດໃຫ້ສາຍພູເກີດຂຶ້ນ
 - ເຕັກໂຕນິກແຕກແຍກເຮັດໃຫ້ແຜ່ນດິນໄຫວ ແລະ ຊຸນາມີ
 - ແຜ່ນດິນໄຫວເກີດຈາກການເຄື່ອນຍ້າຍຂອງເປື່ອກໂລກ
 - ພູໄຟເກີດຂຶ້ນຍື່ອນມັກມາຖືກກິດດັນແຮງ
2. ການປະກອບສ້າງຂອງພູເກີດການປະຫະກັນລະຫວ່າງເປື່ອກໂລກ 2 ແຜ່ນ (ເຕັກໂຕ
ນິກການໜີບ).
3. ຜົນຂອງການແຕກແຫງຂອງເປື່ອກໂລກເກີດຈາກການແຕກຫັກ ແລະ ຍຸບລົງເປັນ
ອ່າງ ເຊິ່ງຕິດຕາມມາດ້ວຍແຜ່ນດິນໄຫວ, ຊຸນາມີ...
4. ຄວາມຮຸນແຮງຂອງແຜ່ນດິນໄຫວວັດແທກເປັນຮິກເຕີ (Richter) ແຕ່ 1-9 ຮິກເຕີ.
5. ເມື່ອມັກມາຖືກກິດດັນແຮງຈະສາມາດເກີດພູໄຟໄດ້.
 - ບຸສະຫຼຸບ ແລະ ໃຫ້ຂໍ້ມູນເພີ່ມ (ຫຼືນັກງຽນສະຫຼຸບກຳໄດ້).

4. ສົນທະນາຖາມ-ຕອບ

ຄໍາຖາມ 1: ພູມສັນຖານຕົ້ນຕໍ່ຢູ່ເທິງທະວິບມີອັນໄດແດ?

តាំងរប់

- + ແຈດໄຄງສ້າງໃຫຍ່ອັນຕືືນຕຳເຊິ່ງປະກອບດ້ວຍ

- ### - ចាន និង ឃ្លាំង

- ອາງຕະກອນ ແລະ ພ່ຽມ

- + ឃុំសំណាក់ពីភោជន៍រាជការស្ថិតខាង

- + ຮູບແບບພມສັນຖານທີ່ເກີດຈາກໂຄງສ້າງ ແລະ ຄຸນລັກສະນະຂອງທີ່ນີ້

- ## - ຫົນອັກຄະນິ

- ## - ຫົນຕະກອນ

- ### - ហិង្សបេរុប

ຄໍາຖາມ 2: ດານແມ່ນຫຍັງ? ແລະ ມີຢູ່ໃສແດ?

ຄໍາຖາມ 3: ຜູ້ເງົ່າແກ່ປະກອບສ້າງຂຶ້ນໃນສະໄໝໄດ້? ປະກອບດ້ວຍຫົົນໄດ້ແດ່?

ຄໍາຕອບ: ພູເກົ່າແກ່ປະກອບສ້າງຂຶ້ນມາປະມານ 300ລ້ານປີ, ປະກອບດ້ວຍຫິນກອນິດແລະ ຫິນແປຮູບ.

ຄໍາຖາມ 4: ພົກເກົ່າ ແລະ ພົກມືມີຄວາມແຕກຕ່າງກັນແບວດີ?

គំពារប៊ូ

ធម្មារ	ធម្មុំ
<ul style="list-style-type: none"> - កែចនាសម្រាប់ 300 លានបូរាណមានី - ទិន្នន័យទេសចរណ៍ ឬទីតាំងបំផុយ - បែងចាយបណ្តាល តែងតាំង ឬការងារបំផុយ 	<ul style="list-style-type: none"> - 60 លានបូរាណមានី - យ៉ាងបំផុយទិន្នន័យទេសចរណ៍ ឬទីតាំងបំផុយ - កែចនាសម្រាប់ ពេលវេលា 2 ឆ្នាំ ឬការងារបំផុយ

ຄໍາຖາມ 5: ການສູງດເຊາະແມ່ນຫຍັງ? ຕົວກະທຳການສູງດເຊາະມີຫຍັງແດ?

ຄໍາຕອບ:

- ການສູງດເຊາະແມ່ນການກະທຳທີ່ຮັດໃຫ້ວັດຖຸໜຶ່ງປົງແປງຮູບຂຶ້ງຈາກເດີມ
 - ຕົວກະທຳການສູງດເຊາະ: ສາຍນ້ຳໄຂ້, ສາຍນ້ຳກ້ອນ, ການກັມ, ການແຕກຕົວ, ລົມແລະ ອື່ນງ.

ຄໍາຖາມ 6: ໂຄງສ້າງຂອງເປືອກໄລກປະກອບດ້ວຍຫືນປະເພດໄດ້ແດ່?

ແຕ່ລະປະເພດມີຄຸນລັກສະນະແນວໃດ?

ຄໍາຕອບ: ໂຄງສ້າງຂອງເປືອກໂລກປະກອບດ້ວຍຫີນ 3 ປະເທດຄື:

5. ການວັດ ແລະ ປະເມີນຜົນ

ສັງເກດນັກຮຽນຈາກ:

- គោរពទំនើបដល់ការសម្រេចការណ៍
 - ការបង្កើតរបស់ការងារ
 - ការបង្កើតរបស់ការងារ
 - ការបង្កើតរបស់ការងារ

ແຜນທີ່ນັກງານຕົ້ນໆ ແລະ ມະຫາສະນະ ປັດຈຸບັນ

ພະນັກງານເຄື່ອນຫຼຸດອາຍຸປະລາດ

most active rift zone
ຂອດທີ່ຍິ່ງມີການຕົ້ນແຍ້ງ

ເນື້ອໃນເພີ່ມຕົມ

ແຜ່ນເປືອກໄລກ

ແຜນເປືອກໂລກ (Plate tectonics) ມາຈາກພາສາກະເວັກ: “tekton” ແປວ້າ ຜູ້ສ້າງ
ເປັນທິດສະດີເຊິ່ງທຳລະນີວິທະຍາທີ່ຖືກພັດທະນາຂຶ້ນ ເພື່ອອະທິບາຍເຕິງຫຼັກຖານຈາກການ
ສັງເກດການເຄື່ອນຕົວຂອງແຜນເປືອກໂລກຂະໜາດໃຫຍ່ ໂດຍທິດສະດີນີ້ໄດ້ລວບລວມ
ແລະ ລົບລ້າງທິດສະດີເກົ່າທີ່ກ່ຽວກັບການເຄື່ອນໄຫວຂອງທະວີບ ທີ່ຖືກສະເໜີຂຶ້ນມາລະ
ຫວ່າງ ປີ 1891-1951 ລວມທັງແນວຄົດທີ່ກ່ຽວກັບການກະຈາຍຂອງພື້ນທະເລທີ່ຖືກຄົດຂຶ້ນ
ລະຫວ່າງປີ 1960.

ຊັ້ນດິນແຂງນັ້ນຈະແຕກຕົວລົງເປັນສິ່ງທີ່ເອີ້ນວ່າ ແຜນເບືອກໂລກ ເຊິ່ງແບ່ງອອກເປັນ ແຜນຂະໜາດໃຫຍ່ໄດ້ 7 ແຜນ ແລະ ແຜນຂະໜາດນີ້ອຍອີກຈຳນວນຫຼາຍແຜນ ດິນແຂງ ຈະເລື່ອນຕົວຢູ່ບ່ອນຊັ້ນດິນອອນ ແລະ ຈະເຄື່ອນຕົວສຳພັນກັບແຜນເບືອກໂລກອື່ນໆ ເຊິ່ງ ການເຄື່ອນທີ່ນີ້ສາມາດແບ່ງອອກເປັນ 3 ຂອບເຂດດ້ວຍກັນຕີ: ຂອບເຂດທີ່ມີການຊົນກັນ ຫຼື ບັນຈິບກັນ, ຂອບເຂດທີ່ມີການແຍກຕົວອອກຈາກກັນ ຫຼື ກະຈາຍອອກຈາກກັນ ແລະ ຂອບເຂດທີ່ມີການແປງສະພາບໂດຍປາກົດການຫາງທຳລະນີວິທະຍາຕ່າງໆເຊັ່ນ: ແຜນດິນ ໄຫວ່າ, ພູໄຟລະເບີດ, ການກໍຕົວຂັ້ນຂອງພູ ແລະ ການເກີດຂັ້ນຂອງເຫວມະຫາສະໝຸດນັ້ນ ຈະເກີດຂັ້ນພ້ອມກັບການປົງນີ້ແປງຂອງຂອບເຂດແຜນດິນ. ການເຄື່ອນຕົວດ້ານຂ້າງຂອງ ແຜນດິນມີອັດຕາຄວາມໄວ່ຢູ່ລະຫວ່າງ 0.66 ເຖິງ 8.50 ຊັງຕີແມັດຕໍ່ປີ.

ແຜ່ນເປືອກໄລກຂະໜາດໃຫຍ່ມືຕີ:

- ແຜນອາພີຮິກາ ຄວບຄຸມທະວີບອາພີຮິກາ.
 - ແຜນອັງຕາກຕິກາ ຄວບຄຸມທະວີບອັງຕາກຕິກາ.

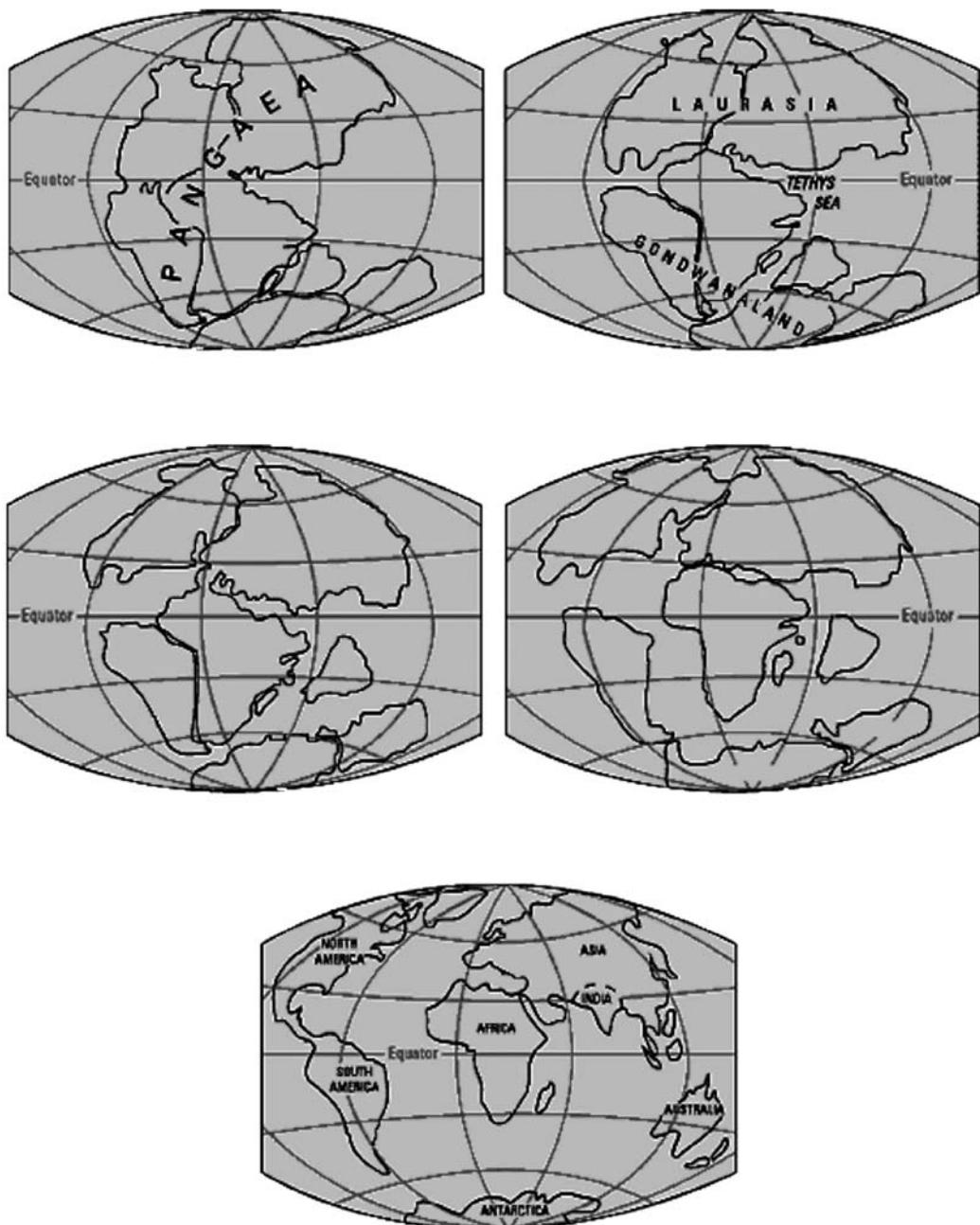
- ແຜ່ນອິດສະຫຼາລືຄວບຄຸມທະວີບອິດສະຫຼາລື (ເຕີຍເຊື້ອມກັບແຜ່ນອິນດູນເມື່ອປະມານ 50-55 ລ້ານປີກ່ອນ).
- ແຜ່ນຢູ່ເຊົ່າງນົມຄວບຄຸມທະວີບອາຊີ ແລະ ຢູ່ໂຮບ/ເອີລືບ.
- ແຜ່ນອາເມຣິກາເໜີອຄວບຄຸມທະວີບອາເມຣິກາເໜີອ ແລະ ຫາງຕາເວັນອອກສູງເໜີອຂອງຊື່ເບຮີ.
- ແຜ່ນອາເມຣິກາໃຕ້ ຄວບຄຸມທະວີບອາເມຣິກາໃຕ້.
- ແຜ່ນປາຊີຝຶກຄວບຄຸມມະຫາສະໜຸດປາຊີຝຶກ ເປັນແຜ່ນມະຫາສະໜຸດ.

ນອກຈາກນີ້ແຜ່ນເບືອກໄລກທີ່ມີຂະໜາດນ້ອຍກວ່າເຊັ່ນ: ແຜ່ນອິນດູນ, ແຜ່ນອາຮາບູນ, ແຜ່ນກາຮືບບູນ, ແຜ່ນຈວນເດີຝາ, ແຜ່ນນາຊະຄາ, ແຜ່ນພິລິບປິນ ແລະ ແຜ່ນສະໄກເຫຍ.

ການເຕືອນທີ່ຂອງແຜ່ນເບືອກໄລກນັ້ນມີສາເຫດມາຈາກການລວມຕົວ ແລະ ແຕກຕົວຂອງທະວີບ ເມື່ອຜ່ານຊ່ວງເວລາໜຶ່ງ ລວມເຖິງການລວມຕົວຂອງມະຫາທະວີບໃນບາງຄັງເຊິ່ງໄດ້ລວມທຸກທະວີບເຂົ້າດ້ວຍກັນ ມະຫາທະວີບໂຣດິເນຍ (Rodinia) ນັ້ນຄາດວ່າກໍຕົວຂຶ້ນເນື້ອໜຶ່ງພັນລັນປີທີ່ຜ່ານມາ ແລະ ໄດ້ຄວບຄຸມພື້ນດິນສ່ວນໃຫຍ່ເທິງໄລກ ຈາກນັ້ນຈຶ່ງເກີດການແຕກຕົວໄປເປັນ 8 ທະວີບເມື່ອ 600 ລ້ານປີທີ່ແລ້ວ. ທະວີບທັງ 8 ນີ້ ຕໍ່ມາໄດ້ເຂົ້າມາລວມຕົວກັນເປັນມະຫາທະວີບອິກຕັ້ງໂດຍມີຂໍ້ວ່າ ແພນເຈຍ (Pangaea) ແລະ ໃນທີ່ສຸດແພນເຈຍກໍແຕກອອກໄປເປັນທະວີບໄລເຮົດເຊຍ (Laurasia) ເຊິ່ງກາຍມາເປັນທະວີບອາເມຣິກາເໜີອ ແລະ ຢູ່ເຊົ່າງ ແລະ ທະວີບກົງວານາ (Gondwana) ເຊິ່ງກາຍມາເປັນທະວີບອື່ນໆ ນອກເໜີອທີ່ໄດ້ກ່າວມາຂ້າງຕົນດັ່ງທີ່ເຫັນກັນຢູ່ທຸກມື້ນີ້.

ແຜນທີ່ເຕັກໂຟຣີກຂອງແຜນເບືອກໄລກ

ແຜນທີ່ເຕັກໂລມິກຂອງແຜນເປືອກໄລກ

តើមខ្មែរ

ລັກສະນະຂອງການເກີດຂອງຊູນາມີ: ຄື່ນຊູນາມີແຕກຕ່າງຈາກຄື່ນນັ້ນທຳມະດາຕົວ
ຄື່ນນັ້ນສາມາດເດີນທາງໄດ້ເປັນໄລຍະທາງໄກ ໂດຍບໍ່ສູນເສຍພະລັງງານ ແລະ ສາມາດ
ເຂົ້າທຳລາຍຊາຍຜົງທີ່ຢູ່ທ່າງໄກຈາກຊຸດກຳເນີດຫຼາຍພັນກີໂລແມັດໄດ້ ໂດຍທີ່ວ່ໄປແລ້ວ
ຄື່ນຊູນາມີ ເຊິ່ງເປັນຄື່ນໃນນັ້ນຈະເດີນທາງໄດ້ຊ້າກວ່າການສັ່ນສະເໜີອນຂອງແຜ່ນດິນໄຫວ
ທີ່ເປັນຄື່ນທີ່ເດີນທາງໃນພື້ນດິນ. ດັ່ງນັ້ນ ຄື່ນອາດຈະເຂົ້າກະທິບຜົ່ງພາຍຫຼັງຈາກທີ່ຜູ້ຄົນບໍລິ
ເວນນັ້ນຮູ້ສຶກວ່າເກີດແຜ່ນດິນໄຫວເປັນເວລາຫຼາຍຊື່ວໂມງ.

ຄົ້ນຫຼາມມີຈະເຕືອນຕົວອອກຈາກແຫຼ່ງກຳເນີດ ດັ່ງນັ້ນ ຂາຍຝ່າຍທີ່ຖືກກຳບັງໂດຍແຜນ
ດິນສ່ວນອື່ນໆມັກປອດໄພຈາກຄົ້ນ ຢ່າງໄດ້ກຳຕາມຢັງມີໂອກາດທີ່ຄົ້ນຈະສາມາດລົງວໄປ
ກະທົບໄດ້. ນອກຈາກນີ້ ຄົ້ນບໍ່ຈໍາເປັນຕ້ອງມີຄວາມແຮງເທົ່າກັນໃນທຸກທີ່ດ້າງ ໂດຍຄວາມ
ແຮງຈະຂຶ້ນກັບແຫຼ່ງກຳເນີດ ແລະ ລັກສະນະຂອງພູມປະເທດແຖນັ້ນ.

ຄົ້ນຈະມີພິດຕິກຳເປັນ “ຄົ້ນນັ້ນຕົ້ນ” ເມື່ອຮັດຕາສ່ວນລະຫວ່າງຄວາມເລີກຂອງນັ້ນ ແລະ ຂະໜາດຂອງຄົ້ນນັ້ນມີຄໍາຕໍ່າ. ດັ່ງນັ້ນ ເມື່ອຈາກມີຂະໜາດຂອງຄົ້ນທີ່ສູງໝາຍ ຄົ້ນຊຸມມີຈຶ່ງມີຄຸນສົມບັດເປັນຄົ້ນນັ້ນຕົ້ນ ເຖິງຈະຢູ່ໃນທະເລເລີກກຳຕາມຄົ້ນນັ້ນນັ້ນມີຄວາມໄວເທົ່າກັບຮາກຂັ້ນສອງຂອງຜົນຄຸນລະຫວ່າງຄວາມແຮງຈາກສະໜາມແຮງໂນັ້ນ ຖ້ວງ (9.8 ແມັດ ວິນາທີ²) ແລະ ຄວາມເລີກຂອງນັ້ນ ຕົວຢ່າງ ໃນມະຫາສະໜຸດປາຊີ້ມີກຳທີ່ມີຄວາມເລີກປະມານ 4.000 ແມັດ ຄົ້ນຈະເຕືອນທີ່ດ້ວຍຄວາມໄວປະມານ 200 ແມັດຕໍ່ວິນາທີ ຫຼື 720 ກາມ/ຂົວໂມງ.

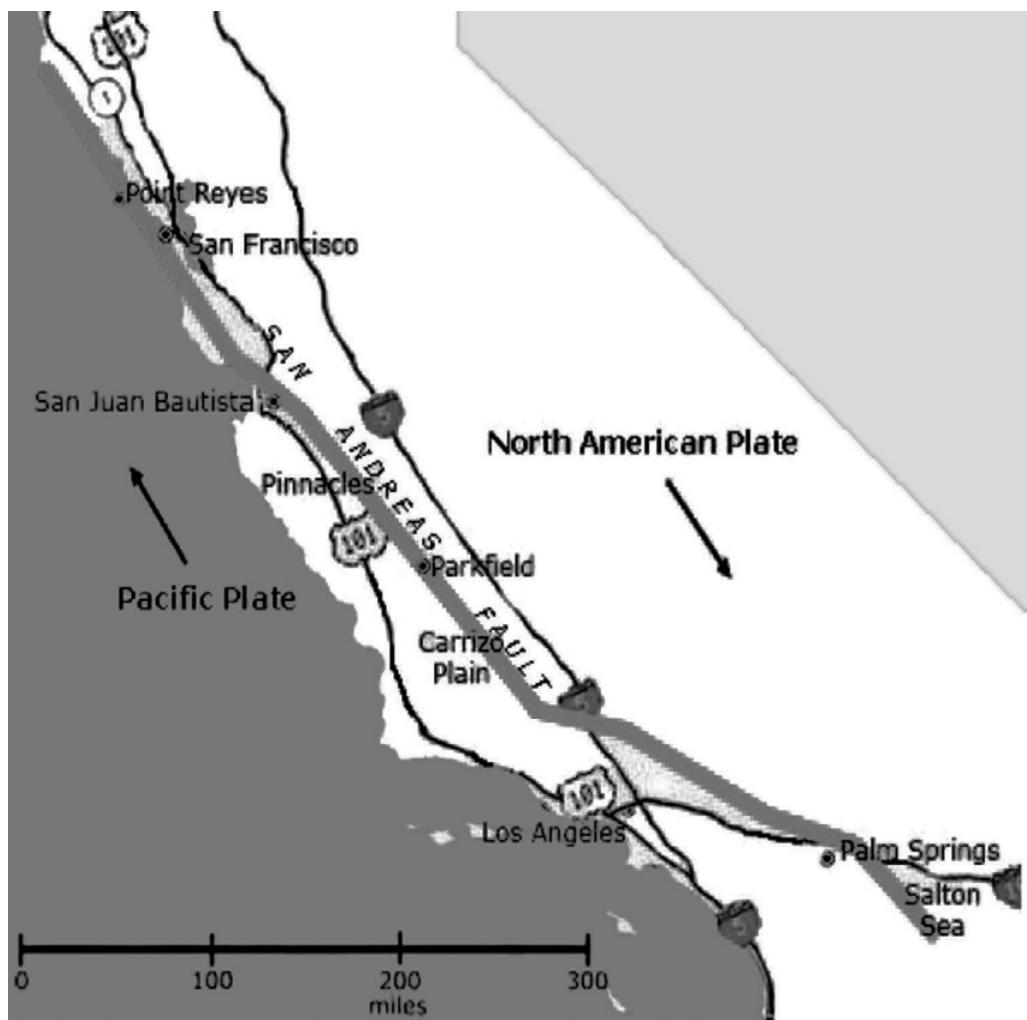
ສາເຫດການເກີດ: ຕົ້ນຊູນມີເກີດຂຶ້ນຈາກການກະທົບກະເທືອນທີ່ເຮັດໃຫ້ນ້ຳປະລິມານຫຼາຍເກີດການເຄື່ອນຕົວເຊັ່ນ: ແຜ່ນດິນໄຫວ ແລະ ດິນຖະໜູ່ມ. ເມື່ອແຜ່ນດິນໄຕທະເລເກີດການປົງປະກຸບຮ່າງຢ່າງກະທັນຫັນ ຈະເຮັດໃຫ້ນ້ຳທະເລເກີດການເຄື່ອນຕົວເພື່ອປັບລະດັບໃຫ້ເຂົ້າວັບຈຸດສົມດຸນ ແລະ ຈະກໍໃຫ້ເກີດຕົ້ນຊູນມີ. ການປົງປະກຸບຮ່າງຂອງເພື່ນທະເລມັກເກີດຂຶ້ນເມື່ອເກີດແຜ່ນດິນໄຫວ ເນື່ອງຈາກການເຄື່ອນຕົວຂອງເປົອກໄລກເຊິ່ງຈະ

ເຕີດຢູ່ບໍລິເວນຂອງເປົອກໂລກຫຼາຍແຜ່ນເຊື່ອມຕ່າງໆກັນທີ່ເຮັດວ່າຮອຍເລື້ອນ (Fault) ເຊັ່ນ: ບໍລິເວນຂອບຂອງມະຫາສະໜຸດປາຊີຟິກ. ນອກຈາກແຜ່ນດິນໄຫວແລ້ວດິນຖະໜີ່ມໃຕ້ນ້ຳທີ່ມັກເກີດຮ່ວມກັບແຜ່ນດິນໄຫວສາມາດເຮັດໃຫ້ເກີດຄື້ນຊູນາມີໄດ້ເຊັ່ນກັນ.

ນອກຈາກການກະທົບກະເທືອນທີ່ເກີດໃຕ້ນ້ຳແລ້ວ ການທີ່ພື້ນດິນຂະໜາດໃຫຍ່ຖະໜີ່ມລົງທະເລກສາມາດເຮັດໃຫ້ເກີດຄື້ນໄດ້. ຄື້ນຊູນາມີທີ່ເກີດຂຶ້ນໃນຮູບແບບນີ້ຈະຫຼຸດຂະໜາດລົງຢ່າງວ່ອງໄວ ແລະ ບໍ່ມີຜົນກະທົບຕໍ່ແຄມຜົ່ງທີ່ຢູ່ທ່າງໄກປານໄດ້ ຢ່າງໃດກໍຕາມທັງແຜ່ນດິນມີຂະໜາດໃຫຍ່ພຽງພໍ ອາດເຮັດໃຫ້ເກີດເມກະຊູນາມີເຊິ່ງອາດມີຄວາມສູງເຖິງ 100 ແມັດກຳໄດ້.

ຮອຍເລື້ອນ ຂັງ ອັງດະຣີອາດ (San-Andreas- Fault)

ແຜນທີ່ ຮອຍແຕກເລື່ອນ ຂັງອັງດະຣິອາດ

ပິດທີ 5 ບັນຍາກາດ ແລະ ພູມອາກາດ

ເວລາ 2 ຂຶ້ວໂມງ

1. ຈຸດປະສົງ

ເພື່ອໃຫ້ນັກຮຽນສາມາດ:

- ອະທິບາຍກົງວັນກັບຊັ້ນບັນຍາກາດທີ່ຫຼຸມທຳໜ່ວຍໄລກ.
- ອະທິບາຍບັນຍາກາດຊັ້ນຕໍ່າ.
- ປົງບຫຼຸບຄວາມແຕກຕາງລະຫວ່າງຟ້າອາກາດກັບພູມອາກາດ.
- ອະທິບາຍພູມອາກາດ ແລະ ເຂດພູມອາກາດຕ່າງໆເທິງໜ້າໄລກ.

2. ເນື້ອໃນຕົນຕໍ່າ

1. ບັນຍາກາດຊັ້ນຕໍ່າ
2. ຜ້າອາກາດ ແລະ ພູມອາກາດ

3. ສັ່ງການສອນ

- ບຶ້ມແບບຮຽນວິຊາພູມສາດ ມ.5
- ບຶ້ມຄູ່ມືຖຸວິຊາພູມສາດ ມ.5
- ແຜນວາດຊັ້ນບັນຍາກາດ
- ແຜນທີ່ພູມອາກາດຂອງໄລກ (ອຸນຫະພູມ, ປະລິມານັ້ນິຟິນ)
- ແຜນທີ່ລິມຊະນິດຕ່າງໆເທິງໜ້າໄລກ
- ແຜນທີ່ກະແສນັ້ນເຄື່ອນໄນມະຫາສະໜຸດຕ່າງໆ

4. ກົດຈະກຳ

1. ສິນຫະນາຖາມ-ຕອບ

ຄໍາຖາມ 1: ຄວາມກົດດັນອາກາດຕໍ່າ ແລະ ຄວາມກົດດັນອາກາດສູງມີຄວາມຄ້າຍຄືກັນ
ໝີ ແຕກຕາງໆກັນແນວໃດ?

ຄໍາຕອບ:

- ຄວາມກົດດັນອາກາດປົກກະຕິຢູ່ໃນລະດັບໜ້ານັ້ນທະເລແມ່ນ 1,015 ມີລືບາ ຫຼື 760 ມມ ບາງໝອດ.

- ຄວາມກິດດັນອາກາດຕໍ່າແມ່ນຄວາມກິດດັນອາກາດທີ່ເຖິງກວ່າ 760 ມມ ບາຫຼອດ. ສືບ
ອາກາດຮ້ອນ, ມວນອາກາດເບີ້າ ແລະ ລອຍຕົວຂຶ້ນ (ຄວາມກິດດັນອາກາດຕໍ່າ, ອຸນຫະ
ພູມສູງ).
- ຄວາມກິດດັນອາກາດສູງແມ່ນຄວາມກິດດັນອາກາດທີ່ສູງກວ່າ 760 ມມ ບາຫຼອດ. ສືບ
ອາກາດເຢັນ, ມວນອາກາດໜັກກວ່າ ແລະ ເຄື່ອນລົງຕໍ່າ (ຄວາມກິດດັນອາກາດສູງ, ອຸນ
ຫະພູມຕໍ່າ).

ຄໍາຖາມ 2: ຄຸນລັກສະນະທີ່ສໍາຄັນຂອງມວນອາກາດມີຫຍັງແດ?

ຕອບ: ຄຸນລັກສະນະທີ່ສໍາຄັນຂອງມວນອາກາດແມ່ນອຸນຫະພູມ (ຮ້ອນ ຫຼື ເຢັນ) ແລະ
ປະລິມານນັ້ນ ຫຼື ລະດັບຄວາມຊຸມ.

ຄໍາຖາມ 3: ມີລົມປະຈຳຊະນິດໄດແດທີ່ພັດຍຸ່ເຫິງໜ້າໄລກ? ພັດໄປໃນຫິດຫາງໄດແດ?

ຕອບ: ລະຫວ່າງເສັ້ນອາຍັນເໝີອຫາເສັ້ນສູນສູດ ແລະ ເສັ້ນອາຍັນໃຕ້ຫາເສັ້ນສູນສູດ
ແມ່ນລົມພານິດ ຫຼື ລົມສິນຄ້າ ເຊິ່ງພັດຈາກຫິດຕາເວັນອອກຫາຫິດຕາເວັນຕິກ.

- ລະຫວ່າງເສັ້ນຂະໜານ 30° - 60° ໃນເຝື້ອງໄລກເໝີອ ແລະ ເຝື້ອງໄລກໃຕ້ແມ່ນລົມ
ຕາເວັນຕິກ ເຊິ່ງພັດຈາກຫິດຕາເວັນຕິກຫາຫິດຕາເວັນອອກ.
- ລະຫວ່າງເສັ້ນຂະໜານ 60° ຫາຂຶ້ວໄລກເໝີອ ແລະ ໃຕ້ ແມ່ນລົມຂຶ້ວໄລກ ເຊິ່ງພັດ
ມາແຕ່ຂຶ້ວໄລກຫາເສັ້ນຂະໜານທີ່ 60° ຕາມຫິດຕາເວັນອອກສູງເໝີອ/ໃຕ້ຫາຫິດຕາ
ເວັນຕິກ.
- ໃນເຂດອາຊີອາຄະເນ ແມ່ນລົມມໍລະສຸມ ເຊິ່ງພັດຈາກຫິດຕາເວັນຕິກສູງໃຕ້ຫາຫິດ
ຕາເວັນອອກສູງເໝີອ ແລະ ທາງກັບພັດແຕ່ຫິດຕາເວັນອອກສູງເໝີອຫາຫິດຕາ
ເວັນຕິກສູງໃຕ້.

ຄໍາຖາມ 4: ລົມພາຍຸໝູນໃນມະຫາສະໝູດຕ່າງໆມີຊື່ຄືແນວໃດ?

ຄໍາຕອບ:

- ລົມພາຍຸໃນເຂດຮັກຕີເຢີ (Antilles) ມີຊື່ວ່າເຮັດຮີເຄີນ (Hurricane) ຖ້າເຂົ້າໄປໃນ
ຫະວີບອາເມຣີກາມີຊື່ວ່າ ທຳນາໂດ (Tornado).
- ລົມພາຍຸໃນເຂດປາຊີຟິກມີຊື່ວ່າໄຕຝູນ (Typhoon).
- ລົມພາຍຸໃນເຂດມະຫາສະໝູດອິນເດຍມີຊື່ວ່າຊີກະໄລນ/ໄຊກະໄລນ(Cyclone).
- ຄຸສະຫຼຸບ ແລະ ໄທຂໍ້ມູນເພີ່ມ.

2. ສຶກສານອກຫ້ອງຮຽນ ຫຼື ຂັດສະນະສຶກສາ

- ຖຸແບ່ງນັກຮຽນອອກເປັນກຸມແລວໃຫ້ແຕ່ລະກຸມໄປຢູ່ສະຖານທີ່ແຕກຕ່າງກັນເຊັ່ນ: ໃຕ້ ຮືມໄມ້, ກາງແຈ້ງ, ແຄນໝອງ, ຫ້ວຍ... (ຕາມສະພາບການ) ແລ້ວຢ່າຍຄໍາຖາມ:

1. ອຸນຫະພູມເປັນແນວໃດ? (ຮອນ-ເຢັນ).
2. ລະດັບຄວາມຊຸມເປັນແນວໃດ? (ຊຸມ-ແຫ່ງ).
3. ຫ້ອງຟ້າເປັນແນວໃດ? (ຟ້າໄສແຈ້ງ, ມີເມກ, ໝອກ ແລະ ຄວັນ).
4. ລົມເປັນແນວໃດ? (ແຮງ, ຄ່ອຍ ແລະ ບໍ່ມີ).

- ຖ້າເວລາໜ້ອຍໃຫ້ປ່ຽນສະຖານທີ່ແຕ່ລະກຸມ, ຖ້າມີເວລາຍາວອາດຈະເຮັດ 2-3 ເທື່ອ
- ຖຸສະຫຼຸບ: ພ້າອາກາດເຊິ່ງມັກເກີດຂຶ້ນໃນໄລຍະເວລາສັນໆ ແຕ່ຖ້າມັນເກີດຂຶ້ນຊຳໆງ
ກັນ ແລະ ກິນໄລຍະເວລາເປັນໜ້າຍອາທິດ-ໜ້າຍເດືອນ ເພີ່ມຈະເຮັນວ່າ: ພູມອາກາດ
ເຊິ່ງເປັນລະດຸການຕ່າງໆ ແລະ ບຸໃຫ້ຂໍ້ມູນເພີ່ມເຕີມກ່ຽວກັບອຸນຫະພູມ ແລະ ປະລິມານ
ນ້ຳຟັນໃນເຂດຕ່າງໆຂອງໄລກ.

3. ຄົ້ນຄວາກຸມ

ຄໍາຖາມ:

1. ພູມອາກາດຂອງໄລກແບ່ງອອກເປັນຈັກກຸມໃຫຍ່? ຄືພູມອາກາດໄດ້ແດ່?
2. ພູມອາກາດຮອນມີຈັກຊະນິດ? ແລະ ມີຢູ່ເຂດໄດແດ່ເຫິງໜ້າໄລກ?
3. ພູມອາກາດອີບອຸ່ນມີຈັກຊະນິດ? ແລະ ມີຢູ່ເຂດໄດແດ່ເຫິງໜ້າໄລກ?
4. ພູມອາກາດໝາວຈັດມີຈັກຊະນິດ? ແລະ ມີຢູ່ເຂດໄດແດ່ເຫິງໜ້າໄລກ?

ຄໍາຕອບ:

1. ພູມອາກາດຂອງໄລກແບ່ງອອກເປັນ 3 ກຸມໃຫຍ່ຄື:

- ພູມອາກາດຮອນ
- ພູມອາກາດອີບອຸ່ນ
- ພູມອາກາດໝາວ

2. ພູມອາກາດຮອນມີ 3 ຊະນິດຄື:

- ພູມອາກາດຮອນສູນສູດ: ອຸນຫະພູມສະເລ່ຍປະຈຳປີຢູ່ລະຫວ່າງ $25-27^{\circ}\text{C}$, ປະລິມານນ້ຳຟັນສະເລ່ຍ 2.000 ມມ/ປີ (ອາກາດຮອນ ແລະ ຊຸມ, ລະດຸຟັນແກ່ຍາວປະລິມານນ້ຳຟັນສູງ) ກວມເອົາເຂດທີ່ເສັ້ນສູນສູດຜ່ານເຊັ່ນ: ເຂດອາມາໂຊນໃນທະວີບ

ອາເມືອງກາໄຕ, ອ່າງກົງໄກເນີນທະວີບອາພຣິກາ ແລະ ອິນໂດເນເຊຍມີລະດຸການດູວັດໃຈລະດຸຜົນ.

- ພູມອາກາດຮ້ອນອາຍັນ: ອຸນຫະພູມສະເລ່ຍບໍ່ສູງເຖິງພູມອາກາດຮ້ອນສູນສູດ, ໃນລະດຸຮ້ອນອາກາດຮ້ອນໜູາຍ ແລະ ມີຜົນຕົກ ແຕ່ໃນລະດຸໝາວອາກາດເຢັນ ແລະ ແຫ້ງ ຜົນບໍ່ຄ່ອຍຕົກ ຫຼື ຕົກໃນລັກສະນະຜົນຝອຍ.
- ພູມອາກາດຮ້ອນແຫ້ງແລ້ງ: ກາງເວັນອຸນຫະພູມຂຶ້ນສູງເຖິງ 50°C ແຕ່ກາງເຕີນເຢັນໃກ້ 0°C ຫຼື ຕ່າກວ່າ 0°C , ບາງຄັ້ງຜົນບໍ່ຕົກເປັນເວລາໜູາຍປີ, ບາງຄັ້ງຜົນຕົກໝັກໃນໄລຍະສັ້ນງ ພາໃຫ້ເກີດມີນຳຖົມກະທັນຫັນຢູ່ບາງຈຸດເຊັ່ນ: ທະເລຊາຍຊາຮາຮາ (Sahara), ກາລາຮາຮີ (Kalahari) ໃນອາພຣິກາ; ທະເລຊາຍອາຮາປີ (Arabia), ອີຣານ (Iran), ທາ (Thar)... ໃນທະວີບອາຊີ; ທະເລຊາຍຊັ້ນດີ (Sandy) ໃນອິດສະຕຣາລີ...
- 3. ພູມອາກາດອົບອຸນຢູ່ລະຫວ່າງເສັ້ນຂະໜານ $30^{\circ}-60^{\circ}$ ເທື່ອໃນເຝື້ອງໄລກເໜີ້ອ ແລະ $30^{\circ}-60^{\circ}$ ໄຕໃນເຝື້ອງໄລກໄຕ. ອຸນຫະພູມສະເລ່ຍສູງກວ່າ 0°C . ເປັນສາມາດແບ່ງເປັນ 3 ແຂດຍອຍຄື:
 - ພູມອາກາດອົບອຸນໄກເສັ້ນອາຍັນ: ໃນລະດຸຮ້ອນອາກາດຮ້ອນ ແລະ ມີຜົນຕົກໝັກໂດຍສະເພາະ ແຂດທີ່ຢູ່ດ້ານຕາເວັນອອກຂອງທະວີບເຊັ່ນ: ອາເມືອງກາ, ບຣາຊຸນ, ຈິນ...
 - ພູມອາກາດເມດີແຕຣາເນ: ໃນລະດຸຮ້ອນອາກາດຮ້ອນ, ແຫ້ງ, ປອດໂປ່ງ ແລະ ມີແສງແດດກ້າ. ໃນລະດຸໝາວອາກາດເຢັນ ແລະ ມີຜົນຕົກ. ກວມເອົາເຂດແຄມຜັ້ງມະຫາສະໜຸດດ້ານຕາເວັນຕົກ ແລະ ແຂດທີ່ຢູ່ອົມທະເລເມດີແຕຣາເນ.
 - ພູມອາກາດມະຫາສະໜຸດ (Maritime): ອາກາດຈະເຢັນກວ່າອາກາດເມດີແຕຣາເນ, ຢູ່ລະຫວ່າງເສັ້ນຂະໜານທີ່ສູງກວ່າເຂດເມດີແຕຣາເນ ຫຼື ແຂດທີ່ລົມຕາເວັນຕົກພັດຜົນ.
 - ພູມອາກາດອົບອຸນທີ່ມີລະດຸໝາວັດ ຫຼື ພູມອາກາດທະວີບ (Climat Continental). ໃນລະດຸຮ້ອນອາກາດຮ້ອນແຮງມີຜົນໃນລັກສະນະຜົນຝ້າຄະນອງ. ໃນລະດຸໝາວອາກາດໝາວຈັດມີທີມະຕິກ. ກວມເອົາທີ່ງພົງກວ່າໃຫຍ່ຂອງສະຫະລັດອາເມືອງກາ, ຮັດເຊຍ...

4. ພູມອາກາດນໍາວັດມີ 2 ລັກສະນະຄື:

- ພູມອາກາດໝາວໃນເຂດຂຶ້ວໄລກ: ອາກາດໝາວແກ່ຍາວອຸນຫະພູມສະເລັຍຕໍ່ກວາ
0 °C, ບໍ່ມີນ້ຳຟ້າຫຼາຍເພາະພື້ນດິນກໍາມເປັນປະຈຳ, ກວມເອົາເຂດແຕ່ເສັ້ນຂະໜານ
60 ° ເໜືອ/ໃຕ້ ໄປເຖິງເຂດຂວັ້ນໄລກເໜືອ ແລະ ໃຕ້.
 - ພູມອາກາດເຂດພູດອຍ: ພູດອຍມີຢູ່ທຸກແຫ່ງຂອງໄລກ ອາກາດຢູ່ຕິນພູເປັນອາກາດ
ຂອງເຂດທີ່ພູດ່ງກ່າວຕັ້ງຢູ່. ພູໃນເຂດເສັ້ນອາຍັນຕ້ອງສູງ 5.000 ແມັດຂຶ້ນໄປຈຶ່ງມີ
ທີມະຕະຫຼວດການ. ໃນເຂດພູສູງອາກາດໝາວເຖິງໝາວຈັດໃນເວລາກາງຄືນ ແຕ່ໃນ
ເວລາກາງເວັນອາກາດຮັອນ, ແຫ້ ແລະ ເບິ່ງ. ຄວາມຮັອນ ແລະ ຄວາມເຢັ້ນແຕກ
ຕ່າງກັນລະຫວ່າງດ້ານທີ່ຮັບລົມ ແລະ ດ້ານທີ່ຢູ່ບັງລົມ, ດ້ານທີ່ຫັນໄປຫາດວຽຕາເວັນ
ແລະ ດ້ານທີ່ຢູ່ບັງແສງຕາເວັນ.
 - ຄູສະຫຼຸບ ແລະ ໃຫ້ຂຶ້ມູນເພີ່ມຕາມຄວາມເໝາະສິມ.

5. ການວັດ ແລະ ປະເມີນຜົນ

ສັງເກດນັກຮຽນຈາກ:

- គោមខ្សោយឱ្យខេត្តក្រសួង
 - គោមខ្សោយឱ្យតាមរបៀបត្រូវការងារ
 - ការបង្រាក់សេវាឌីជាកិច្ចរាជរដ្ឋាភិបាល
 - គោមសិនិជាការពិនិត្យត្រូវការងារទាំងអស់នៃក្រសួង

ພາຍຸ້ທຳນາໄດ້ຢູ່ອີກາກະລາໄຮມາ (Oklahoma) ເດືອນ 5 ປີ 1999

105-137 ກມ/ຊມ

138-178 ກມ/ຊມ

179-218 ກມ/ຊມ

219-266 ກມ/ຊມ

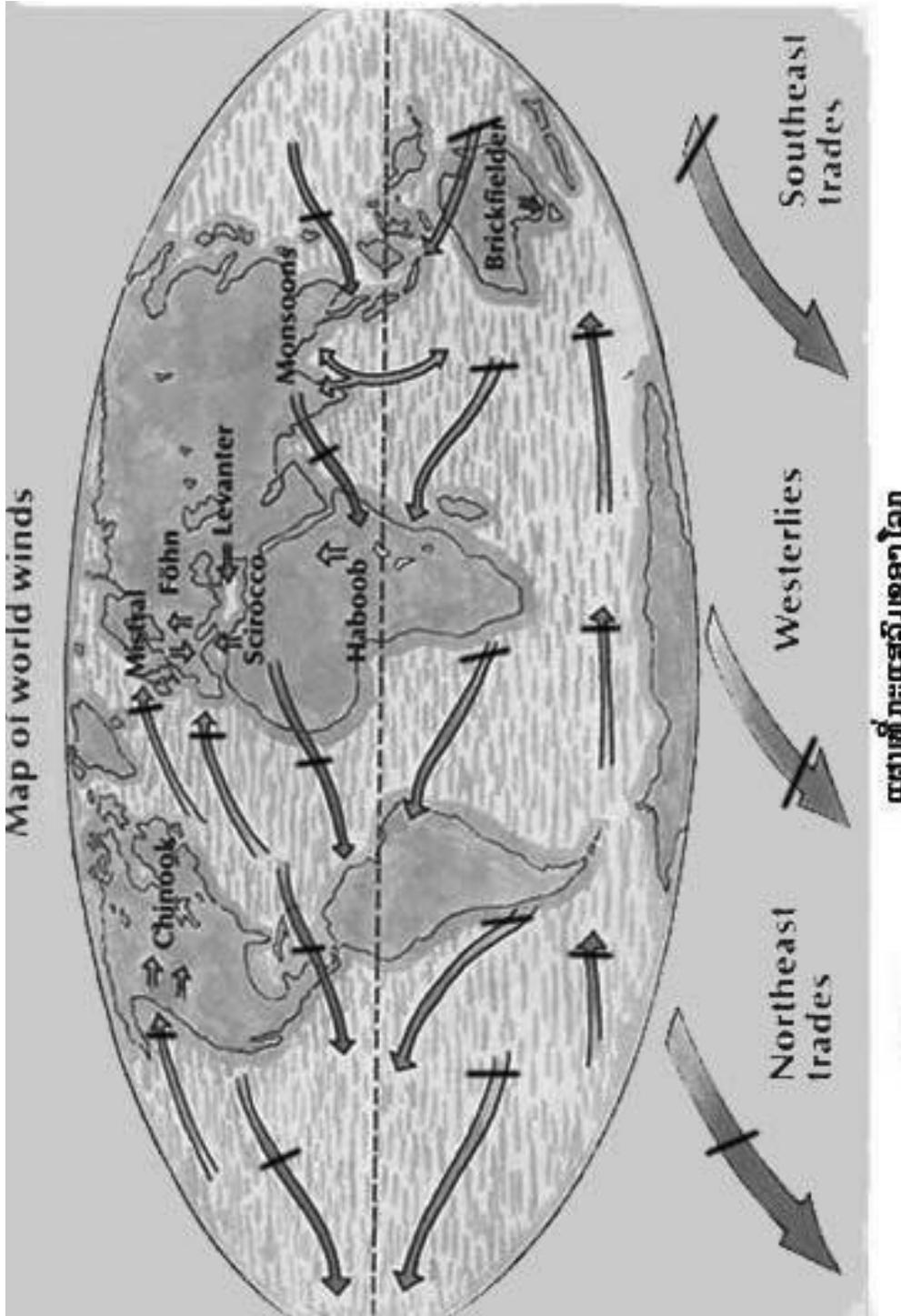
267-322 ກມ/ຊມ

>322 ກມ/ຊມ

ຮູບລະດັບຄວາມໄວຂອງລິມ

Map of world winds

வடக்கு மேற்கு வாய்மொழி

AP

ພາຍໃຕ້ຝູ່ນີ້ “ບໍລິເວນ” ທີ່ພັດເຂົ້າຊາຍຝັ່ງຂອງປະເທດເກົາຫຼືໃຕ້ໃນເກາະ ເຈຸ (JEJU)
ປີ 2012 (ຄັດຈາກຂ່າວສານ VOA)

ບົດທີ 6 ນອບວຽນຂອງນັ້າ

ເວລາ 2 ຂຶ້ວໂມງ

1. ຈຸດປະສົງ

ເພື່ອໃຫ້ນັກຮຽນສາມາດ:

- ບອກຄູງວັກບຮອບວຽນຂອງນັ້າ.
- ອະທິບາຍເຖິງການລະເຫີຍເປັນອາຍ, ການກັ້ນຕົວ ແລະ ການຕິກາລົງສູ່ໜ້າດິນຂອງນັ້າ
- ສະເໜີແຫຼ່ງນັ້າຈີດຂອງໄລກ
- ອະທິບາຍກູງວັກບນັ້າໄຫຼຸງ
- ແຕ່ມັແຜນທີ່ແຫຼ່ງນັ້າຈີດທີ່ສຳຄັນຂອງໄລກ

2. ເນື້ອໃນຕົ້ນຕໍ່

1. ການຫຼຸນວຽນຂອງນັ້າໃນໄລກ
- 2 ແຫຼ່ງນັ້າຈີດ
3. ນັ້າໄຫຼຸງ

3. ສິ່ງການສອນ

- ປຶ້ມແບບຮຽນວິຊາພູມສາດ ມ.5
- ປຶ້ມຄູ່ມືຄູ່ວິຊາພູມສາດ ມ.5
- ພາບວາດກູງວັກບຮອບວຽນຂອງນັ້າ
- ຮູບພາບແມ່ນັ້າຕ່າງໆ
- ແຜນທີ່ແມ່ນັ້າຕ່າງໆຂອງໄລກ

4. ກິດຈະກຳ

1. ລະດົມສະໝອງ

ຄໍາຖາມ:

1. ນັ້າມີຄວາມສຳຄັນແນວໃດຕໍ່ມະນຸດ, ສິ່ງທີ່ມີຊີວິດ ແລະ ສິ່ງທີ່ບໍ່ມີຊີວິດຕໍ່າງໆໃນໄລກ?

ຄໍາຕອບ:

- ນັ້ນມີຄວາມສຳຄັນຕໍ່ມະນຸດ, ສັດ ແລະ ພິດ. ຖ້າຂາດນັ້ນມະນຸດ, ສັດ ແລະ ພິດຈະບໍ່ສາມາດດຳລົງຊີວິດ ຫຼື ຈະເລີນເຕີບໂຕໄດ້.
- ນັ້ນເຮັດໃຫ້ສົ່ງທີ່ບໍ່ມີຊີວິດເກີດການປ່ຽນແປງເຊັ່ນ ການສູງດເຊາະເຮັດໃຫ້ສົ່ງຕ່າງໆປ່ຽນແປງສະພາບ.
- ຖຸສະຫຼຸບ ແລະ ໃຫ້ຂໍ້ມູນເພີ່ມເຕີມຕາມຄວາມສິນໃຈຂອງນັກງານ.

2. ຄົ້ນຄວາກຸມ

ຄໍາຖາມ:

1. ໃນຮອບວຸງນັ້ນ ນັ້ນມີລັກສະນະແນວໄດ້ແດ່?
2. ການລະເໜີຢັ້ງເປັນອາຍມີແຫຼງງົກມາຈາກໃສ?
3. ຜົນຈາກການກັ່ນຕົວຂອງອາຍນັ້ນມີຫຍັງແດ່?
4. ຜົນມີຈັກປະເຢດ? ແຕລະປະເຢດເກີດຂຶ້ນໃນເຂດໄດຂອງໄລກ?

ຄໍາຕອບ:

1. ໃນຮອບວຸງຂອງນັ້ນ ນັ້ນມີລັກສະນະ 3 ຮູບແບບຄື:
 - ເປັນອາຍ
 - ກັ່ນຕົວ
 - ນັ້ນຟ້າ
2. ການລະເໜີຢັ້ງເປັນອາຍມີແຫຼງງາມາຈາກ:
 - ມະຫາສະໝັດ ແລະ ທະເລ (ປະມານ 85%)
 - ໝອງນ້ອຍ ແລະ ໝອງໃຫຍ່ຕ່າງໆເທິງໝ໏ໄລກ.
 - ເຂດດິນຊຸມ ແລະ ການຄາຍອາຍນັ້ນຂອງສົ່ງທີ່ມີຊີວິດ ແລະ ສົ່ງທີ່ບໍ່ມີຊີວິດຕ່າງໆ.
3. ຜົນຈາກການກັ່ນຕົວຂອງນັ້ນມີເມື່ອອາຍລະເໜີ, ຄວາມຊຸມຈະປ່ຽນລະອອງນັ້ນລ່ອງລອຍຢູ່ໃນອາກາດ, ເປັນເມັກ, ເຜື້ອເມື່ອມີການກັ່ນຕົວຈະກາຍເປັນຜົນ, ຫີມະ, ໝາກເຫັບ, ນັ້ນໝອກ, ນັ້ນກຳມ.
4. ຜົນມີ 3 ປະເຢດຄື:
 - ຜົນຟ້າຄະນອງ: ເປັນຜົນທີ່ມີຟ້າເຫຼື້ອມ, ພ້າຮ້ອງ...ໃນເຂດພູມອາກາດຮ້ອນມັກເກີດໃນຕອນບ່າຍຫາຕອນຄໍ່າ, ໃນເຂດພູມອາກາດອົບອຸ່ນມັກເກີດຂຶ້ນໃນລະດຸຮ້ອນ.

3. ສົມທະນາຖາມ-ຕອບ

ຄໍາຖາມ: 1. ຜົນທີຕົກລົງມາເທິງໝໍາໄລກຈະໄປຢູ່ໃສແດ?

តាំងរប់

- ລົງສູ່ທະເລ ແລະ ມະຫາສະໜຸດໄດຍກົງ.
 - ສ່ວນໜຶ່ງຢູ່ຕາມແບ່ງເກັບນ້ຳຈິດທຳມະຊາດເຊັ່ນ ແຜ່ນນ້ຳກ້ອນ, ສາຍນ້ຳກ້ອນ, ຫ່ອງນ້ຳນ້ອຍໃຫຍ່ຕ່າງໆ, ຂັ້ນນ້ຳບາດານ, ອ່າງນ້ຳໄຕລືນໃນເຂດທີ່ປຸນ.

ຄໍາຖາມ: 2. ແຫ້ງນີ້ຈິດທີ່ສໍາຄັນຂອງໄລກແມ່ນຢູ່ເຊີດໄດ້ແດ່?

ຄໍາຕອບ: ແຫ່ງນີ້ຈິດທີ່ສໍາຄັນຂອງໄລກມືຖື:

1. ດານທີມະ ແລະ ສາຍນ້ຳກ້ອນ ($\frac{3}{4}$ ຂອງນ້ຳຈິດໃນໂລກ) ແຊ່ນ:

- ທະວີບອັງຕາກຕິກ (ເນື້ອທີ່ 13 ລ້ານ ກມ². ດານທຶນມະໜາ 3.000 ແມ້ດ).
 - ເກະໂກຣແອນລັງ (ເນື້ອທີ່ 1,6 ລ້ານ ກມ²).
 - ເຖິງມະຫາສະໝູດອາກຕິກ.
 - ນໍ້າຈິດໃນເຂດຕາງໆນີ້ຢູ່ໃນພາວະກັມເຊັ່ນ: ຈອມພູສູ...

2. ໝອງຕ່າງໆເຊັນ:

- ວິກໄຕເຮຍ (Victoria), ຕັງການີກາ (Tanganyika), ມາລາວີ (Malawi) ໃນອາຟຣີກາ

- បាយការណ (Baikal) និងខេត្តបេទី (Siberia).

- 5 ໝອງໃຫຍ່ ໃນທະວີບອາເມຣິກາເໜືອ.

- ຂອງນົມຍີ-ໃຫຍ່ທົວໄລກ.

3. ນ້ຳບາດາມບັນຈຸ $\frac{1}{4}$ ຂອງນ້ຳຈິດໃນໂລກ. ມີຢູ່ທົ່ວໄປ ແຕ່ທີ່ເຫັນໄດ້ຈະແຈ້ງແມ່ນເຂດໂອອາຊີດ (Oasis) ໃນເຂດທະເລຊາຢາຕາງໆ.

4. ແມ່ນ້ານອຍ-ໃຫຍ່ ທີ່ແຈກຍາຍຢູ່ໃນແຕ່ລະທະວີບໃນໂລກ.

- ຄູໃຫ້ນກຽມສິນທະນາແຕ່ລະຂໍ້ແລ້ວຖຸຈິງສັງລວມຄໍາຕອບໃຫ້ຖືກຕ້ອງ.

4. តើអ្នករាប់ខ្លួន ត្រូវ សិនខាងណាតាម-ពេល

តាំង:

1. បំលិមាតុប៉ាខ្លួនមែនទីនេះ?
2. លេបបេបខែងសាយុប៉ាមែនទីនេះ?
3. បំលិមាតុប៉ាខ្លួនដើម្បីមានភាពខ្សោយនៅក្នុងខែងដឹងអាមេរិក?

តាំងពេល:

1. បំលិមាតុប៉ាខ្លួនមែនបច្ចេកទេសបំលិមាតុប៉ាខ្លួនដឹងអាមេរិក។
2. មែនភាពបៀវង់បៀវង់បំលិមាតុប៉ាខ្លួនបានបៀវង់បៀវង់បំលិមាតុប៉ាខ្លួនដឹងអាមេរិក។
3. បំលិមាតុប៉ាខ្លួនដើម្បីមានភាពខ្សោយនៅក្នុងខែងដឹងអាមេរិក:
 - បច្ចេកទេសប៉ាខ្លួនដឹងអាមេរិក។
 - បច្ចេកទេសប៉ាខ្លួនដឹងអាមេរិក។
 - ទូទាត់ប៉ាខ្លួនដឹងអាមេរិក។

5. វិភាគ

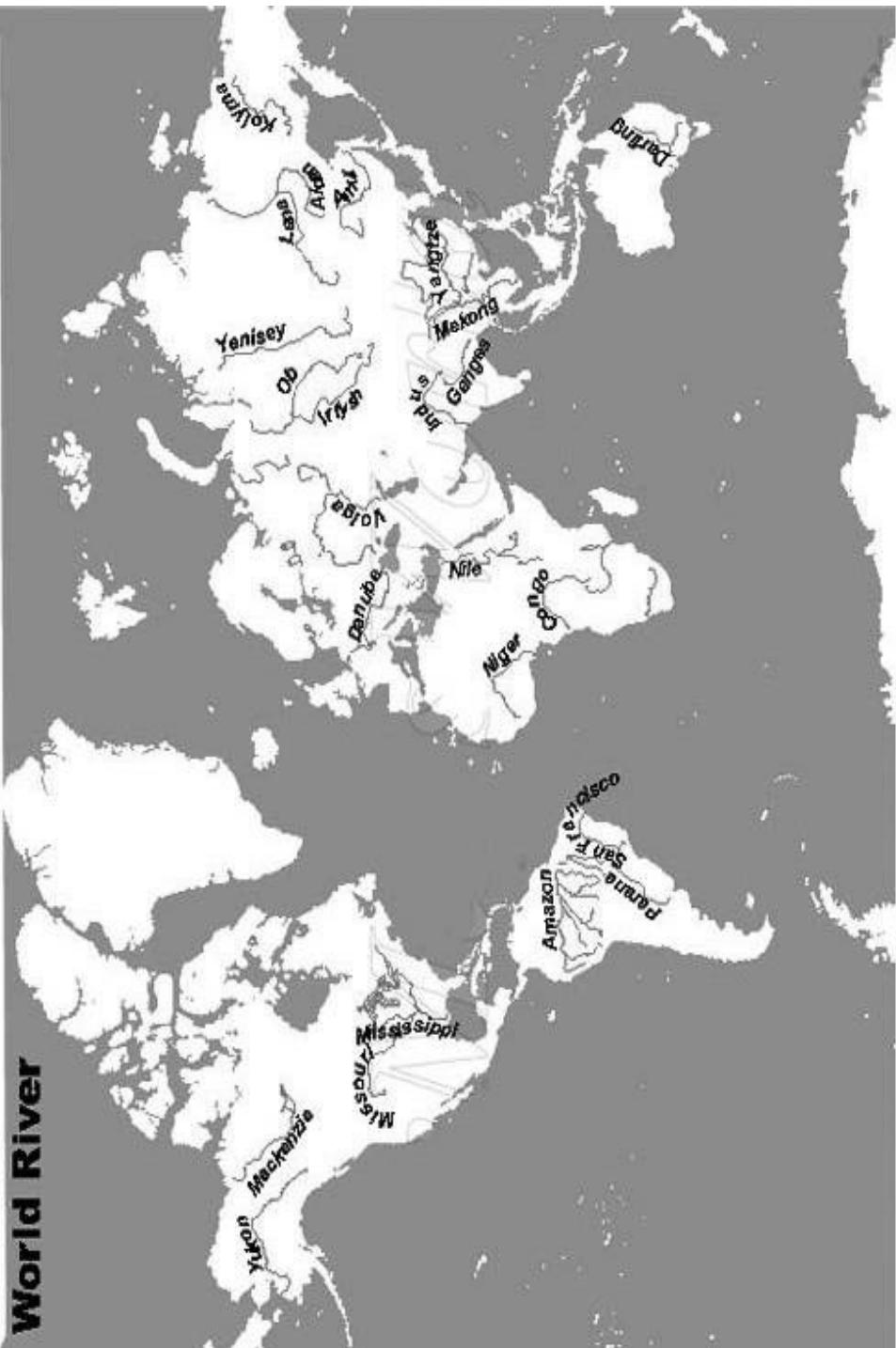
- ឱ្យក្រឡាយឱ្យក្រឡាយដឹងអាមេរិកដឹងអាមេរិក។

5. ការងារ និង ការងារ

សំណង់ការ:

- គុណភាពខ្សោយនៅក្នុងការងារ។
- ការងារបានរាយការណ៍ដឹងអាមេរិក។
- គុណភាពខ្សោយនៅក្នុងការងារ។
- ការងារបានរាយការណ៍ដឹងអាមេរិក។

ମହାଦ୍ୱୀପ ନାମଙ୍କଳିତ ନାମ

ພາກທີ II ມະນຸດ ແລະ ເຂດດຳລົງຊີວິດ

ບົດທີ 7 ເຂດຮອນ

ເວລາ 3 ຂຶ້ວໂມງ

1. ຈຸດປະສົງ

ເພື່ອໃຫ້ນັກຮຽນສາມາດ:

- ບອກທີ່ຕັ້ງຂອງເຂດຮອນຊຸ່ມ ແລະ ເຂດແຫ້ງແລ້ງ.
- ອະທິບາຍໄດ້ປາກິດການຕ່າງໆທີ່ເກີດຂຶ້ນໃນເຂດຮອນຊຸ່ມ ແລະ ເຂດແຫ້ງແລ້ງ.
- ອະທິບາຍວິຖິການດຳລົງຊີວິດຂອງຄົນໃນເຂດຕ່າງໆ.
- ສັງລວມພິມພິດ ແລະ ສິ່ງທີ່ມີຊີວິດຕ່າງໆໃນເຂດຮອນຊຸ່ມ ແລະ ເຂດແຫ້ງແລ້ງ.

2. ເນື້ອໃນຕົ້ນຕໍ່

1. ເຂດຮອນຊຸ່ມ
 - ປ່າດີງດີບ ແລະ ຊາວານ
2. ເຂດແຫ້ງແລ້ງ
 - ທະເລຊາຍຮອນ ແລະ ທະເລຊາຍເຢັ້ນ

3. ສິ່ງການສອນ

- ປຶ້ມແບບຮຽນວິຊາພູມສາດ ມ.5
- ປຶ້ມຄູ່ມືຄູ່ວິຊາພູມສາດ ມ.5
- ຮູບພາບຂອງເຂດແຫ້ງແລ້ງ ແລະ ຮັອນຊຸ່ມ
- ຮູບພາບປ່າດີງດີບ
- ຮູບພາບປ່າຊາວານ
- ແຜນທີ່ທະເລຊາຍຕ່າງໆໃນໄລກ
- ຮູບທະເລຊາຍ

4. ກົດຈະກຳ

1. ລະດົມສະພອງ

ຄໍາຖາມ: ລັກສະນະສະເພາະຂອງເຂດຮອນມີຄືແນວໃດ?

ຕອບ: ມີຄວາມຮອນເປັນປະຈຳເປັນລັກສະນະດັ່ງຂອງເຂດຮອນ ແລະ ປະລິມານນັ້ນ ຜົນໜ້າຍຸ່ນເຂດເສັ້ນສູນສູດ ແລະ ຫ້ວຍລົງຖ້າຫ່າງອອກຈາກເສັ້ນສູນສູດໄປທາຂົວໄລກ ເໜືອ-ໄຕ.

- ຖຸສະຫຼຸບ ແລະ ເພີ່ມຂໍ້ມູນຕາມຄວາມຈຳເປັນ.

2. ຄົ້ນຄວາກຸ່ມ

ຄໍາຖາມ:

1. ພິມພິດໃນເຂດຮອນມີຈັກຊະນິດ? ມີຊະນິດໄດ້ແດ່? ແລະ ມີຢູ່ເຂດໄດ້ເຫິງໜ້າໄລກ?

2. ການດຳລົງຊີວິດຂອງຄົນໃນເຂດຮອນເປັນຄືແນວໃດ? ມີຈຸດິ ແລະ ຂໍຈຳກັດແນວໃດ?

3. ສິ່ງທີ່ມີຊີວິດ (ໂດຍສະເພາະສັດ) ໃນເຂດຮອນມີຊະນິດໄດ້ແດ່?

4. ດ້ວຍເຫດໃດໃນເຂດທີ່ແຫ້ງແລ້ງຈຶ່ງເກີດມີຕົວເມືອງ?

ຄໍາຕອບ:

1. ພິມພິດໃນເຂດຮອນມີ 3 ຊະນິດຄື:

- **ປ່າດົງດິບ:** ເປັນປ່າທີ່ມີຕົນໄມ້ໃຫຍ່ ແລະ ສູງບໍ່ມີຫຍັ້າ, ມີຢູ່ໃນອ່າງແມ່ນ້ຳອຄມາໄຂນ ໃນອາເມວິກາ, ອ່າງແມ່ນ້ຳກົງໄກ ແລະ ເຂດແຄມທະເລັ່ງອ່າວກິເນໃນອາຟຣີກາ ແລະ ເນື້ອທີ່ສ່ວນໃຫຍ່ຂອງອິນໂດເນເຊຍ.

- **ຊາວານ:** ເປັນລະບົບນິເວດທີ່ປະກອບດ້ວຍຕົນໄມ້ໃຫຍ່, ຕົນໄມ້ນ້ອຍ, ພຸ້ມໄມ້ຕັຍ ແລະ ມີພິມພິດເປັນທີ່ຫຍັ້າສະຫຼັບກັນ. ມີຢູ່ທາງດ້ານຕາເວັນຕິກຂອງປະເທດບຣາ ຊຸນ, ພາກວາງ ແລະ ພາກໄຕ້ຂອງອ່າງແມ່ນ້າກົງໄກ.

- **ເຂດແຫ້ງແລ້ງ:** ເປັນເຂດທີ່ມີຄວາມຮອນເປັນປະຈຳ ຫຼື ເປັນເຂດທະເລຊາຍ, ປະລິມານນັ້ນຝຶນຫຼຸດ 250 ມມຕໍ່ປີ. ອຸນທະພູມສູງ ສະເລ່ຍ 30° - 50° C ມີຫັງທະເລຊາຍ ຮັບອຸນ ແລະ ເຢັນ, ພິມພິດທຶນຕໍ່ຄວາມແຫ້ງແລ້ງກວມເອົາເນື້ອທີ່ແຕ່ດ້ານ ຕາເວັນຕິກຂອງອາຟຣີກາເຖິງໃຈກາງຂອງທະວີບອາຊີເຊື່ອ: ທະເລຊາຍຊາຮາອາ, ກາລາຮາວີ, ອາຮາບີເຊິ່ງເປັນທະເລຊາຍຮັບອຸນ, ທະເລຊາຍໄກບີ ເຊິ່ງເປັນທະເລຊາຍ

ເຢັນໃນປະເທດຈິນ ແລະ ທະເລຊາຍອາຕາກາມາ (Atacama), ກາລື້ຳເນຍ (California) ເຊິ່ງເຢັນທະເລຊາຍອີບອຸ່ນໃນທະວີບອາເມຣິກາ.

2. ການດຳລົງຊີວິດຂອງມະນຸດຄື:

- **ໃນປ່າດົງດີບ:** ມະນຸດດຳລົງຊີວິດດ້ວຍການເຕັບເດັດເຄື່ອງປ່າຂອງດົງ, ການລ່າສັດ ແລະ ຫາປາ. ຈຳນວນຫົ່ງຖາງປ່າ, ຈຸດປ່າເຮັດໄຮ່ເຄື່ອນທີ່. ປ່າດົງດີບເປັນພື້ນທີ່ກັນດານຍ້ອນມີສັດໜ້າຍຊະນິດທີ່ເປັນຂັ້ນຕະລາຍຕໍ່ມະນຸດເຊັ່ນ: ແມງວັນເຊົເຊ (Tse Tse).
- **ໃນເຂດຊາວານ:** ມີມະນຸດອາໄສຢູ່ໜາແໜ້ນກວ່າປ່າດົງດີບ. ມະນຸດດຳລົງຊີວິດດ້ວຍ ການຖາງປ່າ, ຈຸດປ່າເພື່ອການກະສິກຳ, ລ່າສັດ ແລະ ຫາປາ... ການກະສິກຳເຮັດໃຫ້ ດິນເສື່ອມຄຸນະພາບ, ການລ່າສັດເຮັດໃຫ້ສັດປ່າບາງຊະນິດເກືອບສູນພັນ.
- **ໃນເຂດແຫ້ງແລ້ງ/ເຂດທະເລຊາຍ:** ມະນຸດອາໄສຢູ່ປ່ໍ່ໜາແໜ້ນ. ການດຳລົງຊີວິດແມ່ນ ອາໄສການລົງສັດແບບເລື່ອນລອຍ. ບ່ອນທີ່ມີກະສິກຳ-ຫັດຖະກຳແມ່ນເຂດທີ່ມີຊຸມ ລະປະທານ. ແຕ່ໃນປັດຈຸບັນມີຕົວເມືອງເກີດເຊັ່ນໃນທະເລຊາຍ ເນື່ອງຈາກການຄົ້ນ ພົບແຫ້ງພະລັງງານໜ້າຍແຫ້ງ, ມີການຄົມມະນາຄົມສະດວກ.

3. ສັດໃນເຂດຮອນມີຄື:

- **ປ່າດົງດີບ:** ມີແມງໄມ້, ສັດເລືອຄານ, ນິກ, ລົງ...ແຕ່ບໍ່ຄ່ອຍມີສັດໃຫຍ່ທີ່ກົມຫຍ້າ ຫຼື ກົມເຊັ່ນເນື່ອງຈາກພິດຫຍ້າຂາດແສງສະຫວ່າງ.
- **ໃນເຂດຊາວານ:** ມີສັດກົມຫຍ້າໜ້າຍຊະນິດຫັ້ງສັດໃຫຍ່ ແລະ ນ້ອຍເຊັ່ນ: ຊ້າງ, ຄວາຍ, ກວາງ, ພານ, ແຮດ...ສັດກົມເຊັ່ນໜ້າຍຊະນິດເຊັ່ນ: ສຶງໂຕ, ເສືອ, ໝາໄນ... ມີແມງໄມ້ໜ້າຍຊະນິດເຊັ່ນ: ປວກ, ຕັກແຕນ...
- **ໃນທະເລຊາຍ:** ມີສັດຕາງໆທີ່ທິນກັບຄວາມແຫ້ງແລ້ງໄດ້ດີເຊັ່ນ: ອຸດ, ງົວ, ແບ...

4. ສາເຫດທີ່ເຂດແຫ້ງແລ້ງມີຕົວເມືອງຍ້ອນວ່າ:

- ມີຊຸມລະປະທານ
- ມີນ້າໃຕ້ບາດານ (Oasis)
- ມີການຄົ້ນພົບແຫ້ງແຮ່ທາດທີ່ສໍາຄັນ

ນອກນັ້ນ ຍັງມີສຶງທີ່ອໍານວຍຄວາມສະດວກອື່ນໆເຊັ່ນ: ພາຫະນະ (ລິດ, ເຄື່ອງບິນ...) ເພື່ອລໍາລົງຂົນສຶ່ງວັດຖຸດີບ, ອາຫານ, ນ້າ ແລະ ເຕັກໂນໂລຊີທີ່ທັນສະໄໝອື່ນໆ.

3. ຄົ້ນຄວາກຸມ/ຫຼື ລາຍບຸກຄົນ

- ໃຫ້ນກຽງນແຕ່ມທະເລຊາຍ (ພ້ອມຊື່) ໄສ່ຮ່າງແຜນທີ່ຂອງໂລກໃນແຕ່ລະທະວີບມີທະເລຊາຍໄດ້ແດ?
- ຖ້າບໍ່ແລ້ວໃນຊື່ວໄມ່ງສອນໃຫ້ນກຽງນເອົາໄປເຮັດຕໍ່ເປັນວຽກບ້ານສິ່ງແລ້ວໃຫ້ຄະແນນແກນການກວດກາໄດ້.

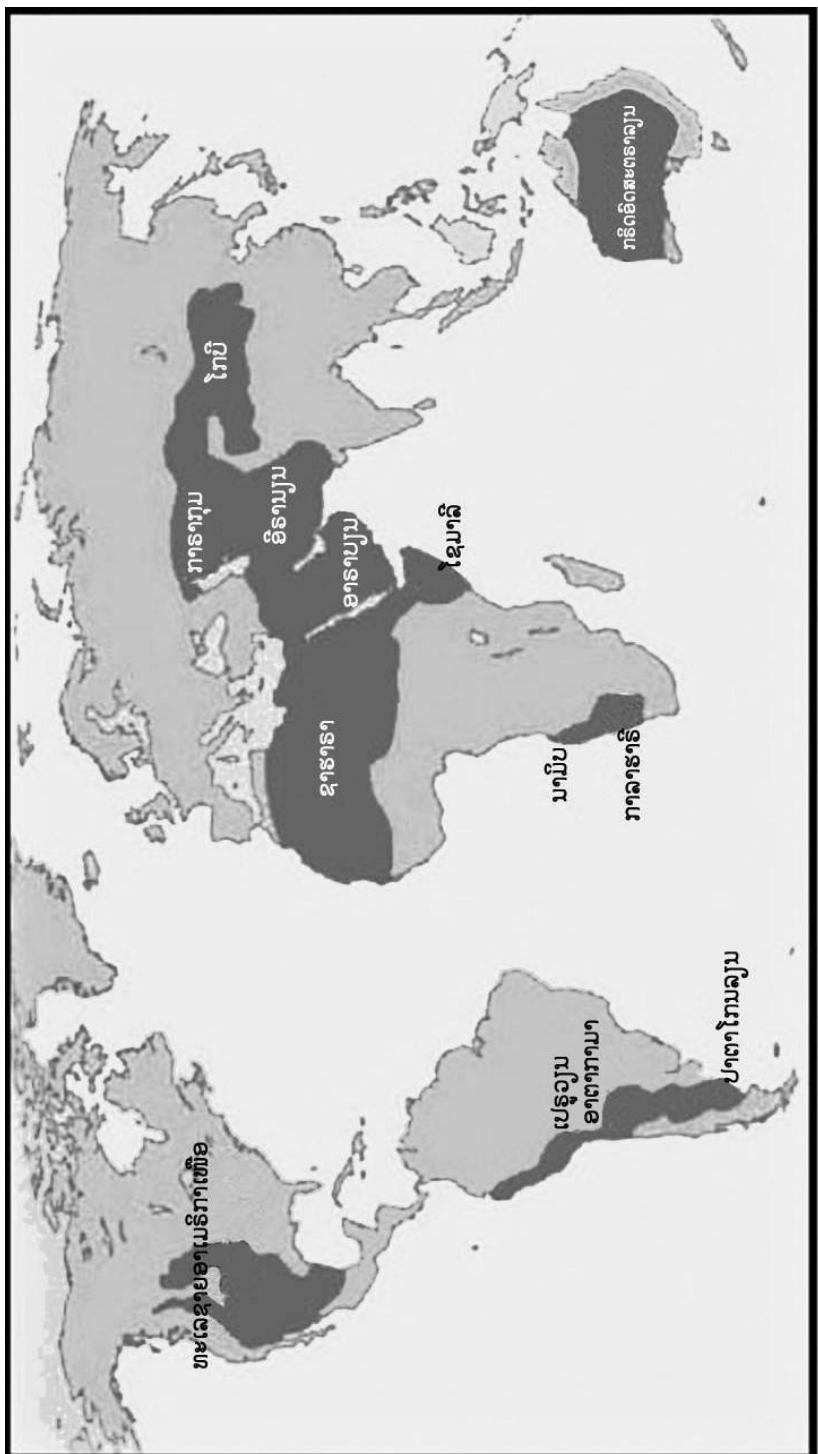
5. ການວັດ ແລະ ປະເມີນຜົນ

ສັງເກດນັກຽງນຈາກ:

- ຄວາມເຂົ້າໃຈຂອງນັກຽງນ
- ການປະກອບສ່ວນໃນກິດຈະກຳຕ່າງໆ
- ບັນຍາກາດໃນຫ້ອງກຽງນ
- ກວດວຽກບ້ານທີ່ນັກຽງນສິ່ງ

ຕົ້ນກາກາວ (cacao)

ិទី 8 ខេតុបន្ទុំ

គោល 3 ខ្លួន

1. ក្នុងបច្ចុប្បន្ន

ដើម្បីទិន្នន័យសារណ៍:

- ឧបាទិបាយភ្លៀងវាគ្មានរាជរដ្ឋាភិបាលនឹងការបង្កើតរាជរដ្ឋាភិបាល.
- សំណើលំនៅប៉ារ៉ាម៉ែ និង ពិភពលោកនឹងខេតុបន្ទុំ.
- ឧបាទិបាយនិងបិបនិវេជ្ជការប៉ារ៉ាម៉ែនឹងការបង្កើតរាជរដ្ឋាភិបាល.
- ឧបាទិបាយភ្លៀងវាគ្មានរាជរដ្ឋាភិបាលដើម្បីបង្កើតរាជរដ្ឋាភិបាល.

2. រឿងនៃពេលវេលា

1. រាជសមាគាលនឹងការបង្កើតរាជរដ្ឋាភិបាល.
2. ខេតុបន្ទុំមិនមែនជាផ្លូវការប៉ារ៉ាម៉ែប៉ុណ្ណោះ.
3. ប៉ារ៉ាម៉ែ និង ពិភពលោកនឹងខេតុបន្ទុំ.
4. និងបិបនិវេជ្ជការប៉ារ៉ាម៉ែប៉ុណ្ណោះនឹងការបង្កើតរាជរដ្ឋាភិបាល.
5. ខេតុបន្ទុំដើម្បីបង្កើតរាជរដ្ឋាភិបាល.

3. សំណើលំនៅ

- ប៉ែនប៉ែនភ្លៀងវិទ្យាសាស្ត្រ ម.5
- ប៉ែនភ្លៀងវិទ្យាសាស្ត្រ ម.5
- នូបរាបប៉ារ៉ាម៉ែ និង ពិភពលោកនឹងខេតុបន្ទុំ
- នូបរាបលំនៅប៉ារ៉ាម៉ែនឹងការបង្កើតរាជរដ្ឋាភិបាល
- នូបរាបស៊ិនប៉ារ៉ាម៉ែនឹងខេតុបន្ទុំ
- ធម្មនិងបិបនិវេជ្ជការប៉ារ៉ាម៉ែនឹងខេតុបន្ទុំ

4. វិធាននៃការងារ

1. និងបិបនិវេជ្ជការ

តាមរយៈរាជរដ្ឋាភិបាលនឹងការបង្កើតរាជរដ្ឋាភិបាល:

តាមរយៈរាជរដ្ឋាភិបាល:

- ប៉ែនប៉ែនភ្លៀងវិទ្យាសាស្ត្រ និង នូបរាបប៉ារ៉ាម៉ែនឹងខេតុបន្ទុំ

- ມີພ້ອາກາດທີ່ປັ່ງນແປງຢໍ່ຫຼາກໄລຍະ
- ມີພາຍຸແຮງແຕ່ບໍ່ແກ່ຍ່າວ
- ມີຄວາມຊຸມຢໍ່ເປັນປະຈຳ (ແຕ່ບ່າງປົກແຫ້ງແລ້ງ, ບາງປົມໃໝ້ນ້າຖົມ).
- ມີ 4 ລະດຸການຢ່າງຈະແຈ້ງຄື: ລະດຸໝາວ, ລະດຸໃປໄມ້ປິ່ງ, ລະດຸຮ້ອນ ແລະ ລະດຸໃປໄມ້ຫຼືນ.
- ຖຸ້ ຫຼື ນັກຮຽນສະຫຼຸບ: ຖຸ້ເພີ່ມຂໍ້ມູນອື່ນໆທີ່ນັກຮຽນສິນໃຈ ຫຼື ຈຳເປັນ.

2. ຄົ້ນຄວ້າກຸ່ມ

ຄໍາຖາມ:

1. ທະເລ ຫຼື ມະຫາສະໝຸດມີອິດທີ່ພິນແນວໄດ້ຕໍ່ພຸມອາກາດໃນເຂດອົບອຸ່ນ?
2. ໃນເຂດອາກາດອົບອຸ່ນທີ່ຢູ່ໃນລະດັບອົງສາຂະໜານທີ່ແຕກຕ່າງກັນພຸມອາກາດເປັນ ຄືແນວໄດ?
3. ທີ່ຕັ້ງດ້ານພຸມສັນຖານສົ່ງຜົນສະຫຼອນແນວໄດ້ຕໍ່ພຸມອາກາດໃນເຂດອົບອຸ່ນ?
4. ດ້ານຕາເວັນຕີກ ແລະ ດ້ານຕາເວັນອອກຂອງທະວີບໃນເຂດອົບອຸ່ນພຸມອາກາດມີ ຄວາມແຕກຕ່າງກັນແນວໄດ?

ຄໍາຕອບ:

- 1) ທະເລ ແລະ ມະຫາສະໝຸດ
 - ເປັນຄື່ອງປັບອຸນຫະພູມ: ໄກທະເລ ຫຼື ມະຫາສະໝຸດ ອາກາດໝາວ, ແຕ່ໃນເຂດໃຈ ກາງທະວີບອາກາດໝາວຈັດ.
 - ແຄມຝັ້ງທະເລ ຫຼື ມະຫາສະໝຸດ: ມີຜົນຕີກໝາຍ, ໄຈກາງທະວີບຜົນຕີກໝ້ອຍກວ່າ
 - ແຄມຝັ້ງ: ໃນລະດຸຮ້ອນອາກາດເປັນ ແລະ ຊຸ່ມ, ໄຈກາງທະວີບອາກາດຈະຮ້ອນແຮງ ມີຜົນຕີກໝ້ກແບບຜົນຟ້າຄະນອງ.
- 2) ດ້ານເສັ້ນຂະໜານໃນເຂດອົບອຸ່ນ ລະດຸຮ້ອນ ແລະ ລະດຸໝາວແຕກຕ່າງກັນຄື: ໃນບໍລິເວັນເສັ້ນຂະໜານທີ່ 25° ໜີ້ອ ແລະ ໃຕ, ລະດຸຮ້ອນອາກາດຈະຮ້ອນແຮງເປັນ ລັກສະນະຂອງພຸມອາກາດແບບເມີຕະໂຫາຍ. ໃນບໍລິເວັນເສັ້ນຂະໜານທີ່ 60° ໜີ້ອ ແລະ ໃຕ ລະດຸໝາວອາກາດຈະໝາວຈັດ ແລະ ມີຜົນຕີກ.
- 3) ພຸມສັນຖານໄດ້ສົ່ງຜົນສະຫຼອນຕໍ່ພຸມອາກາດໃນເຂດອົບອຸ່ນຄື: ໃນທະວີບເອີຣີບທີດ ເນັ້ງຂອງພຸມສັນຖານ ແມ່ນທີດຕາເວັນຕີກໝາທີດຕາເວັນອອກ, ອາກາດຊຸມຈາກ

ມະຫາສະໝຸດແຜ່ເຂົ້າເລີກໃນທະວີບ ເພາະບໍ່ມີພູກັນ. ສ່ວນໃນທະວີບອາເມຣິກາທີ່
ເນັ້ງຂອງພູມສັນຖານແມ່ນເຫື້ອທາໄຕ, ອາກາດຊຸ່ມຈາກມະຫາສະໝຸດແຜ່ເຂົ້າບໍ່ເຖິງ
ໃຈກາງທະວີບ ເພາະມີສາຍພູຮອກກີ ແລະ ວັງເດີກັນໄວ້.

- 4) ດ້ານຕາເວັນຕີກ ແລະ ດ້ານຕາເວັນອອກຂອງທະວີບໃນເຊດອີບອຸ່ນມີຄວາມແຕກຕ່າງກັນຄື: ດ້ານຕາເວັນຕີກ (ຫັງໃນອາເມຣິກາ ແລະ ເອີຣີບ) ພູມອາກາດຈະອີບອຸ່ນ ແລະ ຊຸ່ມກວ່າ, ສ່ວນດ້ານຕາເວັນອອກ (ຫັງໃນອາເມຣິກາ ແລະ ອາຊີ) ພູມອາກາດ ຈະໜ້າວກວ່າ ແລະ ມີຜົນຕີກໜ້ອຍກວ່າ.

3. ສິນທະນາຖາມ-ຕອບ

ຄໍາຖາມ 1: ພິມພິດໃນເຂດອົບອຸ້ນມີຄືແນວໄດ?

ຄໍາຕອບ: ດ້ວຍຕາເວັນຕີກເປັນເຂດຂອງປ່າໄມ້ໃບແຫຼມ ຫຼື ຕັ້ນໄມ້ໃຫຍ່ໜ້າຍຊະນິດທີ່ປົງໃນຕາມລະດຸການເອີ້ນວ່າ: ປ່າໄຕກາ (Taiga) ໃນປະເທດການາດາ ແລະ ອັດເຊຍ, ເຂດໃຈກາງ ແລະ ຕາເວັນອອກຂອງທະວີບເປັນເຂດຂອງທີ່ໜ້າທີ່ປັບຕົວເຂົ້າກັບການຂາດແຄນນີ້ ແລະ ອາກາດໝາວໄດ້ດີເຊັ່ນ: ທີ່ໜ້າປະແຮຣີ (Prairie), ປາມປາ (Pampa) ໃນອາເມຣິກາ, ທີ່ຈາກປະເທດໃຈກາວໃຈເຖິງທີ່ຊື່ເປົ້າ.

ຄໍາຖາມ 2: ລະບົບນີ້ເວດໃນເຂດອົບອຸ່ນໃນເມືອງກອນ ແລະ ບັດຈຸບັນມີຄວາມແຕກຕ່າງ
ກັນແນວໃດ?

ຄໍາຕອບ: ເນື້ອກອນໃນທະວີບເອື້ອີບ ແລະ ອາເມຣິກາ ລະບົບນີ້ເວດປະກອບດ້ວຍປ່າໄມ້ ແລະ ທີ່ງຫຍ້າອັນກວ້າງໃຫຍ່, ໃນປັດຈຸບັນປ່າໄມ້ຖືກບຸກເບີກເພື່ອການນຳໃຊ້ໄມ້ ແລະ ດິນເປັນບອນປຸກຜົງ, ລັງສັດ, ສ້າງຕົວເມືອງ, ຖະໜົນຫົນຫາງ... ປຸ່ງນີ້ປ່າໄມ້ ແລະ ທີ່ງຫຍ້າເປັນເຂດປຸກພິດທັນຍາຫານ.

ຄໍາຖາມ 3: ໃນເຂດເມັດີແຕຣນາເພີ່ມອາກາດເປັນຄືແນວໃດ?

ຄໍາຕອບ: ໃນລະດົມວາງຈາກຈະບໍ່ໜ້າວຫຼາຍ ໃນລະດົມຮັນວາງຈະຮັນນີ້ແຮງ.

ຄໍາຖາມ 4: ພມອາກາດແມດີຕະຫຼາມເກວມເອົາເນື້ອທີ່ໄດ້ແດ່ເທິງໝັ້ນໄລກ?

ຄໍາຕອບ: ກວມເອົາເນື້ອທີ່ອ່ອມທະເລເມດີແຕຣາເນ, ແຄນຝ້າມະຫາສະມຸດປາຊີ່ພິກ
ເຊັ່ນ: ລັດຄາລິ້ຟ່ເນຍ (ສະຫະລັດອາເມຣິກາ), ພາກກາງຂອງປະເທດຊີ່ລີ (Chilie),
ອ້ອມແຫຼມບອນແອດສະເປົ້ງໃນອາຟຣິກາໃຕ້ ແລະ ເຂດຕາເວັນຕົກສູງໃຕ້ຂອງ
ອິດສະຫວຼາລີ.

ຄໍາຖາມ 5: ໃນເຂດແມດີແຕຣກາເນລະບິບນີ້ເວດດັ່ງເດີມປົງນແປງແນວໃດໃນປັດຈຸບັນ?

- ຄະຫະຫຼຸບ ຫຼື ໃຫ້ນກຽງສະຫຼຸບແລ້ວຖີ່ເພີ່ມເຕີມຂຶ້ນຕາມຄວາມເໝາະສິມ.

4. ວຸກຂໍານ

ໃຫ້ນກរງນມາຍພມອາກາດຊະນິດຕ່າງໆ ໃນເຂດອົບອຸ້ນໄສຮ່າງແຜນທີ່ໂລກ.

5. ການວັດ ແລະ ປະເມີນຜົນ

ສັງເກດນັກຮຽນຈາກ:

- គោរពទំនើប
 - គោរពទំនើប និងការប្រើប្រាស់វិសាទុលាកម្ម
 - គោរពទំនើប និងការប្រើប្រាស់វិសាទុលាកម្ម
 - ការប្រើប្រាស់វិសាទុលាកម្ម និងការប្រើប្រាស់វិសាទុលាកម្ម
 - ការប្រើប្រាស់វិសាទុលាកម្ម

ต้นขماกໄօລົວ

ຂມາກໄօລົວ (Olive)

ບົດທີ 9 ແຂດໝາວ

ເວລາ 3 ຂຶ້ວໂມງ

1. ຈຸດປະສົງ

ເພື່ອໃຫ້ນັກຮຽນສາມາດ:

- ເຊົ້າໃຈລະບົບນິເວດຂອງເຂດໝາວ.
- ສົມໜູງບຄວາມແຕກຕ່າງກັນລະຫວ່າງຂຶ້ວໄລກເໜືອ ແລະ ຂຶ້ວໄລກໃຕ້.
- ອະທິບາຍກ່ຽວກັບການດຳລົງຊີວິດຂອງມະນຸດໃນເຂດໝາວ.
- ອະທິບາຍສະພາບ ແລະ ການດຳລົງຊີວິດຂອງສັດຕ່າງໆໃນເຂດໝາວ.

2. ເນື້ອໃນຕົ້ນຕໍ່

1. ລະບົບນິເວດ
2. ການປັບຕົວຂອງມະນຸດເຂົ້າກັບຖິ່ນກັນດານ
 - ວິທີຊີວິດແບບດັ່ງເດີມ
 - ການປັບຕົວເຂົ້າກັບເສດຖະກິດ

3. ສິ່ງການສອນ

- ປຶ້ມແບບຮຽນວິຊາພູມສາດ ມ.5
- ປຶ້ມຄູ່ມື້ຄູ່ວິຊາພູມສາດ ມ.5
- ຮູບພາບປ່າໄນ້ໃນເຂດໝາວ
- ຮູບພາບສັດ, ຕົນໃນເຂດໝາວ

4. ກິດຈະກຳ

1. ລະດົມສະໝອງ

ຄໍາຖາມ: ລະບົບນິເວດໃນຂຶ້ວໄລກເໜືອ ແລະ ໄຕ້ມືຖືແນວໃດ?

ຄໍາຕອບ:

- ລະບົບນິເວດໃນຂຶ້ວໄລກເໜືອ ແລະ ໄຕ້ມືຖື: ທັງ 2 ຂຶ້ວໄລກປູບເໜືອນທະເລ
ແຫ້ງແລ້ງແຫ່ງຄວາມໝາວຈັດ, ມີລົມແຮງ ແລະ ນ້ຳຟ້າໜ້ອຍ.
- ຢູ່ຂຶ້ວໄລກໃຕ້ (ຮ້າງຕາກຕິກ) ມີດານທີມະກວ້າງໃຫຍ່ກວ່າຢູ່ຂຶ້ວໄລກເໜືອ
(ອາກຕິກ).

- ទັງ 2 ຂົວໂລກບໍ່ມີເຕືອນໄດ້ທີ່ມີອຸນຫະພູມສະເລ່ຍສູງກວ່າ 10°C ມີນັ້ກາມເປັນປະຈຳ.
- ບໍ່ມີຕົ້ນໄມ້ ມີແຕ່ພູ່ມີໄມ້, ຫຍ້າ, ໄກ ແລະ ເທິກ (ໃນເຂດຕຸນດອາ).
- ມີສັດຈຳພວກກັດແຫ້ເຊິ່ງບາງຊະນິດຜັດປົງສີຂົນຕາມລະດຸການ ແລະນິກຫຼາຍຊະນິດ.
- ຖຸສະຫຼຸບ ແລະ ເພີ່ມເຕີມຂຶ້ນອື່ນໆຕາມຄວາມເໝາະສີມ.

2. ຄົ້ນຄວ້າກຸມ

ຄໍາຖາມ:

1. ວິທີຊີວິດແບບດັ່ງເດີມຂອງມະນຸດໃນເຂດຂົວໂລກເໜືອເປັນແນວໃດ?
2. ວິທີຊີວິດແບບດັ່ງເດີມໃນເຂດຂົວໂລກໃຕ້ມີຕືືແນວໃດ?
3. ຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດທີ່ມີໃນເຂດໜາວມີອັນໄດແດ່?
4. ວິທີຊີວິດໃນເຂດຂົວໂລກເໜືອໃນປັດຈຸບັນເປັນຕືືແນວໃດ?
5. ວິທີຊີວິດໃນເຂດຂົວໂລກໃຕ້ໃນປັດຈຸບັນເປັນຄືືແນວໃດ?

ຄໍາຕອບ:

1. ໃນເຂດຂົວໂລກເໜືອມະນຸດຢູ່ກັນເປັນກຸມ, ທ່າງໄກກັນເຊັ່ນ: ຊາວແອດສະກິໂມ (Esquimo) ອາໄສຢູ່ໄກຮອນລັງ, ແກ້ມລາບຮາດໍ, ອາລາສະກາ... ພວກເຂົາເຕືອນຢ້າຍຕາມສະພາບຂອງພູມອາກາດ ແລະ ອາຫານ. ພວກເຂົາລ່າແມວນ້ຳ ແລະ ຫາປາເປັນອາຫານ. ສ່ວນຊາວລາປິງອາໄສຢູ່ແກ້ມສະກັງດິນາວີ ແລະ ພາກເໜືອຂອງປະເທດຮັດເຊຍ ພວກເຂົາມີອາຊີບລົງສັດ ໂດຍສະເພາະ ແມ່ນກວາງຊີ (Rennes) ແລະ ເຄືອນຍ້າຍຕາມສັດລົງຂອງພວກເຂົາ.
2. ຢູ່ເຂດຂົວໂລກໃຕ້ໃນເມື່ອກ່ອນບໍ່ມີມະນຸດອາໄສຢູ່, ມີແຕ່ນິກແປງກວິນທີ່ທີນຕໍ່ຄວາມແຫ້ງແລ້ງ ແລະ ຄວາມໝາວທີ່ອາໄສຢູ່.
3. ຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດໃນເຂດໜາວມີບໍ່ແຮ່ຫຼາຍຊະນິດ ແລະ ຊັບພະຍາກອນຈາກປ່າໄມ້. ແຕ່ທີ່ສໍາຄັນແມ່ນຊັບພະຍາກອນພະລັງງານ ໂດຍສະເພາະແມ່ນນັ້ນມັນ
4. ວິທີຊີວິດໃນເຂດຂົວໂລກເໜືອ: ຊາວລາປິງ ແລະ ແອດສະກິໂມໄດ້ຫັນມາດໍາລົງຊີວິດແບບຄົງທີ່ ຕາມບັນຕາງໆມີຮັນຄົ້າຂາຍສິ່ງຕ່າງໆທີ່ຈໍາເປັນ. ລູກຫຼານຂອງ

ພວກເຂົາໄດ້ເຂົາໂຮງຮຽນ ແລະ ໄດ້ເຂົາເຮັດວຽກໃນຂະແໜງເສດຖະກິດໄດ້ມື່ງຫີ່
ເກີດຂຶ້ນໃນທອງຖິ່ນ.

5. ວິທີຊີວິດໃນເຂດຂົວໂລກໄຕ້: ມະນຸດໄດ້ເຂົາມາໃນເຂດຂົວໂລກໄຕ້ ແລະ ແບ່ງ
ຂົວໂລກໄຕ້ອອກເປັນເຂດ, ສ້າງທີ່ພັກຊີວຄາວ ແລະ ສູນວິໄຈດ້ານຕ່າງໆຂຶ້ນ.
- ອຸ ຫຼື ນັກຮຽນສະຫຼຸບເປັນຂຶ້ງ ແລະ ອຸເພີ່ມຂໍ້ມູນຕ່າງໆໃຫ້ຕາມຄວາມເໝາະສິມ.

5. ການວັດ ແລະ ປະເມີນຜົນ

ສັງເກດນັກຮຽນຈາກ:

- ຕິລາຄາຄວາມເຂົ້າໃຈຂອງນັກຮຽນ.
- ຕິລາຄາການປະກອບສ່ວນໃນກິດຈະກຳຕ່າງໆຂອງນັກຮຽນ.

ກວາງຊີໃນເຂດຂົວໂລກເໝືອ

ບົດທີ 10 ແລະ ແລ້ວ

ເວລາ 3 ຂົ່ວໂມງ

1. ຈຸດປະສົງ

ເພື່ອໃຫ້ນກຽງນສາມາດ:

- ບອກການປົງປະເທດຂອງສິ່ງແວດລ້ອມໃນເຂດພູດອຍ.
 - ອະທິບາຍກ່ຽວກັບທີ່ຕັ້ງຂອງເຂດພູດອຍໃນເຂດພູມອາກາດຕ່າງໆ.
 - ສັງລວມການດຳລົງຊີວິດຂອງມະນຸດໃນເຂດພູດອຍໃນທະວີບຕ່າງໆເທິງໜ້າໂລກ.
 - ສະເໜີເຂດແຄມຝົງຫະເລໃນເຂດພູມອາກາດຕ່າງໆ.
 - ອະທິບາຍຜົນໄດ້-ຜົນເສຍໃນການນຳໃຊ້ເຂດແຄມຝົງຫະເລ.

2. เมืองในตีนเขาริมแม่น้ำเจ้าพระยา

1. ລັກສະນະຈຳເພາະຂອງເຂດພູດອຍ.
 2. ການປຸ່ນແປງຂອງສິ່ງແວດລອມຢູ່ເຂດພູດອຍ.
 3. ເຂດແຄມຝັ້ງທະເລ.
 - ການບຸກເປີກເຂດແຄມຝັ້ງທະເລ ແລະ ທະເລ.
 - ບັນຫາການຄຸ້ມຄອງ ແລະ ປົກປັກກໍາສາເຂດແຄມຝັ້ງທະເລ.

3. สี่ก้ามสอน

- ប៊ីមបេបទ្វានវិឌ្ឍាមួយសាត ម.5
 - ប៊ីមត្រូវឯកវិឌ្ឍាមួយសាត ម.5
 - ទុបិរាបពិនិត្យដែលបានបង្ហាញ-ខ្លួនគ្មានដំឡើង

4. ກິດຈະກໍາ

1. ລະດົມສະໝອງ

ຄໍາຖາມ:

1. ຄົນເຂົາຈະຮັສຶກແນວໄດ້ເມື່ອບິນຂຶ້ນພູສູງ?
 2. ຖ້າເຂົາເບິ່ງພູເຂົາຈະຮັດແນວໄດ້ວ່າເຈີ້ຍພູດ້ານໄດ້ເປັນດ້ານຮັບລົມ ຫຼື ກໍາບັງລົມ?
 3. ໃນເພື່ອງໂລກໃຕ້ເຈີ້ຍພູດ້ານໄດ້ໄດ້ຮັບແສງແດດຫຼາຍ?

ຄໍາຕອບ:

1. ຮູ້ສຶກເຕິງຄວາມເຢັນ, ທຸກໆຈະ 100 ແມ່ດ ອຸນຫະພູມຈະຫຼຸດລົງປະມານ $0,6^{\circ}\text{C}$, ການທາຍໃຈຈະບໍ່ສະດວກ (ເມື່ອຍໄວ) ເພາະປະລິມານອີກຊີໃນອາກາດຈະໜ້ອຍກວ່າ.
2. ເຈີຍພູດານຮັບລົມປ່າໄມ້ຈະໝາກວ່າດ້ານບັງລົມ ເພາະຈະໄດ້ຮັບປະລິມານນີ້ເປັນໝາຍກວ່າ.
3. ໃນເພື່ອງໄລກໃຕ້ເຈີຍພູດານເໜືອໄດ້ຮັບແສງແດດໝາຍ.
 - ຖຸສະຫຼຸບ ແລະ ໃຫ້ຂໍ້ມູນເພີ່ມເຕີມ.

2. ຄົ້ນຄວາກຸມ

ຄໍາຖາມ:

1. ເພີ່ນຈັດລົງງລະດັບຄວາມສູງຂອງພູເປັນຈັກລະບົບໃຫຍ່? ຄືລະບົບໃດແດ່?
2. ລັກສະນະຈຳເພາະຂອງສາຍພູອານເປີເປັນຄືແນວໃດ?
3. ລັກສະນະຈຳເພາະຂອງສາຍພູອັງເດີເປັນຄືແນວໃດ?
4. ລັກສະນະຈຳເພາະຂອງສາຍພູທີມະໄລເປັນຄືແນວໃດ?
5. ການປົງປະເປົງຂອງສິ່ງແວດລົມຢູ່ເຂດພູດອຍເປັນຄືແນວໃດ?

ຄໍາຕອບ:

1. ເພີ່ນຈັດລົງງລະດັບຄວາມສູງຂອງພູອານເປັນ 3 ລະບົບຄື:
 - ສາຍພູອານເປີໃນທະວີບເອີຣີບ.
 - ສາຍພູອັງເດີໃນທະວີບອາເມຣີກາໃຕ້.
 - ສາຍພູທີມະໄລໃນທະວີບອາຊີເປັນເຂດທີ່ໄດ້ຮັບການປັບປຸງໝາຍກວ່າເຂດອື່ນໆ.
2. ລັກສະນະຈຳເພາະຂອງສາຍພູອານເປີເປັນຄື:
 - ໃນລະດັບຄວາມສູງຕໍ່ກວ່າ 1.000 ແມ່ດ. ເປັນເຂດເຊື້ອມຕໍ່ກັບທີ່ພົງ, ມີຕາໜ່າງຄົມມະນາຄົມ, ໂຮງງານ, ຕົວເມືອງຕ່າງໆ.
 - ໃນລະດັບ 1.000-2.000 ແມ່ດ ເປັນເຂດປ່າໄມ້ ແລະ ບ້ານຂອງປະຊາກອນ.
 - ໃນລະດັບ 2.000-3.000 ແມ່ດ ເປັນເຂດລົງສັດໃນລະດູຮົອນ ແລະ ເປັນເຂດທ່ອງທຸງວໃນລະດູໝາວ.
 - ໃນລະດັບ 3.000 ແມ່ດຂຶ້ນໄປເປັນເຂດກັນດານຕໍ່ສິ່ງທີ່ມີຊີວິດ.

3. ລັກສະນະຈຳເພາະຂອງສາຍພູອັງດີ ເປັນເຂດທີ່ຍັງບໍ່ທັນມີການປ່ຽນແປງໝາຍຄື:

 - ໃນລະດັບຄວາມສູງ 1.600-3.200 ແມ່ດ. ເປັນເຂດເຕົ້າໂຮມຂອງປະຊາກອນເຊິ່ງມີການດຳລົງຊີວິດດ້ວຍການປຸກຟັງ ແລະ ລົງສັດ.
 - ໃນລະດັບຄວາມສູງ 3.200-3.800 ແມ່ດ ເປັນເຂດລົງສັດແບບປະປ່ອຍ.
 - ໃນລະດັບຄວາມສູງ 3.800 ແມ່ດ ຂຶ້ນໄປເປັນເຂດການລົງສັດ ໂດຍສະເພາະແມ່ນວິວໄກລິມບີ-ເປຣຸ (Colombie-Peru).

4. ລັກສະນະຈຳເພາະຂອງສາຍພູທີ່ມະໄລເປັນເຂດທີ່ໄດ້ຮັບການພັດທະນາໃນລະດັບຄວາມສູງ 2.500-3.000 ແມ່ດ ເປັນເຂດທີ່ມີປະຊາກອນສາມາດອາໄສຢູ່ໄດ້ໂດຍການປຸກຟັງແບບຂັ້ນໄດ້ ແລະ ລົງສັດ. ໃນລະດູຮັບອັນເຂດການລົງສັດອາດຂະຫຍາຍຂຶ້ນສູງຮອດ 4.500 ແມ່ດ.

5. ການປ່ຽນແປງຂອງສິ່ງແວດລ້ອມຢູ່ເຂດພູດອຍຄື: ໂດຍສະເພາະ ແມ່ນສາຍພູອານເປີແລະ ອັງດີ, ແຕ່ກ່ອນເປັນເຂດເຕົ້າໂຮມຂອງປະຊາກອນທີ່ດຳລົງຊີວິດດ້ວຍການປຸກຟັງ ແລະ ລົງສັດແບບປະຖົມປະຖານ. ບັດຈຸບັນເປັນເຂດປຸກຟັງ ແລະ ລົງສັດຂະໜາດໃຫຍ່. ນອກນັ້ນ ຍັງເປັນເຂດໂຮງງານອຸດສາຫະກຳ, ຕົວເມືອງ, ເຂດການທອງທຽງ...

 - ຄຸລະພູບ ແລະ ໃຫ້ຂໍ້ມູນເພີ່ມເຕີມຕາມຕົວຈິງ.

3. สินทะนาเป็นถูก

ຄໍາຖາມ:

1. ໃນເມື່ອກ່ອນມະນຸດໄດ້ນຳໃຊ້ເຂດແຄນຝ່າງທະເລແນວໃດ?
 2. ໃນປັດຈຸບັນ ມະນຸດໄດ້ນຳໃຊ້ເຂດແຄນຝ່າງທະເລແນວໃດ?
 3. ຄວນຄົມຄອງ ແລະ ປົກປໍ່ກັກສາເຂດແຄນຝ່າງທະເລ ແລະ ທະເລແນວໃດ?

၃၅၂

1. ໃນເມືອງກ່ອນເຂດແຄມັ້ງທະເລ ເປັນເຂດເຕົ້າໂຮມຂອງປະຊາກອນທີ່ດຳລົງຊີວິດ ດ້ວຍການປຸກັ້ງ ແລະ ຫາປາ (ແບບພໍ່ກຸມຕົນເອງ).
 2. ໃນປັດຈຸບັນເຂດແຄມັ້ງທະເລໄດ້ຫັນເປັນຕົວເມືອງ, ເຂດຂອງໂຮງງານອຸດສາຫະ ກຳ ແລະ ແຫຼງທອງທູວ.

4. ວຸກບ້ານ

ໃຫ້ນກຽງສົມທຸງບການນຳໃຊ້ພື້ນທີ່ໃນລະດັບຕ່າງໆລະຫວ່າງພູອານເປີ ແລະ ອັງດີແລ້ວອະທິບາຍ ແລະ ໃຫ້ເຫດຜົນ.

5. ການວັດ ແລະ ປະເມີນຜົນ

ສັງເກດນັກຮຽນຈາກ:

- ການຕອບຄໍາຖາມຂອງນັກງົມ
 - ການມີສ່ວນຮ່ວມໃນກິດຈະກຳຕ່າງໆ
 - ບັນຍາກາດຂອງຫຼອງກຽນ
 - ການເຮັດວຽກບ້ານຂອງນັກງົມ

ຢັກ (Yak)

ງວພັນຊີນ

ລາມາ (Lama)

ພາກທີ III ປະຊາກອນ ແລະ ຄຸນະພາບຊີວິດ

ບົດທີ 11 ລັກສະນະຂອງປະຊາກອນ

ເວລາ 3 ຂຶ້ວໂມງ

1. ຈຸດປະສົງ

ເພື່ອໃຫ້ນັກຮຽນສາມາດ:

- ຈຳແນວຄວາມໝາຍສໍາຄັນ ແລະ ບົດບາດຂອງປະຊາກອນໄດ້.
- ອະທິບາຍປະຫວັດການຂະຫຍາຍຕົວຂອງປະຊາກອນໄລກ.
- ຈຳແນວກາ-ວິເຄາະການປົງປາງລັກສະນະຂອງປະຊາກອນໄດ້.
- ອະທິບາຍສະພາບການເພີ່ມຂຶ້ນຂອງປະຊາກອນໄດ້.

2. ເນື້ອໃນຕົ້ນຕໍ່

1. ຄວາມໝາຍສໍາຄັນ ແລະ ບົດບາດຂອງປະຊາກອນ.
2. ປະຫວັດການຂະຫຍາຍຕົວຂອງປະຊາກອນໄລກ.
3. ການປົງປາງລັກສະນະຂອງປະຊາກອນ.
4. ການເພີ່ມຂຶ້ນຂອງປະຊາກອນ.

3. ສິ່ງການສອນ

- ປຶ້ມແບບຮຽນ ແລະ ປຶ້ມຄູ່ມືຖືວິຊາພູມສາດມ. 5
- ຮູບພາບກ່ຽວກັບສະພາບຂອງປະຊາກອນໃນປະເທດທີ່ພັດທະນາ ແລະ ກໍາລັງພັດທະນາ.
- ເຄື່ອງສາຍ LCD ຫຼື ວິດີໂອ ເຄື່ອງປະຊາກອນໄລກ (ຖ້າມີ)

4. ກິດຈະກຳ

1. ລະດົມສະພອງ

- ຄໍາຖາມ: ປະຊາກອນແມ່ນຫຍັງ?

ຕອບ: ປະຊາກອນໝາຍເຖິງວຸ່ມຂອງສື່ງວັດຖຸໃດໜີ່ເປັນຊະນິດງວກນ, ເຕົ້າໂຮມກັນຢູ່ໃນສະຖານທີ່ໃດໜີ່. “Population” ມີກິກເຄົ້າມາຈາກພາສາລາຕົນວ່າ Populus ໝາຍເຖິງຈຳນວນປະຊາກອນທີ່ອາໄສຢູ່ໃນແຫ່ງໃດໜີ່, ໃນອານາເຂດໃດໜີ່ ຫຼື ຢູ່ໃນ

ໂລກເຊັ່ນ: ປະຊາກອນລາວ ແມ່ນໝາຍເຖິງຈຳນວນຄົນລາວທີ່ອາໄສຢູ່ໃນພື້ນແຜ່ນດິນລາວທັງໝົດ. ແຕ່ໃນທາງຊີວະວິທະຍາ ຕໍ່າວ່າ: ປະຊາກອນໄດ້ມີຄວາມໝາຍຍ່າງກວ້າງຂວາງ ແລະ ສາມາດນຳໃຊ້ຮັບຈຳນວນສົ່ງທີ່ມີຊີວິດ ຫຼື ບໍ່ມີຊີວິດອື່ນໆກໍໄດ້ ແຕ່ຕ້ອງໄດ້ອະທິບາຍວ່າມັນແມ່ນປະຊາກອນອັນໄດ, ຢູ່ສະຖານທີ່ແຫ່ງໄດ, ໃນເວລາໄດ ແລະ ມີປະລິມານເທົ່າໄດເຊັ່ນ: ປະຊາກອນປາດຸກ, ປະຊາກອນແບບ, ປະຊາກອນໄມ້ສັກ, ປະຊາກອນໄທໜຶນ...

- ໃຫ້ນກຽງສະຫຼຸບສະພາບຂອງປະຊາກອນທີ່ໄດ້ພິບເຫັນຢູ່ໃນບ້ານຂອງຕົນເອງ.

2. ຄົນຄວ້າກຸມ

- ອຸງຈິດຈຳຖາມໃສ່ກະດານ ຫຼື ຢ່າຍເຈັຍຈຳຖາມໃຫ້ນກຽງແຕ່ລະກຸມ.

ກຸມທີ 1: ຄວາມໝາຍສໍາຄັນ ແລະ ປິດບາດຂອງປະຊາກອນ.

ກຸມທີ 2: ປະຫວັດການຂະຫຍາຍຕົວຂອງປະຊາກອນໂລກ.

ກຸມທີ 3: ການປ່ຽນແປງລັກສະນະຂອງປະຊາກອນ.

- ນັກຽງແຕ່ລະກຸມຄົນຄວ້າ ແລະ ຕາງໜ້າກຸມນັກຽງຂຶ້ນລາຍງານ.

- ອຸງສັງລວມຄົນເນື້ອໃນຕົ້ນຕໍ່ໄດຍໜ້ຳຈາກເປີມແບບຮຽນ.

3. ສິນທະນາຖາມ-ຕອບ

ຈຳຖາມ:

1. ຄົນ ແລະ ສັດຕາງກັນແນວໄດ ? ມີຈຸດພິເສດແນວໄດ?
2. ແມ່ນແກ້ບໍ່ວ່າຄົນເຮົາແຍກຕົວອອກມາຈາກສັດຊະນິດໜຶ່ງ ເຊິ່ງເອັນວ່າທະນີ?
3. ຍ້ອນຫຍັງຈຶ່ງເອັນຄົນບຸຮານວ່າ “ ຜູ້ຄົນສະຫະຊີບປະຖົມບຸຮານ ” ?
- ອຸງສັງລວມຄົນຈຳຕອບຂອງນັກຽງໃຫ້ຖືກຕ້ອງ.

4. ສິນທະນາເປັນຄູ່

ຈຳຖາມ: ການເພີ່ມຂຶ້ນຂອງປະຊາກອນເປັນຄືແນວໄດ?

- ຈຶ່ງອະທິບາຍການເພີ່ມແບບກົນຈັກ.
- ຈຶ່ງອະທິບາຍການເພີ່ມແບບທຳມະຊາດ.
- ຕາງໜ້າຄູ່ນັກຽງລາຍງານ
- ອຸງສັງລວມຄົນຈຳຕອບຂອງນັກຽງໃຫ້ຊັດເຈນ

5. ບົດເຜົາຫັດ

- ຖຸໃຫ້ບົດເຜົາຫັດຕາມບັນແບບຮຽນ (ຖ້າບໍ່ແລ້ວເອົາໄປເຮັດຢູ່ບ້ານ).
- 1. ໄທນໍາກະຍົນເຕັບກຳຈຳນວນປະຊາກອນໃນປີ 2000, 2005, 2010 ໃນບ້ານທີ່ຕົນອາໄສຢູ່ ແລ້ວຄູສອນນຳພາຈຳແນກເບິ່ງວ່າ ຈຳນວນປະຊາກອນເພີ່ມຂຶ້ນ ຫຼື ຫຼຸດລົງ, ດ້ວຍສາເຫດອັນໄດ?
- 2. ໄທຂອຍທີ່ບໍ່ມີກະຍົນເຕັບກຳຈຳນວນປະຊາກອນ ແລະ ສ້າງເກັດເບິ່ງຕາຕະລາງ ໃນບັນແບບຮຽນທີ່ມີຈຳນວນປະຊາກອນຫຼາຍກວ່າໝູ້ໃນໂລກ ປີ 2011 ວ່າມັນມີຄວາມແຕກຕ່າງກັນແນວໃດ?
- ຖຸສະຫຼຸບ ແລະ ໄທຂໍ້ມູນເພີ່ມ.

5. ການວັດ ແລະ ປະເມີນຜົນ

ສ້າງແດນນັກຮຽນຈາກ:

- ການຕອບຄໍາຖາມ
- ການລາຍງານຂອງນັກຮຽນ
- ການມີສ່ວນຮ່ວມໃນການສິນທະນາກຸມ
- ກວດກາວຸງກັບໆ

ບົດອ່ານເພີ່ມ “ການທາລຸນ ແລະ ການລະເມີດທາງເພດສໍາພັນ”

ເລື່ອງນີ້ເປັນເລື່ອງຂອນຂ້າງລະອງດອ່ອນ ແລະ ຢູ່ໃນ ສ.ປ.ປ ລາວ ກໍເກີດມີປາກີດການນີ້ແລ້ວ, ການຂຶ່ມຂູ້-ທາລຸນທາງເພດອາດສະແດງອອກໂດຍການສໍາຜັດແບບບັງຄັບ ຫຼື ໄຊກົນອຸບາຍໝູອກລາວເພື່ອຈັບບາຍ ຫຼື ມີຄວາມສໍາຜັດທາງເພດອັນປະກອບດ້ວຍການຂຶ່ມຂຶ້ນມີເພດສໍາພັນກັບຄົນໃນຄອບຄົວ. ການຂຶ່ມຂູ້-ທາລຸນທາງເພດແບບບັ້ນມີການສໍາຜັດເລີຍກຳນົດເຊັ່ນ: ການໂທລະສັບເວົ້າເຖິງເລື່ອງເພດ, ໂບເປື້ອຍໃຫ້ເບິ່ງ, ການສະແດງ ຫຼື ສາຍຮູບໄປ ແລະ ການຂຶ່ມຂູ້ຂໍ່ນອນນຳ. ການຂຶ່ມຂູ້ອີກແບບໜຶ່ງ ແມ່ນການສະແດງອອກທາງເພດຕ່າງໆຂອງຜູ້ໃຫຍ່.

ຜູ້ຖືກຂຶ່ນຂູ້ທາງເພດສໍາພັນສວນຫຼາຍແມ່ນເບດຍິງ (ຫຼືເພດຊາຍກຳນົມ) ແຕ່ທີ່ວໄປແລ້ວ ຈະແມ່ນໄວໜຸ່ມຍິງທີ່ມີຄວາມສົງຕໍ່ການຂຶ່ນຂູ້-ທາລຸນທາງເພດ ເພາະສວນຫຼາຍເຂົາເຈົ້າເບໍ່ທັນເຂົ້າໃຈວ່າແມ່ນຫຍັງກຳລັງເກີດກັບເຂົາເຈົ້າເອງ ເຊິ່ງສວນຫຼາຍການເຮັດການຂຶ່ນຂູ້ນີ້ມັກ ຈະແມ່ນຄົນທີ່ລົງເຕີຍກັບຜູ້ຖືກຂຶ່ນຂື່ນເຊັ່ນ: ສະມາຊິກໃນຄອບຄົວ, ຫຼຸ່ມເພື່ອນໄກ໌ຊົດ, ພື້ນອງ, ຂູ້ແປນ... ການທາລຸນນີ້ຢັ້ງມັກເກີດຂັ້ນກັບໄວໜຸ່ມນັກຮຽນໃນໂຮງຮຽນດູງວັນ ຫຼື ເພື່ອນໃນຫ້ອງດູງວັນ. ການຂຶ່ນຂູ້-ທາລຸນມັກຈະເກີດຈາກການລົງເກືອຂອງຝ່າຍຊາຍ ເປັນປະຈຳ ແລະ ເຂົ້າໃຈວ່າຜູ້ຍິງຄວນຕອບແທນຄືນ ໂດຍການມີເພດສໍາພັນກັບຝ່າຍຊາຍ ໃນບັນຫາຍ ເຊິ່ງຜູ້ຊາຍມັກຄືດຢູ່ວ່າ ທ່ວານພິດຕ້ອງມີຜົນ. ສະນັ້ນ ຜູ້ຊາຍມັກຈະບໍ່ຍອມຮັບ ຄໍາເວົ້າຂອງຝ່າຍຍິງທີ່ວ່າ ບໍ່ ແລະ ຖື່ວ່າຄໍາເວົ້ານີ້ແມ່ນຜູ້ຍິງວາງທ່າຊີ່ງ, ຖ້າທ່າກຫຼຸ່ມຊື່ຈົນເຖິງ ທີ່ສຸດຜູ້ຍິງກໍຍອມເອງ, ແຕ່ຖ້າບໍ່ຍອມແຫ້ງຕ້ອງໄດ້ບັງຄັບເອົາ ເພາະວ່າຕົນເອງໄດ້ທຸ່ມເທ ເວລາ ແລະ ຂັບສິນໄປໝາຍແລ້ວ ແລະ ຈະເສຍກູງດສັກສີຂອງລູກຜູ້ຊາຍ ຖ້າທ່າກບໍ່ສໍາ ເລັດ.

ເວົາລວມແລ້ວ ການທາງໝູນ ຫຼື ການຂຶ້ນຊູ້ແມ່ນມີຜົນສະຫອນຮັບໜີ້ຂອງຄວາມບໍດຸນດັງ ຄວາມບໍ່ສະເໜີພາບລະຫວ່າງປົດບາດຍິງ-ຊາຍ ແລະ ສິດທິຂອງມະນຸດດ້ວຍກັນເຊິ່ງສະແດງເຖິງການປະົດຂອງຜູ້ທີ່ມີກໍາລັງກວ່າ, ມີອໍານາດກວ່າ (ອາດຈະແມ່ນມີເງິນຫຼາຍ) ທີ່ບັງຄັບໃຫ້ອີກຜູ້ໜີ້ຕ້ອງຍອມຈຳມີນຕໍ່ຕົນເອງ. ມັນແມ່ນການປະົດທີ່ບໍ່ເຄີຍລົບນັບຖືກງານສັກສິເຊິ່ງກັນແລະກັນ ແລະ ທັງບໍ່ຍອມຮັບຝັງເຫດຜົນຂອງຝ່າຍກົງກັນຂັ້ນ.

ຜູ້ຊາຍບາງຄົນມັກຈະບໍ່ຄິດວ່າຕົນເອງເຮັດຜິດເວລາຂຶ່ມຂົນຄືນອື່ນ ແລະ ຄິດວ່າເປັນ
ການສັງສອນຜູ້ນັ້ນໃຫ້ຍອມຮັບວ່າ ຕົນເປັນຜູ້ທີ່ມີອໍານາດເຫັນວ່າ ເຊິ່ງບາງເທື່ອຜູ້ຖືກ
ເຕັມຮ້າຍກໍຄິດວ່າຕົນເອງເປັນຄືນຜິດຊ້າ ເພາະບໍ່ຍອມຮັບໄດຍດີ ຫຼື ແຕ່ງກາຍຢືນຢັນ
ໄປດ ຈົນເຮັດໃຫ້ຜູ້ຊາຍລະງັບອາລີມບໍ່ໄຫວ ຈົນສ້າງຄວາມມີດົມນີໃຫ້ແກ່ຕົນເອງ ແລະ
ສັງຄົມໄປໃນທີ່ສຸດ.

ບົດທີ 12 ໂຄງປະກອບສ້າງຂອງປະຊາກອນ

ເວລາ 3 ຊົ່ວໂມງ

1. ຈຸດປະສົງ

ເພື່ອໃຫ້ນກຽງນສາມາດ:

- ຈຳແນກໄຄງປະກອບສາງທາງປະຊາກອນ.
 - ແຕ່ມຮັບຫາດອາຍຸຂອງປະຊາກອນ ແລະ ອະທິບາຍຮູບທາດ..

2. เมืองในตีนต่อ

1. ໂຄງປະກອບສ້າງດ້ານອາຍ ແລະ ເບດ
 2. ໂຄງປະກອບສ້າງດ້ານເຊື່ອຊາດ ແລະ ສາສະໜາ

- ໂຄງປະກອບສ້າງດ້ານແຮງງານ ແລະ ອາຊີບ

3. สี่ก้าวสอน

- បំពេញរក្សា និង បំពេញតម្លៃទិន្នន័យសាធារណៈ 5
 - ទូរសព្ទរបាយការណ៍របស់ខ្លួន និង របាយការណ៍របស់អ្នកគ្រប់គ្រង
 - ត្រួវបាយការណ៍ LCD ដើម្បី ផ្តល់ព័ត៌មានលម្អិត និង ព័ត៌មានលម្អិត និង ព័ត៌មានលម្អិត

4. ກິດຈະກຳ

1. ລະດົມສະໝອງ

ຄໍາຖາມ:

ໂຄງປະກອບສ້າງຂອງປະຊາກອນມີຫຍັງແດ່?

- ឧសະຫຼຸບຄືນຄໍາຕອບໃຫ້ນັກງຽມ

2. ຄົ້ນຄວາກຸມ

ຄໍາຖາມ:

1. ໃຫ້ອະທິບາຍກ່າວກັບ ໂຄງປະກອບສ້າງດ້ານອາຍຸເປັນຄືແນວໃດ?
 2. ໃຫ້ອະທິບາຍ ໂຄງປະກອບສ້າງດ້ານເພດເປັນຄືແນວໃດ?
 - ຄູຂຽນຄໍາຖາມ ໄສ່ກະດານ ຫຼື ແຈກຄໍາຖາມ ໃຫ້ນັກຮຽນແຕລະກຸມ.
 - ຕາງໜ້າກຸມນັກຮຽນຂຶ້ນລາຍງານ.
 - ຄູສະໜູບ ແລະ ຢັ້ງຢືນຄືນ ໂດຍອີງຕາມເນື້ອໃນຕົນຕໍ່ຂອງເປັນແບບຮູ້ງ

3. សំណងជាបៀនក្នុង

ຄໍາຖາມ: ໂຄງປະກອບສ້າງດ້ານເຊື້ອຊາດ ແລະ ສາສະໜາເປັນຄືແນວໃດ?

- ឯករាជ្យសិនបេងហុងការពីរដ្ឋបាល
 - ពាក្យសិនបេងហុងការពីរដ្ឋបាល
 - ពាក្យសិនបេងហុងការពីរដ្ឋបាល

4. ວິທີ

- ໃຫ້ນັກງຽນໄປສຳຫຼວດຈຳນວນປະຊາກອນ ຫຼື ເກັບຂໍ້ມູນນຳນາຍບ້ານຢູ່ພາຍໃນບ້ານຂອງຕົນເອງແລ້ວມາຈຳແນກໃຫ້ເຫັນໂຄງປະກອບດ້ານຂຶນເຜົ່າ ແລະ ການນັບຖືສາສະໜາຕາມຄວາມເປັນຈິງ.

5. ກວດວຸງກບ້ານ

- ຄູໃຫ້ນັກງຽນລາຍງານວຽກບໍານາມ
 - ຄູເຕັກກຳເອົາວຽກບໍານາມທີ່ນັກງຽນສິ່ງແລ້ວກວດໃຫ້ຄະແນນ

6. ຄົ້ນຄວາກຸມ

ຄໍາຖາມ:

1. ໃຫ້ອະທິບາຍ ໂຄງປະກອບສ້າງດ້ານແຮງງານມີຄືແນວໃດ?
 2. ໃຫ້ອະທິບາຍ ໂຄງປະກອບສ້າງດ້ານອາຊີບມີຄືແນວໃດ?
 - ຕາງໜ້າກຸ່ມນັກງຽນລາຍງານ
 - ຄະສະຫຼຸບຫຍໍ້ເນື້ອໃນຕົ້ນຕໍ່ໂດຍອີງໄສ່ປິ່ນແບບຮຽນ.

7. ບິດເຜົກຫັດ

- ໃຫ້ນັກງານເວັບວໍາຈຳນວນປະຊາກອນທີ່ປະກອບອາຊີບຕ່າງໆໃນບ້ານ ຫຼື ເມືອງທີ່
ຕົນເອງຢູ່ ແລ້ວມາຈັດແບ່ງເປັນໂຄງປະກອບອາຊີບຕາມຕົວຈິງ.
 - ຄຸນວ່າຍແບະນຳ ແລະ ເພີ່ມເຕີມໃຫ້ຖືກຕ້ອງ

5. ການວັດ ແລະ ປະເມີນຜົນ

ສັງເກດນັກຮຽນຈາກ:

- រាជាណពេទ្យជាមុន និងការបង្កើតរឹងចាំបាច់
 - ការណែនាំសំគាល់សំរាប់ការបង្កើតរឹងចាំបាច់
 - ការណែនាំសំគាល់សំរាប់ការបង្កើតរឹងចាំបាច់

ບົດອ່ານເພີ່ມ

“ແດກນ້ອຍ-ໄວໜຸ່ມຜູ້ທີ່ຖືກເຄາະຮ້າຍຈະສະແດງອາການອອກແນວໃດ”

1. ມັກຈະເວົ້າຊຳໆງຊາງ ແລະ ມີທ່າທາງກ່ຽວກັບເລື່ອງເພດທີ່ບໍ່ເໝາະສົມ, ນອນບໍ່ຫຼັບດີ ແລະ ມັກຝັ້ນຮ້າຍ.
2. ມັກຈະສະແດງອາການຄວາມຢ້ານກົວເລື່ອງເພດໄດ້ການແຕ້ມຮູບ, ເລິ່າເລື່ອງ...
3. ມັກສະແດງວ່າຕົນເອງເປັນຜູ້ຮູ້ໝາຍກ່ຽວກັບເລື່ອງເພດເກີນອາຍຸເຊັ່ນ: ຮູ້ຈັກອະທິບາຍ ຫ່າຍີການຮ່ວມເພດ...
4. ຢາກເຮັດໃຫ້ຄົນອື່ນຖືກຫາລຸນເໝືອນກັບຕົນເອງ, ມີແນວຄົດອິດສາຄົນອື່ນ.
5. ເກີດມີແນວຄົດຢາກທຳຮ້າຍຕົວເອງ, ຮູ້ສຶກຜິດຫວັງ, ເມີນເສີຍ, ມັກເກັບຕົວ ແລະ ມີຈິນ ຕະນາການເຟັ້ນ.
6. ສະແດງການປະພິດຖອຍໜັງມີການປຸ່ງປັດ້ານການກິນ (ກິນໜ້ອຍລົງ ຫຼື ຫຼາຍໂພດ).
7. ມັກຈະໜີ້ອກຈາກເຮືອນ, ສະແດງຕົນເປັນໃຫຍ່, ເຮັດຫ່າຍີ້ວຍວນ ຫຼື ສະແດງກິດຈະ ກຳທາງເພດເລື່ອຍ່າງ, ກາຍເປັນນາງກາງຄືນຈົນອະທິບາຍບໍ່ໄດ້ວ່າເອົາເງິນມາແຕ່ໃສ ຫຼື ຂອງຕ້ອນໃຜ.

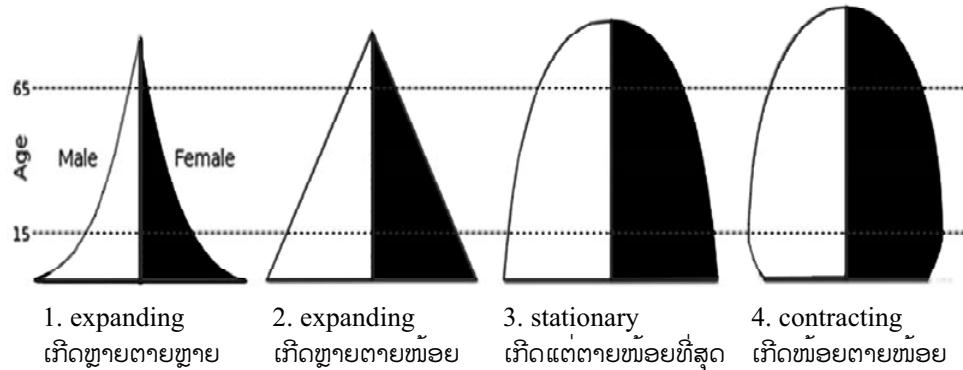
ຖ້າພົບເຫັນແດກນ້ອຍ ຫຼື ໄວໜຸ່ມທີ່ສະແດງອາການແບບດັ່ງກ່າວມານີ້ຄວນພະຍາຍາມຊອກຫາສາເຫດ ເພື່ອຊ່ວຍເຫຼືອເຂົ້າເຈົ້າທ່າທາງອອກ ແລະ ຊອກຫາວິທີການແກ້ໄຂ ເພາະບາງເທື່ອການຫາລຸນນີ້ອາດເປັນຢູ່ຕໍ່ເມື່ອງກໍເປັນໄດ້ ເພາະຜູ້ບຸກລຸກ ຫຼື ຜູ້ກະທຳຜິດ ນັ້ນອາດແມ່ນຜູ້ໄກ້ຊີດ. ສິ່ງສໍາຄັນທີ່ບໍ່ຄວນເຮັດແມ່ນພະຍາຍາມໄກ່ເຕັ່ງໃຫ້ຜູ້ຍິ່ງແຕ່ງໆການ ກັບຜູ້ທີ່ທຳຮ້າຍ ເພາະຖ້າເຮັດແບບນີ້ແມ່ນເຮົາລົງໂທດໃຫ້ເຂົ້າເຈົ້າໃຊ້ຊີວິດຢູ່ພາຍໃຕ້ ອຳນາດຂອງຄົນທີ່ຮ້າຍກາດຕະຫຼອດໄປ. ຖ້າເປັນໄປໄດ້ແມ່ນຕ້ອງພະຍາຍາມແຍກຕົວເຂົ້າ ເຈົ້າອອກຈາກສະຖານນະການ ແລະ ຕ້ອງບໍ່ບັດສະພາບຂອງຜູ້ຖືກເຄາະຮ້າຍ, ສ່ວນຜູ້ເຮັດ ຜິດກໍຄວນລົງໂທດຕາມລະບູບວິດໝາຍບ້ານເມື່ອງ ແລະ ຄວນຫຼົກເວັ້ນການຊໍາລະຄາເສຍ ຫ້າຍ ເພາະຈະເຮັດໃຫ້ຜູ້ເຮັດຜິດໄປເຮັດໃຫ້ຄົນອື່ນຕໍ່ໆໄປ, ການຂຶ້ນຂຶ້ນສໍາເລົາໃນ ສ.ປ.ປ ລາວ ແມ່ນຜິດກິດໝາຍອາຍາໃນມາດຕາທີ 119, 120, 124.

ເມື່ອສັງລວມເປົ່າແລ້ວຈະເຫັນວ່າ ໄວໜຸ່ມມີການພົວພັນທາງເພດນີ້ມີຫຼາຍສາເຫດ ເຊັ່ນ: ຄວາມຕ້ອງການມີຄວາມສຸກ ເພື່ອສະແດງເຖິງຄວາມຮັກອັນແທ້ຈິງ, ຢ້ານຄູ່ຮັກຈະໜີ ໄປທາງອື່ນ, ບາງຄົນກຳຕົກລົງຫາງເພດເພື່ອສະແດງເຖິງຄວາມຮັກ, ເພື່ອເງິນ ຫຼື ຄ່າຮຽນ

ຕ່າງໆ, ບາງຄົນເຫັນໝູ່ເຮັດກໍເຮັດຍອນມີຄວາມສິງໄສຢາກຮູ້ລົດຊາດຂອງມັນວ່າເປັນແນວໃດ, ບາງຄົນເຮັດເພື່ອອວດຕົນເອງວ່າເຖິງກວ່າໝູ່ ແລະ ມີອີກກຸ່ມໜຶ່ງທີ່ເຮັດດ້ວຍການບັງຄັບເຖິງວ່າບໍ່ຢາກເຮັດບານໃດກໍຕາມ.

ການພົວພັນທາງເພດທີ່ດີຕ້ອງຄໍານິງເຖິງສະພາບທາງຈິດວິນຍານ, ຮ້າງກາຍແລະສັງຄົມທີ່ເຮົາໂສຢູ່ນັ້ນ, ເຮົາຄວນຕັດສິນໃຈແນວໃດກ່ຽວກັບສຸຂະພາບຮ່າງກາຍຂອງເຮົາ ແລະ ການສະແດງອອກຂອງການມີເພດສໍາພັນວ່າຈະເປັນໃນຮູບແບບໃດ ຫຼື ເວລາໃດໂດຍບໍ່ມີໃຜບັງຄັບຂຶ່ມຂຶນ, ຖ້າເຮົາເລືອກວ່າຈະມີເພດສໍາພັນເຮົາຕ້ອງຮູ້ຈັກວິທີການບ້ອງກັນດ້ວຍຕົນເອງ ເພື່ອບໍ່ໃຫ້ມີການຖືພາແບບບໍ່ຕ້ອງການ ແລະ ບໍ່ມີພະຍາດຕິດແປດທາງເພດສໍາພັນ, ສຸຂະພາບທາງເພດແມ່ນມີຄວາມໝາຍວ່າເຮົາມີຄວາມສຸກໃນການມີເພດສໍາພັນໂດຍປາສະຈາກຄວາມຍັນກິວ, ຢ້ານໂທດ ແລະ ອັບອາຍຂາຍໜ້າຕົນເອງ ແລະ ຄອບຄົວ.

ຮູບ ຫາດອາຍຸປະຊາກອນ ມີ 4 ແບບຄື

ບົດທີ 13 ການແຈກຢາຍຂອງປະຊາກອນໄລກ

ເວລາ 3 ຂື້ວໂມງ

1. ຈຸດປະສົງ

ເພື່ອໃຫ້ນັກຮຽນສາມາດ:

- ບອກຄວາມໝາຍການແຈກຢາຍຂອງປະຊາກອນ.
- ອະທິບາຍກ່ຽວກັບປັດໄຈທີ່ມີຜົນຕໍ່ການແຈກຢາຍຂອງປະຊາກອນ.
- ສັງລວມລັກສະນະຂອງການແຈກຢາຍ ແລະ ຄວາມໝາແໜ້ນ.

2. ເນື້ອໃນຕົ້ນຕໍ່

1. ຄວາມໝາຍ
2. ປັດໄຈທີ່ມີຜົນຕໍ່ການແຈກຢາຍຂອງປະຊາກອນ
3. ລັກສະນະຂອງການແຈກຢາຍຂອງປະຊາກອນ
4. ຄວາມໝາແໜ້ນຂອງປະຊາກອນ

3. ລື່ງການສອນ

- ບຶ້ມແບບຮຽນ ແລະ ບຶ້ມຄູ່ມືຖຸວິຊາພູມສາດ ມ. 5
- ແຜນຫົ່ງການແຈກຢາຍ ແລະ ຄວາມໝາແໜ້ນຂອງປະຊາກອນໄລກ.
- ຮູບພາບທີ່ສະແດງເຕັງຄວາມໝາແໜ້ນຂອງປະຊາກອນໃນເຂດໄດ້ໜຶ່ງ.
- ເຄື່ອງສາຍ LCD ຫຼື ວິດີໂອ ເລື່ອງປະຊາກອນໄລກ (ກ້າມີ).

4. ກົດຈະກຳ

1. ລະດົມສະພວອງ

ຄໍາຖາມ: ການແຈກຢາຍຂອງປະຊາກອນແມ່ນຫຍັງ?

- ນັກຮຽນຕອບຕາມຄວາມເຂົ້າໃຈ (3-4 ຄົນ)
- ຖຸສະຫຼຸບຄົນໃຫ້ຖືກຕົວ

2. ຄົ້ນຄວາກຸມ

ຄໍາຖາມ:

1. ຈຶ່ງອະທິບາຍງ່ຽວກັບປັດໄຈດ້ານທຳມະຊາດທີ່ມີຜົນຕໍ່ປະຊາກອນ.
2. ຈຶ່ງອະທິບາຍງ່ຽວກັບປັດໄຈດ້ານເສດຖະກິດ-ເຕັກນິກທີ່ມີຜົນຕໍ່ປະຊາກອນ.
3. ຈຶ່ງອະທິບາຍປັດໄຈດ້ານນະໂຍບາຍທີ່ມີຜົນຕໍ່ປະຊາກອນ.
 - ຖຸຈິດຄໍາຖາມໃສ່ກະດານ ຫຼື ຢາຍຄໍາຖາມໃຫ້ນກຽງແຕ່ລະກຸມ.
 - ຕາງໜ້າກຸມນັກຽງລາຍງານ.
 - ຖຸສະຫຼຸບສັງລວມຄືນຕາມເນື້ອໃນຕົ້ນຕໍ່ຂອງບຶ້ມແບບຮຽນ.

3. ສິນທະນາຖາມ-ຕອບ

ຄໍາຖາມ:

1. ປະຊາກອນໄລກເຕີ້າໂຮມຢູ່ຈຸດສຸມໃຫຍ່ໄດແດ່?
2. ປະຊາກອນສ່ວນໜ້າຍຈະອາໄສຢູ່ໃນເຂດລະດັບຄວາມສູງເທົ່າໄດ?
3. ເຂດໄດປະຊາກອນອາໄສຢູ່ຢ່າງເບົາບາງ?
4. ເປັນຫຍ່ງປະຊາກອນຈຶ່ງເຕີ້າໂຮມຢູ່ບາງເຂດໝາແໜ້ນ ແລະ ບາງເຂດເບົາບາງ?
 - ຖຸອ່ານຄໍາຖາມແຕ່ລະຂໍ້ແລ້ວໃຫ້ນກຽງຕອບ.
 - ຖຸສະຫຼຸບຄໍາຕອບໄປແຕ່ລະຂໍ້.

4. ລະດົມສະພອງ

ຄໍາຖາມ: ຄວາມໝາແໜ້ນຂອງປະຊາກອນໝາຍເຖິງຫຍັງ?

- ຖຸໃຫ້ນກຽງຕອບ (3-4 ຄົນ)
- ຖຸສະຫຼຸບຄືນໃຫ້ຖືກຕ້ອງຕາມເນື້ອໃນຕົ້ນຕໍ່ຂອງບຶ້ມແບບຮຽນ.

5. ຄົ້ນຄວາກຸມ

ຄໍາຖາມ: ໃຫ້ນກຽງສັງລວມຄວາມໝາແໜ້ນຂອງປະຊາກອນໄລກໃນແຕ່ລະເຂດໂດຍ
ອາໄສແຜນທີ່ຄວາມໝາແໜ້ນຂອງປະຊາກອນໄລກໃນບຶ້ມແບບຮຽນ.

- ຕາງໜ້າກຸມນັກຽງຂັ້ນລາຍງານ
- ຖຸສະຫຼຸບສັງລວມໃຫ້ຖືກຕ້ອງ

6. ເຝກປະຕິບັດ/ວຽກຂ້ານ

- ໃຫ້ນັກຮຽນແຕ່ມີແຜນທີ່ສະແດງເຖິງຄວາມໝາເພີ້ນ ແລະ ການແຈກຢາຍຂອງປະຊາກອນໄລ໌ ໂດຍອີງຕາມແຜນທີ່ໃນເປົ້າແບບຮຽນ.
- ໃຫ້ຄູ່ເກັບເອົາວຽກຂ້ານຂອງນັກຮຽນແລ້ວກວດໃຫ້ຄະແນນ, ຄູ່ເກັບເອົາຜົນງານທີ່ເດືອນກຽນໄວ້ເປັນອຸປະກອນປະກອບບິດສອນຕໍ່ໄປ

5. ການວັດ ແລະ ປະເມີນຜົນ

ສັງເກດນັກຮຽນຈາກ:

- ການຕອບຄໍາຖາມຂອງນັກຮຽນ.
- ການມີສ່ວນຮ່ວມໃນການສິນຫະນາ .
- ກວດກາວຽກຂ້ານ ແລະ ໃຫ້ຄະແນນ.

ບົດອ່ານເພີ່ມ

“ການດໍາລົງຊີວິດຂອງຄົນຜູ້ທີ່ຕ້ອງຮູ້ຈັກຄຸນຄ່າ, ກົດສັກສີ ແລະ ເຄົາລົບນັບຖືເຊິ່ງກັນ ແລະ ກັນ”

1. ຄຸນຄ່າ ພາຍເຖິງຄວາມເຊື່ອທີ່ເຮົາໃຫ້ຄວາມສຳຄັນແກ່ມັນ ແຕ່ຖ້າເຮົາເປົ້າໃຫ້ຄວາມສຳຄັນແລ້ວຄຸນຄ່ານັ້ນງົງກໍຈະໝີດໄປ, ຄຸນຄ່າມາຈາກຫຼາຍບ່ອນເຊື່ອນ : ວັດທະນະທຳ, ປະເພນີພື້ນຖານສັງຄົມ, ເສດຖະກິດ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມຕ່າງໆ.

ສະນັ້ນ ໄວໜຸ່ມຕ້ອງຮູ້ຈັກຄຸນຄ່າຂອງຕົນເອງ ໃນການພັດທະນາຄວາມຄິດກຸ່ງວັກບເລື່ອງທີ່ຜິດ ຫຼື ຖືກ. ໄວໜຸ່ມຕ້ອງຮູ້ຈັກຊັ້ງຊາຕົນເອງດ້ວຍຕົວເລີ້າເອງ. ໃນເບື້ອງຕົ້ນການໄຈແຍກຄວາມຜິດ ຫຼື ບືກ ສ່ວນຫຼາຍຈະແມ່ນພື້-ແມ່ນເປັນຜູ້ແນະນຳ. ແຕ່ພໍເລີ່ມເຂົ້າໄວໜຸ່ມຕ້ອງລົງລົ່ມເຂົ້າໃຈ ແລະ ໄຈແຍກດ້ວຍຕົວເລີ້າເອງ, ມີບາງເທື່ອຄວາມຄິດອາດຈະບໍ່ສອດຄ່ອງກັບສິ່ງທີ່ພໍແມ່ນບອກ ແຕ່ສອນນີ້ໄວໜຸ່ມຕ້ອງໄດ້ຕັດສິນໃຈເອົາເອງ ເຊິ່ງອັນນີ້ແມ່ນການສ້າງຄຸນຄ່າຕ່າງໆທີ່ໄດ້ຮັບຮູມຈາກຄອບຄົວ, ຈາກໝູ່ເພື່ອນ ແລະ ສະພາບແວດລ້ອມຕ່າງໆ.

ເພື່ອຈະກ້າວເຂົ້າສູ່ຄວາມເປັນຜູ້ໃຫຍ່, ໄວໜຸ່ມຕ້ອງໄດ້ຜ່ານຜ່າຫຼາຍເຫດການ ໂດຍສະເພາະແມ່ນການປະພິດທີ່ເປັນການສົ່ງຕໍ່ຊີວິດຫຼາຍແນວ ເຊິ່ງເລື່ອງນີ້ມັນເປັນປີກະຕິ. ພິດຕິກຳການສົ່ງນັ້ນ ແມ່ນມີຫຼາຍໄລຍະຫຼາຍຂັ້ນຕອນທີ່ເປັນອັນຕະລາຍທີ່ສຸດນັ້ນແມ່ນຕອນຕົ້ນ ແລະ ຕອນກາງຂອງໄວໜຸ່ມ (Early and mid adolescence). ສະນັ້ນ ໄວໜຸ່ມ

ຕອງຮູ້ຈັກຄວບຄຸມການປະພິດຂອງຕົນເອງ ແລະ ມີການພັດທະນາໃນການບັງຄັບຕົນເອງ ເພື່ອໃຫ້ຮູ້ວ່າ ການປະພິດແນວໄດ້ຈຶ່ງຈະເໝາະສົມ-ສົມຄວນຕາມກາລະ-ເທສະ ແລະ ເປັນ ການທຳໂಟແບບຜູ້ໃຫຍ່ນີ້ແມ່ນການໃຫ້ຄວາມສໍາຄັນ (ຄຸນຄ່າ) ໃນຊີວິດຂອງໄວໜຸ່ມ.

ເວົ້າລວມແລ້ວ ມັນແມ່ນຄວາມຮູ້ສຶກທີ່ເຮົາມີຕໍ່ຕົນເອງແລະແມ່ນການທີ່ເຮົາຈະຮັບຮູ້ໄລກອ້ອມຂ້າງເຮົາ, ຖ້າວ່າເຮົາຮູ້ສຶກດີຕໍ່ເຮົາເອງກຳຕິລາຄາວ່າເຮົາມີກຽດສັກສິສູງ ແລະ ຄົນອື່ນກຳຮູ້ຄຸນຄ່າຂອງເຮົາ ເຊິ່ງສິ່ງທັງໝົດນີ້ຈະເປັນອິດທີ່ພິນຊຸກຍູ້ຄວາມຄົດຂອງເຮົາໃຫ້ເກີດຄວາມພິໃຈໃນຕົນເອງ ມີຄວາມຮູ້ສຶກດີຕໍ່ຕົນເອງແລະຈະເຮັດໃຫ້ເຮົາມີທ່າອ່ງທີ່ຈະປະພິດດີ, ມີຄວາມເຂັ້ມແຂງໝັ້ນໃຈໃນສິ່ງທີ່ເຮົາຕັດສິນໃຈ ແຕ່ກົງກັນຂ້າມທັງໝົດສັກສິຕໍ່ສິ່ງທີ່ເຮົາໄດ້ຮັດລົງໄປກຳບໍ່ຄ່ອຍຈະໄດ້ຮັບຜົນເທົ່າທີ່ຄວນເພາະເຮົາເອງບໍ່ມີຄວາມໝັ້ນໃຈ ແລະ ລໍຖາຄົນອື່ນຄົດຂວຍເຮົາ ນັ້ນສະແດງວ່າເຮົາເອງຂາດຄວາມສາມາດ.

ສະນັ້ນ ໃນໄລຍະທີ່ກາວເຂົ້າສູ່ຊີວິດໄວໜຸ່ມນີ້ ແມ່ນມີຄວາມສໍາຄັນທີ່ສຸດເພະນັນແມ່ນຂັ້ນຕອນທີ່ປ່ງນັບປາຈາກຄວາມເປັນເດັກນີ້ຢູ່ໄປສູ່ຄວາມເປັນຜູ້ໃຫຍ່ ແລະ ທັງເປັນໄລຍະທີ່ເຮົາພະຍາຍາມແຍກຕົວອອກຈາກຟື້-ແມ່ນເພື່ອພະຍາຍາມຍືນດ້ວຍຂາຂອງຕົນເອງ ແລະ ສ້າງຄວາມເອກະລັກສ່ວນຕົວພ້ອມທັງຮຽກຮ້ອງຄວາມເປັນເອກະລາດດ້ວຍຕົນເອງ. ການທີ່ມີກາງດສັກສືຈຶ່ງເປັນສິ່ງສໍາຄັນຫຼາຍໃນການຍອມຮັບ ແລະ ສະໜັບສະໜູນຈາກຄົນທີ່ເຮົາຊື່ນຊົມເປັນສິ່ງທີ່ເຮົາຕ້ອງການ ເຊິ່ງເປັນສິ່ງທີ່ຊ່ວຍໃຫ້ເຮົາເພີ່ມກາງດສັກສື. ສະນັ້ນ ຊາວໜຸ່ມຕ້ອງໄດ້ຝັກຝືນ ແລະ ບັບປຸງຕະຫຼອດເວລາ ເພື່ອເຮັດໃຫ້ຄົນອື່ນມີຄວາມນັບຖືເຮົາ ເຊິ່ງເຂົ້າເຫັນວ່າເຮົາມີຄົນຄ່າສັງໃນສັງຄົມ.

3. ก้าวเดินบันทึก หมายเหตุสิ่งที่เรียกด้วยชื่อของมีความเชื่อมโยงกับคุณค่าในตัว เรียกว่าโดยการเวลา บันทึก ภาระพืดของเรียกที่มีต่อบุคคล และ สังคม เรียกจะเดิน บันทึกบุคคลที่เรียกขึ้นข้อมูล มีคุณภาพความดี เรียกจะมีท่าทางสุภาพกระหึมอย่าง ก้าว เจ้า และ จะฟังความเข้าใจของเรียกเจ้า บางคุณจะได้รับก้าวบันทึกย้อนมีเหตุค่า

ຫຼື ມີຖານະຊົນຊັ້ນສູງແຕ່ພວກເຮົາກໍຈະໄດ້ຮັບການນັບຖືຄືກັນທຸພວກເຮົາມີການເວົ້າ ແລະ ປະເພີດທີ່ດີ.

ເວົ້າລວມ ໄວໜຸ່ມທຸກຄົນຄວນມີຫັກສະທິດີ ເພື່ອສ້າງຄວາມເຄົາລົບນັບຖືຈາກຄົນອື່ນແລະ ສັງຄົມ, ຍາກເຮັດໄດ້ແນວນັ້ນຊາວໜຸ່ມຕ້ອງໄດ້ຕໍ່ສັງລັບສິ່ງທ້າທາຍຕ່າງໆໃນຊີວິດຢ່າງມີປະສິດທິຜົນ. ສໍາລັບສິ່ງທ້າທາຍຂອງໄວໜຸ່ມປັດຈຸບັນ ອາດຈະແມ່ນສິ່ງເສັບຕິດຕ່າງໆ, ເຫຼົ້າ, ການພະນັນ, ການທຶພາແບບບໍ່ໄດ້ຕັ້ງໃຈ, ພະຍາດຕິດແປດທາງເພີດສຳພັນລວມຫັງໂລກເອດ ແລະ ບັນຫາຕ່າງໆທີ່ກະທົບເຕັງແນວຄົດຈິດໃຈຂອງໄວໜຸ່ມ. ສະນັ້ນ ຫັກສະທິສໍາຄັນຂອງໄວໜຸ່ມເພື່ອໃຫ້ສັງຄົມມີຄວາມເຄົາລົບນັບຖືນັ້ນ ຕ້ອງໄດ້ຮັບການພັດທະນາຂຶ້ນເລື້ອຍໆເຊັ່ນ: ຫັກສະວານສື່ສານ ການພົມຈາລະນາຕົກຕອງ, ຫັກສະຫງົດໝາຍສັງຄົມ ແລະ ຫັກສະໃນການປະຕິເສດ ແລະ ຕໍ່ລອງ, ການຕັດສິນໃຈ ແລະ ແກ້ໄຂບັນຫາ, ການກຳນົດເປົ້າໝາຍ, ແລະ ຫັກສະຄ່ານີ້ຍົມ, ເຊິ່ງແມ່ນຄວາມສາມາດຂອງໄວໜຸ່ມໃນການສ້າງແບບແຜນການດຳລົງຊີວິດໃຫ້ມີສູຂະພາບດີ ແລະ ບໍ່ໄອນອ່ອງໄປຕາມຄວາມກົດດັນຂອງສິ່ງທີ່ບໍ່ດີ.

ບົດທີ 14 ບັນຫາດ້ານປະຊາກອນ ແລະ ບາງວິທີການແກ້ໄຂ

ເວລາ 2 ຂຸ່ວໂມງ

1. ຈຸດປະສົງ

ເພື່ອໃຫ້ນັກຮຽນສາມາດ:

- ຈຳແນກໄດ້ບັນຫາທາງປະຊາກອນໃນປະເທດທີ່ກໍາລັງພັດທະນາ ແລະ ປະເທດທີ່ພັດທະນາແລ້ວ.
- ສໍາໜັດຈຳນວນປະຊາກອນຢູ່ໃນບ້ານ/ເມືອງ/ແຂວງຂອງຕົນເອງ

2. ເນື້ອໃນຕົນຕໍ່

1. ບັນຫາທາງປະຊາກອນໃນປະເທດທີ່ກໍາລັງພັດທະນາ
2. ບັນຫາທາງປະຊາກອນໃນປະເທດທີ່ພັດທະນາແລ້ວ
- ບາງວິທີການແກ້ໄຂສໍາລັບປະເທດທີ່ກໍາລັງພັດທະນາ ແລະ ປະເທດທີ່ພັດທະນາແລ້ວ

3. ລື່ງການສອນ

- ປຶ້ມແບບຮູນ ແລະ ປຶ້ມຄູ່ມືຄູ່ວິຊາພູມສາດມ. 5
- ຮູບພາບກ່ຽວຂ້ອງປະຊາກອນຂອງປະເທດທີ່ພັດທະນາ ແລະ ຮຳກັນພັດທະນາ.
- ເຄື່ອງສາຍ LCD ຫຼື ວິດີໂອ ເຄື່ອງປະຊາກອນໄລກ (ຖ້າມີ)

4. ກົດຈະກຳ

1. ລະດົມສະພອງ

ຄໍາຖາມ: ບັນຫາຂອງປະຊາກອນສະແດງອອກແນວໄດ້ແດ່?

- ນັກຮຽນຕອບປະມານ 4-5 ຄົນ
- ຄູ້ສັງລວມຄືນຄໍາຕອບໃຫ້ຖືກຕ້ອງ

ຄໍາຕອບ: ບັນຫາຂອງປະຊາກອນມີ: ຄວາມທຸກຍາກລຳບາກ, ການຂາດອາຫານ ແລະ ທາດບໍລິງ, ວິກເຮັດງານທຳ, ການສຶກສາ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມ.

2. ຄົ້ນຄວ້າກຸມ

ຄໍາຖາມ:

- 1.ໃຫ້ນັກງານສັງລວມຫຍໍ້ບັນຫາປະຊາກອນໃນປະເທດກຳລັງພັດທະນາມີຫຍັງແດ່?

- + បំណងទារមុខរបរជាប្រព័ន្ធដី?
 - + បំណងទារការងារជាមុខរបរ និង ការងារជាប្រព័ន្ធដី?
 - + បំណងទារការងារជាមុខរបរជាប្រព័ន្ធដី?
 - + បំណងទារការងារជាមុខរបរជាប្រព័ន្ធដី?
 - + បំណងទារការងារជាមុខរបរជាប្រព័ន្ធដី?

- ຖុខ្សែកាតោន ឬ យាយចេះកាតោន ដើម្បីបង្កើតការងារ
 - អាជីវកម្ម និងការងារ និងការបង្កើតការងារ
 - ការងារ និងការងារ និងការងារ
 - ការងារ និងការងារ និងការងារ

3. ວິກຂໍ້ານ

- ຖិន្នន័យសង្គមទី បានខាងក្រោមវិបត្តុបច្ចាជាការណូនិកឱ្យមើលឱ្យខាងក្រោមទីនេះ

4. ກວດວຸກບໍານ

- ຖុໃຫ្ញពាក្យស្ថាបន្ទាន់ករណីបញ្ជាផ្លូវការ 4-5 តិចខ្លួនលាយការណ៍រៀបចំការងារមានភាពស្រួលបាន។
 - សែនដែលបានបង្ហាញពីការងារនេះ និងបានរៀបចំការងារដែលស្រួលបាន។

5. ຄົ້ນຄວາກຸມ

ຄໍາຖາມ:

1. ຈົ່ງສັງລວມຫຍໍບັນຫາປະຊາກອນໃນປະເທດທີ່ພັດທະນາແລ້ວມີຫຍໍາແດ່?
 2. ບາງວິທີການແກ້ໄຂບັນຫາປະຊາກອນສໍາລັບປະເທດທີ່ພັດທະນາແລ້ວ ແລະປະເທດທີ່ກໍາລັງພັດທະນາມີຫຍໍາແດ່?

- ໃຫ້ນັກຮຽນຂຽນໃສຕາຕະລາງ

ປະເທດທີ່ພັດທະນາແລ້ວ	ປະເທດທີ່ກຳລັງພັດທະນາ
-	-

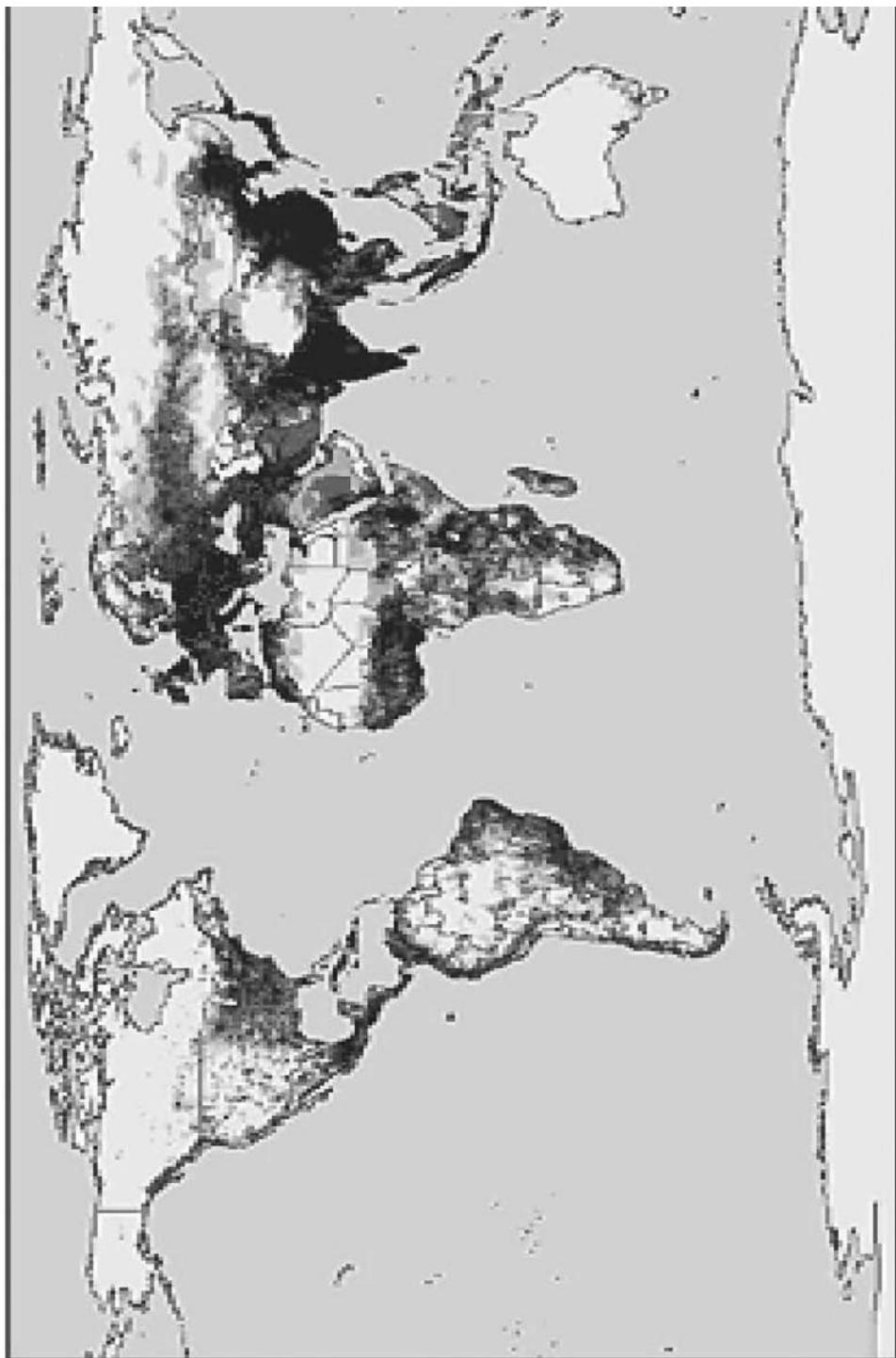
- ນັກຮຽນແຕ່ລະກຸມຄືນຄວາ ແລະ ຕາງໜ້າກຸມນັກຮຽນຂຶ້ນລາຍງານ.
- ອູ້ສະຫຼຸບ ແລະ ຍັງຢືນຄືນຄໍາຕອບຂອງນັກຮຽນໃຫ້ທີ່ກຳຕົ້ງໄດ້ຍັງລວມຫຍໍ້ຈາກເນື້ອໃນຕົ້ນຕໍ່ຂອງປິ່ມແບບຮຽນ.

5. ການວັດ ແລະ ປະເມີນຜົນ

ສັງເກດນັກຮຽນຈາກ:

- ການຕອບຄໍາຖາມຂອງນັກຮຽນ
- ການມີສ່ວນຮ່ວມໃນການສິນທະນາກຸມ
- ກວດກາວຸງກບານ.
- ຕີລາຄາຄວາມເຂົ້າໃຈຂອງນັກຮຽນ

ແຜນໜີວຽກພາບພົງປະຊາອມໄລ

ບົດອ່ານເພີ່ມ

1. បំណុលការងារដែលបានផ្តល់នូវខ្លួនខសរដូចខាងក្រោម

1) បំណងទាការណ៍ខ្លួនទៅខ្លួន និង ខ្លួនទៅបាន

- ເມື່ອປະຊາກອນເພີ່ມຂຶ້ນຢ່າງຫຼວງຫຼາຍອາຫານ ແລະ ຊັບພະຍາກອນຕາງໆກໍມຳບໍ່ພຽງໝໍກັບຄວາມຕ້ອງການຈຶ່ງພາໃຫ້ເກີດການຂາດແຄນໃນບາງປະເທດທີ່ກຳລັງພັດທະນາ.
 - ການພັດທະນາເຕັກໂນໂລຊີຕາງໆອາດເຮັດໃຫ້ອາຫານມີສານພິດປິນເປົ້ອນ ຫຼື ທຳລາຍສົ່ງແວດລ້ອມ ເຊິ່ງເປັນແຫຼ່ງຊັບພະຍາກອນທີ່ສໍາຄັນ.

2) บันทึกงานเสื่อม��ข้อมูลของสิ่งแวดล้อมที่มาหากัน

- เมื่อมีภาระงานขาดแคลนอัปพะยາກອນເກີດຂຶ້ນ ເຮັດໃຫ້ຕ້ອງມີການບຸກລຸກປ່າໄມ້ເພື່ອ ທີ່ຈະຫາອັນດາກອນຈຶ່ງເຮັດໃຫ້ເກີດການຂາດພື້ນທີ່ປ່າໄມ້ ແລະ ເປັນການທຳລາຍລະບົບນີ້ເວດ.
 - ດ້ວຍການພັດທະນາເຕັກໂນໂລຊີທີ່ພັດທະນາໄປຢ່າງໝວງໝາຍມີການປ່ອຍຂອງເສຍອອກສູ່ທີ່ຕ່າງໆພາໃຫ້ເກີດມິນລະພິດ ເຊິ່ງກໍໃຫ້ເກີດຂັ້ນຕະລາຍແກ່ປະຊາກອນໄລກ ແລະ ເຮັດໃຫ້ສະພາບອາກາດໄລກມີອັນຫະພູມສູ່ຂຶ້ນ.

3) បំណុលទាត់នាក្រុមខោបង្កើត និង ស៉ាកិស

ເມື່ອຊັບພະຍາກອນມີຢູ່ຢ່າງຈຳວັດແຕ່ປະຊາກອນພັດເຢີ່ມຂຶ້ນຢ່າງຫຼວງໝາຍເຮັດໃຫ້ເກີດບັນຫາທາງດ້ານສັງຄົມເຊັ່ນ: ການຂາດການສຶກສາ, ສຸຂະອະນາໄມບໍດີ ຂາດແຄນທີ່ຢູ່ອ່າໄສ, ປັນຫາການວ່າງງານ...

4) ប័ណ្ណទាការាងនឹងផ្លូវលក្ខណៈជាបន្ទាន់

- ປະທາດທີ່ມີການພັດທະນາແລ້ວ ບາງປະເທດມີນະໂຍບາຍເຕືອນຢ້າຍປະຊາກອນ ອອກເພື່ອສະແຫວງຫາອານານີ້ຄົມ ແລະ ຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດໝາຍຂຶ້ນ ເຊິ່ງ ອາດເຮັດໃຫ້ເກີດການຂັດແຍ່ງລະຫວ່າງປະເທດ.
 - ກໍ່ໃຫ້ເກີດບັນຫາຂ້າມຊາຍແດນ ຫຼື ຜົນປະຍົບພະຍົບເຂົ້າມາຢ່າງຜິດວິດໝາຍ.

2. ຜົນສະຫຼອນຂອງການປະພິດ ແລະ ການພັດທະນາທາງເພດທີ່ບໍ່ສົມບູນຕໍ່ໄວໜຸ່ມ

1). ການຖືພາຂອງໄວໜຸ່ມ

ກ. ຄວາມໝາຍ:

ການທີ່ພາຂອງໄວໜຸ່ມ ໝາຍເຖິງການທີ່ພາຂອງແມ່ຍົງທີ່ມີອາຍຸແຕ່ 13-18 ປີ ເຊິ່ງ ອາດຈະເກີດກ່ອນ ຫຼື ຫຼັງແຕ່ງໆງານ, ອາດຈະແມ່ນການທີ່ພາທີ່ຕ້ອງການ ຫຼື ບໍ່ຕ້ອງການ. ແຕ່ ການທີ່ພາຈະແມ່ນຢູ່ໃນລັກສະນະໄດ້ກໍຕາມ, ການທີ່ພາຕອນອາຍຸຍັງນັອຍນັ້ນລວນແຕ່ມີ ຜົນສະຫຼອນຕື່ຜູ້ເປັນແມ່ ແລະ ລູກນັ້ອຍ. ກ່ອນການແຕ່ງໆງານ, ການທີ່ພາອາດຈະເກີດຂຶ້ນ ໄດ້ໂດຍການຂຶ່ນຂຶ້ນ, ຮ່ວມເພດວັບຊື້ແພນອາດຈະແມ່ນຄວາມຟໍໃຈ ຫຼື ຖືກກິດດັນ (ບັງຄັບ) ຫຼື ບາງຄັ້ງອາດຈະເກີດຂຶ້ນຍົນຄວາມຢາກຮັງຢາກເຫັນຂອງໄວໜຸ່ມເອງ (ຢາກທິດລອງ) ແຕ່ອັນສຳຄັນແມ່ນໄວໜຸ່ມຂາດຄວາມຮູ້ທ່ານດ້ານເພດສຳພັນດັ່ງນີ້:

- ໄວໜຸ່ມຂາດການຮັບຮູ້ຂຶ້ນນີ້-ຂ່າວສານດ້ານສຸຂະພາບຈະເລີນພັນ.
- ໄວໜຸ່ມຂາດຄວາມຮູ້ແລະວິທີການປ້ອງກັນການທີ່ພາ ແລະ ພະຍາດຕິດຕໍ່ທາງເພດ ສຳພັນ.
- ໄວໜຸ່ມປະພິດໂດຍຂາດການຕິກຕອງ ແລະ ບໍ່ມີຄວາມຮັບຜິດຊອບຕໍ່ພິດຕິກຳທາງເພດ.
- ຍັນອາການມິນເມີນ ຫຼື ຢ່າເສບຕິດປະເພດຕ່າງໆ.
- ຍັນບໍ່ນັບຖືກິດອອງປະເພນີ ຫຼື ລະບຽບການຕ່າງໆທີ່ຟໍ່ແມ່ສັ່ງສອນ, ຍິ່ງໄປກວ່າມັນ, ເດັກບາງຄົນຍັງບໍ່ຮູ້ບຸນຄຸນ ແລະ ບໍ່ເຄົາລົບນັບຖືຟໍ່ແມ່.

2. ການທີ່ພາໃນອາຍຸອອນຈະມີຜົນສະຫຼອນຕໍ່ສຸຂະພາບຂອງແມ່ ແລະ ລູກ

- ຄວາມບໍ່ດຸນດັງລະຫວ່າງກະດຸກຊາມຂອງແມ່ ແລະ ຫົວຂອງເດັກ, ຍັນວ່າຖ້າອາຍຸ ຂອງແມ່ຕໍ່ກວ່າ ຫຼື ເທົ່າກັບ 17 ປີ ຮ່າງກາຍຍັງບໍ່ຫັນເຕີບໂຕເຕັມສ່ວນ ແລະ ກະດຸກ ຊາມຂອງແມ່ຍັງແຕບເຊິ່ງບໍ່ສາມາດຮອງຮັບຫົວຂອງເດັກທີ່ເກີດໃໝ່ໄດ້. ໃນກໍລະນີນີ້ ອາດຈະເຮັດໃຫ້ການເກີດລູກມີຄວາມສົງສູງເຊັ່ນ: ຫົວຂອງລູກບໍ່ສາມາດຜ່ານຊອງຄອດ ໄດ້ ແລະ ສົງຕໍ່ການຕິກເລືອດສູງ.
- ເກີດພະຍາດພິດແຫ່ງຄັນ (ມານເປັນພິດ) ເຊັ່ນ ຜູ້ເປັນແມ່ອາດເກີດຄວາມດັນໂລຫິດສູງ ໃນໄລຍະທີ່ພາ, ຖ້າວ່າອາການນີ້ຫາກບໍ່ຕິດຕາມຢ່າງໃກ້ຊີດອາດເກີດມີອາການຊັກ ແລະ ເຮັດໃຫ້ເລືອດໄຫຼືໃນສະໝອງ.
- ໂລກໂລຫິດຈາງ, ທະນາຄານໂລກໄດ້ພິບວ່າ ໂລກໂລຫິດຈາງຈະເກີດນຳຜູ້ເປັນແມ່ທີ່ມີ ອາຍຸຍັງນັອຍໝາຍກວ່າຜູ້ທີ່ມີອາຍຸສູງລອງເທິ່ງ.

- ເກີດກ່ອນກຳນົດ, ແມ່ຍົງທີ່ຖືພາແຕ່ອາຍຸຍັງນອຍມກຈະເກີດກ່ອນກຳນົດ ຫຼື ເຕັກທີ່ເກີດອອກມາບາງທີ່ ກຳນົດບັນຫາທາງດ້ານການຈະເລີນເຕີບໂຕທາງມັນສະໜອງ (ອາດເປັນຄົນພິການ).
- ບັນຫາການລົງງຽດ, ເຕັກມກຈະຕາຍແຕ່ຍັງນອຍ ຍັອນມີນັ້ນໜັກຕຳ, ເຕັກທີ່ເກີດນຳແມ່ທີ່ອາຍຸນອຍມກຈະຂາດທາດອາຫານ ແລະ ອາດຈະບໍ່ໄດ້ຮັບການລົງງຽດທີ່ດີ ໂດຍສະເພາະແມ່ນເຕັກທີ່ເກີດນຳໃວໜຸ່ມ ຫຼື ຄອບຄົວທີ່ຍັງບໍ່ທັນມີຄວາມພ້ອມ.
- ການລຸລົກ ຫຼື ເຕັກຕາຍໃນຫ້ອງ, ມັກຈະເກີດຂຶ້ນນຳການຖືພາຂອງໄວໜຸ່ມທີ່ມີອາຍຸຕຳກວ່າ 15 ປີ.
- ການມີເພດສໍາພັນ ແລະ ທືພາຕອນອາຍຸຍັງນອຍ ແມ່ນປັດໄຈສົ່ງຕໍ່ການເກີດພະຍາດມະເຮັງມີດລູກ.

ຄ. ການຖືພາໃນອາຍຸຍັງອ່ອນມີຜົນສະຫຼອນຕໍ່ຈິດໃຈ-ສັງຄົມ ແລະ ເສດຖະກິດຂອງໄວໜຸ່ມແນວໃດ?

ຕໍ່ກັບຍົງໝຸ່ມ :

- ຖ້າວ່າຍົງໝຸ່ມຖືພາໃນເວລາເປັນນັກຮຽນສາມັນເປັນການຜິດຕໍ່ກິດລະບຽບຂອງໂຮງຮຽນ.
- ມີຜົນສະຫຼອນຕໍ່ອາຊີບໃນອະນາຄີດຂອງແມ່ຍົງ, ຂາດໂອກາດໃນການພັດທະນາຕົນເອງ
- ຄອບຄົວທີ່ແຕ່ງງານແຕ່ອາຍຸຍັງນອຍ ບໍ່ທັນກຽມພ້ອມທີ່ຈະລົງດູລູກອາດຈະເຮັດໃຫ້ມີບັນຫາໃນການລົງງຽດລູກ. ໃນກໍລະນີທີ່ເຕັກຍົງຖືພາກ່ອນການແຕ່ງງານມີຜົນສະຫຼອນຫຼາຍເຊັ່ນ :

 - + ຍົງໝຸ່ມມີຄວາມກັງວິນ, ຖ້າຝ່າຍຊາຍບໍ່ຮັບຜິດຊອບມກເກີດມີຄວາມຄົດໃນທາງທີ່ບໍ່ດີ.
 - + ຍົງໝຸ່ມອາດຈະຮັກສາການຖືພາຈົນກວ່າຈະເກີດລູກແລ້ວເອົາລູກໃຫ້ຜູ້ອື່ນໄປລົງ.
 - + ຍົງໝຸ່ມອາດຈະຕັດສິນໃຈໄປຢູ່ກັບຊາຍໝຸ່ມເລີຍເຊິ່ງອາດຈະພົບກັບການດູໝົ່ນປະໜາດຈາກສັງຄົມ.
 - + ຍົງໝຸ່ມອາດຈະກາຍເປັນໄສເໝີ ເຊິ່ງມີຄວາມສົ່ງສູງທີ່ຈະເກີດການທາລຸນເອົາລັດເອົາປົງບ, ຕິດຢາເສບຕິດ...

ຕំណែងខ្សោយខ្លួន :

- កំលែងបិទាយខ្លួនទាំងរាជការ និងការបែងចាយបញ្ហាយដោយតាមរយៈការបែងចាយរាជការ។
- ខ្សោយខ្លួនទាំងរាជការ និងការបែងចាយបញ្ហាយដោយតាមរយៈការស្នើសុំការងារ និងការបែងចាយបញ្ហាយដោយតាមរយៈការបែងចាយបញ្ហាយ។
- ធ្វើបែងចាយបញ្ហាយដោយតាមរយៈការបែងចាយបញ្ហាយ និងការបែងចាយបញ្ហាយដោយតាមរយៈការបែងចាយបញ្ហាយ។
- ពេលវេលាដែលមិនអាចបែងចាយបញ្ហាយបាន និងការបែងចាយបញ្ហាយដោយតាមរយៈការបែងចាយបញ្ហាយ។
- ពេលវេលាដែលមិនអាចបែងចាយបញ្ហាយបាន និងការបែងចាយបញ្ហាយដោយតាមរយៈការបែងចាយបញ្ហាយ។

2). ការងារខ្លួនរបស់ខ្លួន

វិវាទធម្មិ៍ទៅកិច្ចការបែងចាយដោយតាមរយៈការបែងចាយបញ្ហាយដោយតាមរយៈការបែងចាយបញ្ហាយ។

- ខ្សោយខ្លួនទាំងរាជការ និងការបែងចាយបញ្ហាយដោយតាមរយៈការបែងចាយបញ្ហាយ និងការបែងចាយបញ្ហាយ។
- វិវាទធម្មិ៍ទៅកិច្ចការបែងចាយបញ្ហាយដោយតាមរយៈការបែងចាយបញ្ហាយ និងការបែងចាយបញ្ហាយ។
- ការងារខ្លួនរបស់ខ្លួន និងការបែងចាយបញ្ហាយដោយតាមរយៈការបែងចាយបញ្ហាយ។
- ការងារខ្លួនរបស់ខ្លួន និងការបែងចាយបញ្ហាយដោយតាមរយៈការបែងចាយបញ្ហាយ។

និងការងារខ្លួនរបស់ខ្លួន និងការបែងចាយបញ្ហាយដោយតាមរយៈការបែងចាយបញ្ហាយ។ និងការងារខ្លួនរបស់ខ្លួន និងការបែងចាយបញ្ហាយដោយតាមរយៈការបែងចាយបញ្ហាយ។

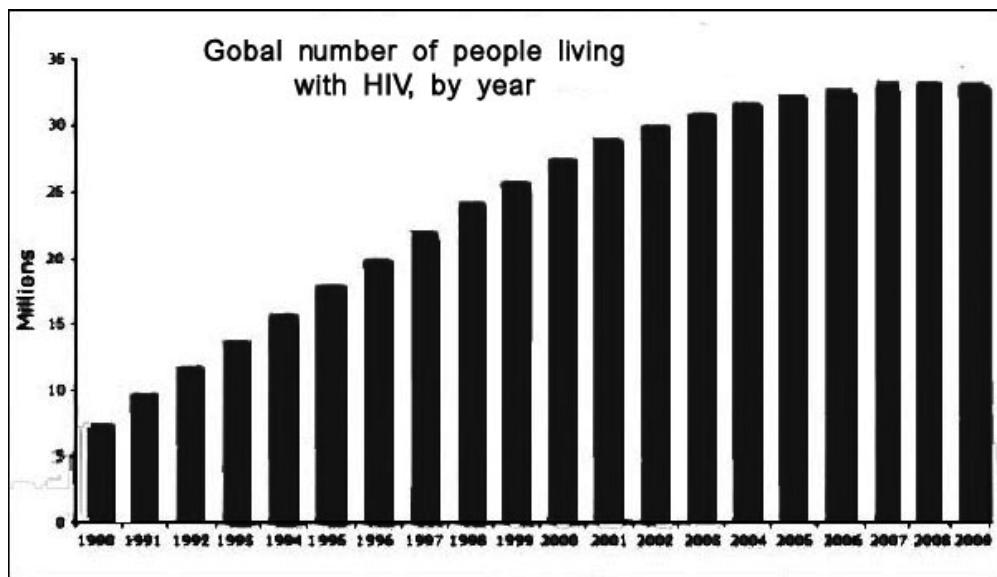
3. ធម្មាតិតិដបែងចាយបញ្ហាយដោយតាមរយៈការបែងចាយបញ្ហាយ

សារិយាល័យទៀត និងការងារខ្លួនរបស់ខ្លួន និងការបែងចាយបញ្ហាយដោយតាមរយៈការបែងចាយបញ្ហាយ។ និងការងារខ្លួនរបស់ខ្លួន និងការបែងចាយបញ្ហាយដោយតាមរយៈការបែងចាយបញ្ហាយ។

(ພຕຍ) ແລະ ເອດ (HIV). ຕາມຂໍ້ມູນຂອງອິງການ UNESCO, ໃນປີ 2002 ໄດ້ໃຫ້ຮູວ່າ ໃນຈຳນວນຜູ້ຄາດວ່າໄດ້ຕິດເຊື້ອ HIV ປະມານ 30 ລ້ານຄົນ ໃນນັ້ນໄດ້ມີໄວໜຸ່ມ 1/3 ທີ່ຢູ່ ໃນເກີນອາຍ 10-24 ປີ. ສ່ວນຈຳນວນຜູ້ທີ່ຕິດເຊື້ອ (ພຕຍ) ມີປະມານ 333 ລ້ານຄົນ ໃນນັ້ນ ເກືອບເຖິງໜຶ່ງແມ່ນມີອາຍຸຕໍ່ກວ່າ 25 ປີ.

ຢູ່ຄະລິນິກ ພຕຍ ປະເທດອັງກິດຈຳນວນຄົນທີ່ມາບໍລິການປະມານ 50% ແມ່ນມີ ອາຍຸຕໍ່ກວ່າ 20 ປີ ໃນນັ້ນຈຳນວນນີ້ແມ່ນໄວໜຸ່ມຍົງໝາຍກວ່າໄວໜຸ່ມຊາຍ ຍົອນເກີດຈາກ ສາເຫດດັ່ງນີ້ :

- ການຫາລຸນຫາງເයດ
- ການຄ້າປະເວນີ ແລະ ການເອົາລັດເອົາປົງບທາງເຍດ ໂດຍບັງຄັບໃຫ້ມີເພດສໍາພັນແຕ່ ອາຍຸຍັງນີ້ອຍ.
- ການຂາດຄວາມເຂັ້ມແຂງຂອງເພດຍົງເອງທີ່ບໍ່ສາມາດປະຕິເສດໃນການມີເພດສໍາພັນ ຂອງເພດຊາຍໄດ້.
- ຍົງໜຸ່ມທີ່ຂາດຂໍ້ມູນຂ່າວສານ, ການສຶກສາ ແລະ ມີຄວາມຈຳກັດໃນການເຂົ້າເຖິງການ ບໍລິການດ້ານສຸຂະພາບຈະເລີນພັນ ແລະ ການວາງແຜນຄອບຄົວ (ພຕຍ ຈະເຮັດໃຫ້ຜູ້ທີ່ ຕິດພະຍາດນີ້ເປັນໜັນໄດ້).

ຕາຕະລາງຈຳນວນຜູ້ທີ່ຕິດເຊື້ອ HIV ໃນແຕ່ລະປີ

ພາກທີ IV ມະນຸດກັບສິ່ງແວດລ້ອມ ບົດທີ 15 ມະນຸດກັບສິ່ງແວດລ້ອມ

ເວລາ 3 ຂຶ້ວໂມງ

1. ຈຸດປະສົງ

ເພື່ອໃຫ້ນັກຮຽນສາມາດ:

- ອະທິບາຍຄວາມສໍາຄັນຂອງສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ມະນຸດ.
- ສະເໜີຊັບພະຍາກອນທີ່ມະນຸດນຳໃຊ້ເຂົ້າໃນການຜະລິດ.
- ອະທິບາຍຜົນກະທົບການດຳລົງຊີວິດຂອງມະນຸດຕໍ່ກັບສິ່ງແວດລ້ອມ.

2. ເນື້ອໃນຕົ້ນຕໍ່

1. ຄວາມສໍາຄັນຂອງສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ມະນຸດ
2. ຊັບພະຍາກອນທີ່ມະນຸດນຳໃຊ້ເຂົ້າໃນການຜະລິດ
3. ຜົນກະທົບການດຳລົງຊີວິດຂອງມະນຸດຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມ

3. ສິ່ງການສອນ

- ປຶ້ມແບບຮຽນ ແລະ ປຶ້ມຄູ່ມືຄູ່ວິຊາພູມສາດມ.5
- ຮູບພາບກ່ຽວກັບຊັບພະຍາກອນຕ່າງໆ
- ແຜ່ນພັບຕ້ານການທຳລາຍສັດປ່າ, ບ່າໄມ້ຂອງລາວ ແລະ ອົງການຈັດຕັ້ງສາກົນ...

4. ກິດຈະກຳ

1. ລະດົມສະໝອງ

ຄໍາຖາມ: ສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ມະນຸດມີຄວາມສໍາຄັນແນວໃດ?

- ນັກຮຽນຕອບປະມານ 4-5 ຄືນ
- ຄູ່ສະຫຼຸບຫຍໍ້ເນື້ອໃນຕົ້ນຕໍ່ຈາກປຶ້ມແບບຮຽນ.

2. ຄົ້ນຄວ້າກຸ່ມ

ຄໍາຖາມ:

1. ຊັບພະຍາກອນທີ່ສາມາດພື້ນຟູ້ຄືນໄດ້ມີຫຍັງແດ່? ຈຶ່ງອະທິບາຍ.
2. ຊັບພະຍາກອນທີ່ບໍ່ສາມາດພື້ນຟູ້ຄືນໄດ້ມີຫຍັງແດ່? ຈຶ່ງອະທິບາຍ.
3. ພະລັງງານທີ່ມະນຸດເຮົານຳໃຊ້ໃນປັດຈຸບັນມີຫຍັງແດ່? ຈຶ່ງອະທິບາຍ.

- នັກຮຽນແຕ່ລະກຸມຄົນຄວາ ແລະ ຕາງໜ້າກຸມນັກຮຽນຂຶ້ນລາຍງານ.
- ອູສະຫຼຸບຄືນໄດຍໜີ ແລະ ເພີ່ມເຕີມສິ່ງທີ່ນັກຮຽນບໍ່ທັນເຂົ້າໃຈ.

3. ສິນທະນາຖາມ-ຕອບ

ຄໍາຖາມ:

1. ການດຳລົງຊີວິດຂອງມະນຸດຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມມີຜົນກະທົບດ້ານໄດແດ?
 2. ຜົນກະທົບດ້ານດີມີແນວໄດແດ?
 3. ຜົນກະທົບດ້ານອ່ອນມີແນວໄດແດ?
- ອູໃຫ້ນັກຮຽນຕອບປະມານ 4-5 ຄົນ
 - ອູສະຫຼຸບແຕ່ລະຂຶ້ນເພື່ອໃຫ້ນັກຮຽນເຂົ້າໃຈ ແລະ ບັນທຶກ.

5. ການວັດ ແລະ ປະເມີນຜົນ

ສັງເກດນັກຮຽນຈາກ:

- ການຕອບຄໍາຖາມຂອງນັກຮຽນ
- ການລາຍງານ
- ຕີລາຄາຄວາມເຂົ້າໃຈຂອງນັກຮຽນ
- ກວດກາຫ້າຍບົດ

ពិវិះ រាជនគ្គល់ខ្លួនក្នុងក្រុងរាជធានីភ្នំពេញ

ពិវិះ សៀវភៅប្រើប្រាស់

ບົດທີ 16 ສິ່ງແວດລ້ອມກັບການພັດທະນາແບບຍືນຍົງ

ເວລາ 3 ຂຶ້ວໂມງ

1. ຈຸດປະສົງ

ເພື່ອໃຫ້ນັກຮຽນສາມາດ:

- ສະເໜີບັນຫາກ່ຽວກັບສິ່ງແວດລ້ອມ.
- ອະທິບາຍກ່ຽວກັບຄວາມຈຳເປັນໃນການອະນຸລັກສິ່ງແວດລ້ອມ.
- ສະເໜີແນວຕິດ ແລະ ວິທີການພັດທະນາສິ່ງແວດລ້ອມແບບຍືນຍົງ.

2. ເນື້ອໃນຕົ້ນຕໍ່

1. ບັນຫາສິ່ງແວດລ້ອມ:

- ບັນຫາຊັບພະຍາກອນຫຼຸດໜ້ອຍລົງ
- ບັນຫາສິ່ງແວດລ້ອມເປັນພິດ
- ບັນຫາອຸນຫະພູມຂອງໄລກຮອນ
- ບັນຫາປາກົດການເຮືອນແກ້ວ
- ບັນຫາໄພພິບດາຈາກທຳມະຊາດ ແລະ ໄພນາບຊູ້ຈາກເຕັກໂນໂລຊີ

2. ຄວາມຈຳເປັນໃນການອະນຸລັກສິ່ງແວດລ້ອມ.

- ການເພີ່ມຂຶ້ນຂອງປະຊາກອນ
- ຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດໜ້ອຍລົງ ແລະ ໝົດເປັນ; ຄວາມຄິດຂອງການອະນຸລັກ.

3. ລື່ງການສອນ

- ປຶ້ມແບບຮຽນວິຊາພູມສາດ ມ.5
- ປຶ້ມຄຸ້ມືຄຸວິຊາພູມສາດ ມ.5
- ຮູບພາບຕ່າງໆທີ່ກ່ຽວພັນກັບສິ່ງແວດລ້ອມ(ພູໄຟ, ຊຸນາມີ, ແຜ່ນດິນໄຫວ, ໄຟໄໝ້ປ່າ...)

4. ກົດຈະກຳ

1. ລະດົມສະພອງ

ຄໍາຖາມ: ບັນຫາສິ່ງແວດລ້ອມທີ່ເກີດຂຶ້ນມີຫຍັງແດ?

- ນັກຮຽນຕອບປະມານ 4-5 ຄົນ
- ຖຸສະຫຼຸບຫຍໍ້ຕາມເນື້ອໃນຕົ້ນຕໍ່ຂອງປຶ້ມແບບຮຽນ

2. តើនីមួយៗរាស្ត្រ

1. បែងទំនាក់ទំនងជាប្រព័ន្ធដៃថ្ងៃដូចមានការណ៍ដែលបានបង្កើតឡើង?
2. សៀវភៅលើអ្នកបែងប្រើប្រាស់ដើម្បីរាយការណ៍ដែលបានបង្កើតឡើង?
3. ឱ្យអ្នកបែងទំនាក់ទំនងជាប្រព័ន្ធដែលបានបង្កើតឡើង?
4. បានបង្កើតការងារណ៍ដែលបានបង្កើតឡើង?
5. តើនីមួយៗបានបង្កើតឡើងដើម្បីរាយការណ៍ដែលបានបង្កើតឡើង?
 - ពាណិជ្ជកម្មនៃការងារណ៍ដែលបានបង្កើតឡើង។
 - គ្មានការងារណ៍ដែលបានបង្កើតឡើង។

3. វឌ្ឍនភាព

- ឱ្យអ្នកបែងទំនាក់ទំនងជាប្រព័ន្ធដែលបានបង្កើតឡើង?
- ឱ្យអ្នកបែងទំនាក់ទំនងជាប្រព័ន្ធដែលបានបង្កើតឡើង?

4. រាយការងារ

- ពាណិជ្ជកម្មនៃការងារណ៍ដែលបានបង្កើតឡើង។
- គ្មានការងារណ៍ដែលបានបង្កើតឡើង។

5. តើនីមួយៗរាស្ត្រ

តាំងតាម:

1. ឧបត្ថម្ភទំនាក់ទំនងជាប្រព័ន្ធដែលបានបង្កើតឡើង.
2. សម្រាប់ការងារណ៍ដែលបានបង្កើតឡើង.
3. ពាណិជ្ជកម្មនៃការងារណ៍ដែលបានបង្កើតឡើង.
4. គ្មានការងារណ៍ដែលបានបង្កើតឡើង.

5. ការងារ និង ការងារ

សៀវភៅនៃការងារ:

- ការងារទំនាក់ទំនង
- ការងារទំនាក់ទំនងខាងក្រោម
- ការងារទំនាក់ទំនងខាងលើការងារ

តីនខ្ពស់មានីថែងចេះមិនមែនបានបាន

ຜົນເສຍຫາຍຈາກຊູນນາມີທີ່ເມືອງແຊນໄດ ປະເທດຍິບຸນ

ພາກທີ V : ການຈັດສັນພື້ນທີ່ພູມສາດ

ບົດທີ 17 ພື້ນທີ່ກະສິກຳ

ເວລາ 6 ຂຶ້ວໂມງ

1. ຈຸດປະສົງ

ເພື່ອໃຫ້ນັກຮຽນສາມາດ:

- ບອກງ່າງວັກບັດໆນາມກະສິກຳ ແລະ ປ່າໄມ້ຂອງໄລກໄດຍລວມ.
- ນີ້ ແລະ ເຊື້ອີກຕົວທັດແບບດັ່ງເດີມຂອງການກະສິກຳ.
- ປົງບໍ່ທຸກແບບກະສິກຳໃນເນື້ອກ່ອນກັບປັດຈຸບັນ.
- ອະທິບາຍກ່າງວັກບັດໆທີ່ມີມຸດສາງຂຶ້ນ.
- ສັງລວມທົວທັດກະສິກຳແບບສະໄໝໃໝ່.

2. ເນື້ອໃນຕົ້ນຕໍ່

1. ທົວທັດກະສິກຳແບບດັ່ງເດີມ
2. ທົວທັດກະສິກຳທີ່ມີມຸດສາງຂຶ້ນ
3. ທົວທັດກະສິກຳແບບສະໄໝໃໝ່

3. ສິ່ງການລວມ

- ປຶ້ມແບບຮຽນວິຊາພູມສາດ ມ.5
- ປຶ້ມຄູ່ມືຄູ່ວິຊາພູມສາດ ມ.5
- ແຜນທີ່ພູມສັນຖານຂອງໄລກ (ທີ່ພູມຕ່າງໆໃນໄລກ)
- ຮູບພາບການກະສິກຳແບບຕ່າງໆ
- ຕົວຢ່າງກະສິກຳບາງຊະນິດ (ຖ້າມີ)
- ຮູບພາບສັດບາງຊະນິດທີ່ມີມຸດນຳມາໃຊ້ເຊົ້າໃນການກະສິກຳ (ຖ້າມີ)

4. ກົດຈະກຳ

1. ລະດົມສະພອງ

ຄໍາຖາມ 1: ມະນຸດນຳໃຊ້ພູມສັນຖານປະເພດໄດ້ເຊົ້າໃນການກະສິກຳ?

ຄໍາຕອບ 1:

- ສ່ວນໃຫຍ່ແມ່ນເຂດທີ່ເປັນພື້ນທີ່ຮາບພຽງເຊັ່ນ: ຫົ່ງພຽງ-ພູພຽງທີ່ຢູ່ໃນເຂດພູມອາກາດຮ້ອນຊຸມ ຫຼື ອິບອຸນ.
- ເຂດທີ່ແຫ້ງແລ້ງແຕ່ຕອງມີຊັນລະປະທານ.
- ເຂດພູດອຍ (ຮັດນາ-ສວນ) ແບບຂັ້ນໄດ້ ແລະ ການລົງງສັດແບບປະປ່ອຍ.
- ຖຸສະຫຼຸບ, ໃຫ້ຂໍ້ມູນເພີ່ມເຕີມ.

2. ຄົ້ນຄວ້າກຸ່ມ

ຄໍາຖາມ:

1. ທີ່ວ້າດກະສິກຳແບບດັ່ງເດີມໃນເຂດທີ່ບໍ່ມີຊັນລະປະທານມີຮູບແບບໄດ້ແດ?
2. ການເຮັດໄຮ່ແບບເລື່ອນລອຍເປັນການກະສິກຳແບບໄດ້? ມີຢູ່ເຂດໄດຂອງໂລກ?
3. ການລົງງສັດແບບເລ່າລື່ອນເປັນຄືແນວໄດ້? ມີຢູ່ເຂດໄດຂອງໂລກ?
4. ການກະສິກຳຄົງທີ່ໃນເຂດຮ້ອນເປັນຄືແນວໄດ້? ມີຢູ່ເຂດໄດເທິງໜ້າໂລກ?

ຄໍາຕອບ:

1. ທີ່ວ້າດກະສິກຳແບບດັ່ງເດີມໃນເຂດທີ່ບໍ່ມີຊັນລະປະທານມີ 3 ຮູບແບບຕີ:
 - ການເຮັດໄຮ່ເລື່ອນລອຍໃນເຂດແຫ້ງແລ້ງ ແລະ ທະເລຊາຍ.
 - ການລົງງສັດແບບເລ່າລື່ອນ.
 - ການກະສິກຳຄົງທີ່ໃນເຂດຮ້ອນ (ສວນ ແລະ ຫົ່ງນາ).
2. ການເຮັດໄຮ່ແບບເລື່ອນລອຍເປັນການກະສິກຳແບບບຸກເບີກປ່າໄມ້, ຫົ່ງຫຍ້າໂດຍການໃຊ້ໄຟຈຸດຜົາ, ແລ້ວບຸກພິດທີ່ຕ້ອງການນ້ຳໜ້ອຍ ແລະ ທິນກັບຄວາມແຫ້ງແລ້ງເຊັ່ນ: ສາລີ, ເຮົ້າຝ້າງ, ມັນ... ເມື່ອນຳໃຊ້ດິນບໍລິເວັນນັ້ນໄດ້ 2-3 ປີ ກໍເຄື່ອນຍ້າຍໄປບໍລິເວັນໃໝ່, ປະໃຫ້ດິນພື້ນຕົວປະມານ 7-10 ປີ ຈຶ່ງກັບມານຳໃຊ້ໃໝ່. ການເຮັດໄຮ່ຕ້ອງການເນື້ອທີ່ກວ້າງຂວາງ, ຜົນຍະລິດຕໍ່າ, ສາມາດລົງງປະຊາກອນໄດ້ໜ້ອຍ. ການເຮັດໄຮ່ເລື່ອນລອຍມີໝາຍໃນທະວີບອາຟຣິກາໂດຍສະເພາະໄກ້ກັບທະເລຊາຍ. ນອກນັ້ນ, ຍັງມີຢູ່ໃນເຂດອາເມຣິກາ ແລະ ອາຊີ.
3. ການລົງງສັດແບບເລ່າລື່ອນ: ສັດລົງງເປັນສັດທີ່ທິນຕໍ່ກັບຄວາມແຫ້ງແລ້ງ, ເຄື່ອນຍ້າຍໄປຕາມລະດຸການ, ແຫ້ງນ້ຳ ແລະ ຫົ່ງຫຍ້າ ແລະ ຕາມເສັ້ນທາງເກົ່າຍ່າຍສະເໝີ. ເປັນ

ຮູບແບບຂອງການລົງສັດໃນເຂດທະເລຊາຍຊາຮາຖາຂອງທະວີບອາພຣິກາ ແລະ
ໃນເຂດທະເລຊາຍໄກບີຂອງທະວີບອາຊີ.

4. ການກະສິກຳຄື່ງທີ່ໃນເຂດຮອນ ພາຍໃນເປັນບ້ານ, ອ້ອມບ້ານເປັນສວນຄົວ ແລະ
ຕົ້ນໄມ້ກິນໝາກ (ສະໜອງຜັກ-ໝາກໄມ້ຕາມລະດຸການ), ຖັດຈາກສວນຄົວເປັນທີ່ງ
ນາ (ປຸກພິດທັນຍາຫານ) ແລະ ວົງນອກສຸດເປັນຄັ້ງ ຫຼື ໂຄກ ຫຼື ທີ່ກິກເຮື້ອ ເພື່ອການ
ລົງສັດແບບປະປ່ອຍ... ມີຢູ່ໃນທີ່ທະວີບອາຊີ, ອາພຣິກາ ແລະ ອາເມຣິກາລາຕິນ.
- ອຸ ຫຼື ນັກຮຽນສະຫຼຸບ ແລະ ອຸ ໃຫ້ຂໍ້ມູນເພີ່ມຕາມຄວາມເໝາະສົມ.

3. ສິນທະນາຖາມ-ຕອບ

ຄໍາຖາມ 1: ການກະສິກຳໃນເຂດໄອອາຊີດເປັນຄືແນວໃດ?

ຄໍາຕອບ: ເປັນແບບກະແຈກກະຈາຍຂຶ້ນກັບແຫ່ງນັ້ນ ຫຼື ການຊົນລະປະທານ, ເປັນຈຸດສີ
ຂງວນອຍໆຢູ່ກາງເນື້ອທີ່ກວ້າງໃຫຍ່ຂອງທະເລຊາຍ, ເປັນແບບກະເສດສຸມ, ມັກປຸກ
ພິດເປັນຊັ້ນໆເຊັ່ນ: ປຸກຕົ້ນປາມ ໃຕ້ຮີມຕົ້ນປາມປຸກຜັກ ແລະ ພິດທັນຍາຫານຕ່າງໆ
ທີ່ສາມາດເກັບກຸ້ມືນຜະລິດໄດ້ຫຼາຍໆງົ້ກັ້ນໃນຮອບໜຶ່ງປີ.

- ອຸສະຫຼຸບ ແລະ ເພີ່ມເຕີມຂໍ້ມູນທີ່ເໝາະສົມ.

ຄໍາຖາມ 2: ໃນເຂດທີ່ພູງອັນກວ້າງໃຫຍ່ໃນທະເລຊາຍ ການກະສິກຳມີລັກສະນະແນວ
ໃດ?

ຄໍາຕອບ: ໃນເຂດທະເລຊາຍທີ່ມີຊົນລະປະທານ (ຈາກເຂື່ອນ, ອ່າງເກັບນັ້ນ, ເຄື່ອງສູບ
ນັ້ນ) ການກະສິກຳມີຫຼາຍຮູບແບບຄື:

- ເຂດແຄມແມ່ນັ້ນນິນໃນປະເທດເອຍີບ; ບາງແຫ່ງປຸກພິດຄ້າຍຄືກັບເຂດໄອອາຊີດ.
ແຕບງາແຫ່ງປຸກເປັນແຖວ, ພິດຕົ້ນຕົ້ນໃນເຂດນີ້ແມ່ນຝ້າຍ.
- ເຂດແຄມແມ່ນັ້ນສິນຫຼຸໃນປະເທດປາກິດສະຖານໃນລະດຸໜາວປຸກເຂົ້າປະເລສວນໃນ
ລະດຸຮອນປຸກຝ້າຍ, ປະດີນໄວ້ໃນໄລຍະໜຶ່ງເພື່ອເປັນບ່ອນລົງສັດ.
- ໃນປະເທດອຸດສະເບກິດສະຖານ, ສ້າງເປັນນິຄົມກວ້າງໃຫຍ່ປຸກພິດຊະນິດງວໂຕ
ຝ້າຍ.
- ອຸສະຫຼຸບ ແລະ ໃຫ້ຂໍ້ມູນເພີ່ມເຕີມ.

ຄໍາຖາມ 3: ການກະສິກຳທີ່ເດັ່ນຂອງທະວີບອາຊີແມ່ນການກະສິກຳປະເຍດໃດ? ແລະ
ມີລັກສະນະຄືແນວໃດ?

ຄໍາຕອບ: ການກະສິກຳທີ່ເຕັ້ນຂອງທະວີບອາຊີແມ່ນການເຮັດນາປູກເຂົ້າ. ທີ່ຈຸນາສ່ວນໃຫຍ່ກວມເອົາເນື້ອທີ່ຂອງທີ່ພົງງແຕ່ຍັງມີນາແບບຂັ້ນໄດ້ເຊັ່ນ: ໃນອີນໂດເນເຊຍ. ບ້ານຕ່າງໆຈະຈຸມກັນຢູ່ເປັນຈຸດຈົງບ່ອນປູກຝັງໃຫ້ກວ້າງຂວາງ. ການເຮັດນາສ່ວນຫຼາຍຍັງໃຊ້ແຮງງານຄົນ ແລະ ສັດ ແລະ ດຳເນີນໃນລະດຸຜົນເປັນຕົ້ນຕໍ່. ແຕ່ປັດຈຸບັນເລີ່ມໃຊ້ເຄື່ອງກິນຈັກ, ນຳໃຊ້ຂົນລະປະຫາດ (ສາມາດເກັບກູ່ວໄດ້ 2-4 ຄັ້ງຕໍ່ປີ) ໃຊັ້ງຝູ່ວິທະຍາສາດແກນຝູ່ຈາກສັດ.

- ອູສະບູບ ແລະ ໃຫ້ຂໍ້ມູນເພີ່ມຕົ້ມ.

4. ຄົ້ນຄວ້າກຸ່ມ

ຄໍາຖາມ:

1. ມະນຸດໄດ້ຈັດສັນພື້ນທີ່ຊັນນະບົດຄືແນວໃດໃນແຕ່ລະໄລຍະ?
2. ມະນຸດໄດ້ປັບຕົວເຂົ້າກັບທຳມະຊາດຄືແນວໃດ? ແລະ ເຂດໄດ້ໃນໂລກທີ່ມະນຸດຕ້ອງໄດ້ປັບຕົວເຂົ້າກັບທຳມະຊາດ?
3. ມະນຸດໄດ້ດັດສ້າງທຳມະຊາດຄືແນວໃດ? ແລະ ເຂດໄດ້ທີ່ມີການດັດສ້າງຫຼາຍໃນໂລກ?

ຄໍາຕອບ:

1. ການຈັດສັນພື້ນທີ່ຊັນນະບົດເລີ່ມຈາກນຳເອົາຜົນຜະລິດຕ່າງໆຈາກໜ້າດິນ, ນັ້າ, ປ່າໄມ້ (ເປັນແບບທຳມະຊາດ), ເລີ່ມສ້າງທີ່ວັດກະສິກຳ (ຖາງປ່າ, ຈຸດປ່າ) ແລະ ນຳໃຊ້ອຸປະກອນທີ່ຫຼາຍ້ງເຊັ່ນ: ມິດ, ພ້າ, ຈີກ, ສົງມ, ໄຖ (ເນື້ອທີ່ຍັງບໍ່ກວ້າງຂວາງ) ແລະ ນຳໃຊ້ເຄື່ອງຈັກ, ນຳໃຊ້ຝູ່ວິທະຍາສາດ (ເນື້ອທີ່ຍັງກວ້າງຂວາງ).
2. ມະນຸດໄດ້ປັບຕົວເຂົ້າກັບທຳມະຊາດຄື: ໃນເຂດທີ່ມີຄົນໜາແໜ້ນ, ການປູກຝັງຍັງບໍ່ທັນຄົງທີ່, ຍັງອາໄສສະພາບທຳມະຊາດ (ລະດຸການ ແລະ ຄວາມແຫ້ງແລ້ງ), ການປູກຝັງບໍ່ເປັນລະບົບລະບຽບ, ບໍ່ສາມາດຄວບຄຸມທຳມະຊາດ. ມີຫຼາຍໃນເຂດຮອນແຫ້ງແລ້ງ, ເຂດຊາວານໃນອາຟຣີກາ ແລະ ອາເມຣີກາລາຕິນ, ໃນເຂດປ່າໄມ້ (ປ່າດົງດິບ, ປ່າຮອນຊຸ່ມ...) ໃນທະວີບອາເມຣີກາລາຕິນ ແລະ ທະວີບອາຊີ.
3. ມະນຸດໄດ້ດັດສ້າງທຳມະຊາດຄື: ໄດ້ນຳໃຊ້ດິນເຕັມຂະໜາດຂອງມັນຢູ່ຄົງທີ່, ຊາວກະສິກອນມີກຳມະສິດໃນທີ່ດິນຂອງຕິນ ແລະ ທຳການປູກຝັງເອົາເອງເຊັ່ນ:
 - + ໃນເຂດສາຍພູອັງເດີຂອງອາເມຣີກາລາຕິນ.

- + ໃນເຂດແຄມັງມະຫາສະໝຸດຂັດລັງເທິກໃນທະວີບເຮືອບ.
- + ໃນເຂດແຄມັງມະຫາສະໝຸດປາຊີ້ພິກ ແລະ ອິນເດຍໃນທະວີບອາຊີ.
- ອູສະຫຼຸບ ແລະ ໄທຂໍ້ມູນເພີ່ມຕາມຄວາມເໝາະສົມ.

5. ຄົ້ນຄວາກຸມ ຫຼື ສິນທະນາເປັນຄູ່

ຄໍາຖາມ:

1. ທີ່ວໜັດກະສິກຳແບບສະໄໝໃໝ່ໃໝ່ມີຮູບລັກສະນະຄືແນວໃດ?
2. ນີ້ຄົມກະເສດເປັນຄືແນວໃດ? ແລະ ມີຢູ່ເຂດໃດເທິງໜ້າໂລກ?
3. ການກະສິກຳແບບກະເສດສຸມເປັນຄືແນວໃດ? ມີຢູ່ເຂດໃດແດ?
4. ການລົງຈຶດແບບສຸມເປັນຄືແນວໃດ? ແລະ ມີຢູ່ເຂດໃດແດ?
5. ສັບພະກະເສດແບບອຸດສາຫະກຳເປັນຄືແນວໃດ? ແລະ ມີຢູ່ເຂດໃດແດ?

ຄໍາຕອບ:

1. ທີ່ວໜັດກະສິກຳແບບສະໄໝໃໝ່ໃໝ່ມີ 4 ຮູບລັກສະນະຄື:
 - ນີ້ຄົມກະເສດ
 - ການກະສິກຳແບບກະເສດສຸມ
 - ການລົງຈຶດແບບສຸມ
 - ສັບພະກະເສດແບບອຸດສາຫະກຳ
2. ນີ້ຄົມກະເສດເປັນສ່ວນຂະໜາດໃຫຍ່ທີ່ຕ້ອງການເນື້ອທີ່ກວ້າງ, ນຳໃຊ້ວິທີການກ້າວໜ້າດ້ານວິທະຍາສາດ, ພິດທີ່ປຸກໃນນີ້ຄົມແມ່ນພິດຊະນິດດູວເຊັ່ນ: ຢ່າງກາວຊຸ, ຊາ, ກາເພ, ກາກາວ, ກ້ວຍ, ປາມ... ຕ້ອງການແຮງງານຄົນຫຼາຍດ້ວຍຄ່າແຮງງານຕໍ່າ. ນີ້ຄົມກະເສດສ່ວນຫຼາຍຕັ້ງຢູ່ແຄມທະເລໃນເຂດຮອນ ແລະ ບໍ່ໄກຈາກທ່າເຮືອ.
3. ການກະສິກຳແບບກະເສດສຸມເປັນການກະສິກຳທີ່ບໍ່ຕ້ອງການເນື້ອທີ່ດິນກວ້າງຂວາງ, ປຸກພິດຊະນິດຕ່າງໆຄືກັນກັບນີ້ຄົມກະເສດ ແຕ່ນໍາໃຊ້ເຕັກນິກວິທະຍາສາດອັນກ້າວໜ້າ. ບາງແຫ່ງບໍ່ອ້າໄສດິນທຳມະຊາດ (ສ້າງສະໜາມດິນທຽມ, ເຮືອນແກ້ວ...) ຍົກເວັ້ນໝາກອະຈຸນໍທີ່ຕ້ອງການດິນ ແລະ ພູມອາກາດທຳມະຊາດຈຶ່ງໄດ້ຄຸນະພາບ.
4. ການລົງຈຶດແບບສຸມເປັນການລົງຈຶດໃນເນື້ອທີ່ແຄບ ຫຼື ໃນອາຄານ, ສັດໄດ້ຮັບການລົງຈຶດແບບອຸດສາຫະກຳເຊັ່ນ: ມີການເລືອກເພີ່ມພັນສັດ, ສ່ວຍປັບປຸງກັນ, ທ່າຍ້າ ຫຼື ອາຫານອື່ນໆແມ່ນຜູ້ລົງຮັບຜິດຊອບ, ໄດ້ຮັບການຄຸແລເປັນຢ່າງດີ.

5. สับพะภะเสนอแบบอุดสาขะกำ เป็นงานภาษาสิ่งภาษาบลีมภาษา มีงานปูภพิด อุดสาขะกำ, หันยาหาน, ห้ย้า และ ลูงสัດไบพ้อม. นำໃຊ້ເມືອງທີຂະໜາດກາງ ຫາຂະໜາດໃຫຍ່ເປັນໄປຕາມກົນໄກເສດຖະກິດການຕະຫຼາດ. ແຮງງານມີການແບ່ງ ວຽກກັນເຊັ່ນ: ດ້ານການປູກ, ດ້ານການລົງ, ດ້ານບໍລິຫານ, ດ້ານເສດຖະກິດ...ດິນ ເປັນພຽງການຮອງຮັບສະໜອງວັດຖຸໃບ, ກະສິກຳບ້ອນວັດຖຸໃບໃຫ້ອຸດສາຫະກຳບຸກ ແຕ່ງ, ອຸດສາຫະກຳສະໜອງສິນຄ້າໃຫ້ຕະຫຼາດ... ການກະສິກຳແບບນີ້ຂະໜາຍຕົວ ໃນການາດາ, ສະຫະລັດອາເມຣິກາ ແລະ ເຊດທີ່ງປາມປາ (Pampa) ໃນອາເມຣິກາ ໄຕ.

- ទូសម្រួល និង ទីតាំងរបស់វានៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា

5. ການວັດ ແລະ ປະເມີນຜົນ

ສັງເກດນັກຮຽນຈາກ:

- គោមເិចាញីស៊ីនការពាបតាំងមខេរូណុយ
 - គោមເីជាញីមើលនិងបិទក្សុយខេរូណុយ
 - ការពាបសវនុនការនឱ្យកិចចារំពាក់
 - ប័ណ្ណភាគធមខេរូណុយ

ນາຂັ້ນໄດໝູ່ທີ່ເກະບາຫຼື, ອິນໄດເມເຊຍ

สวนปาล์ม

งานเก็บฝ้ายในปะเหดเฉียวบ

ບົດທີ 18 ພັນທີອຸດສາຫະກຳຂອງໄລກ

ເລກ 6 ຊົ່ວໂມງ

1. ຈຸດປະສົງ

ເພື່ອໃຫ້ນກຽງສາມາດ:

- ອະທິບາຍຄວາມສໍາຄັນຂອງຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດຕໍ່ການຂະໜາຍອຸດສາຫະກຳ
 - ສະເໜີຂະບວນວິວດຂອງການສ້າງຕັ້ງວິສາຫະກິດ ແລະ ໂຮງງານອຸດສາຫະກຳປະເພດຕາງໆ.
 - ສົມທຸກພື້ນທີ່ອຸດສາຫະກຳໃນບັນດາປະເທດທີ່ພັດທະນາ ແລະ ບັນດາປະເທດທີ່ກຳລັງພັດທະນາ.
 - ອະທິບາຍກ່ຽວກັບບັນດາປະເທດອຸດສາຫະກຳໃໝ່.

2. เมืองในตีนเขาร

1. គោមសំតានខទ្ធផលយករដ្ឋបាលមាត្រាជាណ និង ផ្ទាល់បាលមាត្រាជាណ
 2. ខេត្តបាលមាត្រាជាណនិងបាលមាត្រាជាណ
 3. ពីរបាលមាត្រាជាណនិងបាលមាត្រាជាណ
 4. ពីរបាលមាត្រាជាណនិងបាលមាត្រាជាណ

3. สี่ก้านสอน

- ប៉ូម ធម្មនគរ វិទ្យាមុនសាត់ ៩.៥
 - ប៉ូម កុំពី កុំពី វិទ្យាមុនសាត់ ៩.៥
 - ខែបុណ្យ វារ៉ាវ កុំពី នគរ វិទ្យានុត្រសាខាអំពាំង និង វិសាទម្នវិទ្យាល័យ.

4. ກິດຈະກຳ

1. ລະດົມສະໜອງ

ຄໍາຖາມ: ວິສາຫະກິດອຸດສາຫະກຳຄວນຈັດຕັ້ງຢູ່ໄສຈຶ່ງຈະເໝາະສົມ?

ຄໍາຕອບ: ເພື່ອຫຼຸດຜ່ອນມູນຄໍາຂອງການຜະລິດຄວນຈັດຕັ້ງຢູ່ໄກແຫ່ງຊັບພະຍາກອນໃດໜຶ່ງ, ແຫ່ງພະລັງງານໃດໜຶ່ງ, ແຫ່ງແຮງງານຄົນ, ແຫ່ງນຳ, ຕະຫຼາດ ແລະ ສູນກາງການ

ຄົມມະນາຄົມ. ສະຫຼຸບແລ້ວຖ້າໄກໝາຍແຫ່ງຈະຫຼຸດຜ່ອນມູນຄ່າການຜະລິດໄດ້ໝາຍ.

- ຖຸສະຫຼຸບ ແລະ ໃຫ້ຂໍ້ມູນເພີ່ມ ຫຼື ໃຫ້ຕົວຢ່າງໂຮງງານອຸດສາຫະກຳໃດໜຶ່ງກຳໄດ້.

2. ຄົ້ນຄວ້າກຸ່ມ

ຄໍາຖາມ:

1. ການປະຕິວັດດ້ານການຄົມມະນາຄົມມີບົດບາດແນວໃດ ຕໍ່ການສ້າງຕັ້ງວິສາຫະກິດ ຫຼື ໂຮງງານອຸດສາຫະກຳ?
2. ການຫັນເປັນວິສາຫະກິດອຸດສາຫະກຳຄືບຊຸດ ຫຼື ໂຮງງານມີຄວາມຕ້ອງການປັດໄຈ ໄດແດ່?
3. ພັນທີອຸດສາຫະກຳເກົ່າຕັ້ງຢູ່ເຂດໃດ? ໄດ້ປົງນແປງສະພາບເປັນແນວໃດໃນບັດຈຸບັນ?
4. ພັນທີອຸດສາຫະກຳໃໝ່ຕັ້ງຢູ່ເຂດໃດແດ່?

ຄໍາຕອບ:

1. ການປະຕິວັດດ້ານການຄົມມະນາຄົມໄດ້ເພີ່ມຄວາມວ່ອງໄວໃນການບໍລິການ, ຫຼຸດຜ່ອນຄ່າຂົນສົງລົງເຊັ່ນ: ລົດໄຟ, ເຮືອສາມາດບັນຫຼຸກໄດ້ໝາຍໃນຂະບວນຄູວ ຫຼື ລໍາຄູວ.
2. ການຫັນເປັນການອຸດສາຫະກຳຄືບຊຸດ:
 - ມີການປະຕິວັດດ້ານເຕັກໄນ ໂລືຊີ.
 - ມີການໃຊ້ຈ່າຍສູງໃນການຄົ້ນຄວ້າເພື່ອພັດທະນາຄຸນະພາບ.
 - ຕ້ອງການທຶນໝາຍ.
 - ໂຮງງານຕັ້ງຢູ່ໄກໝາຍບໍລິການ, ໄກຕົວເມືອງທີ່ສາມາດແລກປ່ຽນຂ່າວສານໄດ້ໄວ, ສະໜອງແຮງງານຄົນລາຄາຖືກ ແລະ ມີຄວາມຊຳນິຊຳນານສູງ.
3. ພັນທີອຸດສາຫະກຳເກົ່າ:
 - ໃນປະເທດທີ່ພັດທະນາແລ້ວຕັ້ງຢູ່ໃນຕົວເມືອງ, ແຂດປະຫວັດສາດເກົ່າແກ່, ແຫ່ງຊັບພະຍາກອນ, ແຂດທີ່ມີແຮງງານໝາຍ, ໄກຕະໝາດຈຳໜ່າຍ.
 - ແຕ່ເນື່ອງຈາກມີຄວາມຈຳເປັນໝາຍຢ່າງເຊັ່ນ: ເນື້ອທີ່ແຄບບໍ່ສາມາດຂະຫຍາຍໂຮງງານ, ເສັ້ນທາງຈຳກັດ, ມີສົງດັງ, ຄວັນ, ສິ່ງແວດລ້ອມເປັນພິດ. ໂຮງງານຕັ້ງຢູ່ດັດ

ເຊົາ (ປີດ) ຍົກຍ້າຍໄປນອກເມືອງ ຫຼື ໄປປະເທດຂຶ່ນເລີຍ. ສະຖານທີ່ເກົ່າຂອງໄຮງ່ານຕຶກດັດແບງເປັນຢ່າງອື່ນເຊັ່ນ: ສວນສາຫາລະນະ, ທາງດ່ວນເປັນຕົ້ນ.

4. ພື້ນທີ່ອຸດສາຫະກຳໃໝ່:

- + ຕັ້ງຢູ່ໃນເຂດທີ່ມີເນື້ອທີ່ກວ້າງຂວາງ.
- + ມີຄວາມສະດວກໃນການເຂົ້າ ແລະ ອອກໄຮງ່ານ.
- + ໄກສູນກາງດ້ານເຕັກໂນໂລຊີ.
- + ມີການບໍລິການສະດວກ.
- + ມີສູນຄົນຄວ້າ.
- + ໄກ້ມະຫາວິທະຍາໄລຕ່າງໆ.
- + ໄກແຄມທະເລ.
- + ໄກແຮງ່ານທີ່ມີຄວາມຊຳນິຊຳນານ.
- + ໄກສູນກາງດ້ານຄົມມະນາຄົມ.
- ຖຸສະຫຼຸບ ແລະ ໃຫ້ຂໍ້ມູນເພີ່ມ ຫຼື ບາງຕົວຢ່າງໄຮງ່ານອຸດສາຫະກຳ.

3. ສິນທະນາຖາມ-ຕອບ

ຄໍາຖາມ 1: ສະພາບອຸດສາຫະກຳໃນບັນດາປະເທດທີ່ກຳລັງພັດທະນາເປັນຕີແນວໃດ?

ຄໍາຕອບ: ດ້ານອຸດສາຫະກຳມີການຂະຫຍາຍຕົວຊ້າ, ອຸດສາຫະກຳສະເພາະມີໜີ້ອຍ (ສ່ວນຫຼາຍເປັນໄຮງ່ານທີ່ຜະລິດສິນຄ້າຮັບໃຊ້ທີ່ວ່ໄປ), ເຕັກນິກການຜະລິດແບບງ່າຍ ດາຍຍັງບໍ່ສູງ ແລະ ແຮງ່ານບໍ່ທັນມີຄວາມຊຳນິຊຳນານສູງ.

- ຖຸ ຫຼື ນັກຮຽນສະຫຼຸບເນື້ອໃນທີ່ສໍາຄັນ ແລະ ເພີ່ມຕາມຄວາມເໝາະສົມ.

ຄໍາຖາມ 2: ການສ້າງຕັ້ງໄຮງ່ານອຸດສາຫະກຳໃນບັນດາປະເທດທີ່ກຳລັງພັດທະນາມີອຸປະສົງແນວໃດ?

ຄໍາຕອບ: ການສ້າງຕັ້ງໄຮງ່ານອຸດສາຫະກຳ ໃນບັນດາປະເທດທີ່ກຳລັງພັດທະນາມີອຸປະສົງແນວໃດ ແລະ ອື່ນໆ ດັ່ງນີ້ແມ່ນຕົ້ນຕໍ່ແມ່ນເງິນທຶນ (ບໍ່ຫຼາຍ), ເຕັກໂນໂລຊີບໍ່ສູງ, ນັກວິຊາການ (ຂາດຄວາມຊຳນິຊຳນານ) ແລະ ອື່ນໆ.

- ຖຸສະຫຼຸບ ແລະ ເພີ່ມຂໍ້ມູນຕາມຄວາມເໝາະສົມ.

ຄໍາຖາມ 3. ການສ້າງໄຮງ່ານອຸດສາຫະກຳໃນບັນດາປະເທດກຳລັງພັດທະນາໄລ້ນຳໃຊ້ຮູບແບບໃດແດ?

ຄໍາຕອບ: ບັນດາປະເທດກຳລັງພັດທະນາໄດ້ນຳໃຊ້ຮູບແບບຕີ:

- ບາງປະເທດໄດ້ກູ້ຢືມທຶນມາສ້າງໂຮງງານອຸດສາຫະກຳແຕ່ນຳໄປສູງການຕິດໜີ້ຫຼາຍ
- ບາງປະເທດໄດ້ໃຫ້ຕ່າງປະເທດມາລົງທຶນ ແຕ່ມີຂໍເສຍຄືກັນເຊັ່ນ: ແຮງງານທົ່ວງຖິ່ນບໍ່ພ້ອມ, ສີມີແຮງງານບໍ່ໄດ້ມາດຖານ, ໂຮງງານໃຫຍ່ເຕັມໄປ, ຕະຫຼາດແຄບ, ບໍ່ສາມາດເຄືອນໄຫວໄດ້ເຕັມສ່ວນ ແລະ ປະຊາຊົນພາຍໃນປະເທດບໍ່ໄດ້ຊົມໃຊ້ຜົນຜະລິດເຫົ່າຫຼືຄວນ.

- ຖຸສະຫຼຸບ ແລະ ໃຫ້ຂໍ້ມູນເພີ່ມຕາມຄວາມເໝາະສົມ.

ຄໍາຖາມ 4: ການຫັນເປັນອຸດສາຫະກຳ ໃນບັນດາປະເທດທີ່ກຳລັງພັດທະນາມີສະພາບໄດ້ແດ່? (ໄດ້ສະເພາະປະເທດໃນອາເມຣິກາລາຕິນ).

ຄໍາຕອບ: ການຫັນເປັນອຸດສາຫະກຳ ໃນບັນດາປະເທດທີ່ກຳລັງພັດທະນາມີສະພາບຕີ:

- ບາງປະເທດໄດ້ເລືອກເອົາທິດທາງຫັນເປັນອຸດສາຫະກຳປົງປະການການນຳເຂົ້າ ໂດຍເລີ່ມຈາກເຄື່ອງບໍລິໂພກ ແລະ ອຸປະໂພກ. ລັດເກັບພາສີ ແຕ່ອຸດສາຫະກຳຂະຫຍາຍຕົວຊ້າ, ຕະຫຼາດຈຳໜ່າຍຈຳກັດ.
- ບາງປະເທດເລືອກສົ່ງຜະລິດຕະພັນດ້ານກະສິກຳ, ນັ້ນມັນ, ແຮ່ທ່າດອອກຂາຍ ແຕ່ບໍ່ຊຸກຍູ້ອຸດສາຫະກຳ ເພາະສິນຄ້າທີ່ສົ່ງອອກມີລາຄາຕໍ່າ.
- ບາງປະເທດເລືອກອຸດສາຫະກຳ ທີ່ຊຸກຍູ້ຂະແໜງອຸດສາຫະກຳອື່ນງ່າງ (ໄດ້ສະເພາະແມ່ນເຄື່ອງອາໄຫຼ້), ແຕ່ບັນຫາແມ່ນຂາດເງິນທຶນ ແລະ ມີຄວາມຫຍຸ້ງຍາກໃນການຄຸ້ມຄອງໃນບັນດາໂຮງງານຕ່າງໆ ແລະ ບໍ່ໄດ້ເອົາໃຈໃສ່ດ້ານການກະສິກຳ.
- ຖຸສະຫຼຸບ ແລະ ໃຫ້ຂໍ້ມູນເພີ່ມຕາມຄວາມເໝາະສົມ.

ຄໍາຖາມ 5: ບັນດາປະເທດອຸດສາຫະກຳໃໝ່ ຫຼື 4 ເສືອໃໝ່ຂອງອາຊີມີປະເທດໄດ້ແດ່?

ຄໍາຕອບ: ບັນດາປະເທດອຸດສາຫະກຳໃໝ່ ຫຼື 4 ເສືອໃໝ່ຂອງອາຊີມີຕີ:

- + ເຕົາຫຼືໃຕ້
 - + ໄຕ້ຫວັນ
 - + ຮີງກົງ
 - + ສົງກະໂປ
- ຖຸສະຫຼຸບ ແລະ ໃຫ້ຂໍ້ມູນເພີ່ມຕາມຄວາມເໝາະສົມ.

5. រាយការ និង បច្ចេកទេស

សំណង់រាយការនៃក្រសួង:

- គោលការណ៍ដែលត្រូវបានដាក់ជាអនុវត្តន៍
- គោលការណ៍ដែលត្រូវបានដាក់ជាអនុវត្តន៍
- បង្កើតរាយការណ៍ដែលត្រូវបានដាក់ជាអនុវត្តន៍
- ការបង្កើតរាយការណ៍ដែលត្រូវបានដាក់ជាអនុវត្តន៍

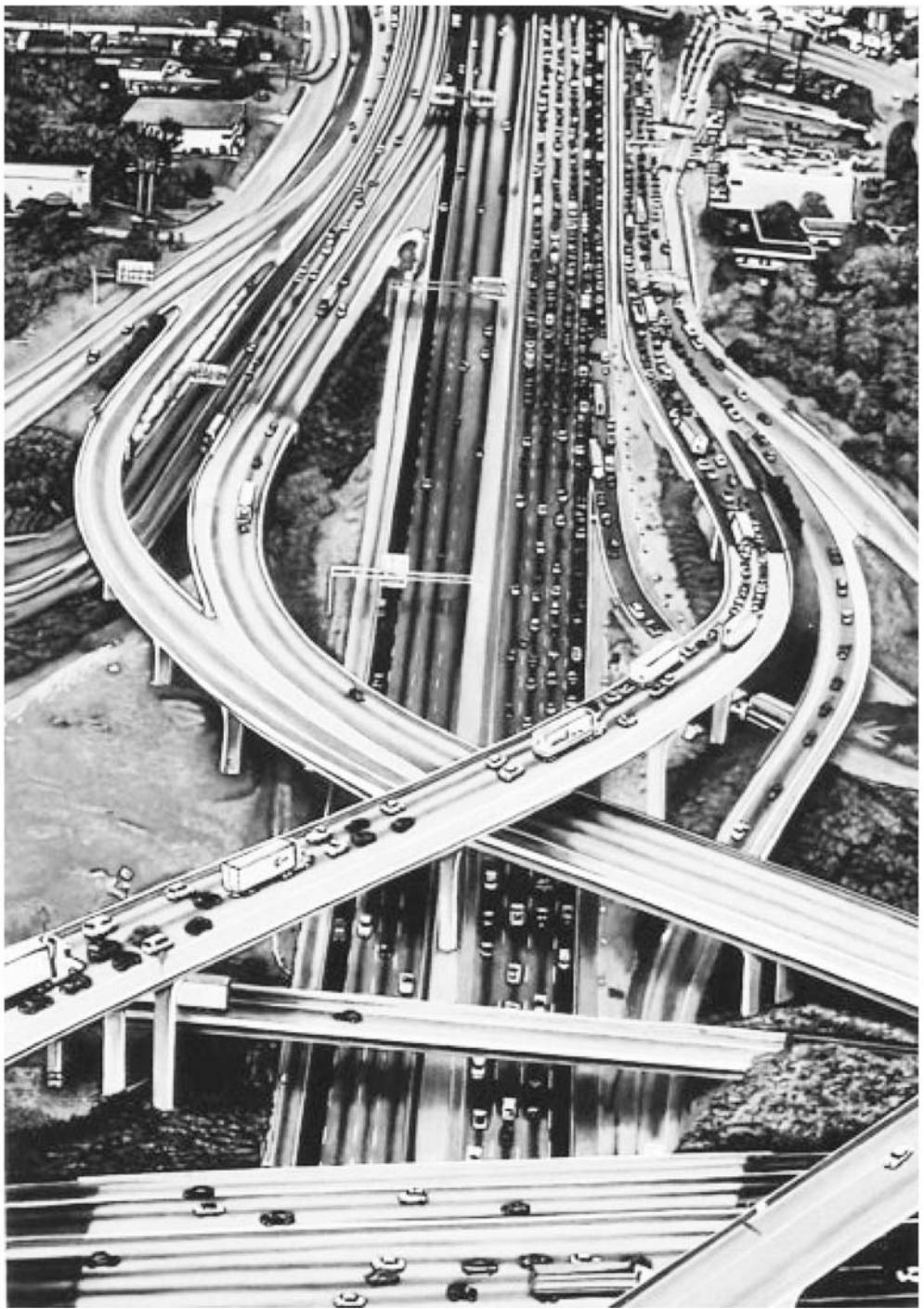
ការបង្កើតរាយការណ៍ នូវការដោយឥតធម្មតាឯកការណ៍ (Robot) មួយគ្រឿង

ໂຮງງານລົດຢູ່ດີທອຍ, ສະຫະລັດອາເມຣິກາ

ໂຮງງານປະກອບເຄື່ອງບິນໂບອີງຢູ່ຊີແຕີນ (Seattle), ສະຫະລັດອາເມຣິກາ

ເສັ້ນຫາງດວນ (High way/Toll way)

ບົດທີ 19 ພື້ນທີ່ການທ່ອງທ່ຽວ

ເວລາ 4 ຂຶ້ວໂມງ

1. ຈຸດປະສົງ

ເພື່ອໃຫ້ນັກຮຽນສາມາດ:

- ເຂົ້າໃຈ ແລະ ອະທິບາຍໄດ້ກ່າງວັບການຂະຫຍາຍຕົວຂອງການທ່ອງທ່ຽວ.
- ບອກຄວາມໝາຍຂອງການພັກຜ່ອນ ແລະ ການທ່ອງທ່ຽວ.
- ສົມທູບພື້ນທີ່ການພັກຜ່ອນ ແລະ ພື້ນທີ່ການທ່ອງທ່ຽວ.
- ອະທິບາຍເຖິງປັດໄຈຕ່າງໆທີ່ດຶງດູດການພັກຜ່ອນ ແລະ ການທ່ອງທ່ຽວ.
- ຈຳແນກໄດ້ການທ່ອງທ່ຽວຕົ້ນຕໍ່ຂອງໂລກ.
- ວິເຄາະເຖິງຜົນດີ ແລະ ຜົນເສຍຂອງການພັກຜ່ອນ ແລະ ການທ່ອງທ່ຽວ.

2. ເນື້ອໃນຕົ້ນຕໍ່

1. ການຂະຫຍາຍຕົວຂອງການທ່ອງທ່ຽວ.
2. ພື້ນທີ່ການພັກຜ່ອນ ແລະ ການທ່ອງທ່ຽວ.
3. ການພັກຜ່ອນ ແລະ ການທ່ອງທ່ຽວເປັນໄມ້ວັດຂອງການພັດທະນາ.

3. ສິ່ງການລວມ

- ປຶ້ມແບບຮຽນວິຊາພູມສາດ ມ.5
- ປຶ້ມຄູ່ມືຄູ່ວິຊາພູມສາດ ມ.5
- ຮູບພາບສະຖານທີ່ທ່ອງທ່ຽວທີ່ສໍາຄັນຕ່າງໆຂອງໂລກ
- ຮູບພາບວັດຖຸນົງຮານຕາງໆ
- ແຜນທີ່ທ່ອງທ່ຽວ
- ວາລະສານ, ແຜນພັບແນະນຳການທ່ອງທ່ຽວ
- ຫັງສີພິມ (ໂຄສະນາການທ່ອງທ່ຽວ)
- ຮູບພາບເທດສະການຕາງໆ

4. ກິດຈະກຳ

1. ສິນທະນາຖາມ-ຕອບ

ຄໍາຖາມ 1: ໃນສະໄໝກອນມະນຸດມີການພັກຜ່ອນ ແລະ ການທອງຫຼວບ?ອັນໄດເປັນສິ່ງຍັງຢືນ?

ຕອບ: ໃນສະໄໝກອນມະນຸດມີການພັກຜອນ ແລະ ການທອງຫຼາວ ແຕ່ບໍຂະຫຍາຍ, ມີ ແຕ່ເຊີນຂັ້ນຂຸນນາງທີ່ໄປພັກຜອນ ແລະ ທອງຫຼາວ. ສິ່ງຢັ້ງຍືນ: ສະໜາມສູ້ສິງໄຕໃນສະໄໝໄຣມັນ, ເມືອງເອີຣີໂດຣໃນສະໄໝກະເວັກ, ສະຖານທີ່ອາບນ້າອຸ່ນໃນສະໄໝໄຣມັນ ແລະ ກິດດາຊູຍ (Cote d'Azur) ແຄນຝ່ງທະເລແມດີແຕວາເບໃນປະເທດຟຣີ.

- ຖະແຫຼງບັນຍາ ແລະ ໄທຂໍ້ມູນທີ່ຈໍາເປັນເພີ່ມຕົມຕາມຄວາມເໝາະສິມ.

ຄໍາຖາມ 2: ສະພາບການໄດ້ທີ່ສຶ່ງຜົນສະຫອນໃຫ້ແກ່ການທ່ອງທ່ຽວ?

- + ເຫດການຕ່າງໆດ້ານການເມືອງເຊັ່ນ: ສົງຄາມ, ການໂຈລະກຳ, ການປະຫວັງ...
 - + ເຫດການຕ່າງໆດ້ານເສດຖະກິດເຊັ່ນ: ໄພເງິນເຟີ້, ເງິນຝຶດ...
 - + ເຫດການຕ່າງໆທາງທຳມະຊາດເຊັ່ນ: ແຜ່ນດິນໄໝວ, ພູໄຟລະເບີດ, ປິນຕິກໜັກ, ຄື້ນຊຸນາມີ...
 - ອຸສະຫຼຸບ ແລະ ໃຫ້ຂຶ້ນນເພີ່ມ.

ຄໍາຖາມ 3: ເປັນຫຍ້ງປະຊາກອນໃນປະເທດທີ່ພັດທະນາແລ້ວຈຶ່ງມັກໄປທ່ອງທຸງວຽກ
ກວ້າປະຊາກອນໃນປະເທດທີ່ກຳລັງພັດທະນາ?

តាំងរបៀប

- + ລາຍໄດ້ຂອງບຸກຄົນສູງ.
 - + ມີໄລຍະເວລາຫວັງຍາວ.
 - + ມີເຫດສະການຕ່າງໆໝາຍ (ດ້ານກິລາ-ວັດທະນະທຳຕ່າງໆ)
 - + ອາຍຸເຊົ້າກິນເບີຍບໍານານສັນ ແລະ ອາຍຸໃນສູງ (ໃນບັນດາປະເທດທີ່ພັດທະນາແລ້ວ)
 - ຄາສະໜີ ແລະ ໃຫ້ຂັ້ນນັ່ມເພີ່ມ

ຄໍາຖາມ 4: ມີຢັດໄຈໃດແດ່ທີ່ພາໃຫ້ການທ່ອງທ່ຽວຂະໜາຍຕົວ?

ຄໍາຕອບ:

+ ລາຍໄດ້

+ ສະຖານທີ່ເຊັ່ນ: ເຂດເມດີແຕລາເບີ, ອາຊີອາຄະເມ-ປາຊີໝິກ, ທະເລກາຫາອີບ, ເຂດພູ

+ ພູມອາກາດ: ເຢັນ, ອືບອຸນ, ແສງແດດ...

+ ພາຫະນະໃນການເດີນທາງ: ລິດ, ເຮືອ, ເຄື່ອງບິນ.

+ ການໂຄສະນາ ແລະ ບໍລິການຕ່າງໆ.

- ຖຸສະຫຼຸບ ແລະ ໃຫ້ຂໍ້ມູນເພີ່ມ ຫຼື ໃຫ້ຕົວຢ່າງຖ້າເຫັນວ່າເໝາະສີມ.

2. ລະດົມສະໝອງ

ຄໍາຖາມ: ມີປັດໄຈ ໄດ້ແດ່ທີ່ດຶງດູດນັກທ່ອງທ່ຽວ?

ຄໍາຕອບ:

- ສະພາບທຳມະຊາດເຊັ່ນ: ຂົວທັດ, ແສງແດດ, ຂົມະ, ທະເລ...

- ສະຖານທີ່ເຊັ່ນ: ປົຣາມິດ, ກຳແພງເມືອງຈິນ, ອັງກຳວັດ...

- ເຫດສະການຕ່າງໆເຊັ່ນ: ກິລາ, ການບຸນຕ່າງໆ, ອາຫານ...

3. ຄົ້ນຄວາກຸ່ມ

- ໃຫ້ນັກງຽນຄົ້ນຄວາເປັນກຸ່ມ ແລະ ແຕັມແຜນທີ່ເຂດທ່ອງທ່ຽວຂອງໂລກ (ຖ້າບໍ່ແລ້ວ ພາຍໃນຂໍ້ວໄມ້ງສອນໃຫ້ເປັນວຽກບ້ານຕໍ່).

ຄໍາຖາມ: ບັນດາເຂດທ່ອງທ່ຽວຕົ້ນຕໍ່ຂອງໂລກແມ່ນເຂດໄດແດ?

ຄໍາຕອບ: ເຂດແຄມທະເລ (ໃນພູມອາກາດອົບອຸນ-ຮອນຊຸ່ມ), ເຂດພູດອຍ (ໃນສາຍພູ ອອກກີ, ເອີຣີບ, ຍື່ປຸ່ນ ແລະ ນິວຊີແລນ).

- ຖຸສະຫຼຸບ ແລະ ໃຫ້ຂໍ້ມູນເພີ່ມຕາມຄວາມສົນໃຈຂອງນັກງຽນ.

4. ສົນທະນາເປັນຄູ່

ຄໍາຖາມ:

1. ການທ່ອງທ່ຽວມີຜົນດີແນວໄດຕໍ່ເສດຖະກິດ?

2. ການທ່ອງທ່ຽວມີຜົນເສຍແນວໄດຕໍ່ເສດຖະກິດ?

ຄໍາຕອບ:

1. ການທ່ອງທ່ຽວມີຜົນດີຕໍ່ເສດຖະກິດຄື: ນໍາລາຍໄດ້ເຂົ້າປະເທດ, ສ້າງວຽກເຮັດງານທຳ ໃຫ້ຄົນໂດຍທາງກົງເຊັ່ນ: ໂຮງແຮມ, ບໍລິສັດທ່ອງທ່ຽວ, ຂົນສົ່ງ... ແລະ ທາງອ້ອມເຊັ່ນ:

ບັນພັກ, ສະໜາມເຫັນກິລາ, ອາຫານ... ເຮັດໃຫ້ທ້ອງຖ່ວມີຂີວິດຊີວາຂຶ້ນ ແລະ ເປັນການອະນຸລັກສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ລະບົບນິເວດໄປພ້ອມໆກັນ.

2. ການທ່ອງທ່ຽວມີຜົນເສຍຕໍ່ເສດຖະກິດ:

- ການສ້າງໂຮງແຮມ ແລະ ສິ່ງກໍສ້າງຕ່າງໆ ເປັນການທຳລາຍທົວທັດທຳມະຊາດ.
- ການເຕື້ອໄຮມນັກທ່ອງທ່ຽວກະທົບກະເທືອນເຖິງພິມພິດ, ສັດປ່າ... ເກີດມິນລະພິດທາງດິນ, ນ້ຳ ແລະ ອາກາດ...
- ນໍາໃຊ້ນ້ຳໝາຍເກີດຄວາມຂັດແຍ່ງລະຫວ່າງການທ່ອງທ່ຽວ ແລະ ການກະສິກຳ.
- ເນື້ອທີ່ການທ່ອງທ່ຽວຂະໜາຍ ເນື້ອທີ່ກະສິກຳໝູດລົງ
- ການສູນເສຍວັດທະນະທຳທ້ອງຖ່ານ
- ເກີດບັນຫາຕ່າງໆ: ຕາຕະກຳ, ໂສເຢີ, ສິ່ງເສບຕິດ...
- ຖຸສະຫຼຸບ, ອາດຍົກຕົວຢ່າງຕົວຈິງໃນບ້ານເຮົາໃຫ້ນກຽງເຫັນກຳໄດ້ ແລະ ອາດໃຫ້ຂໍມູນອື່ນໆເພີ່ມ.

5. ການວັດ ແລະ ປະເມີນຜົນ

ສັງເກດນັກງຽນຈາກ:

- ຕິລາຄາຄວາມເຂົ້າໃຈຂອງນັກງຽນ
- ຄວາມສິນໃຈໃນການຄົນຄວ້າ
- ການມີສ່ວນຮ່ວມໃນກົດຈະກຳຕ່າງໆ
- ການເຮັດວຽກບ້ານ

ບົດອ່ານເພີ່ມ

ການທ່ອງທ່ຽວ ໝາຍເຖິງການເດີນທາງເພື່ອພັກຜ່ອນຢ່ອນໃຈ ຫຼື ເພື່ອຄວາມສະໜຸກສະໜານຕົ້ນເຕັ້ນ ຫຼື ເພື່ອຫາຄວາມຮູ້. ອົງກອນການທ່ອງທ່ຽວຂອງສະຫະປະຊາຊາດ (World Tourist Organization) ກໍານົດໄວ້ວ່າ: ການທ່ອງທ່ຽວໝາຍເຖິງການເດີນທາງຈາກບ້ານເພື່ອຈຸດປະສົງໃນການພັກຜ່ອນ.

ປະເພດຂອງການທ່ອງທ່ຽວປະກອບມີ:

1. ການທ່ອງທ່ຽວດ້ານກະສິກຳ ເປັນການທ່ອງທ່ຽວໃນພື້ນທີ່ຊຸມຊົນກະສິກຳເຊັ່ນ: ສວນສະໜຸນໄພ, ພາມລົງລັດ ແລະ ສັດລົງລວມເຖິງແຫຼ່ງເພາະລົງລັງສັດນໍາຕ່າງໆ.

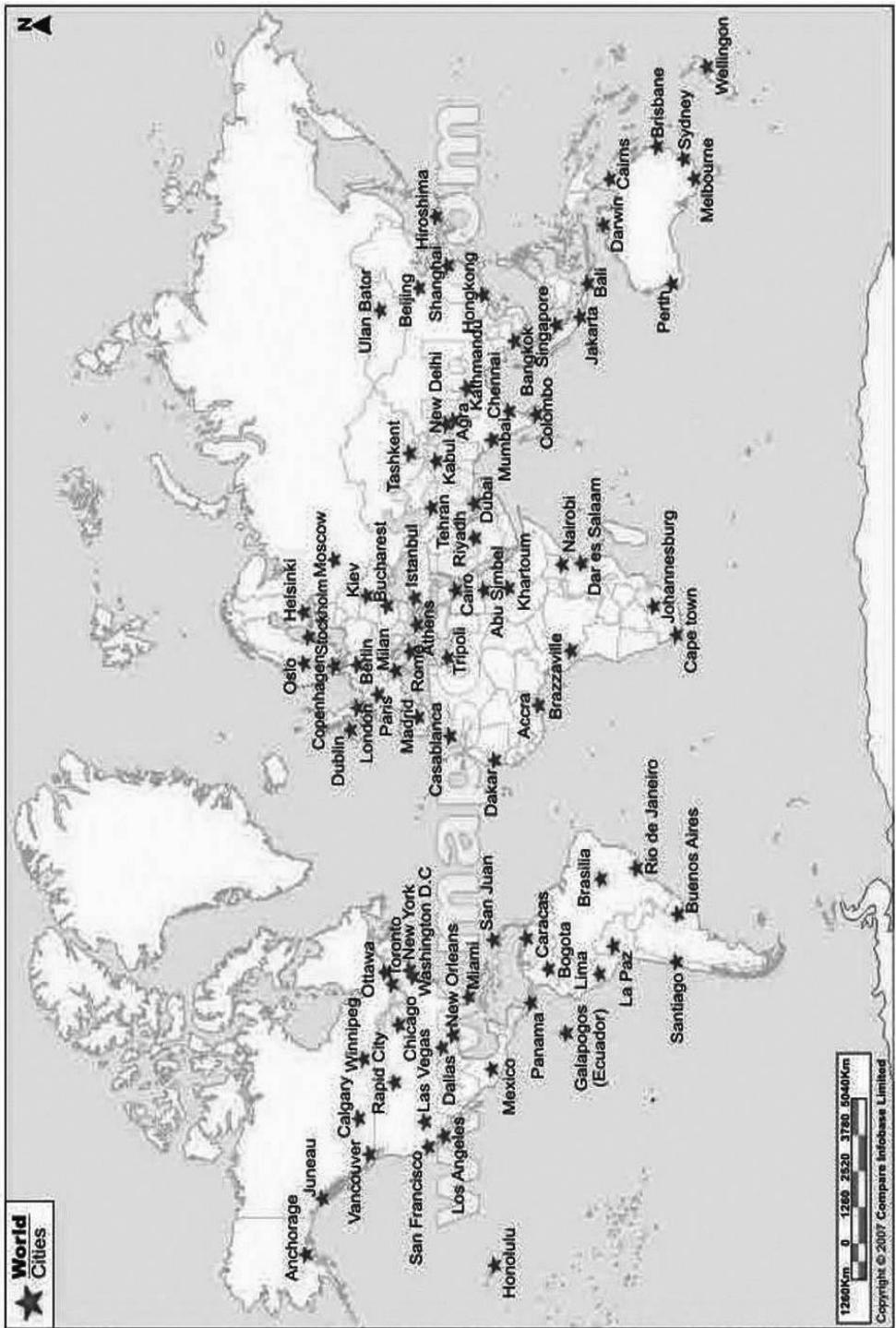
2. ការអំពីការប្រើប្រាស់ការគ្រប់គ្រងសម្រាប់ការប្រើប្រាស់ការគ្រប់គ្រងនៃការប្រើប្រាស់ការគ្រប់គ្រង។
3. ការអំពីការប្រើប្រាស់ការគ្រប់គ្រងនៃការប្រើប្រាស់ការគ្រប់គ្រង និង ការអំពីការប្រើប្រាស់ការគ្រប់គ្រងនៃការប្រើប្រាស់ការគ្រប់គ្រង។
4. ការអំពីការប្រើប្រាស់ការគ្រប់គ្រងនៃការប្រើប្រាស់ការគ្រប់គ្រងនៃការប្រើប្រាស់ការគ្រប់គ្រងនៃការប្រើប្រាស់ការគ្រប់គ្រង។
5. ការអំពីការប្រើប្រាស់ការគ្រប់គ្រងនៃការប្រើប្រាស់ការគ្រប់គ្រង។

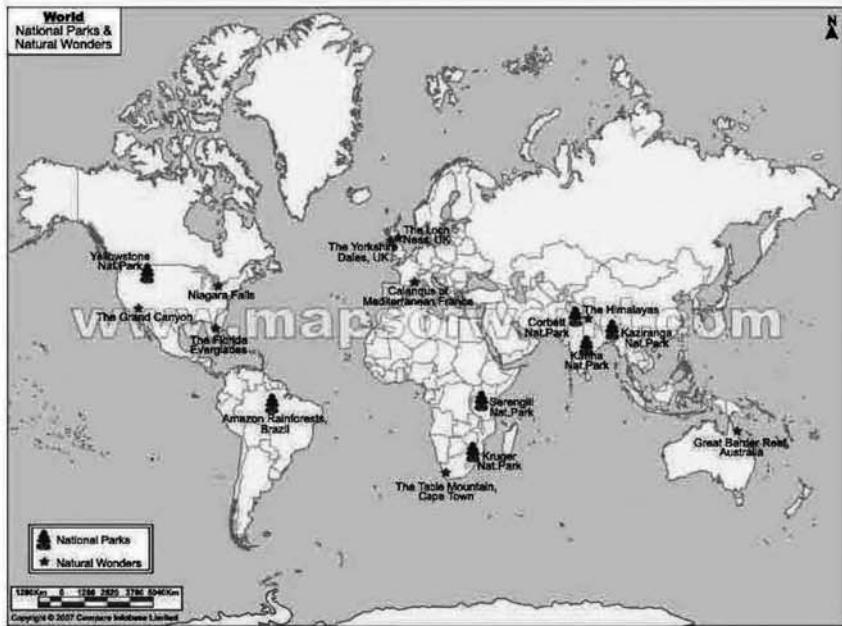
និងតាមរយៈការប្រើប្រាស់ការគ្រប់គ្រងនៃការប្រើប្រាស់ការគ្រប់គ្រង (ខ្លួនឯកសារការអំពីការប្រើប្រាស់ការគ្រប់គ្រង)

ល/ດ	ខ្លួនឯកសារ	ចំណាំនានាគិត ឆ្នាំ 2007	ចំណាំនានាគិត ឆ្នាំ 2006	ចំណាំនានាគិត ឆ្នាំ 2005
1.	ធនធាន	81.9	78.9	75.9
2.	ផែនទេរ	59.2	58.2	55.9
3.	សមាជិក	56.0	51.0	49.2
4.	ជាតិ	54.7	49.9	46.8
5.	អាណាពិជ្ជកម្ម	43.7	41.1	36.5
6	អាណាពិជ្ជកម្ម	30.7	30.7	28.0
7.	សាកលវិទ្យាល័យ	24.4	23.5	21.3
8.	សាកលវិទ្យាល័យ	23.1	18.9	17.6
9.	សាកលវិទ្យាល័យ	22.2	18.9	20.3
10.	សាកលវិទ្យាល័យ	21.4	21.4	21.9
11.	សាកលវិទ្យាល័យ	21.0	17.5	16.4
12.	សាកលវិទ្យាល័យ	20.8	20.3	20.0

13.	ຮັດເຊຍ	ບໍ່ມີຂໍ້ມູນ	20.2	19.9
14.	ການຄາດາ	17.9	18.3	18.8
15.	ສິງກົງ	17.2	15.8	14.8
16.	ກະເວັກ	ບໍ່ມີຂໍ້ມູນ	16.0	14.8
17.	ໂປໂລຍ	15.0	15.7	15.2
18.	ໄທ	14.5	13.9	11.6
19.	ມາເງົາ	12.9	10.7	9.0
20.	ປອກຕຸຍການ	12.3	11.3	10.6
21.	ຊາວຸດີດອາຮາປີ	11.5	8.6	8.0
22.	ເມເຫື້ແລນ	11.0	10.7	10.0
23.	ເອຍີບ	10.6	8.6	8.2
24.	ໄກຣເອເຊຍ	9.3	8.7	8.5
25.	ອາພຣິກາໃຕ້	9.1	8.4	7.4
26.	ສິງກາຮີ	8.6	9.3	10.0
27.	ສະວິດເຊີແລນ	8.4	7.9	7.2
28.	ຢືນັງ	8.3	7.3	6.7
29.	ໄອແລນ	7.2	8.0	7.3

માનવસત્તુની વિદ્યા

ສວນທຳມະຊາດ ແລະ ສິ່ງມະຫັດສະຈັນທາງດ້ານທຳມະຊາດຂອງໂລກ

ຂະບວນແຮ່ທາງດ້ານສາສະໜາໃນປາກີ (ອິນໂດເນເຊຍ)

ພາກທີ VI: ພູມສາດຊົນນະບົດ ແລະ ພູມສາດຕົວເມືອງ

ບົດທີ 20 ພູມສາດຊົນນະບົດ ແລະ ພູມສາດຕົວເມືອງ

ເວລາ 6 ຂຶ້ວໂມງ

1. ຈຸດປະສົງ

ເພື່ອໃຫ້ນັກຮຽນສາມາດ:

- ຈຳແນກໄດ້ຄວາມໝາຍ, ຄວາມສໍາຄັນຂອງຊົນນະບົດ ແລະ ຕົວເມືອງ.
- ບອກຄວາມແຕກຕ່າງ ແລະ ປະຫວັດຄວາມເປັນມາຂອງການຕັ້ງຖິ່ນຖານຊົນນະບົດ ແລະ ຕົວເມືອງ.
- ອະທິບາຍກົງວັນບັດບາດ, ຫຼັກທີ ແລະ ໂຄງສ້າງຂອງເມືອງ.
- ອະທິບາຍສະພາບການປົງປະກາດ, ບັນຫາ ແລະ ການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງປະຊາກອນ ເພື່ອການພັດທະນາໃນຊົນນະບົດ ແລະ ຕົວເມືອງ.

2. ເນື້ອໃນຕົ້ນຕໍ່

1. ພູມສາດຊົນນະບົດ

- ຄວາມໝາຍ, ຄວາມສໍາຄັນຂອງຊົນນະບົດ.
- ປະຫວັດຄວາມເປັນມາຂອງການຕັ້ງຖິ່ນຖານບ້ານເຮືອນ.
- ປັດໄຈ ແລະ ເຫດຜົນໃນການເລືອກພູມລໍາເນິາ.
- ການປົງປະກາດໃນຊົນນະບົດ.
- ປະຊາກອນໃນຊົນນະບົດ, ແຮງງານ ແລະ ການວ່າງງານ.
- ບັນຫາໃນຊົນນະບົດ ແລະ ການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງປະຊາຊົນເພື່ອພັດທະນາ.

2. ພູມສາດຕົວເມືອງ

- ຄວາມໝາຍ, ຄວາມສໍາຄັນຂອງຕົວເມືອງ.
- ບົດບາດ, ຫຼັກທີ ແລະ ໂຄງສ້າງຂອງຕົວເມືອງ.
- ປະຫວັດຄວາມເປັນມາຂອງເມືອງ.
- ການກາຍເປັນຕົວເມືອງໃນບັນດາປະເທດທີ່ກໍາລັງພັດທະນາ.
- ບັນຫາໃນຊຸມຊົນເມືອງ ແລະ ການແກ້ໄຂ.

3. สี่ก้ามสอน

- ប៉ូមបេបទាំង និង ប៉ូមត្វូវឱ្យខាងមុនសាធារណៈ 5
 - នូបរាបការពីរាបខ្លួននៅលើ និង ពិនិត្យការងារដែលបានរាបដោយខ្លួន
 - ផែនការ ដែលបានរាបដោយខ្លួន និង ពិនិត្យការងារដែលបានរាបដោយខ្លួន
 - តាមរាបការពីរាបខ្លួន និង ពិនិត្យការងារដែលបានរាបដោយខ្លួន

4. ກິດຈະກໍາ

1. ລະດົມສະໝອງ

ຄໍາຖາມ: ຂຶນນະບົດມີຄວາມໝາຍແນວໃດ?

- នាករុញពន្លឹមបច្ចេកទេស 4-5 តិំបី
 - ទូសច្បាប់តិំបីខ្លួន។

2. ຄົ້ນຄວາມ

ຄໍາຖາມ:

1. ຂົນນະບົດ ແລະ ຕົວເມືອງແຕກຕາງກັນແນວໃດ?
 2. ມີປັດໄຈໄດແດ່ ທີ່ມີຜົນຕໍ່ການຄັດເລືອກທີ່ຕັ້ງພູມລຳເນິ້າຂອງຊາວຂົນນະບົດ?
 3. ການປ່ຽນແປງໃນຂົນນະບົດໄດ້ສະແດງອອກດາມດີ ແລະ ດ້ວຍອ່ອນແນວໃດແດ່? (ຢັກຕົວຢ່າງມາປະກອບ).
 4. ປະຊາກອນມີສ່ວນຮ່ວມໃນການພັດທະນາຂົນນະບົດຄືແນວໃດ?
 5. ແຮງງານໃນຂົນນະບົດມີລັກສະນະແນວໃດຢູ່ບັນດາປະເທດທີ່ກໍາລັງພັດທະນາ?
 - ຕາງໜ້າກຸ່ມນັກງຽນລາຍງານ, ກຸ່ມອື່ນງາ ປະກອບຄໍາເຫັນເພີ່ມ.
 - ຄູສະຫຼຸບ ແລະ ຢັ້ງຢືນຄືນຄໍາຕອບໃຫ້ທຶກຕ້ອງ ອີງຕາມເນື້ອໃນຕົ້ນຕໍ່ຂອງເປັນແບບຮົມ

3. ສິນທະນາຖາມ-ຕອບ

ຄໍາຖາມ: ຕົວເມືອງມີຄວາມໝາຍແນວໃດ?

- ນັກຮຽນຕອບປະມານ 3-4 ຄືນ
 - ຄູສະຫຼຸບຕາມເນື້ອໃນຕົ້ນຕຳໃນບັນແບບຮົງ

4. ຄົນຄວາກຸມ

ຄໍາຖາມ:

1. ພ້າທີ່ຂອງຕົວເມືອງມີຄືແນວໃດ?
2. ໂຄງສ້າງຂອງຕົວເມືອງມີຫຍັງແດ່?
3. ຊົນນະບົດກັບຕົວເມືອງມີຄວາມແຕກຕ່າງກັນແນວໃດ?
4. ເປັນຫຍັງຊາວໜຸ່ມຊົນນະບົດລາວ ຈຶ່ງມ້ກຍ້າຍເຂົ້າໄປຢູ່ຕົວເມືອງໃຫຍ່?
 - ຕາງໜ້າກຸ່ມນັກຮຽນຂຶ້ນລາຍງານ
 - ອຸ້ສັງລວມຄືນຄໍາຕອບຂອງນັກຮຽນໃຫ້ຖືກຕ້ອງ ແລະ ເພີ່ມເຕີມຂໍ້ມູນທີ່ສໍາຄັນ.

5. ສິນທະນາຖາມ-ຕອບ

1. ຕົວເມືອງມີບົດບາດດ້ານໃດແດ່?
2. ຄໍາວ່າ ມະຫານະຄອນ ແມ່ນແນວໃດ? ຍົກຕົວຢ່າງ.
3. ບັນຫາຂອງຕົວເມືອງມີແນວໃດແດ່?
 - ອຸ້ ແລະ ນັກຮຽນສິນທະນາຮ່ວມກັນ
 - ອຸ້ສັງລວມແຕລະຄໍາຖາມໃຫ້ຖືກຕ້ອງ

6. ວົງກັບໝາຍໃຫ້ຂຽນເປັນບົດລາຍງານ

- ອຸ້ໃຫ້ນັກຮຽນຂຽນບົດລາຍງານຕາມຫົວຂັດໜີ:
 - 1) ສະເໜີບັນຫາທີ່ເກີດຂຶ້ນໃນບ້ານ/ເມືອງທີ່ນັກຮຽນອາໄສຢູ່.
 - 2) ໃຫ້ນັກຮຽນສະເໜີວິທີທາງແກ້ໄຂບັນຫາໃນບ້ານ/ເມືອງນີ້.
- ອຸ້ໃຫ້ຕົວແທນນັກຮຽນລາຍງານປະມານ 4-5 ຄົນ.
- ອຸ້ເກັບເອົາປິດຂຽນຂອງນັກຮຽນແລ້ວໃຫ້ຄະແນນ.

5. ການວັດ ແລະ ປະເມີນຜົນ

ສັງເກດນັກຮຽນຈາກ:

- ການມີສ່ວນຮ່ວມໃນການສິນທະນາກຸມ.
- ຕິລາຄາການຕອບຄໍາຖາມ ແລະ ການລາຍງານຂອງນັກຮຽນ.
- ກວດກາບົດລາຍງານວູກບ້ານ.

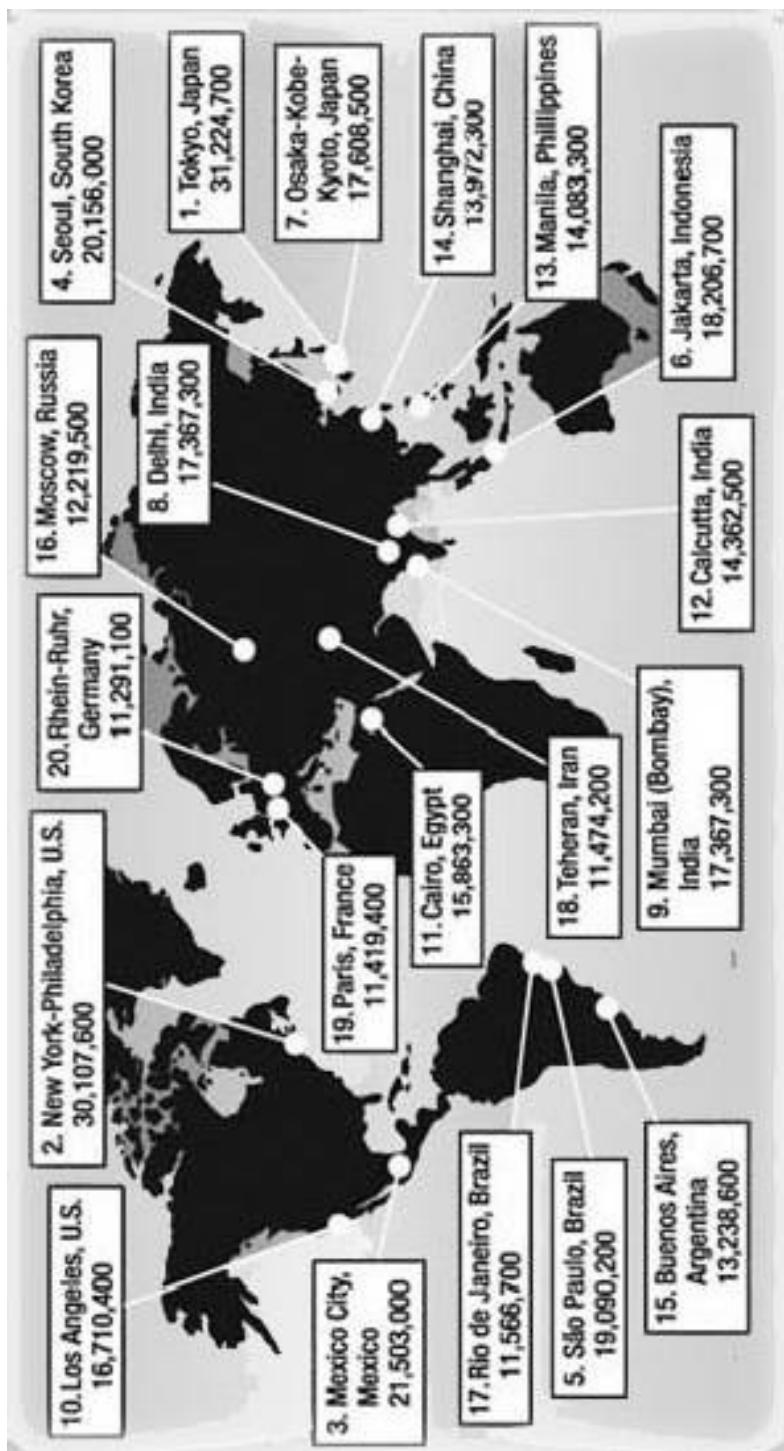
ບົດອ່ານເພີ່ມ

“ການພັດທະນາຕົວເມືອງໃຫຍ່ ແລະ ຕົວເມືອງສໍາຄັນຂອງໄລກ”

ໃນປັດຈຸບັນ ຍັງບໍ່ທັນມີຄວາມເປັນເອກະພາບທີ່ແມ່ນອນກ່ຽວກັບການກຳນົດຕົວເມືອງໃຫຍ່ໃນເງື່ອນໄຂຄືແນວໄດ, ມີບາງປະເທດກໍອີງໃສ່ຈຳນວນພິນລວມ, ບາງປະເທດກໍອີງໃສ່ຈຳນວນປະຊາກອນໃນພື້ນທີ່, ບາງປະເທດອີງໃສ່ການປົກຄອງ ແລະ ການຂະຫຍາຍຕົວຂອງຊຸມຊົນ ຫຼື ບົດບາດຂອງຕົວເມືອງ. ເຖິງຢ່າງໄດ້ກຳຕາມຕົວເມືອງຈະປະກອບດ້ວຍລະບົບອັນຄົບຖ້ວນເຊັ່ນ: ສິ່ງແວດລ້ອມ, ເສດຖະກິດ, ສັງຄົມ, ປະຊາກອນ, ການກຳສ້າງ, ການຜະລິດ, ການບໍລິໂພກ, ອຸປະໂພກ... ນັບແຕ່ປີ 1900 ມາຮອດປີ 1985 ຈຳນວນຕົວເມືອງທີ່ມີປະຊາກອນຫຼາຍກວ່າ 1 ລ້ານຄົນໄດ້ເພີ່ມຂຶ້ນ 10 ເທົ່າ, ບັນດາຕົວເມືອງໃຫຍ່ເຫຼົ່ານີ້ ມີລັກສະນະແຈກຢ່າຍຢູ່ແຕ່ລະຫະວິບປໍສະໜໍ້າສະເໝີກັນ, ສ່ວນຫຼາຍແມ່ນຢູ່ເອີຣິບຕາເວັນຕິກ. ສະຫະລັດອາເມຣິກາ, ຍື່ປຸ່ນ... ປັດຈຸບັນຕົວເມືອງເຫຼົ່ານີ້ຂະຫຍາຍຕົວຊ້າລົງ ເຊິ່ງກົງກັນຂ້າມກັບຕົວເມືອງຢູ່ບັນດາປະເທດກຳລັງພັດທະນາ.

ຮູບ: ມູມໜຶ່ງຂອງຕົວເມືອງ ຮົງກົງ (Hongkong)

ထုတေသန၏ တိရှိမြို့စားမြို့ကြော်တွေ၏ ပါဝါ

ບັນດາຕົວເມືອງໃຫຍ່ໃນເນື້ອກອນປະກອບດ້ວຍຕົວເມືອງເກົ່າ, ຊານເມືອງ ແລະ ນອກເມືອງລວມເຂົ້າກັນເອັນວ່າ ມະຫານະຄອນ ເຊິ່ງໃຫຍ່ກວ່າໝູ້ແມ່ນນະຄອນຫຼວງວໍຊີງຕັນ, ນິວຍອກ, ໂຕງຽວ, ໂອຊາກະ... ໂດຍມີຄວາມຍາວໜ້າຍຮ້ອຍກີໂລແມ້ດ. ການພັດທະນາ ຕົວເມືອງໄວທີ່ສຸດເຊິ່ງທິດທາງຂອງການພັດທະນາແມ່ນໄປຕາມທາງພູງ, ທາງເລີກ ແລະ ຕາມລວງສູງ. ຍ້ອນມີການພັດທະນາຕົວເມືອງຄືແນວນັ້ນມັນຈຶ່ງສ້າງບັນຫາຫຍຸ້ງຍາກໃຫ້ແກ່ ການດຳລົງຊີວິດ, ການຜະລິດ ແລະ ການຈໍລະຈອນ... ເຊິ່ງບັນຫາຕາມມາຄື:

- ເນື້ອທີ່ໃນຊັນນະບົດ ແລະ ເນື້ອທີ່ອື່ນໆຖືກສູນເສຍ, ຕົວເມືອງໃນປີ 1980 ກວມເນື້ອທີ່ 8 ລ້ານກີໂລຕາແມ້ດ, ເນື້ອຮອດປີ 2010 ໄດ້ເພີ່ມຂຶ້ນເຖິງ 17 ລ້ານກີໂລຕາແມ້ດ. ສະນັ້ນ ມີບາງປະເທດເຊັ່ນ: ຍື່ປຸ່ນຈຶ່ງໄດ້ມີການປຸກສ້າງອາຄານຕ່າງໆຢູ່ກາງທະເລ ຫຼື ສ້າງເມືອງໃໝ່ຢູ່ພື້ນດິນ (ເມືອງສອງຊັ້ນ).

ສະໜາມບິນນາມາຊາດທີ່ເມືອງນາໄກຢາປະເທດຢູ່ປຸ່ນເຊິ່ງຕັ້ງຢູ່ກາງທະເລ.

ຕົວເມືອງຢູ່ທະວີບຕ່າງໆຂອງໄລກປັດຈຸບັນ ກໍາລັງສະສົມບັນຫາໜ້າຍ່າງ ໂດຍສະເພາະແມ່ນການເພີ່ມຂຶ້ນຂອງປະຊາກອນ, ຄວາມທຸກຈິນຂອງປະຊາກອນ, ການນຳໃຊ້ເຄື່ອງກິນຈັກເຂົ້າໃນການກະສິກຳເປັນເຖິງຂອ້ອນໄຂຮັນສະດວກໃຫ້ແກ່ຊາວຜູ້ອອກແຮງງານເຂົ້າມາຊອກຫາວຽກເຮັດງານທຳຍຸ່ນໃນຕົວເມືອງ.

ນອກຈາກນັ້ນ, ລັດຖະບານຍັງມີນະໂຍບາຍໃນການກະຈາຍລາຍໄດ້ ກໍາຕືສະຫວັດດີການສັງຄົມໃນຕົວເມືອງໃຫ້ແກ່ປະຊາກອນ, ເພື່ອແກ້ໄຂບັນຫາສິ່ງແວດລ້ອມໃນຕົວເມືອງໝາຍປະເທດກໍໄດ້ເອົາໃຈໃສ່ພື້ນຟູຕົວເມືອງເກົ່າດ້ວຍການເອົາໃຈໃສ່ສອມແບ່ງ, ອະນຸລັກແລະ ປຶກປັກຮັກສາໃຫ້ຄົກກັນກັບການກໍສ້າງຕົວເມືອງໃໝ່ຕາມທິດທາງດັ່ງນີ້:

- ພັດທະນາ ແລະ ບໍາລຸງຮັກສາເນື້ອທີ່ໄປຕາມຫຼັກນິເວດວິທະຍາ, ຫຼຸດຜ່ອນການທຳລາຍປ່າອ້ອມແອ້ມຕົວເມືອງ, ສ້າງເຊັດຂຽວ ຫຼື ສວນສາຫາລະນະໃນຕົວເມືອງໃຫ້ໝາຍຂຶ້ນ.
 - ປະຢັດພະລັງງານໂດຍການສົ່ງເສີມໃຫ້ມານຳໃຊ້ລົດເມບໍາຍຂຶ້ນ, ສ້າງທາງດວນ, ທາງໃຕ້ດິນ, ທາງເຮືອ, ທາງຍ້າງ, ທາງລົດຈັກ, ທາງລົດຖືບ.

